

**ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN İMAJIN
ÖĞRETMENLER VE OKUL YÖNETİCİLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Şeyma TERZİ

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

2022

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN İMAJIN ÖĞRETMENLER VE
OKUL YÖNETİCİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

(Examining the Image of the Teaching Profession in Terms of Teachers and School
Administrators)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeyma TERZİ

Danışman: Doç. Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN

Erzurum
Ağustos, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Şeyma TERZİ tarafından hazırlanan “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışması 29 / 08 / 2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Kemal BAKIR

Erzurum Teknik Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Doç.Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 2022

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

Aslı ıslak imzalıdır

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

29 / 08 / 2022

Aslı ıslak imzalıdır

Şeyma TERZİ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında konunun seçim aşamasından tezin son aşamasına kadar değerli bilgilerini ve yardımlarını esirgemeyen, cesaretlendiren, yol gösteren değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli katkılarından dolayı tez jürimde yer alan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Kemal BAKIR' a ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI' ya,

Her zaman yanımda olan, beni destekleyen sevgili anneme ve babama,

Araştırma sürecinin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen sevgili abime ve eşine çok teşekkür ederim.

Şeyma TERZİ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN İMAJIN ÖĞRETMENLER VE OKUL YÖNETİCİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Şeyma TERZİ

Ağustos 2022, 163 Sayfa

Amaç: Bu araştırmada, farklı eğitim kademelerinde (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise) görev yapan öğretmenlerin mesleki imajının mevcut durumunun öğretmenler ve okul yöneticileri aracılığı ile tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırmada, nicel ve nitel verilerin ayrı toplandığı, birleştirme (çeşitleme) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutundaki evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Erzurum ili Yakutiye ilçesinde bulunan resmi eğitim kurumlarının anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan 2390 öğretmen ve okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 517 öğretmenden ve 57 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Nitel çalışma grubunu, nicel çalışma yapılırken ölçeği cevaplandıran ve nitel çalışma için gönüllü olduğunu bildiren farklı branşlardaki 27 okul yöneticisi ve öğretmenler oluşturmuştur. Nicel veriler, Doğan (2018) tarafından geliştirilen ‘Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği’ ile nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde sırasıyla, frekans tabloları, madde ve boyut analizleri; demografik değişkenlere göre, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA); farklılaşan grupların tespiti için, Post Hoc testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizlerinde ise içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Nicel analiz bulgularına göre öğretmenlik mesleği imajının orta düzeyde olduğu, toplumsal algı ve medya boyutunda çok düşük, öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri, statü ve mesleki cazibe boyutlarında ise iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleği imajında cinsiyet, görev, yaş ve kıdem değişkenlerine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yapılan nitel analiz bulgularına göre öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olduğu ve bunun sebeplerinin neler olduğu tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Yapılan nicel analiz sonuçlarına göre öğretmenlik mesleği imajının orta düzeyde olduğu, nitel analiz sonuçlarına göre öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olduğu ve yapılan nicel analizlerden bazı demografik değişkenlere göre öğretmenlik mesleği imajının farklılaştığı tespit edilmiştir. Nitel analiz sırasında öğretmenlik mesleği imajını etkileyen faktörler katılımcı görüşlerine göre belirlenmiş ve imajın geliştirilmesi için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, öğretmenlik, imaj, öğretmenlik mesleği imajı, imajı etkileyen faktörler, mesleki imaj, öğretmen görüşleri, öğretmen algısı, okul yöneticileri, öğretmenler

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXAMINING THE IMAGE OF THE TEACHING PROFESSION IN TERMS OF TEACHERS AND SCHOOL ADMINISTRATORS

Şeyma TERZİ

August 2022, 163 Pages

Purpose: In this research, it is aimed to determine the current status of the professional image of teachers working at different education levels (kindergarten, primary school, secondary school and high school) through teachers and school administrators.

Method: In this study, a merging (variation) design, in which quantitative and qualitative data were collected separately, was used. The population in the quantitative dimension of the research consists of 2390 teachers and school administrators working in the kindergarten, primary, secondary and high school levels of official education institutions in the Yakutiye district of Erzurum in the 2020-2021 academic year. The sample of the study consists of 517 teachers and 57 school administrators selected by stratified sampling method. The qualitative study group consisted of 27 school administrators and teachers from different branches who answered the scale while conducting the quantitative study and stated that they volunteered for the qualitative study. Quantitative data were collected with the "Teaching Profession Image Scale" developed by Doğan (2018), and qualitative data were collected with a semi-structured interview form. In the analysis of quantitative data, frequency tables, item and dimension analyzes, respectively; by demographic variables, independent groups t-test and one-way analysis of variance (ANOVA); Bonferroni test, one of the Post Hoc tests, was used to determine the differentiating groups. Content analysis was used in the analysis of qualitative data.

Findings: According to the quantitative analysis findings, it has been determined that the image of the teaching profession is at a medium level, it is very low in the dimensions of social perception and media, and it is at a good level in the dimensions of teachers' professional and personal characteristics, status and professional attraction. It has been determined that there is a significant difference between the groups in terms of gender, duty, age and seniority in the image of the teaching profession. According to the qualitative analysis findings, it has been determined that the image of the teaching profession is negative and what are the reasons for this.

Conclusions: According to the results of the quantitative analysis, it has been determined that the image of the teaching profession is at a moderate level, the image of the teaching profession is negative according to the results of the qualitative analysis, and the image of the teaching profession differs according to some demographic variables from the quantitative analysis. During the qualitative analysis, the factors affecting the image of the teaching profession were determined according to the views of the participants and suggestions were made to improve the image.

Keywords: Teaching profession, teaching, image, teaching profession image, factors affecting the image, professional image, teacher opinions, teacher perception, school administrators, teachers

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	3
Varsayımlar	4
Terim ve Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	5
İmaj Kavramı	5
İmaj Nedir?	5
İmaj ile İlişkili Kavramlar.....	7
İmajın Oluşum Süreci.....	8
İmajın İşlevleri	9
İmaj Çeşitleri.....	10
Meslek ve Meslek Olarak Öğretmenlik	11
Meslek	11
Meslek Olarak Öğretmenlik	12
Meslek İmajı	16
Öğretmenlik Mesleğinin İmajı	17

<i>Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri</i>	19
<i>Öğretmenlerin Özellikleri</i>	22
<i>Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü</i>	27
<i>Kişisel İmaj</i>	29
<i>Kurum Olarak Okul İmajı</i>	30
<i>Politika</i>	31
<i>Medya</i>	32
<i>Mesleğe Yönelik Tutum</i>	34
<i>Toplumsal algı</i>	35
<i>Mesleki Cazibe</i>	36
<i>İlgili Araştırmalar</i>	36
<i>Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Araştırmalar</i>	36
<i>Öğretmenlik Mesleğinin İmajına Yönelik Araştırmalar</i>	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
Yöntem	41
Araştırma Yöntemi	41
Çalışma Grubu	41
Veri Toplama Araçları	43
Araştırmanın nicel boyutunda kullanılan veri toplama aracı	43
Araştırmanın nitel boyutunda kullanılan veri toplama aracı	43
Süreç/Uygulama	45
Verilerin Analizi	46
Araştırmacı Rolü	47
Geçerlik ve Güvenirlik	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	49
Bulgular	49
Nicel Bulgular	49
1. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	49
2. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	53
Nitel Bulgular	61
1. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	61
3. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	120
Tartışma ve Sonuç	120
1. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma	120

2. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	122
3. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	126
4. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	129
Öneriler.....	130
Uygulayıcıya yönelik öneriler.....	130
Araştırmacıya yönelik öneriler.....	131
KAYNAKÇA	132
EKLER	140
EK-1. MEB Uygulama İzni	140
EK-2. Etik Kurul Onayı	142
EK-3. Ölçek İzni	145
EK-4. Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği.....	146
EK-5. Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen-Yönetici Görüşme Formu	147
ÖZGEÇMİŞ.....	149

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (ÖYGM, 2017)	22
Tablo 2. Öğretmenlik Mesleğinin İmajına Yönelik Araştırmaların Amacı.....	38
Tablo 3. Öğretmenlik Mesleğinin İmajına Yönelik Araştırmaların Sonucu ve Sonuçlarını Etkileyen Faktörler	39
Tablo 4. Ölçek Uygulanan Öğretmen ve Okul Yöneticilerine Yönelik Olgusal Veriler	42
Tablo 5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yapılan Öğretmenlere Yönelik Olgusal Veriler	44
Tablo 6. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yapılan Okul Yöneticilerine (Müdür ve Müdür Yardımcısı) Yönelik Olgusal Veriler	44
Tablo 7. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Ölçeğe Verdiği Cevapların Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeğinin Alt Boyutlarına ve Ölçeğin Tümüne Göre Dağılımı	49
Tablo 8. Öğretmenlerin Mesleki ve Kişisel Özellikleri Boyutu Bulguları	50
Tablo 9. Toplumsal Algı Boyutu Bulguları	51
Tablo 10. Mesleki Cazibe Boyutu Bulguları	52
Tablo 11. Statü Boyutu Bulguları	52
Tablo 12. Medya Boyutu Bulguları.....	53
Tablo 13. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu	53
Tablo 14. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Mezun Olduğu Okul Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu	54
Tablo 15. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görev Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu	55
Tablo 16. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görev Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu	56
Tablo 17. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu	57
Tablo 18. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Kademe Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu	58
Tablo 19. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Lisansüstü Eğitim Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu.....	58
Tablo 20. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu	59

Tablo 21. <i>Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Kıdem Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz</i>	
Sonucu	60
Tablo 22. <i>Öğretmenlerin Kişisel İmajları Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri.....</i>	75
Tablo 23. <i>Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Meslek İmajı Üzerindeki Rolüne İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri ..</i>	79
Tablo 24. <i>Öğretmenlerin Mesleki İmajının Oluşumunda Medyanın Rolüne İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	84
Tablo 25. <i>Öğretmenlik Mesleği İmajının Gelecekte Nasıl Şekilleneceğine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	97
Tablo 26. <i>Tekrar Meslek Seçme Hakkı Olsa Öğretmenliği Neden Tercih Edeceklerine ya da Etmeyeceklerine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri.....</i>	101
Tablo 27. <i>Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Öğretmenlerin Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	106
Tablo 28. <i>Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Toplumun Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	110
Tablo 29. <i>Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin MEB'in Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	112
Tablo 30. <i>Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Siyasi Aktörlerin Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	115
Tablo 31. <i>Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Medyanın Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri</i>	117

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Öğretmenlik Mesleğinin İmajını Oluşturan Etmenler (Doğan, 2018)	18
Şekil 2. İyi öğretmen özellikleri (Sünbül, 2005).....	26
Şekil 3. Öğretmenlik Mesleği Denilince Zihinde Oluşan Algıya İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	62
Şekil 4. Günümüzdeki Öğretmenlik Mesleğinin İmajına İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	66
Şekil 5. Kendi Öğrencilik Dönemlerindeki (Geçmişteki) Öğretmen Algısı ile Günümüzdeki Öğretmen Algısı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	69
Şekil 6. Öğretmenlerin Meslek İmajını Etkileyen Etkenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	71
Şekil 7. Öğretmenlik Mesleğini Kimlerin Tercih Ettiğine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	89
Şekil 8. Öğretmenlik Mesleğini Kimlerin Tercih Etmesi Gerektiğine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	92
Şekil 9. Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Statüsüne İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri	94

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

Ö	: Öğretmen
M	: Müdür
MY	: Müdür Yardımcısı
ÖMKÖ	: Öğretmenlerin Mesleki ve Kişisel Özellikleri
TA	: Toplumsal Algı
MC	: Mesleki Cazibe
S.N	: Sıra Numarası
f	: Frekans
p	: Farkın Anlamlılık Düzeyi
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
Ss	: Standart Sapma
n	: Birey Sayısı
F	: Varyans Değeri
t	: t Testi Değeri

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsan hayatının temel unsurlarının başında gelen eğitimin önemi her yerde vurgulanmaktadır. Sahip olduğu bu önem çoğunlukla eğitimin etki alanından kaynaklanmaktadır. İyi bir eğitim; birey, toplum, ülke ve dünya için olumlu sonuçlar doğurmakta, ciddi faydalar sağlamaktadır. Bu düzeyde etki alanı olan eğitim sürecinin baş aktörleri; eğitim verenler, eğitim alanlar ve süreci yönetenler olarak sınıflandırılabilir. Her biri birbirinden önemli olan bu unsurlardan öğretmenlerin imajı, günümüz dünyasında farklılaşan koşullar ve bu koşullarla beraber oluşan yeniliklerle, toplumda değişime maruz kalmıştır.

Çocukların eğitim hayatını şekillendirerek toplumun geleceğini inşa eden ve toplumdaki tüm mesleklerde çalışan kişilerin yetişmesinde çok büyük rolleri olan öğretmenlerin, diğer mesleklerden daha üst düzeyde saygınlığının olmamasının, geçmişten günümüze kadar var olan imajın artması yerine daha da geriye gitmesinin nedenleri merak konusudur. Çok yönlü bilgi sahibi olmayı gerektiren, sürekli kendini geliştirme ve yenilemeyi zorunlu kılan, branşlara yönelik kuramsal bilgilerin aktarılmasında ve uygulanmasında görevi olan öğretmenlik mesleğinin toplumdaki algısı git gide ‘Hiçbir şey olamıyorsan en azından öğretmen ol’ söylemine maruz kalan, mesai bitiminde meşguliyetinin ya da sorumluluklarının olmadığı düşünülen, uzun süreli tatilleri olduğu söylenerek çalışma yükümlülüğünün az olduğu ima edilen, saygınlığı azalan, herkes tarafından yapılabilecek alelade bir iş olarak düşünülen bir mesleğe dönüşmüştür.

Bu imajın oluşmasında, izlenen politikalar, öğretmenlerin niteliği, mesleğin statüsü, öğretmen yetiştirmede fakültelerin izlediği yollar ve medyaya yansıyan öğretmen haberleri (Atmaca, 2020; Doğan, 2018; Doğan & Bayrak, 2019; Kösterelioğlu, 2021; Özdemir & Orhan, 2019; Ünsal, 2015; Ünsal & Bağçeci, 2016) gibi birçok nedenin etkili olduğu söylenebilir. Elbette öğretmenlik mesleği imajını bu noktaya getiren daha birçok etken bulunmaktadır. Mevcut imajın oluşmasında ve yine bu imajın değiştirilmesinde öğretmenlerin de büyük rolü olduğu göz ardı edilmemelidir. Öğretmenlerin meslek imajına olumlu ve olumsuz birçok etkisinin bulunacağı kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Mesleğin gerektirdiği kadar özveride bulunamayan, mesai kavramı ile ilişkilendirilebilecek bir iş yaptığını düşünen, yenilik, teknoloji ve güncelleşme kavramlarıyla mesleki tecrübeleri arasındaki köprüyü sağlam kuramayan, mesleğin manevi boyutunun önüne ekonomik

kaygılarını koyan veya koymak zorunda kalan öğretmen profilinin, tanımlanan ideal öğretmenlik mesleği ile uyuşmayan vasıfları neticesinde, sebep olduğu olumsuz etki öğretmenlik imajının gün geçtikçe umulandan uzaklaşmasına ve daha kötü olmasına neden olmaktadır.

Ek olarak kendini gerçekleştirme adına, sahip olduğu tüm imkânları kullanan, özveriyle zaman ve mekân tanımadan gelecek nesillere kendini adayan, ekonomik kaygıları planlarının gerisinde tutabilen, yenilikçi, değişime ve gelişime açık, teknolojinin sunduğu imkânları eğitim ortamlarında etkin şekilde kullanabilen, gelecek dönemin ihtiyaçlarına göre öğrencilerini yetiştirmek için gereken çabayı gösterebilen öğretmen profilinin oluşturduğu olumlu etkiler, yüz yıllardır insanların hayatında olan bu mesleğin hala takdir görme sebeplerindendir denilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, eğitim kademelerinde (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise) görev yapan öğretmenlerin mesleki imajının mevcut durumunun öğretmenler ve okul yöneticileri aracılığı ile tespit edilmesidir.

Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine göre öğretmenlik mesleği imajı ne durumdadır?
2. Öğretmenlik mesleğinin imajına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri;
 - a) Cinsiyet,
 - b) Mezun olunan okul,
 - c) Görev (yönetici, öğretmen),
 - d) Branş,
 - e) Eğitim kademesi,
 - f) Lisansüstü eğitim,
 - g) Yaş,
 - h) Mesleki deneyim, değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine göre öğretmenlik mesleği imajının mevcut durumunu etkileyen faktörler nelerdir?
4. Öğretmenlik mesleği imajının günümüzdeki durumundan daha iyiye gitmesi için öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin sunacakları öneriler nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Günümüzde öğretmenlik mesleğine yönelik oluşan imajın tespiti, bu imajı oluşturan etmenlerin çözümlenmesi, mevcut imajın daha iyiye ulaşması için önerilerin belirlenmesi önemlidir. Öğretmen, insan hayatının en önemli unsurlarından olan eğitimin gidişatının belirleyicisi olarak değerlendirildiğinde, bu mesleğin toplumdaki imajının ne kadar önemli olduğu ve bu hususun ciddi şekilde araştırılması gerekliliği ortadadır. Bu araştırma konusuna bu ihtiyaçtan yola çıkılarak karar verilmiştir.

Bu çalışma, imaja yönelik yapılan çalışmalarla (Atmaca, 2020; Cansız, 2019; Doğan, 2018; Özdemir & Orhan, 2019; Sönmez & Cemaloğlu, 2017), öğretmenlik mesleği imajı hakkında öğretmenlerin görüşlerinin alınması nedeniyle benzerlik taşıyabileceği gibi eğitim ortamında bulunan okul yöneticileri tarafından öğretmenlik mesleği imajının nasıl algılandığı konusu da araştırıldığından farklılık oluşturabileceği düşünülerek yapılmak istenmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik imajın geliştirilmesi, hak ettiği seviyeye ulaştırılabilmesi için gerek meslek mensuplarına gerek yöneticilere gerekse eğitim faaliyetlerinden sorumlu birimlere önerilerde bulunmak bu araştırmanın gerekçeleri arasındadır. Bu araştırma bu alanda yapılacak yeni çalışmalara ışık tutması, bu konu ile ilgili kişilere (eğitim politikacıları, öğretmen, yönetici, vb) bilgi sunması bakımından önemlidir.

Öğretmenlik mesleğinin tarihi, insanlık tarihi kadar eski olduğundan ve yaşam devam ettiği müddetçe devam edecek bir meslek olduğundan öğretmenlik mesleğine dair imajın farklı boyutlar ekseninde, dönemin gerektirdiği değişiklikler neticesinde tekrar tekrar incelenmesi gerekecek, her dönem elde edilen sonuçlar ve yapılan öneriler o dönemi kapsamakla beraber geleceğe ışık tutacaktır. Bu sebeptendir ki bu konu devamlı surette planlı bir şekilde incelenmesi gereken ve tekrar tekrar üzerinde durulması önem arz eden, değerli bir konudur. Bu araştırma kapsamında yapılan çalışmalara ek sonuçlar ortaya çıkaracak hususlara değinilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Erzurum ili Yakutiye ilçesine bağlı, devlet okullarında (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise) görev yapan öğretmenler ve okul yöneticileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada elde edilen veriler, öğretmenlere ve okul yöneticilerine uygulanan ölçek sorularına ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verilen yanıtlar ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1.Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin ölçek maddelerini ve görüşme sorularını objektif ve içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

2.“Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği” ve yarı yapılandırılmış görüşme formu öğretmenlerin, öğretmenlik mesleği imajına ilişkin algılarını ve görüşlerini belirleyebilecek niteliktedir.

Terim ve Tanımlar

İmaj: Bir bireyin, insanlar, kurumlar, sivil toplum örgütleri, meslekler, gruplar, devletler vb. ile ilgili olarak yargıda bulunma sürecidir (Ünsal, 2015).

Mesleki İmaj: Bireyin meslekle ilgili inançları, düşünceleri ve izlenimleridir (Bağçeci vd., 2013).

Öğretmenlik: “Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973).

Öğretmenlik Mesleği İmajı: “Öğretmenlerin işlerini yaparken sergiledikleri tutum ve davranışlar, iletişim şekilleri, mesleğin statüsü, toplumun öğretmenler hakkındaki düşünceleri ve medyada yansıtılan öğretmen resmi ile oluşan imajdır” (Doğan, 2018, s.6).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

İmaj Kavramı

Günümüz dünyası küreselleşmenin ve gelişen teknolojinin etkisiyle geçmişten bugüne hızlı bir değişim süreci içerisinde. Bu değişimin getirdiği yenilikler, ülkelerin, toplumların, toplumun birçok alanında yer alan kurum ve kuruluşların, insanların, kendini topluma hatta dünyaya tanıtmaya ve söz sahibi olma çabasındaki artışı da beraberinde getirmiştir. Küreselleşen dünyanın ortaya çıkardığı en önemli kavramlardan biri olan rekabet kavramı değişime ve yeniliklere uyum sağlama konusunda etkin bir itici güçtür. Bu değişime ayak uydurma açısından benzer kulvarlarda yarışan çeşitli işletme, kurum ve kuruluşların toplumda yer edinmesi, söz sahibi olması, birbirleriyle rekabet edebilmesi adına yaptığı çalışmalar imaj kavramının gelişmesine, imaj oluşturma çalışmalarının hız kazanmasına ve günümüz literatüründeki yerini almasına katkı sağlamıştır.

Bugün toplumun her alanında adından sıkça bahsettiren imaj kavramının ne anlam ifade ettiği yapılacak tanımlama ile belirgin hale gelecektir. İmaj kavramı tanımlanması, net bir çerçeve oluşturulması zor bir kavram olduğundan, öncelikli olarak alan yazında imaj ile ilgili yapılan tanımlara yer verilmesiyle ve imaj ile ilişkilendirilen diğer kavramlarla benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya konulmasıyla, derli toplu bir tanıma daha kolay ulaşılabilecektir.

İmaj Nedir?

Birçok alanda önemli olduğu düşünülen imaj kavramı, alan yazında geniş inceleme alanı bulmuş ve birçok araştırmacı tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır. Farklı alanlarda imaj kavramıyla karşılaşıldığından tanımlarda çeşitlilik kazanmıştır.

İmaj kavramını, 1922’de Lippman tarafından politik açıdan önyargı fikirlerini belirtmek için, 1955’te ise Gardner ve Levy tarafından gelir ve hizmet etkinliklerini sunmak için kullanmışlardır. Bu yönüyle bakıldığında imaj kavramının kökeninin sosyal psikolojiye dayandığı sonucuna ulaşılmaktadır (Okay, 2013). Etimolojik olarak incelenmesi neticesinde, imaj kelimesinin Fransızca “image” kelimesinden Türk diline yerleşmiş olduğu ve “imge” olarak tanımlandığı görülmüştür (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020).

Eserinde imaj devrimlerini ve imaj teknolojilerini eleştirel bakış açısıyla değerlendiren Robins (1996/1999), imaj kavramını, bireyi ya da objeyi görüntüsel karşılıklarıyla zihinde tutmak olarak tanımlamaktadır. İmaj kavramını, Geçikli (2012), bireylerin kurum ile ilgili ne söylediği ne düşündüğü olarak tanımlarken, Peltekoğlu (2012), bireyin bir kurumla ya da herhangi bir durumla ilgili görüş ve düşüncelerinin toplamının imaj kavramını oluşturduğunu ifade etmiştir. İmaj artırıcı faaliyetlerin gerekliliğini savunan Okay (2013), imaj kavramını bireyin karşılaştığı nesne örgüt veya diğer bir kişi hakkındaki fikirleri olarak tanımlayarak, imajın gerçekte bağının kopabildiğini belirtirken, Özdemirci (2012) ise imajı, şekil, muhteva ve anlamın bütünsel hali olarak değerlendirmiştir. Diğer tanımlamada, imaj kavramına “bilgi taşıyıcılığı” görevi verilmiş ve edinilmiş olan bilgilerin büyük miktarının kaynağının imaj olduğu ifade edilmiştir. Başka bir açıdan ise imaj herhangi bir bilgi edinme sürecinin sonunda ortaya çıkan görüntü olarak değerlendirilmiştir (Özüpek, 2005).

Tek seferde sahip olunmayan ve sonsuza dek devam ettirilmeyen bir kavram olan imaj, kişilerin belleğinde birikimsel olarak, yavaş yavaş meydana gelen imgelerin tümüdür (Tolongüç, 1992). İmaj, bir varlığın insan belleğinde meydana getirdiği izlenim ve etkidir ve kişinin kişisel niteliklerine göre algılamasına bağlıdır (Gemlik & Sığırı, 2007).

Her birey, imaj gibi sosyolojik kökeni olan kavram ve olgulara karşı subjektif bir yaklaşıma sahiptir. Aynı iletilere, farklı zihinsel alt yapılar sahip, farklı kültürlerde yetişmiş, farklı karakterlerdeki kişiler farklı anlamlar yükleyeceklerdir. Kişinin kişilik özellikleri de denilebilecek bu faktörler, aslında imajın hem alıcı hem de kaynak tarafından beslenen bir algı olduğunu ortaya koymaktadır. Bireylerin zaman içerisinde algılarında meydana gelen değişim, imajlara da etki edecektir. Bu yüzden imajın sonsuza dek aynı şekilde devam etmesi mümkün değildir.

İmaj, bir bireyin, insanlar, kurumlar, sivil toplum örgütleri, meslekler, gruplar, devletler vb. ile ilgili olarak yargıda bulunma sürecidir. İmaj; okul, kurum, kuruluş, iş, birey vd. olan birinci ögenin yani algılananın ve bunun dışında kalanların oluşturduğu ikinci öge olan algılananların arasındaki etkileşim ve iletişim sürecinin sonunda meydana gelmektedir. İmaj süreci algılanan için algılayanın yaptığı değerlendirme ve yorumları kapsamaktadır (Ünsal, 2015). İmaj; kişinin, obje, birey, grup ya da örgütten iletilen planlanmış ya da planlanmamış iletiler sonucu, bilinçli ya da bilinçsiz izlenimlere dayandırarak ortaya çıkardığı, fikir, inanç, tutum ve algıların toplamının, o kişinin belleğindeki görüntüsüdür (Ölçüm & Polat, 2016). Benzer şekilde Bolat'da (2006) imajı, kurumların ve kişilerin, kendileriyle ilgili bilgi ve verilerin kamuoyuna bilinçli veya bilinçsiz olarak aktarılması sonucunda kamuoyunda oluşturduğu, öznel veya nesnel yargılarla oluşan bir dizi fikir ve

izlenim olarak tanımlamıştır. Canöz de (2015), imajın, insanların nesnelerden, organizasyonlardan ve bireylerden algıladıkları mesajlarla, bilinçli ya da bilinçsiz olarak zihinlerinde oluşturdukları fikrîsel bir fotoğraf olduğunu ifade etmiştir.

İmajın etiket ve yönlendirme aracı olarak algılandığı da olmuştur. Bu açıdan bakıldığında imajın gerçek dışı bir algı oluşturma ve gerçekten uzaklaştırma amaçlarına ulaşmak için kullanıldığı düşünülmektedir. Ancak imaj bu algının aksine var olan bilgi, beceri ve yeteneğin doğru şekilde tanıtılması ve kullanılmasıdır. Özetle imaj, insanları kandırmak için değil onlara sahip olduğu olumlu özellikleri tanıtmak için kullanılabilir (Türkkahraman, 2004).

İmaj ile İlişkili Kavramlar

Çağrışım.

Toplumda imaj kavramının en çok karıştırıldığı kavramlardan biri çağrışım kavramıdır. Çağrışım kavramının Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Davranışlar, düşünceler ve kavramlar arasında yer ve zaman birliğinin etkisiyle kurulan bağlantılar sonucu, bilinç alanına bunlardan birisi girdiğinde ötekini de bilince çekmesi olayı” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak imaj kavramı ile yakın anlamlı kullanılmasının sebebi ikisinin de zihinlerde oluşan intiba ile ilişkili olmasıdır. Ancak her ne kadar toplumda imajın çağrışımların genellenmesiyle oluştuğu fikri olsa da imaj bir yargı oluşturma sürecidir. Ve çok boyutlu, çok zaman gerektiren, uzun zamanda oluşan düşünceler, imaj kavramının içini doldururken çağrışım kavramı birbirine bir yönüyle benzetilmiş olay veya kavramların birbirlerini hatırlatması anlamını taşımaktadır.

İzlenim.

İmaj kavramı ile ilişkili bir diğer kavram ise izlenim kavramıdır. İmaj kavramı ile yakın anlamlı olan izlenim daha çok dış görünüş eksenli iken imaj daha fazla unsuru barındırmaktadır. İki kavramda da hedef kitlenin büyük bir kısmının konu, kişi ve kurumla ilgili sahip olduğu fikir ve oluşturduğu yargılardan söz edilmektedir. Ancak çok boyutlu olan imaj, dış görünüşe ek olarak birçok etken ile beslenir. İzlenim oluşturma süresi kısa iken imaj oluşturmak çok uzun süren ve emek gerektiren bir sürecin sonucudur (Baykasoğlu vd., 2004).

İmge.

İmaj, bir anlamda düşünce ve kanaatlerin derli toplu bir şekilde zihinde bıraktığı bir iz, oluşturduğu bir resim olarak tanımlanabilmektedir. İmaj kavramı bu bağlamda değerlendirildiğinde imge kavramıyla yakın anlamlı hale gelmektedir. Çünkü imge; sembolleştirme, zihinde canlandırma, fikirlerin daha nesnel ifade edilmesi anlamlarında kullanılmaktadır. Her ne kadar imaj kavramı ile imge kavramının ortak noktası fikirlerin görüntüsel düzlemde anlam kazanması olsa da imge, “Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılabileceği gibi imge insanların olmasını istediği şey iken imaj mevcut durumun zihindeki karşılığıdır.

İtibar.

İmaj ve itibar kavramı sıklıkla birbiriyle karıştırılmaktadır. Bu iki kavram arasındaki anlamsal farklılık ise etimolojik açıdan bakıldığında ortaya çıkmaktadır. Yansıyan bütün mesajların imaja etkisi yönünden bakıldığında, imaj olumlu veya olumsuz olabilmektedir. Fakat içerdiği anlam gereği itibar kavramı olumsuzluğu düşündürmemektedir. Kişinin zamanla oluşan algılarına dayalı itibar, yıllar içinde kazanılma, çok kısa bir zamanda ise kaybedilebilme özelliğine sahiptir (Peltekoğlu, 2012). İtibar geçmişte yapılmış olan ve gelecekte yapılması tasarlanan bütün eylemleri kapsamaktadır (Okay & Okay, 2015). Zamanla itibarın oluşmasını sağlayan ve yönünü belirleyen ise imajdır (Peltekoğlu, 2012).

Yapılmış olan tanımlamalar ve incelenen imaj ile ilişkili kavramlar ışığında imaj, insanların çevreden aldıkları subjektif uyarıcıları, kendi bilgi, görgü ve birikimleriyle kombine ederek oluşturdukları; çevreye verdikleri tepkilerin alt yapısını oluşturacak olan bilişsel ve duyuşsal yaklaşım biçimleri olarak tanımlanabilir.

İmajın Oluşum Süreci

İmajın oluşum süreci ile ilgili akla takılan temel nokta elbette imajın nasıl oluştuğudur. İmaj çoğunlukla istenen şekilde değil kendiliğinden oluşan bir olgudur. Ancak günümüzde imajın kontrolsüz şekilde ortaya çıkmasından ziyade yönetilebilir ve yönlendirilebilir, istendik imajların oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “imagoloji” ve “imaj makerlik” gibi alanlar ortaya çıkmaktadır. Bu alanlar deneyim, ün, reklam gibi araçlarla istendik imaj oluşturmaya hedef edinmişlerdir. O halde henüz istendik imajların sayısı rastgele oluşan imajlar kadar yaygın değilse de imaj oluşturmada takip edilecek adımların belirlenmesi ve uygulanması ile bu noktaya ulaşılabileceği bir gerçektir (Peltekoğlu, 1997).

İmajın kontrol edilebilen ve yönlendirilebilen bir süreç olduğunu savunan Türkkahraman'a (2004) göre; istenilen imajı oluşturmak için öncelikle yapılması gerekenlerle ilgili kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapılmalı, planlar ışığında strateji belirlenmeli, uygulama safhasında ise amaca ulaştıracak araç gereç kullanılmalıdır. Ayrıca imaj istendik şekilde geliştirebileceği gibi kazara oluşmuş imajlar da ortadan kalkabilir, değiştirilebilir, geliştirilebilir ve güncellenebilir. Yalnız köklü bir imaj değişikliği için yeni bilgi, değişen koşullar ve katma değerler gerekmektedir.

İnsanlar, herhangi bir olay, olgu, birey, örgüt ile ilgili tanıtım faaliyetleri, reklamcılık faaliyetleri ve basın yayın faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan bilgilerden seçerek belleğine kayıt yapar. Bu şekilde elde edilen bilgiler zihinde örgütlenerek anlam kazanır. Algılama ile başlayan yargı, bilgi, imkân ve hizmet olarak çeşitli aşamalardan geçen veriler imaj olarak karşımıza çıkar. Sahip olunan imajlar tutum ve davranışların farklılaşmasına sebep olur (Öğüt, 2008).

Tolongüç (1992) imajın bilgilenme düzeyi, yargılar, sunulan olanak ve hizmetler şeklinde, imajı dolaylı olarak etkileyen üç ögesinin olduğunu belirtmiştir. Bu öğelerin, bir bakımdan kişinin iç ve dış dünyasının ilişkilendirilmesi anlamına gelen, algılama sürecinden geçmesiyle imajın oluştuğunu ileri sürmüştür. Bireyler farklı kaynaklardan veri toplamakta ve bu sayede bilgi birikimine sahip olmaktadır. Sahip olunan bilgiler tutumların ham maddelerini oluşturmaktadır. Algılar kişilerin daha önceden edindikleri bilgilerin tutumlarla bütünleştirilmesiyle, oluşturdukları zihin haritalarındaki yargı, inanç ve değerlerden etkilenirler. Bu durum imajın dış etmenler kadar içsel etmenlerden de etkilendiğini göstermektedir. O halde imaj iç ve dış etmenlerin bütünleştirilmesinin bir sonucudur (Gemlik & Sığrı, 2007).

İmajın İşlevleri

Merkle'ye (1992) göre imajlar, kişiler için belirli bilgilerin işleneceği şablonlar meydana getirmektedir. "Ruhsal bir ön programlama" manasındaki imajlar, bir kuruluşun görüntüleme faktörleri aracılığıyla ulaştırmak istediği çok çeşitli bilgi ve uyaranları almaya ve işlemeye yardımcı olmaktadır. Bu psikolojik sürecin türü beş işlevle açıklanmaktadır. Bu işlevlerin anlamları aşağıdaki gibidir (Akt. Okay, 2013):

1. Karar işlevi: Bireylerin herhangi bir konuda vereceği kararları sahip oldukları imajlar büyük ölçüde etkilemektedir.

2. Basitleştirme işlevi: Birey yeni bir bilgi ile karşılaştığında, kendinde var olan imajından dolayı, kullanmayacağı bilgiyi eleyip, gerekli gördüğü ve kendine yarar sağlayacağını düşündüğü bilgiyi dikkate alarak kullanmasıdır.

3. Düzen işlevi: Bireyin basitleştirerek edindiği bilgileri belleğinde var olan içerikle bütünleştirerek, anlamlandırması ve düzenlemesidir.

4. Oryantasyon işlevi: İmaj aktarımı yapılan kişinin ya da kurumun verdiği bilgilerin yeterli olmadığı durumlarda, imajın etkisi altındaki kişi bu bilgileri yine de öznel bir şekilde değerlendirerek yön bulabilmekte ve yeni bir imaj oluşturabilmektedir.

5. Genelleştirme işlevi: Oryantasyon işlevindeki gibi bir durum oluştuğunda, bireyler bildikleri konuları bilgi aktarımı yoluyla bilmediklerine taşıyarak genelleme yapmaktadırlar (Okay, 2013).

Bu işlevlere bütün olarak bakıldığında imajın, bireyin yaşamını ve karar verme sürecini düzenlemede ve kolaylaştırmada etkisi olduğu belirtilmektedir (Özüpek, 2005).

İmaj Çeşitleri

İmajın net bir çerçevesi ve tek boyutu olmadığı için alanyazında birbirinden farklı imaj türlerine rastlamak mümkündür. Huber (1987), kurum imajı, şemsiye imajı, marka imajı, ürün imajı, kurumun kendi algıladığı imajı, yabancı imaj, mevcut imaj, transfer imajı, istenilen imaj, olumlu ve olumsuz imaj şeklinde farklı imaj türlerini ortaya koymuştur (Akt., Peltekoğlu, 2012). İmaj üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında yer yer farklı sınıflandırmalara ve farklı imaj türlerine yer verildiği görülmüştür (Bakan, 2005; Polat & Arslan 2015).

Öğretmenlik mesleğinin imajına yönelik olan bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde imaj çeşitlerine ek olarak sayılabilecek türlerden meslek imajı ve literatürde öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen faktörler içerisinde yer alan okul imajı ve kişisel imaj (Ünsal, 2015) detaylı olarak açıklanacaktır. Ayrıca, öğretmenlik mesleğinin yapıldığı okul, bir kurum olarak değerlendirildiğinden, okul imajı kısmında, imaj çeşitlerinden kurumsal imajda detaylandırılacaktır.

Meslek ve Meslek Olarak Öğretmenlik

Meslek

Meslek, kişiler için farklı sonuçlara sahip, toplum için de çeşitli fonksiyonları bulunan çok çeşitli etki ve boyutları olan toplumsal bir olgudur. Kişinin maddi kazanç elde etmesi, sosyal statü sahibi olması, ruhsal, zihinsel ve fiziksel açıdan kendini geliştirmesi, toplumda çevre edinmesi, yaşam tarzının özelliği, kendisine, birincil çevresine ve topluma sağladığı yararlar, toplumla olumlu iletişim kurması ve bütünleşmesi meslek sayesinde olmaktadır.

Temel olarak meslek bireylerin yaşamlarını devam ettirmeleri için yapmaları gereken işlerdir. Fakat bunun dışında mesleğin kişilerin insanlar arası ilişkileri, tutumları, alışageldikleri davranışları hatta sosyal yaşamları üzerinde belirleyici etkiye sahip olduğu da yadsınamayacak bir gerçektir. Herhangi bir alanda uzmanlaşmanın ve o alanda yetkin olmanın da en belirgin sebebidir. Bu düzeyde belirleyici ve temsil yeteneği olan aynı zamanda etkileşim mekanizmalardan sayılan bu kurumun elbette belli kurallarla çerçevelenmesi gerekmektedir (Sunar, 2020).

Toplumsal yaşam süreçlerinde meydana gelen değişimler insanların ihtiyaçlarında önemli ölçüde değişiklik ve çeşitliliğe sebep olmaktadır. Toplumsal düzende, iş bölümünde belirlenen yere göre işlevleri oluşan eylemler bütünü, yani meslek, bireylerin değişen dünyaya uyum sağlamak, bireysel yaşamı sürdürebilmek ve geçimini sağlamak için oldukça emek gerektiren bir eğitim ve öğretim çalışmaları sonunda elde ettikleri rollerin tamamıdır (Eke, 2011; Cırdı & Bulu, 2021). İnsanların çoğu tarafından meslek sahibi olmanın temel amacı maddi kazanç elde etmek şeklinde algılanmasına rağmen aslında meslek “kendini gerçekleştirme sürecinin ve iddiasının da en önemli aracıdır” (Eryetiş, 2016).

Meslek, “belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) şeklinde tanımlanmaktadır.

Meslek, ekonomik boyutunun yanında sosyal ve kültürel yönleri ile de ele alınması gereken bir olgudur. Mesleğin, belirlenmiş faaliyet alanlarında bir araya gelmiş ve biçimsel nitelik kazanmış insani ilişkileri kapsıyor olması, yani bireylerin faaliyetlerinin ortak bir özellik barındırması ve örgütlenmesi onun sosyal ve kültürel boyutunun gereğidir (Kemerlioğlu, 1973; Ülkü, 2019). İlhan’a (2004) göre toplumsal statünün ve belli bir yaşam stiline belirleyicisi ve yansıtıcısı konumunda olan meslek, aynı zamanda toplumda hiyerarşik bir yapının ve sınıflaşmanın oluşturunusudur. Kişilerin yerleşim yerinden, toplum içindeki saygınlığına kadar birçok alanda etki sahibi olan meslek, bireysel ve toplumsal ihtiyaçların

karşılanması hususunda oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu sebeptendir ki meslek, insan hayatında birçok temel unsurun belirleyicisidir.

İnsanların yaşamını sürdürebilmek, kendini gerçekleştirmek, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla yaptıkları, planlanmış eylemler olarak ifade edilebilen meslek kavramı literatürde farklı birçok şekilde tanımlanmıştır. Bir eylemler topluluğuna meslek denilebilmesi için taşınması gereken özelliklerin belirlenebilmesi, derli toplu bir meslek tanımı yapılabilmesi için atılabilecek ilk adımlardandır. Yukarıda yer verilen tanımlamalardan da yola çıkarak bir faaliyetler topluluğuna meslek denilebilmesi için öncelikle;

- Belli bir eğitimle elde edilebilecek bilgi ve becerilerin ışığında ortaya çıkmış olması,
- Faaliyetleri yapan kişiye ekonomik yarar sağlıyor olması,
- Ortak bir faaliyetin örgütlenmiş bir şekilde yapılıyor olması,
- Kişilere manevi doyum sağlıyor ve kendini gerçekleştirme ihtiyacını karşılıyor olması,
- Toplumsal yarar sağlaması veya toplum ihtiyaçlarının bir kısmını karşılıyor olması,
- Yetenek gerektiriyor olması, (bazı faaliyetler için geçerli olmak üzere)
- Faaliyetlerin ortaya konduğu alanda değişim ortaya çıkarması ve faaliyeti yapan kişilerin çaba sarf etmesi gereklidir.

Meslek Olarak Öğretmenlik

Öğretmenliğin ‘meslek’ olarak nitelendirilmesi, mesleğin özel uzmanlık ve bilgi gerektiren bir uğraş olup olmadığı, öğretmenliğin meslekleşme şartlarını taşıyıp taşımadığı, alanyazında uzun süre tartışılmıştır (Celep, 2005; Erden, 2005; Eskicumalı, 2005; Sarpkaya, 2005; Tezcan, 2014). Meslekleşme ile ilgili bu tartışmalar neticesinde, öğretmenlikte bir meslekte olması gereken bütün özelliklerin bulunduğu konusunda görüş birliği sağlanmıştır (Tezcan, 2014).

Tüm meslekler için belirlenen genel birtakım özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler, uzmanlık bilgisi, giriş denetimi, meslek ahlakı, çalışma özgürlüğü, meslek kuruluşları, hizmet koşulları ve toplumca meslek olarak tanınmadır (Tezcan, 2014). Bugün dünyada, öğretmenliğin bir meslek olduğu kabul edilmektedir. Türkiye’de de meslek olarak kabul edilen öğretmenliğin “meslek” olarak durumu, meslekleşme şartlarının açıklanmasıyla belirgin hale gelecektir (Sarpkaya, 2005). Meslekleşme şartları aşağıda verilmiştir:

1-Uzmanlık Bilgisi

Herhangi bir alanla ya da konuyla ilgili bilgi edinmek için, o alanın meslek sahibiyle muhatap olan bireylerin başvurduğu kişinin, konuyla ilgili özel bilgisi olan ve örgün eğitimden geçen biri olması beklenmekte ve gerekmektedir. Fakat meslek sahibinin edinmiş olduğu bilgi, çok geniş olmadığında ve çok sınırlı olduğunda muhataplar, bilgiye kolaylıkla ulaşacakları ve öğrenebilecekleri için artık mesleğin sahibine başvurma gereksinimi duymayacaktır (Tezcan, 2014). Dolayısıyla meslek sahipleri, alanıyla ilgili özel bilgileri öğrenmesi için bir örgün öğretimden geçmelidir.

Öğretmen olacak kişinin de, mesleğini yapabilmesi ve öğretim yapacağı alan ile ilgili bilgi sahibi olması için uzun bir süre öğrenim görmesi, uzmanlık eğitimi alması gerekmektedir. Fakat kişinin öğretmenlik mesleğini yapabilmesi için edindiği uzmanlık bilgisi, öğrencilere mevcut bilgiyi iletmede tek başına yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda öğrencilerinin sosyalleşmesini sağlamakla ve sosyal kültürü öğrenciye aktarmakla görevli olan öğretmenin, başarılı olması için, toplumunun kültürünü iyi tanınması ve eğitim bilimleri ile ilgili teori ve ilkelere vakıf olması gerekmektedir (Erden, 2005).

Türkiye’de öğretmenlik, uzmanlık eğitimi gerektiren bir meslek olarak görülmekle beraber, öğretmen olmayan kişilerin ücretli olarak görevlendirilip ders vermeleri, öğretmenlik mesleğinin “profesyonel meslek” olarak nitelendirilmesinin önüne geçmekte ve “öğretmenlik mesleğini herkes yapabilir” şeklinde bir düşüncenin oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Eskicumalı, 2005; Sarpkaya, 2005). Bu durum öğretmenlik imajını olumsuz etkilemektedir denilebilir.

2-Mesleğe Giriş Denetimi

Bütün mesleklerde, mesleğe giriş için belirlenmiş koşullar vardır. Herhangi bir meslek ile alakalı eğitim kurumundan alınan belge, bir mesleğe girmek için gerekli bir koşuldur. Mesleğe girişte denetimi yapan ise meslek odaları, dernekler ya da devlettir (Erden, 2005; Sarpkaya, 2005).

Meslek grupları içerisinde en fazla giriş denetimi olan meslek öğretmenliktir. Çünkü çoğu ülkede eğitim milli kapsamda değerlendirilmektedir. Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin giriş denetimi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’nın kontrolünde yapılmaktadır. Öğretmenlik formasyon belgesi olan ve memur olma şartlarını taşıyan kişiler, MEB’e bağlı eğitim kurumlarında görev alabilmektedirler (Erden, 2005).

3-Meslek Ahlakı

Bireylerin yaşantısında çok büyük öneme sahip olan ve insan hayatının çoğunluğunu kapsayan meslek hayatının, ahlak anlayışı ve kendine özgü bir takım kuralları vardır. Bu anlamda meslek etiği, iş hayatındaki davranışları belirleyen, yapılması ve yapılmaması gerekenler konusunda kılavuzluk yapan etik ilke ve ölçütlerin bütünüdür (İşgüden & Çabuk, 2006). Benzer şekilde Erdem ve Şimşek (2013), meslek etiğini, meslek mensuplarının davranışlarına sınır getiren, hangi davranışın yapılmasının ve yapılmamasının gerektiğini saptayan ilkeler olarak açıklamışlardır.

Mesleğin etik kurallarının varlığı, özümsemişi ve bu kurallara hâkim olunması mesleğin saygınlığını artırmaktadır. O sebeple, birçok meslek odası, üyelerinin mesleki etik kurallarına uymamaları halinde mesleklerine devam etme hakkını reddetmektedir. Henüz yeni mesleki alanlarda kesin olarak tanımlanamayan meslek etiği, tıp ve hukuk gibi geleneksel mesleklerde daha fazla belirgin olmaktadır (Erden, 2005).

Öğretmenlik mesleğinin, kesin çerçevesi çizilmiş ahlaki kuralları olmamasına rağmen, öğretmenlerden uymaları beklenen belirli etik kurallar vardır. Bu kurallar genelde, derse vaktinde gelmesi, kılık kıyafete özen göstermesi ve temiz olması, ders döneminde izne ayrılmaması, öğrencilere eşit ve adil davranması, öğrencilerine özel ders vermemesi, profesyonel olarak işi dışında çalışmaması, fikirleri ve inançları konusunda öğrencilerini aynı fikirde olmaya zorlamaması öğretmenlerden beklenen bazı etik kurallardır (Erden, 2005; Eskicumalı, 2005). Türkiye’de bu etik kurallar büyük oranda öğretmenler tarafından benimsense de, mesleğin gerektirdiği ahlaki standartların bir kısmı, değer kaybı nedeniyle 1980’lerden sonra gitgide zayıflamıştır (Erden, 2005).

4-Çalışma Özgürlüğü

Herhangi bir meslekte çalışma konusunda salt bir özgürlük olmak zorundadır. Bir mesleği yapmak için gereken kısıtlamalar çalışma özgürlüğünü engellememelidir. Günümüzde ise asıl önemli olan mesleklerin uygulamada olması gereken haklarının en etkin şekilde korunması gerektiğidir. Öğretmenler, tüm ülkelerde büyük ölçüde kamu sektöründe çalıştıkları için devlet denetimine tabidirler. Devlet denetimine tabi olan öğretmenlik mesleğinde ise bu denetimin artması öğretmenliğin meslekleşme özelliğinin azalmasına neden olabilmektedir (Tezcan, 2014).

5-Meslek Kuruluşları

Mesleklerin profesyonelleşmesi hususunda önemli etmenlerden biri meslek standartlarının belirlenmiş olması ve değişen dünya düzenine göre güncellenebilir olmasıdır. Bu etmenlerin sorunsuz bir şekilde işlemesi ise standartların belirleyicisi olacak ve mesleğin

çağın gereklerine göre güncellenmesinden sorumlu mesleki örgütlerin varlığına bağlıdır. Türkiye’de öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterli mesleki örgüt bulunmadığından bu görev devlet tüzel kişiliğine bağlı MEB’e düşmektedir (Güven, 2010).

Bütün meslek grupları, üyelerinin yararını gözetmek, endişelerini gidermek, problemlerini açıklamak ve haklarını korumak amacıyla teşkilatlanır. Bu kuruluşlar ayrıca mesleki performansın izlenmesinde, mesleki etiğin oluşturulmasında ve izlenmesinde önemli bir görev üstlenirler. İnsanlar meslekleriyle alakalı örgütsel araştırmalara katılarak, mesleki gelişimlerine katkı sağlayıp bundan faydalanabilir ve akran etkileşimlerinden keyif alabilirler (Erden, 2005). Öğretmen örgütleri ise (Aydın, 2009);

- Öğretmenlerin yetişmesi, atanması,
- Öğretmenlerin statüsel ve mesleki (kadro, terfi, tayin) problemlerinin giderilmesi için ve menfaatlerinin korunması için yollar aranması,
- Öğretmenler arasında güçlü iletişim bağı kurulması,
- Mesleki bilgilerin geliştirilmesi, bu bilgilerin kolayca meslek mensupları arasında yayılması,
- Öğretmenlerin dayanışması,
- Meslek mensuplarının birçok alanda gelişmesi için çalıştay, konferans, seminer gibi etkinliklerin düzenlenebilmesi amaçları ile teşkilatlanmaktadır.

Güçlü organizasyonları olan meslekler, bu sayede güç kazanmakta ve güçlerini toplumda siyasi ve ekonomik açıdan kararlar alınmasında belirleyici etken olmak için kullanabilmektedirler (Erden, 2005).

6-Hizmet Koşulları

Her meslek kuruluşu, maddi ve manevi koşulların öncelikli olduğu hizmet koşullarını iyileştirmek için çaba göstermektedirler. Terfi ve terfi fırsatları, yeterli maaş, izin şartları, giyinme ve barınma hizmetleri gibi benzer iyi fırsatlar için odaklanılan çabalar öğretmenlik mesleğinde de mevcuttur. Sunulan bu koşullar ise mesleklerin çok daha cazip ve itibarlı konuma gelmesinde etken olmaktadır (Sarpkaya, 2005; Tezcan, 2014).

7-Toplumca Meslek Olarak Tanınma

Meslekleşmenin diğer önemli şartlarından biri de toplumdaki herkesin mesleği kabul etmesidir. Bir meslek toplum tarafından kabul edilirse, toplumdaki mesleki sorunlara çözüm bulmaya çalışır, toplumda farklı kesimlerinden destek alır ve daha kolay gelişir. Türk toplumunda öğretmenlik, toplumdaki insanların kabul ettiği saygın bir meslektir (Erden, 2005).

Sonuç olarak, öğretmenlik mesleği, daha çok gelişmiş ülkelerde profesyonel bir mesleğe dönüşmüştür. Türkiye’ de de öğretmenlik mesleği, meslekleşme şartlarının çoğunu karşılamaktadır. Öğretmenlik, Milli Eğitim Temel Kanunu kapsamında da bir meslek olarak kabul edilmesine rağmen, öğretmenliğin bilgi ve beceriler gerektirdiği gerçeği toplumda geniş çapta kabul edilmemiştir. Günümüzde pek çok insan, belirli bir konuda uzman olan veya herhangi bir yükseköğretim kurumundan mezun olan birinin öğretmen olabileceğine inanmaktadır. MEB de uzun yıllar öğretmenlik eğitimi almamış kişileri öğretmen olarak görevlendirmiş ve bu kanının oluşmasına sebep olmuştur (Erden, 2005).

Meslek İmajı

Bugün toplumun her alanında önem kazanan imaj kavramı mesleklerin de toplumda kabul görme düzeyini belirlemektedir. Algılanan meslek imajı, bireysel üyelerin sosyal statüsü, kapasitesi ve davranış kalıpları ile ilgili olarak mesleki üyeliğin anlamı hakkındaki ideoloji veya paylaşılan inançları ifade eder (Bimbaum & Somers, 1986, 1989, Akt., Lim vd., 2000). Yani, mesleki imaj, bireyin meslekle ilgili inançları, düşünceleri ve izlenimleridir (Bağçeci vd., 2013). İnsanların tecrübeleri, gözlemleri ve bunların sonucunda yaptıkları değerlendirmeleri ve algılamalarının meslek hakkında oluşmasına mesleki imaj denilebilir (Ünsal, 2015).

Bazı görüşlere göre ise mesleki imajın oluşturucusu o mesleğin mensuplarıdır yani mesleği yapanların mesleğe sağladığı kazanımlar veya mesleğe getirdikleri tüm avantaj-dezavantajların bileşkesidir. Mesleki imajın, bir mesleğin tüm muhatapları açısından ne şekilde algılandığı sorusunun cevabı olduğu da söylenmektedir (Ünsal, 2015).

Mesleki imaj; sahip olunan bilginin ve yeteneğin en verimli biçimde kullanılarak avantaj sağlanması, sunulması ve aktarılması ile ortaya çıkmaktadır (Güneş, 2007). O halde mesleki imaj, kurum ya da kuruluşların sunduğu hizmetin niteliğiyle meydana gelen imajdır (Geçikli, 2012).

Mesleki imajın olumlu yönde gelişmesinde etkisi olan unsurların başında mesleğin mesleği icra edenlere gerek statü olsun gerek saygınlık olsun gerekse iyi bir yaşam standardı olsun sağladığı kazançlardır. Bunların yanı sıra mesleğin profesyonellik seviyesi, mesleğin ahlaki yansımaları, mesleği icra edenlerin tutum, eylem ve özellikleri de bunda etkili rol oynamaktadır (Gök & Derin, 2014).

Profesyonel imaj oluşumunda en önemli etkinin kişinin kendi yeterlilik ve karakterine ilişkin algılarını değerlendirme ve şekillendirme süreci olduğunun kabul edilmesiyle birlikte

profesyonel imaj temel bileşenlerin (yani, müşteriler, patronlar, üstler, astlar ve meslektaşlar) kişinin yetkinlik ve karakterine ilişkin algılarının toplamından oluşmaktadır (Roberts, 2005).

Öğretmenlik Mesleğinin İmajı

Akyüz (1978), bireyin kendisine ve mesleğine ait olan imajın, bireyin başarısına yön vermede ve başarısını şekillendirmede çok büyük faktör olduğunu ve bireyin davranışlarının, oluşan imaja yönelik olduğunu ve o doğrultuda geliştiğini ifade ederek, eğitimin tüm geçmiş dönemlerinde, meslek mensuplarının kendileri ve öğretmenlik mesleği ile ilgili oluşturdıkları imajın, öğretmenlerin başarılarını ve başarısızlıklarını etkileyen önemli bir etken olduğunu belirtmiştir.

Günümüzde de mesleklerin başarı durumu, mesleklerin imajına bağlı haldedir. Öyle ki başarıyı sağlamada iyi bir imajın olması, meslek çalışanlarının bilgi ve becerileri kadar önemlidir. İyi bir imaj, kamu hizmeti veren mesleklerde daha fazla önem taşımaktadır. Öğretmenlik mesleğinin de öğrenci ve toplumla dolaylı ya da doğrudan iç içe olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlik mesleğinin imajının daha çok önem kazandığı görülmektedir (Bağçeci vd., 2013).

Öğretmenlik mesleğine dair bütün bilgilerin topluma yansıyan yönü, belleklerde bir öğretmen görüntüsü oluşturmaktadır. Öğretmenlerin mesleğine ilişkin oluşan olumlu veya olumsuz izlenimler bir öğretmenle sınırlı kalmayarak meslekte çalışan diğer öğretmenleri de kapsamaktadır. Sonuç olarak toplumda, izlenimler ve genellemeler sonucunda ortaya çıkan bu resim öğretmen imajı olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2018).

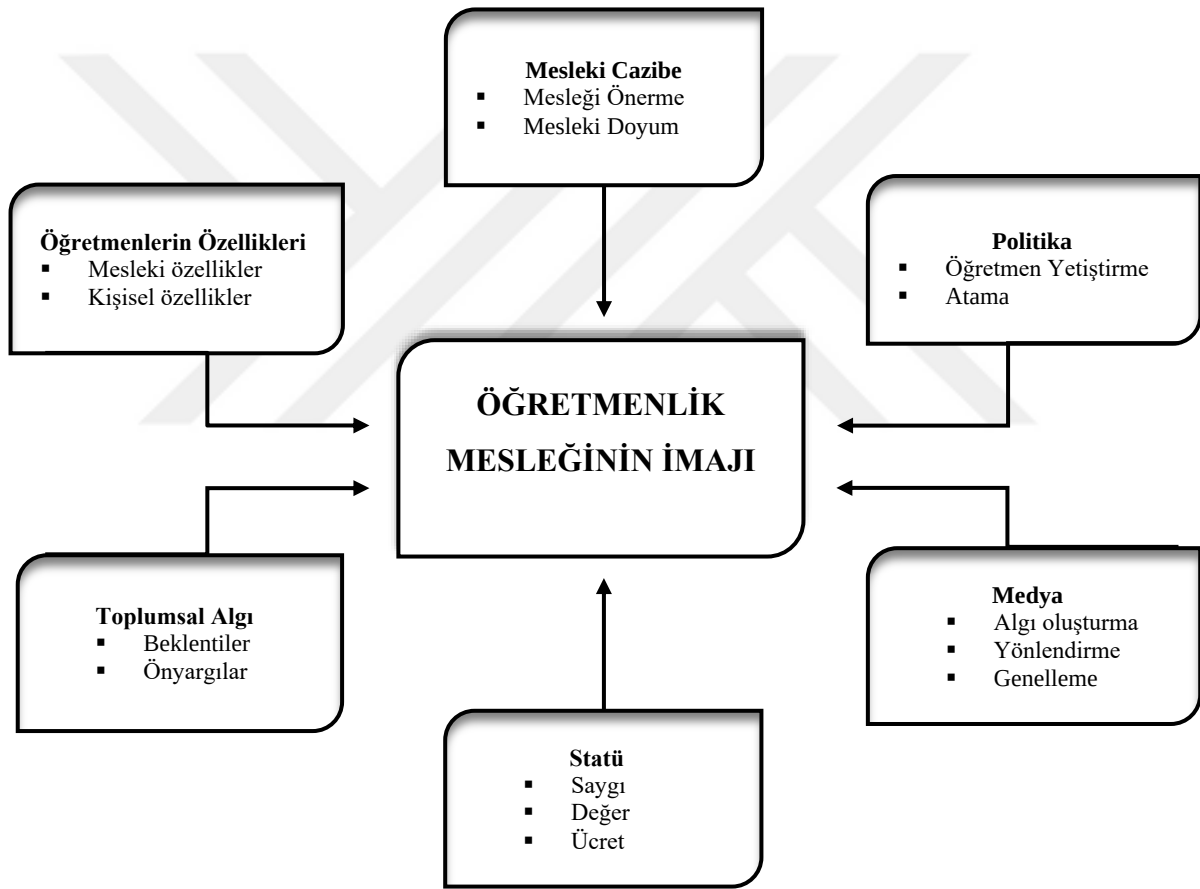
Öğretmenlik mesleğinin imajı zamanla oluşmaktadır. Kişilerin öğretmenler ile etkileşimleri esnasında meydana gelen zihinsel resimler insan belleğinde imaj olarak yer etmektedir. Mesleği yapan kişilerin özellikleri ve mesleğin ne şekilde algılandığı, meslek imajının oluşmasını sağlayan faktörler arasındadır. Öğretmenlerin yeterlikleri ve uzmanlık dereceleri, kişisel ve mesleki özellikleri insanların öğretmenlerle ilgili genel bir yargıya sahip olmalarına sebep olmakta ve bu durum öğretmen imajının oluşmasında etkili olmaktadır (Doğan, 2018).

Öğretmen gelişmelere açık, gelişmelerin takipçisi, yordayıcı, sorgulayıcı, entelektüel yaşayan, akılcı ve yaratıcı özellikleri ile önemli beceriler timsalidir. Dünya da bazı ülkelerde saygınlığını devam ettiren öğretmenlik mesleği imajı, Türkiye'deki büyük imaj yıkımı neticesinde sarsılarak memuriyete dönüşmüştür. Bu husustaki en büyük tehlike ise mevcut meslek mensuplarının bu durumu sineye çekmiş, kabul etmiş ve hatta duruma ayak uydurur hale gelmiş olmasıdır (Gönülaçar, 2016).

Toplumu oluşturan bireylerin yetişmesinde rolü olan öğretmenlik mesleğinin toplumda olumlu bir imajının olması gerekmektedir. Bu durum hem öğretmenlerin kendilerini daha iyi hissetmelerini hem de mesleği tercih etme olasılığı olan bireylerin bu mesleğe yönelmelerine katkıda bulunacaktır (Doğan, 2018)

Öğretmenlik mesleğinin imajını inceleyen araştırmalarda, öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen çeşitli faktörlerden bahsedilmektedir. Doğan (2018), çalışmasının sonuçlarına göre, öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen faktörleri öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri, toplumsal algı, statü, mesleki cazibe, medya ve politika şeklinde belirtmiştir. Bu imajı oluşturan etmenler Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Öğretmenlik Mesleğinin İmajını Oluşturan Etmenler (Doğan, 2018)

Ünsal (2015), öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen faktörleri; öğretmenlik mesleğinin statüsü, öğretmenlerin niteliği ve kişisel imajları, okul imajı, mesleğe yönelik tutum ve öğretmenlik mesleğinin özellikleri olarak belirtmiştir.

İncelenen araştırmalar neticesinde; öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen faktörler; öğretmenlik mesleğinin özellikleri, öğretmenlerin özellikleri, öğretmenlik mesleğinin statüsü, kişisel imaj, okul imajı, politika, medya, mesleğe yönelik tutum, toplumsal algı ve mesleki cazibe şeklinde sıralanabilir.

Çalışma kapsamında öğretmenlik mesleği imajını etkilediği düşünülen faktörler aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri

Öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin insanlık tarihi ile başladığı gerçeği kabul edilirse, öğretmenliğin dünyadaki kökleşmiş mesleklerden biri olduğu söylenilebilir (Oktay, 1991). İnsanlık tarihi boyunca öğretmenlik en saygın mesleklerden biri olmuştur. Çünkü toplumsal değerleri gelecek nesillere aktarmanın bir aracı ve bilgi ile onu talep edenler arasında bir köprüdür. Bilenler ile bilmeyenlerin aynı olmadığına vurgulandığı Türk Kültüründe, bilim insanları çok önemlidir ve bilim öğretenlere her zaman değer verilir. Öyle ki “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum.” söylemi toplumda çok fazla kabul görmüştür (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017).

Tüm meslek çalışanlarının mimarı kabul edilen öğretmenler, övgüye layık mesleklerinin, geniş görev tanımlamasını ve gereklerini bilerek işlerine başlamalıdır. Ancak, mesleğin sınırlarını belirlemenin, net bir tanım yapmanın, mesleği yapmak kadar zor olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Aşağıda öğretmenlik mesleğini tanımlamak için yapılan birçok araştırmanın incelenmesi neticesinde mesleğin tanımlanmasına dair genel bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 43. maddesinde öğretmenlik mesleğinin tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimi’nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973). Şahin (2007), öğretmen tanımını; mesleğine dair kuramsal bilgiyi baz alarak kişilerin hal ve hareketlerinde değişmeye ve gelişmeye sebep olan, hem kişinin hem de bulunduğu toplumun hayatını etkileyecek nitelikte değişimin meydana gelmesine rehberlik eden kişi, şeklinde yapmıştır. Öğretmenler, eğitim - öğretim programlarında belirtilen esaslara uygun olarak kendilerine verilen derslere ait içerikleri sunmak, etkinlik, deney gibi gerekli uygulamaları yapmak, nöbet tutmak, okuldaki toplantılara katılmak, ders dışında okul müdürünün vereceği görevleri yerine getirerek yönetim işlerine etkin bir şekilde katılmak, kanun, tüzük, yönetmelik, genelge ve emirlerde belirtilen görevleri okumak ve bunları yerine getirmek, gerekli olan evrakları imzalamak, milli bayramlara ve mahalli kurtuluş günlerine katılmak ile yükümlüdürler (Bircan & Sefunç, 2007).

Toplumda bireyler, yapacakları işe göre 2, 4 veya 6 yıl gibi sürelerde mesleğin eğitimini almaktadırlar. Öğretmenlik mesleği de 4 yıl eğitim alınması gereken bir süreci kapsamaktadır. Öğretmen adayları 4 yıl boyunca üniversitede aldıkları eğitimden sonra, girdikleri merkezi sınavda başarılı olmaları halinde atamaları gerçekleştirilerek öğretmen olmaktadır. Öğretmenler edindikleri bilgileri nasıl öğreteceklerini aldıkları formasyonla kazanmaktadırlar. Farklı branşlardaki öğretmenleri birbirinden ayıran esas husus çok iyi bir alan bilgisine ve genel kültüre sahip olmalarının yanında sağlam bir öğretmenlik meslek bilgilerinin olmasıdır. Dolayısıyla öğretmenlik mesleği; mesleki formasyonu gerekli kılan, akademik faaliyet gerektiren, alanda özel uzmanlık bilgisini ve beceriyi esas alan, eğitim alanıyla ilgili boyutlara (ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik ve bilimsel gibi) sahip, profesyonel bir meslektir (Küçük vd., 2013) denilebilir.

Öğretmenlik sadece eğitim programlarındaki bilgi ve becerilerin öğrencilere aktarılmasıyla kısıtlı olmayan, genç nesillerin güzel ahlaklı, dürüst, sorumluluk sahibi ve erdemli olma gibi değerler ile yetişmesini amaçlayan bir meslektir (Tezcan, 2014). Öğretmen, bireyin bir nefer olarak hayata dair vereceği tüm mücadelelerinde öğrencilerinin komutanı ve yol göstericisidir.

Toplumda öğretmenliğin zor bir meslek olmadığı ve öğretmenliği herkesin kolaylıkla yapabileceği düşüncesi vardır (Küçük vd., 2013). Dolayısıyla toplum, öğretmenliği, ortalama bilişsel beceriye sahip olan herhangi bir bireyin yapabileceği bir meslek olarak gördüğü müddetçe, insanlar öğretmenlere işin uzmanları gözüyle bakmayacaklardır. Bu durumu değiştirmek için işlerini yaparken kendi teknik bilgilerini kullanan doktorlar, mühendisler, mimarlar gibi, öğretmenler de işlerinin gerektirdiği kuramsal bilgiye sahip olmalı ve bunu kullanmalıdırlar. Halk böylelikle bir öğretmen ile sıradan bir insanın arasındaki ayrımı görecektir (Şahin, 2007).

Kuramsal bilgiye sahip olmanın yanı sıra öğretmenlik mesleği ciddi iletişim gerektiren çok yönlü, birçok insana ve topluluğa hitap gerektiren bir meslektir. Çünkü öğretmenlik mesleği yalnızca sınıf ya da okul ortamındaki öğrencilerle veya kişilerle kurulan iletişimden ibaret değildir. Öğretmenlik, birçok meslek gruplarının aksine insanların büyük bir çoğunluğu ile etkileşim ve iletişim hâlinde yerine getirilen, okul ve sınıf ortamı dışında velilerle ve toplumla iç içe olmayı gerektiren bir iştir (Çelikten vd., 2005).

Yönetilmeye direnç gösteren öğrencilerin yöneticisi olarak görev yapan öğretmenler, toplumda başarılması en zor olan işlerden birini yapmaktadırlar. Diğer işlere göre öğretmenlerin sunduğu hizmetin içeriği daha soyuttur. Kalabalık bir grupla, belirli bir alanda uzun süreli, yoğun tempolu çalışılmayı gerektiren bir meslektir öğretmenlik. Ayrıca, çalışma

alanı insan olan öğretmenlerin, kendi yaşam felsefesini, duygularını, deneyimlerini ve kişisel özelliklerini teknik bilgileri ile harmanlayıp kullanmasıyla ortaya çıkan özgün öğretim tarzı, bu mesleğin sanatsal boyutunu ortaya koymaktadır (Şahin, 2007).

Öğretmenlik, bütün ülkelerde meslekler içinde en yaygın görülen, toplumsal statüsü yüksek olmayan, genelde alt toplumsal tabakadan gelen bireylerin seçtiği, çoğunluğunun devlet memuru olarak çalıştığı, genellikle kadınların tercih ettiği, geliri yüksek olmayan, fedakârlık gerektiren ve son derece zevkli bir iştir (Celep, 2004; Dağlıoğlu, 2009; Erden, 2005; Tezcan, 2014).

Öğretmen aynı zamanda hem idareci hem de yönetici olmalıdır. Öğretmen, öğrenci için iyi bir eğitimci ve öğretmci olmakla, velilere ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdür. Tüm bu yükümlülükler ancak mesleğe karşı büyük bir sevgi beslemekle ve güçlü iletişim becerilerine sahip olmakla yerine getirilebilecektir (Eskicumalı, 2005).

Öğretmenliğin bir meslek olmasının doğal sonucu olarak, öğretmenlik mesleği, mesleki örgütler tarafından çeşitli kurallar ile çerçevelendirilmiştir. Önemi ve hitap ettiği kitle sebebiyle bu kuralların, tüm meslek mensuplarını kapsayıcı nitelikleri bulunmaktadır. Mesleğe başlamadan önce ya da henüz başlamışken öğretmenin taşıması gereken özelliklerin belirlenmesi gerekliliği bu durumdan kaynaklanmaktadır. Türkiye’de bu görev MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Müdürlük tarafından 2017 yılında öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerine dair hazırlanan metinde, genel yeterliliklere ek olarak, alan bilgisi ve alan eğitim bilgisi eklenmiş ve her bir branş için geçerli olabilecek hem genel hem özel yeterlikleri içeren tek bir metin ortaya konulmuştur. Tablo 1’de de görüldüğü gibi güncel Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” şeklinde 3 ayrı alandan ve bu alanlarla ilişkilendirilmiş 11 yeterlik, bu yeterliklere yönelik 65 belirleyiciden oluşmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (ÖYGM, 2017)

1. Mesleki Bilgi	2. Mesleki Beceri	3. Tutum ve Değerler
1.1. Alan Bilgisi Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	2.1. Eğitim Öğretimi Planlama Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	3.1. Millî, Manevi ve Evrensel Değerler Millî, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
1.2. Alan Eğitimi Bilgisi Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	2.2. Öğrenme Ortamları Oluşturma Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	3.2. Öğrenciye Yaklaşım Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
1.3. Mevzuat Bilgisi Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	2.3. Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	3.3. İletişim ve İş Birliği Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.
	2.4. Ölçme ve Değerlendirme Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	3.4. Kişisel ve Mesleki Gelişim Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

Öğretmenlerin Özellikleri

Öğretmenler, rehberliğe, öğrenmeye ve gelişmeye ihtiyaç duyan, geleceği inşa edecek bir kitlenin, önderliğini üstlenen bireylerdir. Bu ciddi sorumluluk, öğretmenlerin sosyal, iletişim becerisi yüksek bireyler olmalarını gerekli kılmaktadır. Çünkü öğretmenler çok geniş bir kitleye hitap etmektedirler.

Eğitim sisteminin en önemli unsuru şüphesiz öğretmendir. Bu nedenle Türkiye'nin ve Türk toplumunun geleceği için öğretmenlik mesleği ve öğretmen üzerinde yeterince durulması gerekir. Öğretmenlik özel uzmanlık mesleği olmasının yanı sıra ayrıca bir sanattır. İyi öğretmenler, iyi eğitim ve nitelikli öğretmenler de kaliteli bir eğitim sunar. Dolayısıyla mesele iyi öğretmen yetiştirmektir. Unutulmamalıdır ki; Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranlar, o zamanki imkânsızlıklara rağmen öğretmen niteliği üstünde ısrarla durmuşlardır (Çelikten vd., 2005).

Öğretmende Aranılan Nitelikler.

Öğretmenlik alanında uzmanlık gerektiren bir meslek olduğundan, mesleği seçecek olan bireylerin, mesleği sevmeleri ve tercih ederken istekli olmaları nitelikli öğretmen yetiştirmede büyük önem taşımaktadır (Habacı vd., 2013). Literatürde genel olarak öğretmenlerde aranılan kriterler iki başlık altında incelenmektedir; mesleki nitelikler, kişisel nitelikler. Bu sınıflandırma niteliklerin tespiti için kolaylık sağlayacaktır.

Mesleki nitelikler.

Mesleki özellikler birçok kaynakta ele alınmış ve bir çerçeve oluşturmak gerektiğinde aşağıdaki maddeler halinde sınıflandırılabilir bir form kazanmıştır. Ancak bu maddeler çağın gereklerine ve değişen dünyanın ürettiği yeni problemler ve beklentilere göre değişiklik gösterebilir ve gösterebilmelidir.

-Dersler zamanla sınırlandırılmış oturumlar olduğundan, öğretmen, derse giriş ve çıkış saatlerine uymalı, mevcut zamanı verimli kullanmalıdır.

-Eğitimde işbirliği göz ardı edilemeyecek bir önem arz etmektedir. Bu sebeple öğretmen meslektaşlarla ve yöneticilerle işbirliği yapmalıdır.

-Öğretmenin hedef kitlesi olan öğrencilerin; bilişsel, duyuşsal, fizyolojik ve sosyal yönleri bulunmaktadır. Öğretmen tüm bu yönlerine göre, öğrenciye doğru davranmanın yollarını bulmalıdır.

-Öğrencilerin birçok becerisini (yaratıcı düşünme, sistematik düşünme, problem çözme vb.) geliştirme amacıyla olmalıdır.

-Öğrenme, edinilen bilginin hayata geçirilmesiyle anlam kazanmaktadır. Öğretmen, bilgiyi hayata uyarlayabilen öğrenciler yetiştirmeyi hedeflemelidir.

-Eğitim hayatı mikro bir iş hayatı olmalı ve öğretmen öğrenciyi bir üst kademe eğitime ve hayata hazırlayan kişi olmalıdır.

-Öğretmen yenilikçi ve yeniliklerin takipçisi olmalıdır. Edinilen her yeni kazanımı öğrenciye ulaştırılmalıdır.

-Etkileşimli eğitimde öğrenme daha hızlı ve kalıcı olur. Öğretmenin temel amaçlarından biri, öğrencinin etkinliklere aktif katılımını sağlamak olmalıdır.

-Her öğrenme dönemi sonunda, doğru, güvenilir ve nesnel bir ölçme değerlendirme yapmak gerekir. Bu sebeple öğretmenin güvenilirliği ve geçerliği yüksek ölçme araçlarını kullanması esastır.

-Öğrenme sürekli, hayat boyu devam eder ve öğrencilere bu bilinci aşlamak öğretmenin görevleri arasında yer almalıdır.

-Her türlü eğitim-yöntemi, hazırladığı özgür öğrenme ortamına uyarlamalı ve kullanılmalıdır.

-Öğretmenin toplum hayatına istekli, girişken ve belirli hedefler için mücadele vermekten çekinmeyen, bu sayede kendini gerçekleştiren öğrenciler yetiştirmeyi amaçlaması da mesleki bir gerekliliktir (Çelikten vd., 2005).

Öğretmenlik yapabilmek için, öğretmenlerin eğitim görmesi gereken üç alan bulunmaktadır. Bu alanlar aşağıda açıklanmıştır:

1-Genel Kültür:

Genel kültür adından anlaşılacağı üzere özel bir alan değildir. Öğretmenlik süresince öğretmenin sahip olması gereken diğer iki yeteneğe, alan bilgisine ve pedagojik formasyona (eğitme-öğretme), katkı sağlamak ve bir problemin çözümünde fayda sağlayacak bilgi ve beceri toplamı olarak ifade edilebilen birkaç disiplinin bileşkesidir (Yetim & Göktaş, 2004).

Tarih, edebiyat, resim, müzik, beden eğitimi ve İngilizce gibi ortak alınan dersler genel kültür kapsamındadır (Tezcan, 2014). Öğretmenlerin, öğrencilerin çevreye uyumunu kolaylaştırmak, toplumsal yapıyı ve kültürel değerleri onlara tanıtmak ve öğrencilerine çevresindeki değişimlere ayak uyduracak yeni ve nitelikli davranışlar kazandırmak için genel kültür bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Bu alanda öğretmenin sahip olması gereken yeterlik oranı % 12.5' tir (Celep, 2004).

2-Alan Bilgisi:

Profesyonel olarak, alanda kazanılması gerekli olan temel bilgilerin alınmasıdır (Tezcan, 2014). Öğretmen, öğretim yapacağı dersle ilgili alan bilgisine sahip olmak zorundadır. Bu alandaki yeterlik oranı ise % 62.5'tir (Celep, 2004).

Öğretmen eğitim vereceği alanla ilgili geniş bilgiye, kavramlara, öğretilere, özelliklere hâkim olmalıdır. Gereken araştırma ve inceleme faaliyetlerini tamamlayıp alanla ilgili yeterli miktarda bilgi ve beceriye sahip olan kişi ancak alanla ilgili eğitim sunabilir. Çünkü eğitim verebilmek edinilen bilginin hedef kitleye uygun şekilde kategorize edilerek, anlam bütünlüğü sağlayarak sunmak ve bu bilginin eyleme dönüştürülmesinin yollarını öğrencinin bulmasını sağlayacak şekilde öğrenciyi yönlendirmek demektir (Yetim & Göktaş, 2004). Bir bilginin birbirinden değişik yaklaşım ve bakışlarla nasıl farklı amaçlara hizmet edebildiğini öğrenciye göstermek ve bu farklı açılarla bakma becerisini kazandırabilmek bilginin öğretmen

tarafından belli oranda içselleştirmiş olması ile yakından ilgilidir. Bu düzeyde bilgi sahibi olmak ve bu bilgilerin tazeliğini korumasını sağlamak yenilikçi bir bakış açısına sahip olmakla ve alanla ilgili gelişme, etkinlik ve mesleki bilgi edindirme faaliyetlerine duyulan ilgi ve katılımı mümkün olmaktadır. Bu donanıma sahip öğretmen öğrenciye salt bilgiyi değil bilginin ortaya çıkma şeklini de öğretebilecektir.

3-Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Pedagojik Formasyon):

Ölçme değerlendirme, öğrenme, eğitim sosyolojisi, öğretim yöntemleri vb. gibi meslek için gereken yetenek ve bilginin kazandırılması, bireyde davranış değişikliğinin oluşturulmasıdır (Tezcan, 2014). Başarılı bir öğretim gerçekleştirmek için öğretmenin sadece bilmesi yeterli değildir. Aynı zamanda bildiklerini nasıl ve ne şekilde aktarabileceğini ve öğretebileceğini de bilmesi gerekmektedir. Bu alandaki yeterlik oranı % 25' tir (Celep, 2004).

Öğretmen sahip olduğu alan ve genel kültür bilgisini pedagojik formasyon bilgisinin çizdiği yolu takip ederek etkili ve verimli şekilde öğrenci düzeyine uygun olarak hedef kitle ile paylaşabilen kişidir (Yetim & Göktaş, 2004). Toplamların modernleşmesinde yol gösterecek olan en temel öge öğretmenlerdir. Bu görev bilincine sahip olması gereken öğretmenlerin branşlarında uzman olmaları ve gerekli bilgi ve genel kültüre sahip, vasıflı bireyler olmaları umulmaktadır. Bu yönden bakıldığında, toplumsal değişimin teminatı eğitim, eğitimin temelini ise öğretmen oluşturmaktadır (Özpınar & Sarpkaya, 2010).

Kişisel Nitelikler.

Eğitim süreçlerinin en önemli ögesi olan öğretmen, karakterinden kaynaklanan kişisel özelliklere sahiptir. Bu özellikler öğrenciyi motivasyon, okula bağlılık ve akademik başarı gibi birçok açıdan etkilemektedir. Ancak bu etkinin büyüklüğüne rağmen öğretmenin kişisel özellikleri kolaylıkla değiştirebileceği bir husus değildir. Öğretmenin istendik kişisel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir (Erden, 2005).

-Hoşgörü ve sabır öğretmenin temel meziyeti olmalıdır.

-Sabit fikirli olmamalı, çağın ve öğrencinin özelliklerine göre esneklik gösterebilmeli, kendini ve hedef kitleyi ortam şartlarına uyarlayabilmelidir.

-Sevmeyi ve kendini sevdirmeyi bilmeli, anlayışlı, duyarlı ve espri yeteneğine sahip olmalıdır.

-Başarmayı sevmeli, öğrenciden başarılı olmasını beklediğini hissettirebilmelidir.

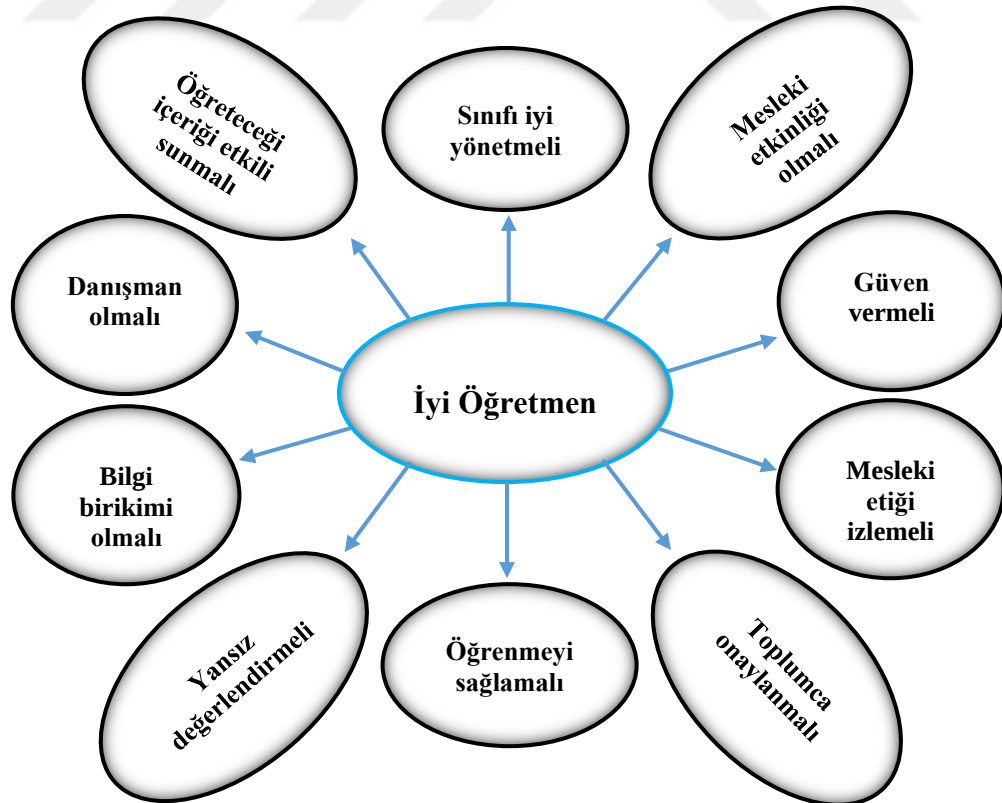
-Öğrenciyi destekleyebilmeli, cesaretlendirebilmeli ve motive edebilmelidir.

Çelikten vd.'ne (2005) göre ise objektif, öğrenci ihtiyaç ve isteklerine duyarlı, bilimsel bakış açısına sahip, yenilikçi, değişimleri yordama ve içselleştirme becerisine sahip, değişim ve gelişimin yakın takipçisi, açık görüşlü, başarı beklentisi yüksek, araştırmacı, eğitim teknolojisi ile ilgili, eğitimde bireysel farklılıklara göre davranış geliştirme özelliklerine sahip olmalıdır. Bu özelliklere daha çok ilaveler yapılabileceğinin de mümkün olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin kişilik özellikleri konusu üzerinde araştırmacılar öğretmenin sıcakkanlı, dostça davranan, sorumluluk sahibi insanlar olmaları gerektiği konusunda uzlaşmışlardır. Bu özellikler Türk Kültürü ve değerlerinin gerekleri arasındadır (Sünbül, 2005).

Öğretmen hitap ettiği kitlenin, kişilik özelliklerinden motivasyonuna, akademik başarısından motor becerilerine ve yeteneklerine kadar tüm özellikleriyle ilgilenmesi gereken kişidir. Bu sebeple öğretmen çok boyutlu analiz yeteneğine ve motivasyon artırıcı bilgilere sahip olmalıdır. Sosyal becerileri de kazandırma amacı güden öğretmen aynı zamanda iyi iletişim kurabilmelidir. Sahip olması gereken bu özellikler sebebiyle öğretmenlik mesleğini yapacak kişiler toplumun donanımlı ve vasıflı bireyleri arasında olmalıdırlar. Öğretmenin sahip olması gereken özellikler Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. İyi öğretmen özellikleri (Sünbül, 2005)

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Statü kavramı, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) şeklinde tanımlanmaktadır. Statü, kişiye veya bir gruba yönelik, toplumun diğer üyelerinin yüklediği toplumsal itibar ya da öz saygıdır (Giddens, 2012).

Bir mesleğin mevcut statüsü, meslek mensuplarının ve mesleği oluşturan kitlenin toplumdaki imajı ile çok yakın ilişkilidir (Çelik vd., 2013). Dolayısıyla mesleki statünün yüksek olması doğrudan ya da dolaylı olarak mesleğin imajını etkilemektedir.

Tüm toplumlarda, evrensel ve yerel kültürel mirasın aktarılmasında aracı olma rolü ve insanların bütün potansiyeline ulaşmasını sağlama çabaları nedeniyle öğretmenlik diğer mesleklerden ayrı bir konuma sahiptir (Güven 2010). Öğretmenlerin konumunun yorumlanması toplumdan topluma farklılık gösterse de, öğretmenler geçmişte bütün toplumlarda yüksek saygınlığa sahip olmuşlardır. Bununla birlikte, geçen yüzyılda, öğretmenlerin konumu; cinsiyet, öğrencilerin yaşı, öğretilen konu, öğretmenlerin öğrenim seviyeleri, diğer mesleklere göre daha az gelirinin olması, öğretmenlerin toplumsal kökeni, kıdemi ve yaşı gibi bir dizi faktör nedeniyle düşük bir derecelendirmeye karşı karşıya kalmıştır (Çelikten vd., 2005; Tezcan, 2014).

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörler farklı araştırmacılar tarafından benzer şekilde belirtilmiştir. Symeonidis (2015) öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörleri; ulusal, sosyo-kültürel ve ekonomik bağlam, iş güvenliği, maaş ve çalışma koşulları, öğretmenlerin mesleki gelişimi, öğretmenlik mesleğinin toplumsal temsili, mesleki özerklik, toplumsal diyalog ve karar verme sürecine katılım şeklinde belirtmiştir. Aydın vd. (2015) ise öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörleri profesyonel olan ve profesyonel olmayan faktörler şeklinde iki gruba ayırmışlardır. Profesyonel faktörler, öğretmenlerin kişisel hakları, öğretmen niteliği, meslekte ilerleme imkânları, mesleğe giriş koşulları, üst yönetim politikaları ve uygulamaları, öğretmen ihtiyacı, maaş, çalışma süresi şeklindedir. Profesyonel olmayan etkenler ise medya, “başka bir şey yapamıyorsanız öğretmen olun” anlayışı, öğretmenlerin kişisel özellikleri, toplumun öğretmene verdiği değer ve diğer görüşlerdir. Aydın vd. (2015) ile benzer görüşlere sahip olan Mutluer ve Yüksel (2019) öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörleri mesleki faktörler ve mesleki olmayan faktörler şeklinde ikiye ayırmışlardır. Mesleki faktörler, öğretmen eğitimi, profesyonel özerklik, mesleki gelişim, ödüllendirme ve kariyer fırsatları, istihdam sorunu, kadınların meslekteki yoğunluğu, öğretmen maaşları, MEB ile ilişkiler, eğitim politikaları, kabul şartları şeklindedir. Mesleki olmayan faktörleri ise, öğretmenlerin kişisel özellikleri, öğretmenin

medyadaki imajı, toplumun eğitim düzeyi, toplumun eğitime verdiği değer, sosyal yapıdaki değişim, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler şeklinde belirtmişlerdir.

Karaman vd.'ne (2013) göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen faktörler, mesleğin ekonomik getirisi, sunulan hizmetin toplumsal değeri (toplumun eğitime verdiği önem), mesleğe giriş için gereken eğitimin süresi, kültürel saygınlık, çalışma şartları, politika ve medyadır. Ünsal (2015) ise ekonomi, mesleki saygınlık, mesleki özerklik ve mesleğe giriş koşulları olarak belirtmiştir.

Öğretmenlik mesleğinin saygınlığının, diğer tüm mesleklerde olduğu gibi, tespitinde en önemli kriterlerden biri ekonomik getiridir (Özoğlu, 2010). Nitekim Sunar (2015) yaptığı “Türkiye’de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtibarı” isimli çalışmasıyla meslek itibarı ile kazanç arasındaki güçlü ilişkiyi ortaya koymuş ve meslek seçiminde en önemli hususun ‘iyi bir ücret’ olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan doktorluk, üst düzey yöneticilik, mühendislik vb. yüksek gelirli mesleklerin varlığı, öğretmenliğin statüsünün kıyasen düşük algılanmasına sebep olmaktadır. Bu eksenden bakıldığında öğretmenlik mesleği statüsünün ücret algısıyla bağlantısı oluğu ifade edilebilir. Özoğlu’da (2010) Türkiye’de öğretmenliğin gelir düzeyi düşük insanlar açısından yüksek statülü bir meslek iken geliri ortalamanın üstünde yer alan insanlar içinse düşük statülü bir meslek sınıflandırması içinde yer aldığını ifade etmiştir.

Bir kısım araştırmacılara göre ise temel faktörlerden biri kişisel niteliklerdir. Herhangi bir alandaki statünün değeri, statüyü oluşturan bireylerin kişisel nitelikleriyle yakından ilişkilidir. Öğretmenlik mesleğinin statüsü de öğretmenin kişisel niteliklerine ve akademik performansına göre değerli veya değersiz olabilmektedir. Statü bir kişiye veya kişilere değer noktasında katkı sağladığı gibi, bireyler de statüye katkıda bulunmaktadırlar. İyi ve başarılı bir doktor, yaptığı çalışmalarla sadece sosyal itibarını arttırmakla kalmamakta, aynı zamanda tıp mesleğine de saygınlık ve haysiyet kazandırmaktadır. Statüyü elinde bulunduranların kişilik özelliklerinde değişim olması, statünün değerinin değişiminde de etkin olmaktadır (Ceylan, 2011).

Öğretmenliğin mesleki statüsü ve saygınlığı her ne kadar ekonomik ve sosyal imkânlar ile ilişkilendirilse de statü ve saygınlığı sadece ücret ve özlük hakları ile açıklamak mümkün değildir. Mesleki saygınlık istihdam politikalarından da etkilenmektedir (Özoğlu, 2010).

Mesleki statünün sadece ekonomik getiriyle açıklanamamasının bir örneği Finlandiya’da görülmektedir. Finlandiya’da öğretmenlerin ekonomik geliri birçok meslek mensubundan az olduğu halde öğretmenlik mesleği statüsü daha yüksektir. Bu durumun temel sebebini Yurdakul vd. (2016) öğretmene bir takım emirler yağdırmaktansa, öğretmenlerle

ortaklaşa karar verme ve hareket tarzını birlikte belirleme olarak açıklamaktadır. Bu durum öğretmenlik statüsü için gerekli olan mesleki özgürlüğü meslek mensuplarına sunmaktadır (Özoğlu vd., 2013).

Sunar (2015) çalışmasında meslekleri itibar sıralaması yapmayı hedeflemiş ve öğretmenlik mesleğinin sıralamada ilk dört meslekten biri olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlik mesleğinden önce yer alan sırasıyla tıp doktoru, üniversite profesörü ve hâkimlik mesleklerinin ortak noktasının yüksek kazanç olduğunu vurgulamıştır. Sunar'ın (2020) mesleklerin itibarını sıralamak amacıyla yaptığı diğer araştırmada ise öğretmenlik mesleğinin itibar sıralamasında 14. sıraya kadar gerilediği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar ışığında Sunar'ın (2020) yaptığı değerlendirme ise, önceki araştırmada 5 yıl sonrasına nazaran mesleğin sahip olması gereken maddi ve manevi avantajları kaybettiğine dair toplumda henüz algının oturmamış olmasından kaynaklandığı şeklindedir. Araştırmacı çalışmasında, ele alınan diğer mesleklerin birçoğundan daha ortalama bir konumda yer aldığını düşündüğü öğretmenlik mesleğinin bu liste de yer alabiliyor olabilmesinin sebebinin ise “geleneksel” ve “simgesel” değerinden kaynaklandığını savunmaktadır. Toplumun bilgi ve değerlerinin kaybolmasının önleyicisi ve onların gelecek nesillere aktarıcısı olarak algılanan öğretmenlerin gelir ve çalışma şartları ve refahı konularındaki kayıpları neticesinde toplumsal itibarlarındaki azalmadan dolayı bu gerilemenin ortaya çıktığını belirtmiştir.

Öğretmenlik mesleğinin statüsü ile ilgili literatür incelendiğinde öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olduğu görülmüştür (Aydın vd., 2015; Aydın vd., 2018; Celep, 2004; Erden, 2005; Eskicumalı, 2005; Gönülaçar, 2016; Hall & Langton, 2006; Hargreaves vd., 2007; Kahraman & Çelik, 2020; Karaman vd., 2013; Mutluer, 2018; Mutluer & Yüksel, 2019; Ünsal & Bağçeci, 2016; Ünsal, 2018; Ünsal vd., 2017; Sarpkaya, 2005; Semerci vd., 2012; Symeonidis, 2015; Özpolat, 2002; Ulutaş, 2017; Yurdakul vd., 2016).

Varkey GEMS Vakfı'nın (2013), 21 ülkeyi dâhil ettiği araştırmada, öğretmenler kütüphaneciler ile aynı statüde görülmüştür. Buna rağmen Türkiye, öğretmenlere en çok saygı duyulan ülkeler arasında yer almıştır.

Kişisel İmaj

Kişisel imaj, tüm meslek guruplarındaki çalışanlar için büyük önem taşımaktadır. Bireylerin kişisel imajı, mesleğinin imajını ve mesleğe karşı toplumun bakış açısını önemli ölçüde etkilemektedir. Geçikli'ye (2002) göre kişisel imaj, bireyin sahip olduğu vücut dili, görünüşü, ünü, iletişim biçimi ve duruşu gibi kişiye ait özelliklerin bir bütün olarak algılanmasıdır. Başka bir tanımlamada, kişilerin toplumsal ilişkilerini sağlıklı şekilde devam

ettirmesi, iletmesi ve toplumsal hareketlilik bakımından büyük öneme sahip olan kişisel imaj, kişinin fotoğrafıdır (Türkkahraman, 2004).

Dinçer (2002), kişisel imajı herhangi bir kişi ile ilk karşılaştığı anda oluşan his olarak ifade etmektedir. Kişisel imaj aynı zamanda bağlantı kurduğumuz ya da kuracağımız kişilere kendimizi tanıtan, kendimizi ifade etmemizi sağlayan çok önemli ve etkili bir iletişim aracıdır. Kişisel imajın insanlara olduğundan farklı görünüm ve özelliklerde yansıtılarak karşı tarafta yanıltıcı bir etki oluşturduğuna dair, kişisel imaja olumsuz açıdan yaklaşanlarda mevcuttur. Oysa pozitif yaklaşımla ele alındığında kişisel imaj, bireyin bulunduğu çevrede başarılı olarak algılanmasını ve mutlu olmasını sağlayan, özünü ve başarılı olduğu alanları en doğru şekilde yansıtmaya yarayan ve bireyin kendisinde var olan özelliklerinin, olan haliyle, değiştirilmeden daha da gösterişli hale getirilmesi için yapılan çalışmaları kapsamaktadır (Dinçer, 2002).

Meslek çalışanlarının, kariyer sahibi olmak ve terfi almak için sadece işte disiplinli çalışması ve çalışma kurallarına uyması yeterli değildir. Çünkü işin gerektiği gibi yapılması için ücret verilmektedir. Hâlbuki kişinin, bir kurumda ve çalıştığı meslekte kendini gerçekleştirebilmesi, ifade edebilmesi ve ilerleme kaydetmesi kişisel imajına bağlıdır. Dolayısıyla çalışanlar için kendini gerçekleştirme ve mesleki kariyer edinme ihtiyaçlarının karşılanması, maddi olarak kazanç sağlamanın ve başka teşvik edici etkenlerin bile önünde olmaktadır (Geçikli, 2002).

Kurum Olarak Okul İmajı

Kamuoyu ile ilişkilerde çok büyük öneme sahip olan kurumsal imaj (Peltekoğlu, 2012), bir kurumun, bütün hedeflerinin ve geleceğe yönelik tüm programlarının, yönetim biçiminin, yurt içi ve yurt dışı bütün etkinliklerinin, dışa yansıyan bir resmi ve hedef kitleler, kurum çalışanları ve kamuoyu tarafından algılanmasıdır (Okay, 2013; Özüpek, 2005). Kurum imajı, bireylerin kurumu nasıl gördüğü ve kurumun akıllarda bıraktığı tüm izlenimler ile ilgilidir. Kişinin kurumla ilgili geçmişten bugüne kadar edindiği tecrübelerin ve bilgilerin özeti kurum imajıdır (Özdemirci, 2012). Benzer şekilde Ural (2006) kurum imajını, kamuoyunun kuruluşla ilgili edindiği bilgilerine ve deneyimlerine dair izlenimleri olarak tanımlamaktadır.

Kurumsal imaj diğer imaj türleri gibi çok boyutludur. Kurumsal imaj çok boyutlu olmasına rağmen en önemli ve temel olarak sayılabilecek altı boyutu vardır. Bu boyutlar; zamanla ve sürekli olarak değişim gösteren dinamik boyutu, kişiliksel özellikleri ve özsaygıyı kapsayan işbirliği, ikna etme, akıllı davranma ve başarılı bir şekilde organize etme

özelliklerini içeren iş yönetimi, ahlaklı ve saygın bir kişiliğe sahip olmayı kapsayan karakter, tedbiri elden bırakmama ve ketum davranış sergileme açısından çekingenlik, maddi durum ve duyulan özgüven ile ilgili özellikleri kapsayan başarıdır (Geçikli, 2012).

Kurumsal imaj tanımından hareketle, öğretmenlik mesleğinin icra edildiği okul, bir kurum olarak değerlendirildiğinden, okul imajı, kamuoyundaki bireylerin (öğrenciler, öğretmenler, okul yönetimi, veliler ve diğer paydaşlar) çok sayıda izlenimlerinden sentezlenen genel izlenim ve mozaik olarak tanımlanabilir. Okul imajı, okul faaliyetlerinin ve çalışma programının halk tarafından nasıl algılandığını açıklar. Diğer bir ifadeyle okul imajı, geçmişe ve günümüze, doğru ve yanlış deneyimlere ve okulla ilgili bilgilere dayanan toplu bir psikolojik izlenimdir (Eger vd., 2018).

İmaj kavramı için temel kıstas algıdır. Muhatapların kişisel imaj için kişiye; kurum imajı için kuruma; meslek imajı için mesleğe yönelik algılarının toplamı imaj hakkında fikir vermektedir. O halde okul imajı ise tüm paydaşların okula dair algılarının toplamından oluşmaktadır. Okul için sayılabilecek en temel muhataplar; öğretmen, öğrenci ve velidir. Bu sebeple öğretmenlik meslek imajı ile okul imajı arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur. Okulda çalışan öğretmenlerin mesleki doyumundan, kişisel özelliklerinden, mesleğe dair görüşlerinden beslenen meslek imajı ne denli olumlu ise öğretmenlerin başarıları (dolayısıyla okul başarısı) o derece de artacak, öğretmenler ve diğer tüm paydaşlar için okulun daha çok tercih edilmesini sağlayacaktır. Bu durum okulun imajını olumlu yönde etkileyecektir. Benzer şekilde tercih edilen ve başarısı yüksek bir okulda çalışmak okul öğretmenlerine duyulan saygıyı artıracak ve o kurumda çalışan öğretmenin iş doyumunu artırarak mesleğe dair olumlu imaj geliştirmesine katkı sağlayacaktır (Ünsal, 2015).

Okullar eğitimin görünen yüzüdür. İmajı olumlu olan okul sayısının fazlalığı toplumda eğitime olan bakışı iyimserleştirecek ve eğitime olan inancı artıracaktır. Bu sebeple okulların yöneticilerinin gerek öğretmenlerinin iş doyumunu artırarak gerekse eğitim politikalarını geliştirerek okul imajını iyileştirme çalışmalarında etkin rol almaları gerekmektedir.

Politika

“Hiçbir eğitim sisteminin kalitesi, öğretmenlerinin kalitesini geçemez” (İlğan & Ceviz, 2019, s.333). Kalitenin görünen yüzü olan öğretmen imajını artırmak için gereken adımlardan biri doğru politik kararlar alınmasıdır. Öğretmenleri mesleklerine bağlamak, olumlu şekilde motive etmek için yeni düzenlemelerin yapılması, bu yönde politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (TEDMEM, 2014). İmaj üzerinde büyük etkisi olan eğitim politikaları

literatürde iki temel başlık altında incelenmektedir. Bunlar öğretmen yetiştirme ve öğretmen atama politikalarıdır (Doğan, 2018).

Elbette bu konularda öncelikle öğretmen yetiştirme ardından ise atama politikalarından bahsetmek bunlar üzerine eğilmek gerekmektedir. Yukarıda sayılan öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği özellikleri taşıyan ve kaliteli öğretmen sınıfında değerlendirilen meslek mensuplarının birçoğunun üniversite seviyesinde verilen eğitimden önce hem gerekli kişisel özelliklere hem de mesleğe yönelik motivasyona sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple Türkiye’de öğretmen yetiştirme görevini üstlenen kurumlara öğrenci alınırken dikkat edilmesi gereken kriterlerin ciddi şekilde düşünülmesi ve değiştirilmesi gerekmektedir. Hala öğretmen atamasında kullanılan yöntem olan Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) gibi sınavların istenen öğretmenin belirlenmesindeki etkililiği hususunda ciddi tartışmalar söz konusu iken temel sorunun üniversite eğitiminden sonrası için bulunmaya çalışılan çözümler yerine eğitim fakülteleri için yapılan öğrenci alımı sırasında öğretmen adayında bulunması istenen özelliklerle ilgili yetenek, beceri, duygu, tutum, kişilik vb. testlerinin uygulanması, adil ve uzman heyetlerce yapılan mülakatlarla bu testlerin etkililiğinin artırılması yarar sağlayacaktır. Türkiye’de öğretmen yetiştirme görevini yapan kurumlara (eğitim fakülteleri) öğrenci seçerken sayısal veriler yerine nitelik öncelikli hale getirilmelidir (Polat & Arabacı, 2012).

Atama yani istihdam politikaları mesleğin saygınlığına etkisi olan diğer bir politik karar konusudur. Henüz uygulanmakta olan atama politikalarında “bilen öğretir” felsefesi hüküm sürmekte ve alan dışı atamalar görülmektedir (Özoğlu, 2010). Hâlbuki yeterince uzman olmayan kişilerin kendi eğitimleri açısından gereken üç önemli sacayağından biri eksik olduğu için tam olarak yetişmemiş öğretmenlere öğrenciler emanet edildiğinden aksak ilerleyen bir eğitimden söz etmek durumunda kalınmaktadır.

Fwu ve Wang (2002), çalışmalarında elde ettikleri Tayvan’daki öğretmenlerin, uluslararası meslektaşlarına göre daha yüksek bir mesleki imaj ve işlerinden genel olarak daha fazla memnuniyete sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumu, Tayvan hükümeti tarafından son yıllarda benimsenen öğretmen eğitimi ve okul operasyonlarındaki olumlu politikalara bağlamışlardır. Bu da göstermektedir ki verilen politik kararlar imaj üzerinde olumlu veya olumsuz etkilerde bulunabilmektedir.

Medya

Medya; ekonomik olgulardan politikaya, günlük hayattan sosyal yapılanmalara kadar çok geniş bir saha üzerinde yeni anlamlar oluşturma ve yepyeni bir gerçeklik ortaya koymaya

yetkindir. Oluşturulan metin ve konuşmalarla medyatik bir gerçek olgusu meydana gelmekte ve bu dünyada medyanın sahibi, kurgulamanın baş aktörü olmaktadır. Bu kurgulamalar gerçek kişilerin dünya ve yaşananlara yönelik algılarını yönlendirmektedir. Medya kuruluşları yaptıkları içerik seçimleri vasıtasıyla topluma değerler, fikirler ve istedik veya istenmedik davranış kalıplarını sunmaktadırlar. Son dönemlerde bu kuruluşlar esas amaçları olan bilgi sağlama ve bilinçlendirme işlevlerini yok sayarak daha çok salt kar etmeyi hedefleyen kurumlar gibi çalışmaktadırlar (Utma, 2018).

Medya öncelikle toplumun haber alma, birbirinden haberdar olma ihtiyacını karşılamak üzere toplumca kabul gören bir yapı iken zamanla insanlar üzerindeki etkisini artırmış ve ilettiği haberler ile toplumu yönlendirmeye başlamıştır. Gitgide etkisini bireysel ve toplumsal olarak artıran medya faaliyetlerini salt iyi veya salt kötü olarak değerlendirmek hem doğru hem de mümkün olmayacaktır (Vardarlier & Zafer 2019).

Olay bazında yapılacak değerlendirmelerle medyanın yapıcı veya yıkıcı etkilerinden bahsetmek mümkün olacaktır. İmaj konusunda da hem oluşum hem korunma hem de yok olma safhalarının her birinde önemli etki ve role sahip olan medya, imajı etkileyen faktörler arasındadır.

Her şeyin sıklıkla ve çabucak değiştiği günümüz dünyasında kurumlara yönelik toplumsal tepki ve algı, kurumun küçük veya anlık hataları, ahlak dışı kabul edilen hareket ve tavırları ya da bir kazanın, hatta öngörülemez bir olayın medya aracılığı ile yansıtılması ile beklenmedik şekilde değişebilmektedir. İmaja önemli bir etkisi bulunduğu bilinen medyanın sağlam imajları bir seferde yok etmesi mümkün değilken zayıf bir imaja sahip kurumlar için aynısını söylemek mümkün olmamaktadır (Özdemirci, 2012). Öte taraftan kurumun küçük bir sosyal destek projesi veya çevresel duyarlılık çalışması yapması da medya sunumu ile kitlelere ulaşıncı, umulmadık bir takdirle karşılaşmayı sağlamaktadır. Bu da imaj için kayda değer olumlu bir etki ortaya koymaktadır.

Shine'nin (2018) yaptığı araştırmadan, okul ve öğretmenlerle ilgili yapılan haberlerin, eğitim çalışanları açısından olumsuz imaj oluşturacak nitelik taşıdığı, haksız ve aşırı eleştirel bir tutum içinde olduğu kanaatine sahip katılımcıların, medyanın sıklıkla yanlış ve yüzeysel şekilde eğitimi ele alıyor olmalarından rahatsız oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin rahatsızlıklarının sebeplerini teşkil eden olaylara çok sayıda örnek verilebilir. Örneğin, dizi ve film gibi yapımların çoğunda öğretmen figürü; takıntılı, yaşamı okula mecbur kalmış, bir takım noksanlıkları sebebiyle öğrencilerin alay konusu olan abartılmış betimlemelerle, vasıfsız bir kişilik gibi gösterilmektedir. Gerçeklik algısı henüz tam oturmamış, medyatik ve sanal alanların doğru değerlendirmesini yapamayan öğrenciler

tarafından da çokça tercih edilen bu yapımların etkileri uzun zaman sürmektedir (TEDMEM, 2014). Benzer olarak Gilbert (2014), yaptığı çalışmada ise eskiye nazaran medya da çizilen öğretmenlerin tek düze bir hal almaya başladığını, eskiden iki uça gösterilen mükemmel yani ulaşılmaz ya da ortalamanın altında, istenmeyen öğretmen olarak yansıtılan meslek çalışanları için şimdi ise sadece tembel, mutsuz ve mesleğinden korkan bir öğretmen resmedildiği sonucuna varmaktadır.

Medyanın diğer ayağı olan haberlerin de ana teması öğretmen olduğunda olumsuz ve istenmeyen öğretmenleri paylaşması, belirli aralıklarla benzer nitelik taşıyan haberlerle bu algının bir nevi pekiştirilmesi de öğretmen imajının olumsuz etkilenmesine sebep olan unsurlardandır (Atmaca, 2020). Tüm bu durumlara karşı toplumun algısının bu yönlendirmelerden kurtulması için bireylerin, onlara ulaşan ya da bilerek inceledikleri içeriklerle ilgili şüphe duymaları ve doğruluğu ile ilgili araştırmalar yapmaları gerekmektedir (Pamukçuoğlu, 2017).

Başta da bahsedildiği gibi medyanın yıkıcı ve yapıcı etkileri her konuda söz konusu olmaktadır. Her ne kadar genel olarak haber kaynaklarının, sosyal medyanın, film ve dizi gibi yapımların büyük bir kısmı öğretmen imajını zedeleyici içerikler sunsa da, bunların aksine olumlu öğretmen özelliklerini yansıtan, mesleğin imajını artırıcı etkileri bulunan yapımların ve haberlerin olduğuna dair araştırmalarda az olsa da mevcuttur (Akcan & Polat, 2016; Altunbay & Alaca, 2021; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013).

Mesleğe Yönelik Tutum

Her meslek gibi öğretmenlik mesleğine bakışı da, meslek imajını da etkileyen çok sayıda faktörün varlığından söz edilmektedir. Bu faktörlerden mesleğe yönelik tutum ile imaj arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur. Yani meslek mensuplarının mesleğe yönelik tutumları olumlu ise onların nazarında ve onların muhatap olduğu çevre nazarında meslek imajı olumlu olacaktır (Ünsal, 2015).

O halde mesleğe yönelik tutum kazanılır mı kazandırılır mı? Günümüzde önemi gün geçtikçe daha fazla anlaşılan mesleki eğitimin temel amaçlarından biri de mesleğe yönelik bir tutum kazandırmaktır (Üstüner, 2006). Elbette bireylerin mesleği yaparken sahip olmaları gereken bilgi, duygu ve yetenekler kadar önem arz eden diğer bir husus ise motivasyondur. Bu motivasyonu kazandırmanın bir yolu da, mesleğe yönelik olumlu tutum kazandırmaktır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu duygu, düşünce ve tutuma sahip kişi aynı zamanda mesleğin imajının olumlu olduğunu düşünür ve düşündürür. Meslek kazandırma

alışmalarının ilk adımlarından biri mesleğe yönelik tutumun belirlenmesi olmalıdır. Bu sayede imaj çalışmalarına da büyük katkı sağlanmış olacaktır.

Mesleğe yönelik sevgi, bağlılık, değer ve mesleğin gerekliliğine olan inanç, mesleğe yönelik tutumun olumlu yönde gelişmesine ciddi ölçüde yardım etmektedir. Bu duygularla mesleğe atılan ğretmen, devamlı surette kendini geliştirmek isteyen ve bunun için çaba sarf eden bir meslek mensubu olacaktır (Özcan & Nakip 2016; Temizkan, 2008). Bu sebeptedir ki olumlu tutumlar olumlu davranışlara, olumlu davranışlar güzel bir imajın ortaya çıkmasına aracılık etmektedir.

Her meslekte olduğu gibi, öğretmenlik mesleğinde de uzun soluklu bir çalışma dönemi neticesinde tükenmeyen bir azim ve devamlı bir sabra ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç öğretmenlik mesleğinde daha yoğun hissedilmektedir. İş performansına da etki edecek bu ihtiyaç ancak sahip olunan mesleğe yönelik olumlu duygu ve tutum ile karşılanabilecektir (Kahramanoğlu vd., 2018).

Öğretmenlik ile ilgili yapılan birçok çalışma sonucunda bir öğretmenin meslek hayatında nasıl işler çıkaracağına, nasıl bir ğretmen olacağına dair en önemli ipuçları veren unsurun öğretmenlerin mesleğe yönelik tutum, düşünce ve davranışları olduğu kanaati ortaya çıkmıştır (Mc Ginnis vd., 1998, Akt., Seferoğlu, 2004).

Toplumsal algı

Öğretmenlik, yakın bir zamana kadar daha fazla saygınlığı olan bir meslek konumundaydı. Bu durumun ciddi manada değişmesi, eğitim sisteminin tüm sorunlarının, günah keçisinin, öğretmenler olduğunun ilan edilmesinden kaynaklanmaktadır. Toplumsal algı hissedilir şekilde öğretmenlerle ilgili olumsuz hal almıştır. Daha önceleri “Eti senin, kemiği benim” dedirtecek düzeyde öğretmene duyulan güven, yerini ğretmeni, sadece bilginin taşıyıcısı ve sınav başarısını artırıcı araç konumuna getirecek kadar sıkıştırılmış ğretmen algısına bırakmıştır. Bu algı değişiminin karşısında öğretmenlerin %62.5’i ise toplumun kendilerine “eğitimli çocuk bakıcısı” rolünü yüklediklerini, 4’te 3’ü, ise ebeveynlerin kaçtıkları sorumlulukları, öğretmenlerin yerine getirmesini beklediklerini düşünmektedirler. Öğretmenlerin neredeyse yarısı (%41.9) ğretmenlik mesleğinin saygınlığının ve imajının geri dönülemez şekilde yıprandığını düşünmektedirler (TEDMEM, 2014).

Bütün bu algısal değişikliklerin bir sebebi ise toplum tarafından öğretmenlik mesleğini bol tatilli, oldukça rahat bu nedenle üniversitede çok tercih edilen bir meslek olarak değerlendirilmesi olarak düşünülmesi ifade edilebilir. Sevmedikleri halde sırf rahat

edeceklerini düşündükleri için mesleği tercih eden ama bu mesleğin ciddi emek, çaba ve yoğun mesai gerektirdiğinden haberi olmayan öğretmenlerin bu algı yanılgısı sonunda mutsuzluk, yorgunluk, bıkkınlık ve başarısızlık gibi duyguları ortaya çıkmaktadır. Mesleğe yönelik algıda bu eksene kaymaktadır (Semerci vd., 2012).

Doğan (2018), toplumsal algıyı iki düzlemde ele almaktadır. Bunlar beklenti ve önyargıdır. Öğretmenden çocuk bakıcılığı yapmasını, kaçınılan sorumlulukları yerine getirmesini, bilginin taşıyıcılığının yapılmasının beklentisi ve mesleğin rahat, tatili bol olduğuna dair toplumdaki önyargısı, mesleğin toplam toplum algısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Mesleki Cazibe

Varkey (2013) çalışmasında farklı ülkelerde öğretmene olan saygının ne düzeyde olduğu ve sosyal konumlarının ne olduğunu ele almıştır. Sonuçta öğretmenlere olan saygı ile insanların çocuklarını mesleğe girme hususunda teşvik etmeleri, cesaretlendirmeleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu gerçeği ile karşılaşmıştır. O halde teşvik, saygı duyulan mesleklerle yönelik yapılmaktadır.

Çocuklara mesleki öneriler hazırlanırken saygınlık yanında, hatta ondan önce, ekonomik getiri ve konforlu bir yaşam unsurları dikkate alınmaktadır. Akademik başarısı yüksek çocukların ise statü ve gelir koşullarına göre meslek seçimi yaptıkları söylenebilir (TEDMEM, 2014).

Türkiye’de son yıllarda öğretmenlik mesleğinde arzın fazla, talebin az olduğuna yani öğretmenlerin maddi imkânsızlıklar nedeniyle atanamadığına dair bilgilerin toplumca öğrenilmesinden dolayı başarılı öğrencilerin öğretmenlik eğitimi veren kurumlara yönelik isteği azalmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlik mesleği cazibesini kaybetmeye başlamıştır (Özoğlu vd., 2013).

İlgili Araştırmalar

Literatür çalışması sonucunda öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili aşağıdaki çalışmalara ulaşılmıştır. Bu çalışmalar ‘öğretmenlik mesleğine yönelik araştırmalar’ ve ‘öğretmenlik mesleği imajına yönelik araştırmalar’ şeklinde ikiye ayrılarak incelenmiştir.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Araştırmalar

Tarihin en eski ve en önemli mesleklerinden biri olan öğretmenlik mesleği her dönemde araştırma konuları arasında kendine yer bulmuştur. Öğretmenlik mesleği, mesleğin

kaybolan itibarının nedenlerinin araştırılmasından meslek mensuplarının nitelikleri konusuna kadar birçok farklı alanda, alan yazında araştırma öznesidir.

İlgili alan yazın incelendiğinde; öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü ve durumu (Aydın vd., 2018; Aydın vd., 2015; Kahraman & Çelik, 2020; Karaman vd., 2013; Mutluer & Yüksel, 2019; Özpolat, 2002; Semerci vd., 2012; Ulutaş, 2017; Ünsal & Bağçeci, 2016; Ünsal vd., 2017; Ünsal, 2018), öğretmen kimliği (Özdemir, 2010), öğretmenlerin niteliği (Taşkaya, 2007), öğretmenlerin ekonomik problemleri (Yaman vd., 2001), öğretmenlik mesleğinin itibar kaybı nedenleri (Kıran vd., 2019) öğretmenlere duyulan saygı değerinin durumu (Külünkoğlu, 2017) konularının incelendiği birçok çalışmaya ulaşılmaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda; öğretmenlik mesleğinin hak ettiği saygıyı görmediği (Külünkoğlu, 2017), öğretmenlerin verdikleri hizmetin önem derecesi kadar devletten ve toplumdan itibar görmedikleri (Özpolat, 2002), mesleği tercih edenlerin çoğunun alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki insanların oluşturdukları toplumsal yapıdan geldikleri ve öğretmenin aldığı ücretin ve sağlanan imkânların yeterli seviyeye gelmediği, öğretmenlik mesleğine etki eden birtakım süreçlerin, öğretmenin toplumdaki değerini ve konumunu giderek güçsüzleştirmeye neden olduğu (Özdemir, 2010; Yaman vd., 2001), öğretmenlik kariyer basamakları yapılanmasında çok sayıda eksiklik ve aksaklık olduğu (Taşkaya, 2007), velinin öğretmene ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz bir tavır takındığı, basında ve sosyal medyada öğretmenlerin olumsuz bir bakış açısıyla yansıtıldığı; taciz ve şiddet haberleri, üç ay tatil yapıyorlar haberleriyle öğretmenlik mesleğinin gündeme geldiği (Kıran vd., 2019) kanaatlerine ulaşmıştır.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılan araştırmalarda büyük bir yer tutan araştırma konusu ise öğretmenlik mesleği statüsüdür. Öğretmenlik mesleğinin statüsü ile ilgili literatür incelendiğinde öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olduğu görülmüştür (Aydın vd., 2018; Aydın vd., 2015; Kahraman & Çelik, 2020; Karaman vd., 2013; Mutluer & Yüksel, 2019; Özpolat, 2002; Semerci vd., 2012; Ulutaş, 2017; Ünsal & Bağçeci, 2016; Ünsal vd., 2017; Ünsal, 2018).

Aydın vd. (2018) ve Kahraman ve Çelik (2020) araştırmalarında elde ettikleri bulgular ışığında öğretmenlik mesleğinin düşük statülü olduğu hususunda aynı sonuca varmış olmalarına rağmen Kahraman ve Çelik (2020) öğretmenlerin mesleğinin saygınlığına ilişkin algılarının olumlu olduğu sonucuna varacak bulgular elde etmiştir.

Ulutaş (2017), Mutluer ve Yüksel (2019), Aydın vd. (2015), Ünsal (2015) yaptıkları çalışmalar sonucu elde ettikleri bulgular ışığında mesleki statüyü etkileyen etmenleri

sıralamışlardır. Bu sıralamalar karşılaştırıldığında elde edilen gelir ve mesleğe giriş koşulları (istihdam) faktörlerinin ortak olduğu görülmüştür.

Öğretmenlik Mesleğinin İmajına Yönelik Araştırmalar

Öğretmenlik mesleğinin imajına yönelik yapılan araştırmalar ve araştırmaların amacı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Öğretmenlik Mesleğinin İmajına Yönelik Araştırmaların Amacı*

Araştırma	Araştırmanın Amacı
Akyüz, 1978; Doğan, 2018; Doğan & Bayrak, 2019; Özdemir & Orhan, 2019; Ölçüm & Polat, 2016; Özgenel, Işık, & Bahat, 2019; Ünsal, 2015; Ünsal & Bağçeci, 2016	Farklı kitlelerin (öğretmen, öğrenci, veli) öğretmenlik mesleği imajına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi
Bağçeci, Çetin, & Ünsal, 2013; Doğan, 2018; Doğan & Bayrak, 2019; Özgenel, Işık, & Bahat, 2019	Öğretmenlik mesleği imajı algısını ortaya çıkaracak ölçek geliştirme
Atmaca, 2020; Doğan, 2018; Ünsal, 2015; Ünsal & Bağçeci, 2016	Öğretmenlik mesleği imajını etkileyen faktörleri belirlemek
Akcan & Polat, 2016; Altunbay & Alaca, 2021; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013	Türk sinemasında öğretmen imajının ortaya konması
Cansız, 2019	Öğretmenlerin mesleki imaj algılarının iş doyumları üzerindeki etkisinin belirlenmesi
Sönmez & Cemaloğlu, 2017	Öğretmenlerinin mesleki imaj algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi saptamak
Özdemir & Orhan, 2020	İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki imaj algıları ve örgütsel adanmışlık davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda imajın çeşitli kitlelerce; öğretmen gözünden (Bağçeci vd., 2013; Özdemir & Orhan 2019), öğrenci gözünden (Ölçüm & Polat 2016), veli gözünden (Özgenel vd., 2019) nasıl algılandığı araştırılmıştır. Bu algının ortaya çıkarılmasını sağlayan ölçek çalışmalarının (Doğan, 2018; Özgenel vd., 2019; Ünsal, 2015) yanında imaj kavramı ile ilgili olduğu düşünülen bazı kavramlarla ilişkisinin olup olmadığı da [iş doyum (Cansız, 2019), örgütsel vatandaşlık (Sönmez & Cemaloğlu, 2017), örgütsel adanmışlık (Özdemir & Orhan, 2020)] analiz edilmiştir. Bazı araştırmalarda ise imajı etkileyen faktörler (Atmaca, 2020; Doğan, 2018; Ünsal, 2015; Ünsal & Bağçeci, 2016) saptanmaya çalışılmış ve bu faktörler arasında sayılan medya faktörü içerisinde ele alınabilecek Türk sinemasında öğretmen imajı konulu

(Akcan & Polat, 2016; Altunbay & Alaca, 2021; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013) incelemelerde bulunulmuştur.

Araştırmaların büyük çoğunluğunu nitel araştırmalar oluşturmaktadır (Akcan & Polat, 2016; Atmaca, 2020; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013; Ölçüm & Polat, 2016; Özdemir & Orhan, 2019; Ünsal & Bağçeci, 2016). Nicel araştırma (Bağçeci vd., 2013; Cansız, 2019; Özdemir & Orhan, 2020; Sönmez & Cemaloğlu, 2017) ve karma araştırma yöntemleri (Doğan, 2018; Ünsal, 2015) de çalışmalarda kullanılmıştır.

Öğretmenlik mesleğinin imajına yönelik araştırmaların sonucu ve sonuçlarını etkileyen faktörler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. *Öğretmenlik Mesleğinin İmajına Yönelik Araştırmaların Sonucu ve Sonuçlarını Etkileyen Faktörler*

Araştırma	Araştırma Sonucu	Sonucu Etkileyen Faktör
Atmaca, 2020; Doğan, 2018; Kösterelioğlu, 2021; Ünsal, 2015; Ünsal & Bağçeci, 2016	Öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olduğu sonucuna varılmıştır.	Olumsuz siyasi söylemler nedeniyle
Atmaca, 2020; Doğan, 2018		Medyada çıkan olumsuz haberler nedeniyle
Atmaca, 2020; Ünsal, 2015; Ünsal & Bağçeci, 2016		Öğretmenlerin niteliğinin yetersiz olduğu düşüncesi nedeniyle
Akcan & Polat, 2016; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013	Öğretmenlik mesleği imajının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.	İncelenen Türk filmlerinde yansıtılan öğretmenin genel görünümü nedeniyle
Akcan & Polat, 2016; Altunbay & Alaca, 2021; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013		İncelenen Türk filmlerinde yansıtılan idealist öğretmen görünümü nedeniyle
Cansız, 2019		İş doyumu
Sönmez & Cemaloğlu, 2017	Öğretmenlik mesleği imajı ile arasında ilişki olanlar	Örgütsel vatandaşlık
Özdemir & Orhan, 2020		Örgütsel adanmışlık
Bağçeci, Çetin, & Ünsal, 2013; Doğan, 2018; Özgenel, Işık, & Bahat, 2019	Öğretmenlik mesleği imaj algısının belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçekler	

İlgili alanyazın incelendiğinde; Türk sinemasında öğretmen imajı (Akcan & Polat, 2016; Çak, 2020; Efendioğlu, 2013), MEB'in yayımladığı örnek film listesinde yer alan filimlerdeki ideal öğretmen görünümü (Altunbay & Alaca, 2021), öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü (Aydın vd., 2018; Özpolat, 2002; Ulutaş, 2017), öğretmenlerin niteliği (Taşkaya, 2007), öğretmenlerin mesleki imaj algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkisi (Sönmez & Cemaloğlu, 2017), öğretmen görüşlerinden öğretmenlik

mesleğinin imajı (Doğan, 2018; Özdemir & Orhan, 2019; Ünsal, 2015), toplum (veliler) açısından öğretmenlerin mesleki imajı (Özgenel vd., 2019), 2023 Eğitim Vizyon Belgesi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin, algılanan öğretmen imajına etkisi (Kösterelioğlu, 2021), öğretmenlerin ekonomik problemleri (Yaman vd., 2001), öğretmenlik mesleğinin itibar kaybı nedenleri (Kıran vd., 2019), okul ve öğretmenlerle ilgili yapılan haberlerin, eğitim çalışanları açısından olumsuz imaj oluşturacak nitelik taşıması (Shine, 2018), politik kararların imaj üzerinde olumlu veya olumsuz etkilerde bulunabildiği (Fwu & Wang, 2002), kişisel bakım ve kıyafet seçiminin imajı etkilediği (Mosca ve Buzza, 2013) gibi konuları inceleyen, öğretmenlere yönelik ve öğretmenlik mesleğinin statüsü ve imajı ile ilgili birçok çalışmaya ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğinin imajını belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar incelendiğinde (Doğan, 2018; Özdemir & Orhan, 2019; Özgenel vd., 2019; Ünsal, 2015) öğretmenlik mesleğinin imajına dair algının belirlenmesi amacıyla öğretmen ve veli düşünceleri ekseninde analizler yapıldığı görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, süreç/uygulama, veri analizi, araştırmacının rolü, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Öğretmenlerin mesleki imajının mevcut durumunun öğretmenler ve okul yöneticileri aracılığı ile tespiti, bu imajı oluşturan etmenlerin belirlenmesi, mevcut imajın daha iyiye ulaşması için öneriler sunulmasını hedefleyen bu araştırmada, karma araştırma modeli kullanılmıştır. Creswell (2014/2017) bu araştırma yöntemini şu şekilde tanımlamaktadır:

Araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak için hem nicel veriler (kapalı uçlu) hem de nitel veriler (açık uçlu) topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı, sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2014/2017. s. 2).

Bu araştırmada karma yöntem araştırma desenlerinden birleştirme (çeşitleme) deseni kullanılmıştır. Birleştirme deseninde, nicel veriler ve nitel veriler ayrı toplanır. Veri analizi ayrı ayrı yapılır. Her iki veri setinin analiz sonuçları birleştirilir. Sonuçların birleştirilmesinden sonra nitel ve nicel sonuçların birbirleriyle uyumlu olup olmadığına bakılarak yorumlanır (Creswell, 2014/2017).

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutundaki evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Erzurum ili Yakutiye merkez ilçesinde bulunan anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise kademesindeki devlet okullarında görev yapan öğretmenler ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmada, Erzurum ili Yakutiye merkez ilçesindeki anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerin sayıca fazla olduğu göz önüne alınarak, evrenin tamamına ulaşmanın zaman ve ekonomik imkânlar açısından mümkün olmadığı düşünülmektedir örneklem seçme yoluna gidilmiştir. Evrendeki öğretmen ve okul yöneticisi sayılarına İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ulaşıldıktan sonra tabakalı örnekleme yöntemiyle araştırmanın nicel örnekleme oluşturulmuştur. Tabakalı örnekleme, “evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsili edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir” (Büyüköztürk vd., 2010, s.85). Bu araştırmada da anaokulu, ilkokul,

ortaokul ve lise kademesi tabaka olarak alınmış ve bu kademelerde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin örnekleme yer alması sağlanmıştır. Araştırmanın evrenini toplam 2390 öğretmen ve okul yöneticisi oluştururken, örneklemini 517 öğretmen ve 57 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutunda, farklı görüşlere yer verebilmek ve araştırma problemi ile ilgili farklı durumları ortaya çıkarmak amacıyla, amaçsal örnekleme yöntemlerinden olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanan nitel çalışma grubunu, nicel çalışma yapılırken ölçeği cevaplandıran ve nitel çalışma için gönüllü olduğunu bildiren farklı branşlardaki 27 okul yöneticileri ve öğretmenler oluşturmuştur.

Araştırmada ‘Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği’ uygulanan öğretmen ve okul yöneticilerine ait olgusal veriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Ölçek Uygulanan Öğretmen ve Okul Yöneticilerine Yönelik Olgusal Veriler

Demografik Değişkenler	n*	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	348	60.6
Erkek	226	39.4
Yaş		
23-32 yaş arası	118	20.6
33-42 yaş arası	256	44.6
43-52 yaş arası	152	26.5
53 yaş ve fazlası	48	8.4
Mesleki Deneyim		
1-10 yıl arası	106	18.5
11-20 yıl arası	138	24.0
21-30 yıl arası	107	18.6
31 ve daha fazla	30	5.2
Mezun Olduğu Okul		
Eğitim Fakültesi	401	69.9
Diğer Fakülte	173	30.1
Lisans Üstü Eğitim		
Eğitim Fakültesi Yüksek Lisans Mezunu	75	13.1
Diğer Fakültelerden Yüksek Lisans Mezunu	35	6.1
Eğitim Fakültesi Doktora Mezunu	7	1.2
Diğer Fakültelerden Doktora Mezunu	1	.2
Lisansüstü Eğitim Yapmadım	456	79.4
Görev		
Öğretmen	517	90.1
Müdür Yardımcısı	26	4.5
Müdür	31	5.4
Branş		
Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	9.6
Sınıf Öğretmeni	151	26.3
Branş Öğretmeni	368	64.1
Kademe		
Anaokulu	27	4.7
İlkokul	194	33.8
Ortaokul	151	26.3
Lise	201	35.0

*n: Birey Sayısı

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, nicel ve nitel olmak üzere iki şekilde veri toplama aracı kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda kullanılan veri toplama aracı

Araştırmanın nicel kısmında, veri toplama aracı olarak, Doğan (2018) tarafından geliştirilen, öğretmenlik mesleğinin imajının tespitine yönelik hazırlanmış olan, 5'li likert tipi (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Orta Derecede Katılıyorum, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum), beş boyutlu ve 28 maddeden oluşan “Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte yer alan “öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri” boyutu on bir maddeden (madde 15-25), “toplumsal algı” boyutu altı maddeden (madde 9-14), “mesleki cazibe” boyutu dört maddeden (madde 5-8), “statü” boyutu dört maddeden (madde 1-4) ve “medya” boyutu üç maddeden (madde 26-28) oluşmaktadır. Kullanılan ölçeğin güvenirlik derecesini belirlemek amacıyla yapılan testler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir (Cronbach Alfa değeri= .81) olduğu tespit edilmiş; ölçek boyutlandırması için faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, döndürme yöntemi olarak ise dik döndürme yöntemlerinden çok değişkenlik (varimax) kullanılmıştır. Ölçek maddelerinin altında toplandığı; “öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri”, “toplumsal algı”, “mesleki cazibe”, “statü” ve “medya” boyutları birlikte toplam varyansın %57.78’ini açıklamaktadır (Doğan, 2018). Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .83 bulunmuştur. Edinilen bu bulgular ışığında ölçeğin uygulanmasına karar verilmiş, öğretmenlere ve okul yöneticilerine “Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği” uygulandıktan sonra elde edilen veriler incelenerek, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile ulaşılan istatistiksel veriler ve testlerden elde edilen sonuçların yorumlanması yapılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda kullanılan veri toplama aracı

Araştırmanın nitel kısmında okul yöneticileri ve öğretmenler için mesleğe yönelik imajın mevcut durumunun tespiti ve daha iyi olması önünde engel teşkil eden sebeplerin tespiti için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak, yapılan araştırmaların incelenmesi neticesinde elde edilen bilgiler ışığında, alanında uzman 4 akademisyenden uzman görüşü alarak, 12 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formları, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğretmenlik mesleği imaj algılarının tespiti ve bu algıya sebep olan unsurların ortaya konarak çözüm arayışına girişilmesini sağlamak amacıyla kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme yapılan öğretmenlere yönelik olgusal veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yapılan Öğretmenlere Yönelik Olgusal Veriler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Mezuniyet Durumu	Branşı	Eğitim Kademesi	Görüşme Sayfa Sayısı
Ö1	Kadın	32	7 yıl	Yüksek Lisans	Adalet Öğretmeni	Lise	10
Ö2	Erkek	47	25 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	6
Ö3	Kadın	38	14 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	10
Ö4	Kadın	33	12 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	4
Ö5	Kadın	40	18 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	8
Ö6	Kadın	48	25 yıl	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	10
Ö7	Erkek	34	11 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	7
Ö8	Erkek	44	22 yıl	Lisans	Bilişim Teknolojileri	Lise	10
Ö9	Erkek	37	9 yıl	Lisans	Adalet Öğretmeni	Lise	4
Ö10	Erkek	51	27 yıl	Lisans	Matematik Öğretmeni	Lise	6
Ö11	Kadın	41	20 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	5
Ö12	Kadın	34	10 yıl	Lisans	İngilizce Öğretmeni	Lise	7
Ö13	Kadın	35	11 yıl	Lisans	Fen Bilgisi Öğretmeni	Ortaokul	7
Ö14	Erkek	36	10 yıl	Lisans	Matematik Öğretmeni	Ortaokul	3
Ö15	Kadın	41	19 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	2
Toplam	15						99

Tablo 5 incelendiğinde görüşmeye katılan 15 öğretmenin, dokuzunun kadın, altısının erkek ve yaşlarının 32-51 arasında olduğu görülmektedir. Sekiz sınıf öğretmeni, iki adalet öğretmeni, iki matematik öğretmeni, bir bilişim teknolojileri öğretmeni, bir İngilizce öğretmeni ve bir fen bilgisi öğretmeni görüşmeye katılmıştır. Katılımcıların mesleki deneyimleri, 7-27 yıl arasında değişmektedir. İki öğretmenin yüksek lisans mezunu, 13 öğretmenin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir. Beş öğretmen lise, iki öğretmen ortaokul ve sekiz öğretmen ilkokul kademesinde çalışmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme yapılan okul yöneticilerine yönelik olgusal veriler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yapılan Okul Yöneticilerine (Müdür ve Müdür Yardımcısı) Yönelik Olgusal Veriler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Mezuniyet Durumu	Branşı	Eğitim Kademesi	Görüşme Sayfa S.
M1	Kadın	40	17 yıl	Lisans	Okul Öncesi Öğretmeni	Anaokulu	10
M2	Erkek	47	23 yıl	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	5
M3	Erkek	53	26 yıl	Yüksek Lisans	Din Kültürü Öğretmeni	Ortaokul	7
M4	Erkek	53	28 yıl	Lisans	Din Kültürü Öğretmeni	Lise	6
M5	Erkek	47	25 yıl	Yüksek Lisans	Felsefe Öğretmeni	Lise	6
M6	Erkek	51	27 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	10
M7	Kadın	38	20 yıl	Lisans	Okul Öncesi Öğretmeni	Anaokulu	19
MY1	Erkek	50	23 yıl	Lisans	Sınıf Öğretmeni	İlkokul	5
MY2	Erkek	40	8 yıl	Lisans	Din Kültürü Öğretmeni	Ortaokul	9
MY3	Erkek	34	12 yıl	Doktora	Türkçe Öğretmeni	Ortaokul	4
MY4	Erkek	40	17 yıl	Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni	Lise	12
MY5	Kadın	29	6 yıl	Lisans	Okul Öncesi Öğretmeni	Anaokulu	4
Toplam	12						97

Tablo 6 incelendiğinde görüşmeye katılan yedi müdür ve beş müdür yardımcısı olmak üzere toplam 12 okul yöneticisinin, üçü kadın, dokuzu erkek ve yaşlarının 29-53 arasında olduğu görülmektedir. Görüşmeye katılan yöneticilerden üçü okul öncesi öğretmeni, üçü sınıf öğretmeni, üçü din kültürü öğretmeni, biri felsefe öğretmeni, biri Türkçe öğretmeni, biri Türk dili ve edebiyatı öğretmenidir. Katılımcıların mesleki deneyimleri, 6-28 yıl arasında değişmektedir. Bir okul yöneticisinin doktora, üç okul yöneticisinin yüksek lisans mezunu, sekiz okul yöneticisinin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir. Üç okul yöneticisi anaokulu, üç okul yöneticisi ilkokul, üç okul yöneticisi ortaokul ve üç okul yöneticisi ise lise kademesinde çalışmaktadır.

Süreç/Uygulama

“Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği”ni uygulayabilmek için ölçeği kullanabilme izni (EK-3), etik kurul izinleri (EK-2), ardından örneklem grubuyla ilgili gereken izinler (EK-1) alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra 2020-2021 eğitim-öğretim yılının 2. döneminde ölçek uygulanmıştır. “Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği” Google Form’a aktarılarak, oluşturulan link üzerinden veri toplanmıştır. Belirlenen örneklem sayısına ulaşmak için, birçok okul ziyaret edilerek, okul yöneticilerinden, ölçek linkinin öğretmen gruplarında paylaşılması istenmiştir. Okul yöneticileriyle yapılan birebir görüşmelerde, izin belgesi sunulmuş, araştırmanın amacı özenle anlatılmış, yapılan bu bilimsel çalışma için soruların doğru ve içtenlikle cevaplandırılması gerektiği ifade edilmiştir. Ölçme aracının doldurulma oranı sık aralıklarla sistem üzerinden takip edilmiştir.

Okul yöneticileri ve öğretmenler için hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formlarının uygulanması için daha önceden alınmış olan izinler doğrultusunda yapılan birebir görüşmelerle, belirlenen uygun zaman dilimlerinde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan okul yöneticilerine ve öğretmenlere araştırmanın amaç ve kapsamı ile ilgili bilgi verilmiş ve bu çalışmanın tamamen bilimsel amaçla yapıldığı ifade edilmiştir. Görüşmeler sırasında, verilen cevapların yazılı forma dönüştürülebilmesi için, katılımcılardan alınan izinler doğrultusunda görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Daha sonra yazıya dökülen görüşmeler, görüşülen kişilere gönderilerek görüşmenin bu şekilde doğru olarak yazıya geçirildiği teyit ettirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen değerlendirmeler literatürde yapılan araştırmalar ışığında yorumlanarak tespit edilen sorunlar ifade edilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Nicel ölçme aracı verilerinin toplanarak genel bir değerlendirmesi ile eksiksiz ve özenle doldurulanları, istatistiksel veriye dönüştürülebilmesi için SPSS programı ile analiz edilmiş, program yardımıyla yapılan testlerin sonuçları yorumlanmıştır. Toplanan 582 veriden eksik doldurulan ve uç değerlere sahip olanlar çıkarılmış geriye 574 veri kalmış ve diğer analizler bu 574 veri üzerinde yapılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakmak için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1.5 ve -1.5 arasında olduğu için verilerin normal dağıldığı kabul edilmiş ve veriler üzerinde parametrik analizler yapılmıştır. Nicel verilerin analizinde sırasıyla, frekans tabloları, madde ve boyut analizleri; demografik değişkenlere göre, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA); farklılaşan grupların tespiti için, Post Hoc testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. “Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği”nin aritmetik ortalamaları, ölçeğin 5’li likert tipi olması nedeniyle, aşağıdaki aralıklara göre değerlendirilmiştir (Doğan & Bayrak, 2019).

- *Çok düşük* (1.00-1.80)
- *Düşük* (1.81-2.60)
- *Orta düzeyde* (2.61-3.40)
- *İyi* (3.41-4.20)
- *Çok iyi* (4.21-5.00)

Okul yöneticileri ve öğretmenler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilen veriler, alanında uzman kişilerden de destek alınarak, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi betimsel analiz yöntemi aracılığıyla özetlenen verilerin, daha ayrıntılı şekilde incelenmesi, kavramların bir mantık silsilesi içinde kod ve kategorilere ayrılarak yorumlanması işlemidir. İçerik analizi ile kavramlar arası ilişkilendirme düzeyi artırılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırmanın nitel kısmında, nicel çalışma yapılırken ölçeği cevaplandıran öğretmen ve okul yöneticilerinden 336 öğretmen ve okul yöneticisi nitel görüşmeler için gönüllü olduklarını bildirmiş ve tarafımızca istendiği şekilde iletişim bilgilerini paylaşmışlardır. Farklı branşlardaki gönüllü öğretmen ve okul yöneticilerinden toplam 27 öğretmen ve okul yöneticisiyle iletişime geçilerek karşılıklı belirlenen gün ve saatte görüşmeler yapılmıştır. Konuşmalarda çeşitli anlam kayma ve bozulmalarına sebep olmayacak şekilde Türkçe dilbilgisi kurallarına göre düzeltmeler yapılmıştır. Kayıtlardan toplam 196 sayfa yazılı metin ortaya çıkmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenler Ö1, Ö2, ...Ö15, müdürler M1, M2, ...M7, müdür yardımcıları ise MY1, MY2, ... MY5 şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmacı Rolü

Yapılan bu çalışmanın uygulama kısmında, hem nicel hem nitel araştırmalar yapılmıştır. Nicel araştırma kısmında araştırmacı, ölçek belirleme adımlarını tamamladıktan sonra, ölçeğin, günümüz koşullarında (sanal ortamların sıkça kullanılması, COVID-19 hastalığının yüz yüze görüşmeleri kısıtlaması vb.) katılımcılara ulaştırılabilmesi için, ölçeği Google Form'a aktarmış, oluşturulan linkin, okul sosyal medya uygulamalarında (WhatsApp, Telegram...) paylaşılmasını sağlamıştır. Yeterli katılımcıya ulaşabilmek için linkin tekrar paylaşılmasını sağlamak amacıyla okul ziyaretlerinde bulunmuştur. Elde edilen verilerin SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile istatistiksel analizlerini yapmıştır. Araştırmacı, çalışmanın nitel kısmı için ise literatür taraması yapmış ve yapılan araştırmaların incelenmesi neticesinde elde edilen bilgiler ışığında, tez danışmanı yardımlarıyla, alanında uzman 4 akademisyenden uzman görüşü alarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlamıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından bire bir ve yüz yüze yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında hiç bir yönlendirme yapılmamış, görüşme ses kayıt cihazı aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerden sonra kayıtlı veriler yazıya geçirilmiştir. Araştırmacı sonuca ulaşmak için kod ve kategoriler oluşturmuş, elde edilen sonuçları yorumlayarak literatüre katkı sağlamaya çalışmış, elde edilen sonuçlarla mevcut durumu ortaya koyarak, mevcut durumun iyileştirilebilmesi için öneriler sunmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Cronbach Alfa testi ölçme aracını aynı faktörü inceleyen soruları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını, yani güvensizlik oluşturacak bir sonuç ortaya koyup koymayacağını kısacası “tartının hassasiyetini” etkileyecek bir madde olup olmadığını ortaya koyulmasını sağlayan testtir. Ölçeğin iç tutarlılığının artmasını sağlayıcı adımlar atmak için kullanılır (Saruhan & Özdemirci, 2011). Ölçme araçlarının güvenilirlik analizini yapmak için kullanılan Cronbach Alfa değerinin, .70 ve üzerinde olması gerekmektedir (Seçer, 2017). Bu çalışmada toplanan verilerin güvenilirlik analizi için yapılan test sonucu Cronbach Alfa katsayısı .83 bulunmuş ve bu değer toplanan verilerin güvenilir olduğunu göstermiştir.

Araştırmanın nitel kısmında elde edilen metinler araştırmacı tarafından bir ay ara ile iki kez kodlanmıştır. Yapılan kodlamalar arasındaki uyumun oldukça yüksek olması ve görüşmelerden tesadüfen seçilmiş örnek metinlerle danışman ve alanında uzman araştırma görevlisi tarafından farklı zamanlarda benzer kodlamalar yapmış olması yarı yapılandırılmış görüşme formunun güvenilir olduğunu göstermiştir. Bir ay sonra tekrar yapılan kodlamalar sırasında az miktarda kod birleştirilmiştir. Bu sayede formun güvenilirliği artırılmaya

alışılmıştır. Yapılan bu çalışmalar kodlamanın araştırmacının duygu, dışnce ve önyargılarından arındırılmış bir şekilde yapıldığını göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın nicel ve nitel bulguları sunulmuştur. Araştırma sorularından 1. soruya yönelik hem nitel hem nicel analiz bulgularına yer verilmiştir. 2. soruya yönelik sadece nicel analiz bulgularına, 3. ve 4. sorulara yönelik ise nitel analiz bulgularına yer verilmiştir.

Nicel Bulgular

1. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın amacı çerçevesinde araştırma sorularına cevap aranmıştır. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine göre öğretmenlik mesleği imajının ne durumda olduğunu görebilmek için betimsel istatistik analizler yapılmış ve bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Ölçeğe Verdiği Cevapların Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeğinin Alt Boyutlarına ve Ölçeğin Tümüne Göre Dağılımı

	Alt Boyutlar	n	$\bar{X}$	Ss
Öğretmen	İÖMKÖ*	517	3.85	.564
	IITA*	517	1.62	.582
	IIIMC*	517	3.63	1.042
	IVSTATÜ	517	3.68	.901
	VMEDYA	517	1.60	.687
Yönetici	İÖMKÖ	57	3.61	.659
	IITA	57	1.86	.684
	IIIMC	57	3.43	1.163
	IVSTATÜ	57	3.72	.974
	VMEDYA	57	1.55	.711
Öğretmen ve Yönetici	Öğretmenlik Mesleği İmajı (Ölçeğin Tümü)	574	3.16	.431

*TA: Toplumsal Algı

*MC: Mesleki Cazibe

*ÖMKÖ: Öğretmenlerin Mesleki ve Kişisel Özellikleri

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlik mesleği imaj ölçeğini oluşturan boyutların ortalamaları öğretmen ve okul yöneticileri bazında değerlendirilmiştir. Öğretmenler, mesleki imaj üzerinde en yüksek etkiye öğretmenlerin mesleki ve kişisel özelliklerinin ($\bar{X}$ =3.85) sahip olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri boyutunu, statü boyutu ($\bar{X}$ =3.68) takip ederek ikinci en yüksek ortalamaya sahip olmuştur. Öğretmenlik mesleği imajını etkileyen faktörlerden mesleki cazibe boyutunun ($\bar{X}$ =3.63) ortalaması da yüksektir. Yani öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin imajı hakkındaki görüşlerinin öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri, statü ve mesleki cazibe boyutları açısından

değerlendirildiğinde elde edilen sonuçların “iyi” düzeyde olduğunu söylemek mümkünken; toplumsal algı ve medya faktörlerinde öğretmenlerin benzer fikirlere sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Toplumsal algı ortalaması ($\bar{X}=1.62$) ve medya ortalaması ($\bar{X}=1.60$) oldukça düşüktür. Yani öğretmenler toplumsal algı ve medya boyutunda imajın çok düşük olduğu yönünde fikre sahiptirler.

Tablo 7’de, yöneticilerin yanıtlarının analizi sonucunda elde edilen ortalamalara bakıldığında öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri ($\bar{X}=3.61$), mesleki cazibe ($\bar{X}=3.43$) ve statünün ($\bar{X}=3.72$) iyi durumda olduğunu düşündükleri söylenebilir. Ancak yöneticilere göre toplumsal algı ($\bar{X}=1.86$) ve medyadaki ($\bar{X}=1.55$) öğretmen imajının çok düşük olduğu ifade edilebilir.

Tüm katılımcıların ölçeğe verdiği cevapların ortalamasına ($\bar{X}=3.16$) bakıldığında bu değer 5’li likert ölçeğin ‘orta derecede katılıyorum’ aralığına yakın olduğundan öğretmenlik mesleği imajı katılımcılar tarafından orta düzeyde kabul edilmektedir. Yani öğretmen ve okul yöneticilerinin genel kabulünün öğretmenlik mesleğinin çok kötü veya çok iyi durumda olmaktan uzak, kabul edilebilir ancak hak etmediği bir aralıkta olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri boyutuna yönelik betimsel istatistik bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Mesleki ve Kişisel Özellikleri Boyutu Bulguları

İÖMKÖ Boyut Maddeleri		n	$\bar{X}$	Ss
15. Öğretmenler mesleklerini severek yapıyor.	Öğretmen	517	3.51	1.134
	Yönetici	57	3.23	1.195
16. Öğretmenler sabırlı bireylerdir.	Öğretmen	517	4.39	.769
	Yönetici	57	4.16	.902
17. Öğretmenler nitelikli bireylerdir.	Öğretmen	517	4.30	.837
	Yönetici	57	4.09	.851
18. Öğretmenler, mesleklerinin önemini farkındadırlar.	Öğretmen	517	4.22	.879
	Yönetici	57	3.81	1.156
19. Öğretmenler genel görünümüne özen gösteriyorlar.	Öğretmen	517	3.99	.931
	Yönetici	57	3.63	1.112
20. Öğretmenler, mesleklerini hayatlarındaki öncelikleri arasına koymuşlardır.	Öğretmen	517	4.14	.933
	Yönetici	57	3.75	1.184
21. Öğretmenler diğer bireylerle iletişim kurmada zorlanmazlar.	Öğretmen	517	4.36	.792
	Yönetici	57	4.19	.811
22. Öğretmenler mesleki açıdan kendilerini geliştirmektedirler.	Öğretmen	517	3.89	.942
	Yönetici	57	3.53	1.197
23. Günümüzde öğretmenler, “takım” olarak aynı hedef için hareket etmektedirler.	Öğretmen	517	3.62	1.072
	Yönetici	57	3.30	1.101
24. Öğretmenler, veliler ile iletişimlerinde empati kurabilmektedirler.	Öğretmen	517	4.13	.852
	Yönetici	57	3.89	.958

Tablo 8. (Devamı)

25. Öğretmenler diğer kişileri konuşmalarıyla etkileyebilmektedirler.	Öğretmen	517	4.09	.837
	Yönetici	57	3.96	.844
Toplam		574	3.82	.578

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri boyutunun madde analizinde her bir maddede öğretmenlerin yöneticilere nazaran az bir farkla daha iyimser bir algıya sahip oldukları söylenebilir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin genel olarak öğretmenlerin sabırlı, empati kurabilen, kendini geliştiren, genel görünümüne özen gösteren mesleğinin önemini kavrayarak ve severek yapan iletişimi güçlü ve nitelikli bireyler oldukları düşüncesine katılmaktadırlar. Boyutun genel ortalamasının ($\bar{X}=3.82$) 5’li likert tipi ölçekte ‘katılıyorum’ aralığına denk gelmesi sebebiyle katılımcıların, öğretmenlerin mesleki ve kişisel özelliklerinin iyi düzeyde olduğuna yönelik çıkarım yapılabilir.

Toplumsal algı boyutuna yönelik betimsel istatistik bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Toplumsal Algı Boyutu Bulguları

IITA Boyut Maddeleri		n	$\bar{X}$	Ss
9.Toplum, öğretmenlik mesleğini herkesin yapabileceği bir iş olarak görüyor.	Öğretmen	517	1.74	1.100
	Yönetici	57	1.96	1.133
10.Öğretmenlerden ailelerin fonksiyonlarını üstlenmeleri bekleniyor.	Öğretmen	517	1.59	.836
	Yönetici	57	1.72	1.013
11.Öğretmenlik mesleği genellikle tatil günleriyle gündeme geliyor.	Öğretmen	517	1.28	.608
	Yönetici	57	1.61	.921
12.Öğretmenlerin ders dışında yaptıkları eğitsel işler önemli olarak görülüyor.	Öğretmen	517	1.49	.811
	Yönetici	57	1.74	1.027
13.Toplum, öğretmenleri çocuk bakıcısı olarak görüyor.	Öğretmen	517	1.74	1.000
	Yönetici	57	2.02	1.217
14.Öğretmenler, velilerin her talebini yerine getirmesi gereken bireyler olarak görülüyor.	Öğretmen	517	1.62	.944
	Yönetici	57	1.82	1.037
Toplam		574	1.64	.596

Tablo 9 incelendiğinde maddelerin tamamının toplumun öğretmene karşı geliştirebileceği düşünülen olumsuz yargılardan oluştuğu görülmektedir. Bu sebeple olumsuz yargı içeren bu maddeler üzerinde ölçeği geliştiren bilim insanı görüşü doğrultusunda ters kodlama yapılmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticisi ve öğretmenlerin verdiği cevaplardan elde edilen ortalamaların tamamına yakınının ‘kesinlikle katılmıyorum’ aralığında olmasından dolayı, aslında katılımcıların öğretmenlik meslek imajına yönelik toplumdaki algının olumsuz olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin neredeyse tamamı toplumda öğretmenlerin tatil günleriyle gündeme geldiği ($\bar{X}_{\text{Öğretmen}}=1.28$, $\bar{X}_{\text{Yönetici}}=1.61$) hususunda hem fikirdir. Boyutun

genel ortalamasının ($\bar{X}=1.64$) düşük olması toplumdaki öğretmenlik mesleği imajı algısının çok düşük olduğu sonucunu ortaya koymaktadır denilebilir.

Mesleki cazibe boyutuna yönelik betimsel istatistik bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Mesleki Cazibe Boyutu Bulguları

IIIMC Boyut Maddeleri		n	$\bar{X}$	Ss
5. Tekrar tercih şansım olsa yine öğretmen olmak isterim.	Öğretmen	517	3.85	1.389
	Yönetici	57	3.65	1.587
6. Çocuklarımı/yakınlarımı/öğrencilerimi öğretmen olmaları için teşvik ederim.	Öğretmen	517	3.23	1.347
	Yönetici	57	3.16	1.320
7. Öğretmenlik, gelişim fırsatları sunan bir meslektir.	Öğretmen	517	3.50	1.238
	Yönetici	57	3.30	1.195
8. Öğretmenlik insana doyum veren bir meslektir.	Öğretmen	517	3.95	1.123
	Yönetici	57	3.61	1.436
Toplam		574	3.61	1.055

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenliğin insana doyum veren, gelişim fırsatı sunan bir meslek olduğu ve katılımcıların yeniden tercih edebileceklerini ifade eden maddelerin ortalamalarının ‘katılıyorum’ aralığında yer alması öğretmen ve okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleğinin, mesleki cazibesini koruduğu algısına sahip olduklarına yönelik fikir oluşturmaktadır denilebilir. Ancak katılımcıların mesleğin, çocuklarının ve yakınlarının tercih listesinde yer alması hususunda verdikleri cevapların ortalamasının ‘orta derecede katılıyorum’ düzeyinde yer alması katılımcılarda mesleğin geliştirilmesinin gerektiğine dair bir inancın var olması ihtimalini düşündürülebilir. Bununla birlikte bu boyutun genel ortalaması ($\bar{X}=3.61$), öğretmen ve okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleğinin mesleki cazibesinin iyi düzeyde olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Statü boyutuna yönelik betimsel istatistik bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Statü Boyutu Bulguları

IVSTATÜ Boyut Maddeleri		n	$\bar{X}$	Ss
1. Öğretmenlik saygınlığı olan bir meslektir.	Öğretmen	517	3.79	1.302
	Yönetici	57	3.77	1.452
2. Öğretmenlik toplumda önem verilen bir meslektir.	Öğretmen	517	3.13	1.179
	Yönetici	57	3.28	1.292
3. Çocukların gelecekleri hakkında öğretmenlerin fikirlerine başvuruluyor.	Öğretmen	517	3.35	1.141
	Yönetici	57	3.39	1.161
4. Öğretmenlik değerli bir meslektir.	Öğretmen	517	4.44	1.013
	Yönetici	57	4.46	1.014
Toplam		574	3.67	.907

Tablo 11 incelendiğinde madde ortalamalarının birbirine yakın olmasından dolayı öğretmen ve okul yöneticilerinin oldukça benzer görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Öğretmenliğin değerli bir meslek olduğu yargısını içeren maddenin ortalamasının öğretmen

($\bar{X}$ =4.44) ve okul yöneticilerinin ($\bar{X}$ =4.46) ikisi içinde ‘kesinlikle katılıyorum’ düzeyinde yer almasından dolayı mesleğin statüsünün yüksek olduğu düşünülebilir. Boyutun genel ortalamasının ($\bar{X}$ =3.67) yüksekliği mesleğin statüsünün yüksek olduğunu ifade edebilir.

Medya boyutuna yönelik betimsel istatistik bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Medya Boyutu Bulguları

VMEDYA Boyut Maddeleri		n	$\bar{X}$	Ss
26. Öğretmenler hakkında medyada çıkan haberler mesleğe genelleniyor.	Öğretmen	517	1.45	.731
	Yönetici	57	1.42	.680
27. Medya, öğretmenler hakkında olumsuz haberleri öne çıkarıyor.	Öğretmen	517	1.64	.885
	Yönetici	57	1.49	.826
28. Öğretmenlerin başarıları medyada haber değeri taşıyor.	Öğretmen	517	1.72	.972
	Yönetici	57	1.74	.992
Toplam		574	1.59	.688

Tablo 12 incelendiğinde maddelerin tamamının medyanın öğretmeni olumsuz yansıttığına dair yargılardan oluştuğu görülmektedir. Bu sebeple olumsuz yargı içeren bu maddeler üzerinde ölçeği geliştiren bilim insanı görüşü doğrultusunda ters kodlama yapılmıştır. Elde edilen ortalamalar ışığında öğretmen ve okul yöneticilerinin medyanın olumsuz haberleri öne çıkardığına, öğretmen başarılarını gündem yapmadığına ve olumsuz durumları genellediğine dair inançlara sahip olduğu ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle boyutun genel ortalamasının ($\bar{X}$ =1.59) düşük olması ve bu değer ‘kesinlikle katılmıyorum’ düzeyinde yer alması medyadaki öğretmen imajının çok düşük olduğu sonucunu akla getirmektedir.

2. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmen ve okul yöneticilerinin cinsiyet değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonucu Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu

t testi	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
İÖMKÖ	Kadın	348	3.93	.529	5.122	.000*
	Erkek	226	3.68	.618		
IITA	Kadın	348	1.56	.565	-3.850	.000*
	Erkek	226	1.76	.625		
IIIMC	Kadın	348	3.78	.901	4.603	.000*
	Erkek	226	3.35	1.212		
IVSTATÜ	Kadın	348	3.79	.796	3.528	.000*
	Erkek	226	3.51	1.035		
VMEDYA	Kadın	348	1.60	.700	.114	.909
	Erkek	226	1.59	.672		
Ölçeğin tümü	Kadın	348	3.23	.365	4.548	.000*
	Erkek	226	3.05	.500		

* $p \leq .05$

Tablo 13'te öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız gruplar için t testi sonuçları verilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre İÖMKÖ, IIIMC ve IVSTATÜ alt boyutlarında kadınlar lehine ($\bar{X}_{\text{İÖMKÖ}} = 3.93$, $t_{\text{İÖMKÖ}} = 5.122$; $\bar{X}_{\text{IIIMC}} = 3.78$, $t_{\text{IIIMC}} = 4.603$; $\bar{X}_{\text{IVSTATÜ}} = 3.79$, $t_{\text{IVSTATÜ}} = 3.528$), IITA alt boyutunda erkekler lehine ($\bar{X}_{\text{IITA}} = 1.76$, $t_{\text{IITA}} = 3.850$) $p \leq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. VMEDYA alt boyutunda ($p = .909$, $t_{\text{VMEDYA}} = .114$) ise $p \geq .05$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu cinsiyet değişkenine göre İÖMKÖ, IIIMC ve IVSTATÜ alt boyutlarında kadın öğretmen ve yöneticilerin erkeklere göre ölçeğe aracındaki ifadeleri daha etkili bulmaktadırlar; IITA boyutunda erkek öğretmen ve yöneticilerin kadınlara göre ölçeğe aracındaki ifadeleri daha etkili bulmaktadırlar şeklinde yorumlanabilir. Ancak VMEDYA alt boyutunda öğretmen ve yöneticilerin cinsiyetlerine göre ölçeğe aracındaki ifadeleri farklı görmedikleri ifade edilebilir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonucunda, ölçeğin tümünde kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. O halde kadınların erkeklere nazaran öğretmenlik mesleği imajının daha iyi düzeyde olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin mezun olduğu okul değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonucu Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Mezun Olduğu Okul Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu

t testi	Okul	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
İÖMKÖ	Eğitim Fak.	401	3.81	.589	-1.384	.167
	Diğer	173	3.88	.551		
IITA	Eğitim Fak.	401	1.62	.591	-1.192	.234
	Diğer	173	1.69	.610		
IIIMC	Eğitim Fak.	401	3.56	1.070	-1.630	.104
	Diğer	173	3.72	1.014		
IVSTATÜ	Eğitim Fak.	401	3.61	.927	-2.785	.006*
	Diğer	173	3.84	.842		
VMEDYA	Eğitim Fak.	401	1.60	.695	-.095	.924
	Diğer	173	1.60	.676		
Ölçeğin tümü	Eğitim Fak.	401	3.13	.444	-2.355	.019*
	Diğer	173	3.22	.395		

* $p \leq .05$

Tablo 14'te öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının mezun olunan okul değişkenine göre bağımsız gruplar için t testi sonuçları verilmiştir. Okul değişkenine göre İÖMKÖ, IITA, IIIMC ve VMEDYA ($p = .167$, $t_{\text{İÖMKÖ}} = -1.384$; $p = .234$, $t_{\text{IITA}} = -1.192$; $p = .104$, $t_{\text{IIIMC}} = -1.630$; $p = .924$, $t_{\text{VMEDYA}} = -.095$) alt boyutlarında öğretmen ve yöneticilerin mezun oldukları okullara göre ölçeğe aracındaki ifadeleri farklı görmedikleri, $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vermemesinden anlaşılmaktadır. Ancak

IVSTATÜ ($\bar{x}_{IVSTATÜ} = 3.84$, $t_{IVSTATÜ} = -2.785$) alt boyutunda $p \leq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu, diğer fakültelerden mezun olanlar lehine sonuç verdiği görülmektedir.

Okul değişkenine göre yapılan t testi sonucunda, ölçeğin tümünde diğer fakülte mezunları lehine ($\bar{x}=3.22$) $p \leq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. O halde diğer fakülte mezunlarının eğitim fakültesi mezunlarına nazaran öğretmenlik mesleği imajının daha iyi düzeyde olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görev değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonucu Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görev Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu

t testi	Görev	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
IÖMKÖ	Öğretmen	517	3.85	.564	2.968	.003*
	Yönetici	57	3.61	.659		
IITA	Öğretmen	517	1.62	.582	-2.924	.004*
	Yönetici	57	1.86	.685		
IIIMC	Öğretmen	517	3.63	1.042	1.374	.170
	Yönetici	57	3.43	1.164		
IVSTATÜ	Öğretmen	517	3.68	.901	-.384	.701
	Yönetici	57	3.72	.975		
VMEDYA	Öğretmen	517	1.60	.687	.546	.585
	Yönetici	57	1.55	.711		
Ölçeğin tümü	Öğretmen	517	3.17	.421	1.196	.236
	Yönetici	57	3.08	.518		

* $p \leq .05$

Tablo 15'te öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının görev değişkenine göre bağımsız gruplar için t testi sonuçları verilmiştir. Görev değişkenine göre IÖMKÖ, alt boyutunda öğretmenler lehine ($\bar{x}_{IÖMKÖ} = 3.85$, $t_{IÖMKÖ} = 2.968$); IITA alt boyutunda yöneticiler lehine ($\bar{x}_{IITA} = 1.86$, $t_{IITA} = -2.924$) $p \leq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. IIIMC, IVSTATÜ ve VMEDYA alt boyutlarında ($p = .170$, $t_{IIIMC} = 1.374$; $p = .701$, $t_{IVSTATÜ} = -.384$; $p = .585$, $t_{VMEDYA} = .546$) ise $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu görev değişkenine göre IÖMKÖ alt boyutunda yöneticilere göre öğretmenlerin, IITOPALGI alt boyutunda ise öğretmenlere göre yöneticilerin ölçeğe aracındaki ifadeleri daha etkili buldukları sonucuna varılabilir. Ancak IIIMC, IVSTATÜ ve VMEDYA alt boyutlarında öğretmen ve yöneticilerin görevlerine göre ölçeğe aracındaki ifadeleri farklı görmedikleri söylenebilir.

Görev değişkenine göre yapılan t testi sonucunda, ölçeğin tümünde $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. O halde öğretmen ve yöneticilerin öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili benzer düşündükleri söylenebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görev değişkenine ilişkin ANOVA analiz sonucu Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görev Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu

ANOVA	Görev	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
IÖMKÖ	Öğretmen	517	3.85	.564	6.447	.002* 1←2 Bonferroni
	Müdür Yardımcısı	26	3.45	.677		
	Müdür	31	3.75	.621		
	Toplam	574	3.83	.578		
IITA	Öğretmen	517	1.62	.582	5.302	.005* 3←1 Bonferroni
	Müdür Yardımcısı	26	1.74	.670		
	Müdür	31	1.96	.691		
	Toplam	574	1.64	.597		
IIIMC	Öğretmen	517	3.63	1.042	5.160	.006* 1←2 3←2 Bonferroni
	Müdür Yardımcısı	26	2.99	1.156		
	Müdür	31	3.80	1.052		
	Toplam	574	3.61	1.055		
IVSTATÜ	Öğretmen	517	3.68	.901	5.658	.004* 3←1 3←2 Bonferroni
	Müdür Yardımcısı	26	3.29	.956		
	Müdür	31	4.09	.843		
	Toplam	574	3.68	.908		
VMEDYA	Öğretmen	517	1.60	.687	.289	.749
	Müdür Yardımcısı	26	1.60	.843		
	Müdür	31	1.51	.589		
	Toplam	574	1.60	.689		
Ölçeğin tümü	Öğretmen	517	3.17	.421	6.898	.001* 1← 2 3 ←2 Bonferroni
	Müdür Yardımcısı	26	2.87	.471		
	Müdür	31	3.26	.494		
	Toplam	574	3.16	.432		

* $p \leq .05$

Tablo 16’da öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının görev değişkenine göre ANOVA sonuçları verilmiştir. Tablo 16 incelendiğinde, öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının görev değişkenine göre, IÖMKÖ, IITA, IIIMC ve IVSTATÜ alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($F_{IÖMKÖ} = 6.447$, $p < .05$; $F_{IITA} = 5.302$, $p < .05$; $F_{IIIMC} = 5.160$, $p < .05$; $F_{IVSTATÜ} = 5.658$, $p < .05$). Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testlerinden Bonferroni testi sonucuna göre, IÖMKÖ alt boyutunda müdür yardımcısı ve öğretmen arasında öğretmenler lehine anlamlı farklılık olduğu; IITA alt boyutunda öğretmen ve müdür arasında müdür lehine anlamlı farklılık olduğu; IIIMC alt boyutunda müdür yardımcısı ve öğretmen arasında öğretmen lehine ve müdür yardımcısı ve müdür arasında müdür lehine anlamlı farklılık olduğu; IVSTATÜ alt boyutunda ise öğretmen ve müdür arasında müdür lehine, müdür yardımcısı ve müdür arasında müdür lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

VMEDYA alt boyutunda ise istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmediğinden Post Hoc testlerine gerek duyulmamıştır.

Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının görev değişkenine göre, ölçeğin tamamında müdür yardımcısı ile müdür arasında müdür lehine ve öğretmen ile müdür yardımcısı arasında öğretmen lehine istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Yani müdürlerin öğretmenlik mesleği imajı hakkında en olumlu fikirlere sahip olduğu, onu ise öğretmenlerin takip ettiği söylenebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin branş değişkenine ilişkin ANOVA analiz sonucu Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu

ANOVA	Branş	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
IÖMKÖ	Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	3.82	.626	.023	.978
	Sınıf Öğretmeni	151	3.84	.593		
	Branş Öğretmeni	368	3.83	.566		
	Toplam	574	3.83	.578		
IITA	Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	1.65	.677	.134	.875
	Sınıf Öğretmeni	151	1.62	.629		
	Branş Öğretmeni	368	1.65	.572		
	Toplam	574	1.64	.597		
IIIMC	Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	3.64	1.075	.135	.873
	Sınıf Öğretmeni	151	3.57	1.172		
	Branş Öğretmeni	368	3.62	1.003		
	Toplam	574	3.61	1.055		
IVSTATÜ	Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	3.90	.903	2.353	.096
	Sınıf Öğretmeni	151	3.59	1.001		
	Branş Öğretmeni	368	3.68	.864		
	Toplam	574	3.68	.908		
VMEDYA	Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	1.70	.772	.721	.487
	Sınıf Öğretmeni	151	1.59	.660		
	Branş Öğretmeni	368	1.59	.688		
	Toplam	574	1.60	.689		
Ölçeğin tümü	Anaokulu, Okulöncesi, Anasınıfı, Çocuk Gelişimi	55	3.20	.415	.404	.668
	Sınıf Öğretmeni	151	3.14	.475		
	Branş Öğretmeni	368	3.16	.416		
	Toplam	574	3.16	.431		

Tablo 17 incelendiğinde, öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının branş değişkenine göre, IÖMKÖ, IITA, IIIMC, IVSTATÜ ve VMEDYA alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin kademe değişkenine ilişkin ANOVA analiz sonucu Tablo 18’ de verilmiştir.

Tablo 18. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Kademe Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu

ANOVA	Kademe	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
IÖMKÖ	Anaokulu	27	3.96	.571	.669	.572
	İlkokul	194	3.82	.598		
	Ortaokul	151	3.80	.580		
	Lise	201	3.84	.560		
	Toplam	573	3.83	.578		
IITA	Anaokulu	27	1.70	.838	1.105	.347
	İlkokul	194	1.63	.617		
	Ortaokul	151	1.71	.592		
	Lise	201	1.59	.541		
	Toplam	573	1.64	.597		
IIIMC	Anaokulu	27	3.74	1.080	.519	.670
	İlkokul	194	3.58	1.161		
	Ortaokul	151	3.68	.945		
	Lise	201	3.57	1.029		
	Toplam	573	3.61	1.056		
IVSTATÜ	Anaokulu	27	3.94	.856	1.154	.327
	İlkokul	194	3.61	.978		
	Ortaokul	151	3.71	.757		
	Lise	201	3.68	.947		
	Toplam	573	3.68	.908		
VMEDYA	Anaokulu	27	1.70	.792	.484	.694
	İlkokul	194	1.60	.673		
	Ortaokul	151	1.62	.697		
	Lise	201	1.56	.686		
	Toplam	573	1.60	.689		
Ölçeğin tümü	Anaokulu	27	3.29	.451	1.066	.363
	İlkokul	194	3.14	.456		
	Ortaokul	151	3.17	.418		
	Lise	201	3.14	.416		
	Toplam	573	3.16	.432		

Tablo 18 incelendiğinde, öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının kademe değişkenine göre, IÖMKÖ, IITA, IIIMC, IVSTATÜ ve VMEDYA alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin lisansüstü eğitim değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t testi analiz sonucu Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Lisansüstü Eğitim Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonucu

t testi	Lisansüstü Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
IÖMKÖ	Evet	118	3.78	.576	-1.042	.298
	Hayır	456	3.84	.579		
IITA	Evet	118	1.70	.619	1.260	.208
	Hayır	456	1.63	.591		
IIIMC	Evet	118	3.56	.962	-.583	.560
	Hayır	456	3.63	1.079		
IVSTATÜ	Evet	118	3.55	.895	-1.707	.088
	Hayır	456	3.71	.909		
VMEDYA	Evet	118	1.68	.732	1.535	.125
	Hayır	456	1.57	.676		
Ölçeğin tümü	Evet	118	3.13	.402	-.818	.413
	Hayır	456	3.16	.439		

Tablo 19’da öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının lisansüstü eğitim değişkenine göre bağımsız gruplar için t testi sonuçları verilmiştir. Tablo 19 incelendiğinde, lisansüstü eğitim değişkenine göre İÖMKÖ, IITA, IIIMC, IVSTATÜ, VMEDYA alt boyutlarında öğretmen ve yöneticilerin lisansüstü eğitimlerine göre ölçme aracındaki ifadeleri farklı görmedikleri, $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir sonuç vermemesinden anlaşılmaktadır.

Lisansüstü eğitim değişkenine göre yapılan t testi sonucunda, ölçeğin tümünde $p \geq .05$ önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. O halde lisansüstü eğitim alan ve almayan öğretmen ve okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili benzer düşündükleri söylenebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin yaş değişkenine ilişkin ANOVA analiz sonucu Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu

ANOVA	Yaş	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
İÖMKÖ	23-32 yaş arası	118	3.85	.599	.593	.620
	33-42 yaş arası	256	3.79	.606		
	43-52 yaş arası	152	3.85	.534		
	53 yaş ve fazlası	48	3.89	.512		
	Toplam	574	3.83	.578		
IITA	23-32 yaş arası	118	1.64	.587	6.098	.000* 3←2 4←2 Bonferroni
	33-42 yaş arası	256	1.55	.560		
	43-52 yaş arası	152	1.73	.627		
	53 yaş ve fazlası	48	1.89	.624		
	Toplam	574	1.64	.597		
IIIMC	23-32 yaş arası	118	3.66	1.027	1.592	.190
	33-42 yaş arası	256	3.51	1.083		
	43-52 yaş arası	152	3.67	1.039		
	53 yaş ve fazlası	48	3.81	1.003		
	Toplam	574	3.61	1.055		
IVSTATÜ	23-32 yaş arası	118	3.72	.842	3.528	.015* 4←2 Bonferroni
	33-42 yaş arası	256	3.56	.927		
	43-52 yaş arası	152	3.77	.924		
	53 yaş ve fazlası	48	3.94	.832		
	Toplam	574	3.68	.908		
VMEDYA	23-32 yaş arası	118	1.58	.715	3.347	.019* 4←2 Bonferroni
	33-42 yaş arası	256	1.52	.655		
	43-52 yaş arası	152	1.68	.692		
	53 yaş ve fazlası	48	1.81	.737		
	Toplam	574	1.60	.689		
Ölçeğin tümü	23-32 yaş arası	118	3.18	.405	4.918	.002* 3←2 4←2 Bonferroni
	33-42 yaş arası	256	3.09	.447		
	43-52 yaş arası	152	3.21	.427		
	53 yaş ve fazlası	48	3.30	.374		
	Toplam	574	3.16	.432		

* $p \leq .05$

Tablo 20’de öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları verilmiştir. Tablo 20 incelendiğinde, öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre, IITA, IVSTATÜ ve VMEDYA alt boyutlarında istatistiki

olarak anlamlı farklılaştığı görülmektedir ($F_{IITA} = 6.098$, $p < .05$; $F_{IVSTATÜ} = 3.528$, $p < .05$; $F_{VMEDYA} = 3.347$, $p < .05$). Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testlerinden Bonferroni testi sonucuna göre, IITA alt boyutunda 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticiler lehine anlamlı farklılık olduğu, 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 53 yaş ve fazlası yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında 53 yaş ve fazlası lehine anlamlı farklılık olduğu; IVSTATÜ ve VMEDYA alt boyutlarında 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 53 yaş ve fazlası yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında 53 yaş ve fazlası lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. İÖMKÖ ve IIIMC alt boyutlarında ise istatistiki olarak anlamlı farklılık yoktur.

Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre, ölçeğin tamamında 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticiler lehine anlamlı farklılık olduğu ve 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 53 yaş ve fazlası yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında 53 yaş ve fazlası lehine istatistiki olarak anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Yani farklılaşan gruplardan 53 yaş ve fazlası yaş arası öğretmen ve yöneticilerin öğretmenlik mesleği imajı hakkında en olumlu fikirlere sahip olduğu, onları ise 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticilerin takip ettiği söylenebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin kıdem değişkenine ilişkin ANOVA analiz sonucu Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Kıdem Değişkenine İlişkin ANOVA Analiz Sonucu

ANOVA	Kıdem	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
İÖMKÖ	1-10 yıl arası	106	3.91	.582	1.716	.163
	11-20 yıl arası	138	3.76	.600		
	21-30 yıl arası	107	3.82	.569		
	31 ve daha fazla	30	3.71	.574		
	Toplam	381	3.82	.586		
IITA	1-10 yıl arası	106	1.64	.615	2.721	.044* 4←2 Bonferroni
	11-20 yıl arası	138	1.62	.584		
	21-30 yıl arası	107	1.70	.644		
	31 ve daha fazla	30	1.97	.743		
	Toplam	381	1.68	.628		
IIIMC	1-10 yıl arası	106	3.73	1.022	1.835	.140
	11-20 yıl arası	138	3.43	1.172		
	21-30 yıl arası	107	3.67	1.039		
	31 ve daha fazla	30	3.49	1.146		
	Toplam	381	3.58	1.096		
IVSTATÜ	1-10 yıl arası	106	3.68	.907	.601	.615
	11-20 yıl arası	138	3.63	.890		
	21-30 yıl arası	107	3.77	.948		
	31 ve daha fazla	30	3.77	.751		
	Toplam	381	3.69	.900		

Tablo 21. (Devamı)

VMEDYA	1-10 yıl arası	106	1.53	.696	1.556	.200
	11-20 yıl arası	138	1.58	.717		
	21-30 yıl arası	107	1.69	.729		
	31 ve daha fazla	30	1.80	.781		
	Toplam	381	1.62	.721		
Ölçeğin tümü	1-10 yıl arası	106	3.21	.411	1.694	.168
	11-20 yıl arası	138	3.09	.461		
	21-30 yıl arası	107	3.19	.458		
	31 ve daha fazla	30	3.18	.394		
	Toplam	381	3.16	.443		

* $p \leq .05$

Tablo 21’de öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre ANOVA sonuçları verilmiştir. Tablo 21 incelendiğinde, öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının mesleki kıdeme göre, IITA alt boyutunda istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmektedir ($F_{IITA} = 2.721$, $p < .05$). Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testlerinden Bonferroni testi sonucuna göre, IITA alt boyutunda 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmen ve yöneticilerle 31 ve daha fazla kıdeme sahip olanlar arasında, 31 ve daha fazla kıdeme sahip olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmemiştir.

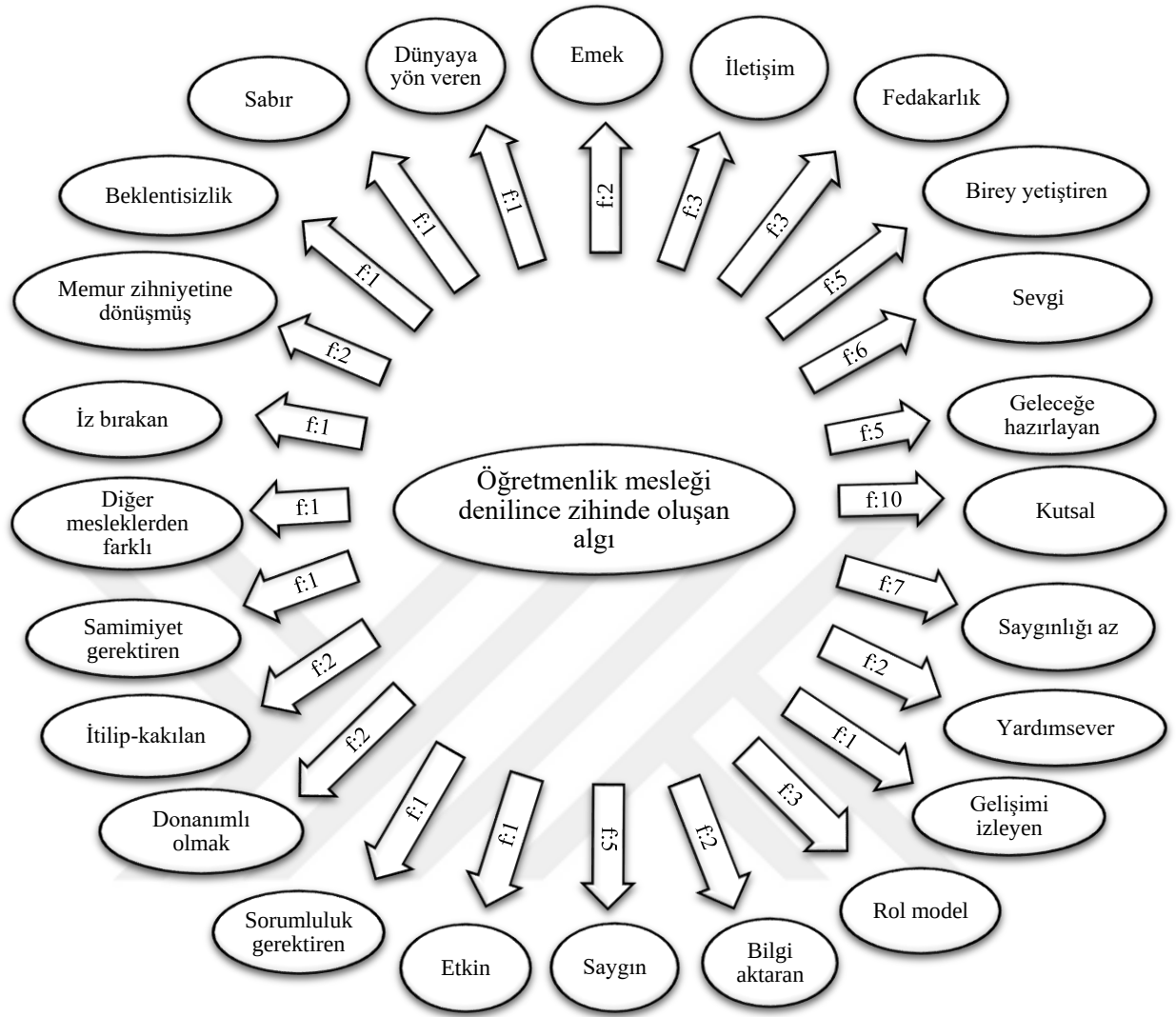
Nitel Bulgular

1. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

- **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre; öğretmenlik mesleği denilince zihinde oluşan algıya yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü ($n=27$), öğretmenlik mesleği denilince zihinlerinde nasıl bir algı oluştuğuna dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Öğretmenlik Mesleği Denilince Zihinde Oluşan Algıya İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Şekil 3 incelendiğinde katılımcıların öğretmenlik mesleğini, 24 tanımlayıcı kavramla açıkladığı görülmektedir. Bazı katılımcıların, aynı kavramlarla mesleği tanımlaması dikkat çekmiştir. Katılımcıların öğretmenlik mesleği denilince zihinde oluşan algıya ilişkin en çok ifade ettikleri kavramın mesleğin kutsal olduğuna dair görüşlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M1: ... Annelik kadar olmasa da en az bu kadar kutsal bir meslek. ...

Ö6: ... Çok kutsal bir meslek. ...

Ö11: ... Topluma sağlıklı ve güçlü bireyler kazandıracağımız çok kutsal bir meslek. ...

MY2: ... Resulullah (s.a.v) gibi öğretmenlik mesleğinin çok önemli olduğunu, peygamber mesleği olduğunu düşünüyorum.

Katılımcılara göre öğretmenlik mesleği denilince zihinlerinde oluşan algıya yönelik en çok ifade edilen diğer kavram ise mesleğin saygınlığının az olduğudur. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö8: ... Türkiye'mizde, bölgemizde, öğretmenlik çokta önemli bir meslek olarak görülmüyor. ...

MY3: ... Eskiye nazaran şu an öğretmenlik algımız maalesef ki çok menfi bir hal almış durumda. ...

Ö14: ... Gitgide itibar kaybediyor olması ise içler acısıdır. ...

Bunun aksine bazı katılımcılar öğretmenlik mesleği denildiğinde saygınlığın akla geldiğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö5: Öncelikle saygın bir meslek olduğunu düşünüyorum. ...

Ö13: Öğretmenlik mesleği denilince çocukluktan beri aklımda oluşan saygınlık. Saygıdeğer olmak, eli öpülesi olmak. ...

M4: Dünyanın en itibarlı mesleği öğretmenlik mesleğidir.

Öğretmenlik mesleğini zihinlerinde sevgi kavramıyla özdeşleştirdiklerini ifade eden katılımcıların görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Sevgi çok önemli bence. Mesleğin gidişatı için, emek için, verimli olabilmek için sevgi en önemli etkenlerden biri.

Ö3: ... İçsel anlamda insanların böyle sevgi ile aşkla icra edecekleri bir meslek. ...

Ö14: Sevgi, saygı, ... vb. duyguları barındıran meslek. ...

Katılımcılardan bazıları zihinde oluşan algıya dair öğretmenliğin birey yetiştiren özelliği olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M2: ... Her şeyden önce bir birey yetiştirmek. ... Birey yetiştirmek çok önemli. İnsan yetiştirmek temel amacımız.

Ö5: ... Onları böyle bilgi ile donatmak, sadece bilgi ile değil de, yanı sıra ahlaki bir şekilde de donatmak bence çok önemli. ...

Ö6: ... Yarınlarımızın teminatı olan çocuklarımızı en iyi şekilde, en donanımlı şekilde yetiştirmeye çalışıyoruz. ...

Öğretmenlik mesleğinin geleceğe hazırladığını ifade eden katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M1: Öğretmenlik mesleği öncelikle geleceği şekillendiren bir meslek. Öğrencilere rehberlik etme adı altında ve daha sonrasında geleceğimizin mimarı dediğimiz çocuklarımızı eğitme, yetiştirme anlamında. ...

Ö2: ... İnsanlara yardımcı olmak, insanları geleceği hazırlamak. ...

Ö4: Öğretmenlik denilince, çocukları hayata hazırlayan, ...

Ö6: ... Çünkü biz öğretmenler geleceği inşa ediyoruz. Yani yarınlarımıza en büyük yatırımı yapıyoruz. ...

Bazı katılımcılar ise öğretmenlik mesleğinin fedakârlık gerektirdiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Öğretmenlik mesleği için en önemli kavram benim için fedakârlık. ...

M7: İlk önce öğretmenlik fedakârlık ister. Fedakâr olduğumuz müddetçe çocuklara yararlı olabiliriz. ...

Öğretmenlik mesleğinin zihinlerinde oluşturduğu bir diğer algının iletişim olduğunu ifade eden görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

MY4: ... Öğretmenlik mesleği denilince birincisi iletişim. ...

MY5: ... Çocuklarla olan iletişim diyebilirim.

Bunun yanı sıra katılımcılar öğretmenlik mesleğinin zihinlerinde oluşturduğu algıyı, rol model, itilip-kakılan, memur zihniyetine dönüşmüş, emek ve bilgiyi aktaran şeklinde cevaplamışlardır. Bu görüşlerden bazıları sırasıyla aşağıda sunulmuştur:

M6: ... Özellikle modeldir. ... Model teşkil eden insanlardır öğretmenler. ... (Rol model)

MY1: Öğretmenlik mesleği denilince, günümüz dünyasında itilip-kakılan meslek olarak algılıyorum. ... (İtilip-kakılan)

MY3: Yani öğretmenlik; muallim olmak, münevverliği içerisinde barındıran bir kavram olmasına rağmen maalesef günümüzde, sadece düz bir memur mantığı ile sadece öğretim boyutuna odaklanmış bir memurluk algısını bizlerde oluşturmakta. (Memur zihniyetine dönüşmüş)

Ö1: ... Öğretmenlik mesleği için en önemli kavram benim için emek. ... (Emek)

Ö4: Öğretmenlik denilince, bilgiyi aktaran, ... bir birey geliyor. ... (Bilgi aktaran)

Zihinlerde oluştuğu ifade edilen mesleğe yönelik diğer algılar ise yardımsever, gelişimi izleyen, sorumluluk ve samimiyet gerektiren, diğer mesleklerden farklı, iz bırakan, beklentisi olmayan, donanımlı olmayı gerektiren, çocuklar üzerinde etkin, sabırlı ve dünyaya yön veren şeklindedir.

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre günümüzdeki öğretmenlik mesleğinin imajına yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), günümüzdeki öğretmenlik mesleğinin imajı hakkında görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 4’te sunulmuştur.

bari öğretmen ol' anlayışı, bilgiye farklı kaynaklardan kolay ulaşma, bürokratların yaklaşımı, sistemin öğretmeni pasif konuma itmesi, mezun olanların iş bulamaması, niceliğin fazlalığının niteliği zarara uğratması, öğretmen koruma kanunun olmaması, etkinliklerin reklam amaçlı yansıtılması, MEB'in veli şikâyetlerini çok dikkate alması, değerlere önem verilmemesi iken, olumlu olma sebepleri ise; iyi öğretmenlerin varlığı, geçmişteki olumsuz öğretmen davranışlarının terk edilmiş olması, olumlu toplumsal bakış ve saygınlıktır.

Öğretmenlik mesleği imajının mevcut durumunun olumsuz olduğunu düşünen katılımcılar görüşlerini birden fazla sebeple açıklamışlardır. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Ö1: ... Günümüzde mesleğe parasal düzlemde yaklaşıyor ve çok fazla emeğin karşılığının mali olarak meslek mensuplarına verilmediği düşünüldüğü için mesleğin imajının gün geçtikçe değer kaybettiğini düşünüyor insanlar. ... Acaba bu eğitime karşı bakışın bozulmasının yansıması mı temelde, onun üzerine biraz düşünmek lazım. Çünkü eğitime değer vermeyen insan eğitimciye de değer vermeyi gün geçtikçe azaltacak. ... (Ekonomik şartlar, eğitime az değer verilmesi)

MY4: ... Üniversiteden mezun olan öğrencilerin yeteri kadar iş bulamaması, meslek sahibi olamaması, nihayetinde velilerin ya da diyelim ki bütün ebeveynlerin, okumaya karşı olan tavrını değiştirdi. ... Bir de hani şey vardır ya, bir şeyin çoğalması niteliksel kayba uğrattır. Yani nicelik açısından bir şeyin fazlalığı bu defa niteliği ne yapar? Zarara uğrattır. ... Bir diğeri de bizim kendi tavır ve davranışlarımız. ... (Mezun olanların iş bulamaması, niceliğin fazlalığının niteliği zarara uğratması, öğretmen tutum ve davranışları)

M1: Çok olumlu bir imaj olduğunu düşünmüyorum. ... Belki medya, belki öğrencilerin, çocukların ebeveynleri tarafından yanlış yetiştirilmiş olmaları. Farklı tutumlarla, değişik, kötü, olumsuz imaj, bıraktığı kanısındayım. ... (Medya, çocukların yanlış yetiştirilmesi)

Ö2: Günümüzde daha çok mesleklerin saygınlığı ile ekonomik gelir arasında bir ilgi var. O yüzden çok saygın olduğunu düşünmüyorum. ... (Ekonomik şartlar)

MY3: ... Günümüzde özellikle gerek bürokratların yaklaşımı, gerek sistemin maalesef ki öğretmeni biraz daha pasif bir konuma çekmesinden ötürü, öğretmenlik imajı maalesef ki eskiye nazaran çok zedelenmiş bir durumda. (Bürokratların yaklaşımı, sistemin öğretmeni pasif konuma itmesi)

Ö3: ... Öğretmenlerin duruşu bunda çok ciddi faktör. Öğretmenin toplumdaki duruşu, beklentileri, isteklerini böyle daha açık, anlaşılır bir şekilde dile getirmesi, bütünlük oluşturmaları. ... (Öğretmen tutum ve davranışları)

Ö5: ... Eskiden daha saygın bir meslekmiş. Ama şu anda hani bir söz varya “hiçbir şey olamazsan bari öğretmen ol” bu beni çok üzen bir kelime. (‘Hiçbir şey olamıyorsan, bari öğretmen ol’ anlayışı)

MY1: ... Yani çok olumlu bir imajın olduğunu düşünmüyorum işin açıkçası. Tabii bu tek parametrelili bir durum değil. Belki öğretmenlerden kaynaklanan durum olabilir. Velilerden kaynaklanan durum olabilir. (Öğretmen tutum ve davranışları, veli)

MY2: ... Televizyonlar üzerinden veya bazı yarışmada öğretmenlik ile alakalı, işte 7 ay çalışıp 5 ay yatarak tam maaş alma imajı gibi, algılar oluşturulması, ... Bir de çuvaldızı kendimize batırabileceğimizi düşünüyorum. ... Bizlerin de öğretmenlik mesleği hakkındaki, şu anda kendimizi güncelleme noktasında, noktasında bir şeyler yapabiliyor muyuz? ... (Medya, öğretmen tutum ve davranışları)

MY5: Günümüzde öğretmenlik denilince geçmişe nazaran meslek imajı birazcık daha zedelendi diyebilirim. ... İmajı zedeleme konusunda da daha çok reklam amaçlı, çekimler olsun, etik ahlaka uymayan gösteriler vs. ... Sürekli bir reklam imajı çizme durumu söz konusu diyebilirim. ... (Etkinliklerin reklam amaçlı yansıtılması)

Ö13: Günümüzdeki öğretmenlik mesleği algısı çok kötü maalesef. ... Artık özellikle canlı derslerden sonra, “Nasıl YouTube’da bir sürü video var. Ben oradan da izleyip öğrenebilirim. Yeter ki öğrenecek olayım.” Yani öğretmen olmasa da olur zihniyeti var. ... İkincisi zaten maddi açıdan öğretmenlerin durumları pek parlak değil. ... (Bilgiye farklı kaynaklardan kolay ulaşılabilmesi, ekonomik şartlar)

Bu görüşlerin aksine 2 katılımcı öğretmenlik mesleği imajının olumlu olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

M5: Ben imajı olumlu görüyorum. Öğretmenlik mesleğine genel anlamda toplumun bakış açısı olumlu. Sosyal anlamda bir saygınlığı da söz konusu. ... (Olumlu toplumsal bakış, saygınlık)

Ö7: Günümüzde öğretmenliğin biraz daha bilinçli yapıldığını düşünüyorum. Bu imajı sağlayan gerçekten iyi öğretmenler var. ... Bu işi gerçekten güzel yapan öğretmenlerle birlikte, bu kötü öğretmen profilini de, ... yavaş yavaş yıktığımızı da düşünüyorum açıkçası. ... (İyi öğretmenlerin varlığı, geçmişteki olumsuz öğretmen davranışlarının terk edilmiş olması)

- Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, kendi öğrencilik dönemlerindeki (geçmişteki) öğretmen algısı ile günümüzdeki öğretmen algısı arasındaki farklılıklara yönelik bulgular

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), kendi öğrencilik dönemlerindeki (geçmişteki) öğretmen algısı ile günümüzdeki öğretmen algısı arasındaki farka dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5. Kendi Öğrencilik Dönemlerindeki (Geçmişteki) Öğretmen Algısı ile Günümüzdeki Öğretmen Algısı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Şekil 5 incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğu (n:23) mesleğin geçmişte saygın bir meslek olduğunu, ancak günümüzde bu saygınlığı kaybettiğini ifade etmişlerdir. Mesleğin geçmişte saygın, günümüzde ise saygınlığının az olduğunu ifade eden katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Ö4: Benim öğrenci olduğum dönemde öğretmenlerimize, hem öğrenciler tarafından, hem toplum tarafından, idare tarafından bence daha büyük bir saygı vardı. Günümüzde ben o saygıyı göremiyorum. ...

Ö5: ... Eski öğrencinin de, velinin de, işte diğer insanların da öğretmenlere bakış açısı çok farklıydı. Çok daha saygındı. ... Ama şu andaki öğretmen algısı o kadar farklı ki, öğretmenin karşısında her türlü saygısızlığı yapabilecek kapasitede öğrenciler var. ...

M1: Çok müthiş farklar var. Bizim öğrencilik dönemimizde, en basiti sınıf öğretmenimiz, ... Hepimizin üzerinde farklı farklı etkileri vardır. Hepimizde bir saygı uyandırır, bizim öğretmenlerimiz. Şuan mesela bakıyorum bir öğretmen için çok olumsuz şeyler söylenebiliyor. ... Sanki öğretmen sadece çocuğunun, ona emanet edilmiş bir birey değil de, çocuğunun bakımını üstlenmiş, günlük bakıcısı gibi. ...

MY1: Bizim dönem ile bu dönemi kıyasladığım zaman arada uçurum var diyebilirim. Yani o dönemde öğretmenin otoritesi vardı. Öğretmen toplumun gözünde veya öğrencilerin

gözünde bir rol modeldi. Ama günümüze taşıdığımız zaman sanki o özelliğini kaybetmiş gibi geliyor bana.

Ö11: Benim zamanındaki öğretmenlik algısında biz 'eti senin kemiği benim' mantığıyla yetiştirildik. O zaman, öğretmenlerimize saygımız sonsuzdu. Öğretmen ne yapsa o haklıydı. Ailemizde böyle görürdük. Bizde çocuklar olarak böyle görürdük. ...

Ö14: Evet, kesinlikle fark var. Öğrencilik yıllarımda öğretmen olmak isterdim. Şimdi sadece tatilleri, maaşı konuşulan, angarya işler, formalite uygulamalar, bananecilik kışkacına alınmış bir meslek oldu.

M4: Bizim zamanımızda öğretmen babaydı. ... Yani babamız neyse, öğretmenimiz oydu. Saygıda kusur etmezdik. Günümüzde biraz... değeri düştü. Toplumda da çok fazla itibar görmüyor öğretmenlik. ...

Bunun yanı sıra 3 katılımcı geçmişte de günümüzde de saygınlığının az olduğunu ifade ederken, 1 katılımcı geçmişte de günümüzde de saygın bir meslek olduğunu belirtmiştir. Bu görüşlerden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

M3: Önceki öğretmenlerimiz de bir ideal vardı. Ancak pedagojik anlamda problemler de vardı. O zamanki sosyal yapının durumdan kaynaklanan bir şey. Ama ideal öğretmenlerdi. Değerlere sahip çıkıyorlardı. O zamanki sosyal şartlar icabı, bunu sağlamak için, bugün kabul edilemeyecek birtakım yöntemler kullanıyorlardı. Ama bunu yaparken iyi niyetle yol kat ediyorlardı. Ancak bugünkü düşüncede öğretmenlerin, bence maddi durumları, fiziki şartları çok iyi. Fedakârlık, bilgi seviyeleri de iyi olabilir ancak, fedakârlık konusunda eksikleri olduğunu söyleyebiliriz. (Geçmişte de günümüzde de saygınlığı az)

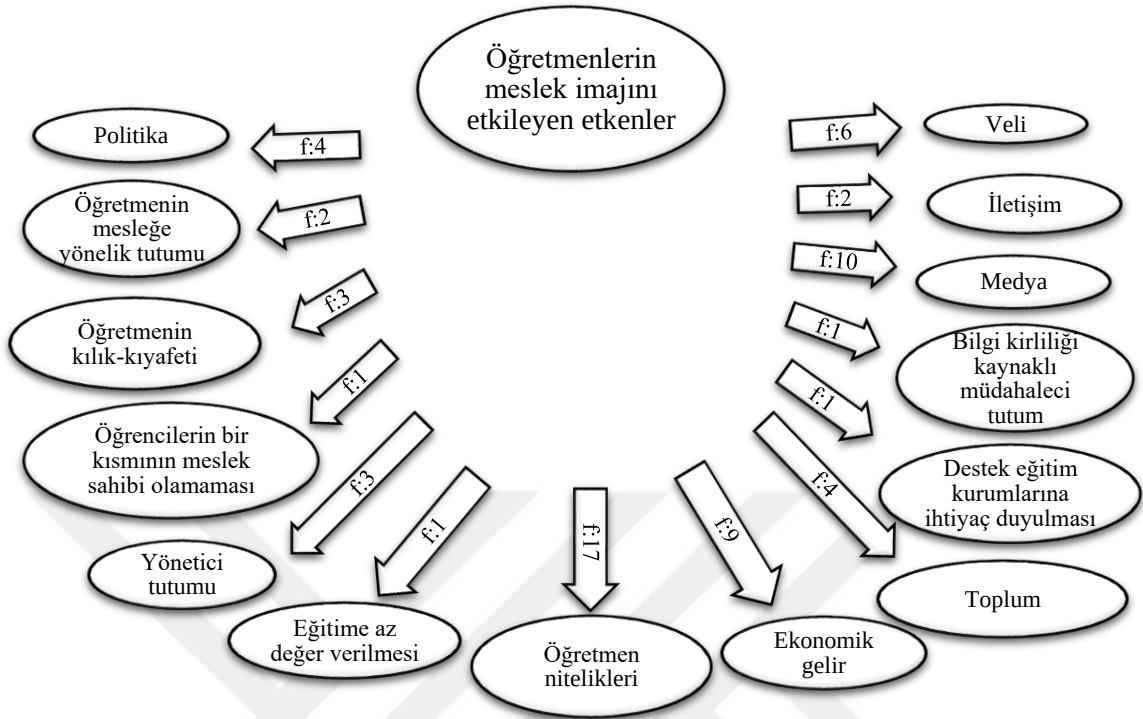
M5: Benim öğrencilik dönemimde de öğretmene saygı esastı. Öğretmenin çok saygın bir yeri vardı toplumda. Bu saygınlığın büyük oranda devam ettiğini düşünüyorum. ... Benim öğrencilik dönemimde de şimdi de öğretmen algısı, öğretmen saygınlığı devam ediyor. (Geçmişte de günümüzde de saygın)

3. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

➤ Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin meslek imajını etkileyen etkenlere yönelik bulgular

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), öğretmenlerin meslek imajını etkileyen etkenlere yönelik görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 6' da sunulmuştur.

Şekil 6. Öğretmenlerin Meslek İmajını Etkileyen Etkenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Şekil 6 incelendiğinde öğretmenlerin meslek imajını etkileyen etkenlere yönelik ifade edilen görüşler 14 etken etrafında toplanmıştır. Öğretmenlerin meslek imajını etkileyen etkenlere ilişkin, katılımcıların görüşleri arasında en fazla frekansa sahip olanların sırasıyla, öğretmen nitelikleri, medya, ekonomik gelir ve veli olduğu görülmektedir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda, öğretmen niteliklerinin öğretmenlik mesleği imajını etkileyen faktörlerden en önemlisi olduğu bulgusu elde edilmiştir. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Ö1: ... Öğretmenler gerekli gelişimi göstermediler. ... Öğretmenlerin kendilerine duyduğu saygı azaldı. Öz güven azaldı. ...

M1: ... Biz öğretmenler kendi mesleğimizin değerini bilir, önemini kavrar, buna göre hareket edersek, dışarıdaki insanlarda bizim mesleğimize en az bizim kadar saygı duymaya başlıyorlar. ... Olumsuz etkenler yine biziz. ...

Ö2: ... Öğretmenlerin mesleki imajını olumsuz etkileyen öğretmenlerden kaynaklı bir takım tutum ve davranışlarda olduğunu düşünüyorum. ... Belki şahsımda dâhil, bazı öğretmenler olması gereken yerde değiller, durması gereken yerde değiller. ...

M4: Öğretmenlik mesleğinin imajını artırmak için öncelikle öğretmene düşen vazifeler var. ... Öğretmen adaylarının kendilerini çok iyi yetiştirmeleri gerekiyor. ... Öğretmenimiz

davranışlarıyla, örnek şahsiyeti ile öğrencilerimize örnek olursa, imaj noktasında hiçbir problem kalmaz.

Ö10: ... Burada en önemli kaynak öğretmen. Toplumdaki imajı pozitif yönde artırmakta öğretmenin elinde, negatif yönde aşağıya çekmek de öğretmenin elinde. Bir duruşu olmalı öğretmenin. ... En önemlisi öğretmen. ...

M5: ... Bir kere öğretmenin önce kendi alanında çok iyi olması lazım. Alan bilgisinin çok iyi olması lazım. Yine öğretmenin genel kültürünün iyi olması. ... Bunun yanında tabi öğretmenin pedagojik bilgisinin de çok güçlü olması. ... Yine öğretmenin rol model olması, öğretmenin imajını çok olumlu kılan özelliklerden biri. ...

MY5: ... Öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki, kendi imajını zedeleyecek davranışlarda bulunması. ...

M7: Şimdi öğretmenlerin mesleki imajını yine biz kendi öğretmenler elimizle bozduk. Niye oturmayı bilmedik, kalkmayı bilmedik, konuşmayı bilmedik, hitabı bilmedik, kendimizi geliştirme konusunda geri kaldık. ...

Öğretmenlik mesleği imajını etkileyen frekans sayısı en fazla olan bir diğer etken ise ekonomik gelirdir. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Ö1: ... Maddi anlamda beklenti arttı. Karşılanmadıkça mesleğin değeri düştü. ...

Ö2: ... Ne yazık ki günümüzde artık insanlar hep kapital düşündükleri için, yani maddi boyutu açısından bakıyorlar. Çok kazanan meslek saygın meslektir, çok kazanamayan meslek saygın meslek değildir algısı var toplumda. ...

Ö7: ... En büyük etken maaş faktörü. ... Yani meslek imajımızı en fazla etkileyen şey bence maddi konu. ...

M5: ... Ekonomik haklarının yeterli olmaması olumsuz bir imaj olarak düşünülebilir. ...

Ö12: ... Maddi kazançlar da bu durumu etkiliyor. Dolayısıyla mesleki imaj birazcık düşüyor. ... Yani maddiyatla ilişkili olarak olumsuz mesleki bir bakış açısı var. ...

Ö13: En başta maddiyat. ... Maddi açıdan gerçekten çok olumsuz. Orta sınıf kalmadığı için, öğretmenlerde daha bir alt kademeye düştüğü için, maddiyat etkili olunca, fizyolojik ihtiyaçlar daha bir ağır basıyor saygınlıkta. ...

Katılımcı görüşlerine göre; öğretmenlik mesleği imajını etkileyen bir diğer etken ise medyadır. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Ö4: ... Olumsuz etkenler işte medyada çıkan haberler, ...

Ö8: ... Basında çıkan uygunsuz haberler dolayısıyla da öğretmenlerin imajı sarsıldı. Bunlar üzüyor bizi tabii. Medyanın yaptığı haberlerin belki bazıları doğru ama bazıları yanlış. Duyduğumuz insanlar var, yanlış haberlerle imajı kötü duruma düşürülmüş. ...

Ö9: ... Özellikle sosyal medya ve televizyon kanalları. ... Bir olay üzerinden de bütün öğretmenlerin yanlış değerlendirilmesini de doğru bulmuyorum. ...

Ö11: ... Sosyal medyada, öğretmenlerin çocukları özellikle dövdüğü sahneler, onlar hep genelleme yapılıyor maalesef. O genellemelerden dolayı da tüm öğretmenler aynı bu şekildeymiş gibi algılanıyor. Bu yüzden de bazı kesimlerde saygı duyulmadığını düşünüyorum.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre; öğretmenlik mesleği imajını etkileyen faktörlerden bir diğeri de velidir. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Ö6: ... Olumsuz etken olarak olumsuz veli tutumu diyebilirim. ...

Ö8: ... Maalesef ki velilerimiz. Kendilerini öğretmenlerden daha üstün zanneden, hangi meslekten olursa olsun. Ben hiçbir zaman şunu söylemiyorum: şu meslek benden daha alt düzeydedir, şu meslek benden daha üst düzeydedir. Bu velilerimizde var. Sen ise, onun gözünde, ... Sadece çocuğuna vakit ayıramadığı zamanlarda onun başında duran, tabiri caizse bir bakıcısın. İmajını etkileyen tek şey veli. ...

MY4: ... Beklentiler. Velinin beklentisi. ...

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre; velilerin yanı sıra öğretmenlik mesleği imajını etkileyen diğer etken ise toplumdur. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Ö5: ... Günümüz koşullarında, dediğim gibi yatarak iş yapılan, yatarak para kazanılan bir meslek olduğunu düşünenlerin düşünceleri bizi olumsuz etkiliyor. Çünkü böyle bir meslek değiliz. ...

MY3: ... Toplumun öğretmene karşı yaklaşımı, ...

Katılımcı görüşlerine göre; öğretmenlik mesleği imajını öğretmenin kılık-kıyafeti de etkilemektedir. Görüşlerin bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

M5: ... Öğretmenin giyim tarzı, öğretmenin imajını olumlu etkileyen etkenlerden biridir. ... Dolayısıyla biraz daha giyimi, saç, sakalı, tıraşı düzgün olursa sanıyorum imaj daha güçlü olur diye düşünüyorum.

M6: İnsanlar hani “giyinişlerine göre karşılanır, fikirlerine göre uğurlanır.” diye bir söz var ya. Ben giyim-kuşamın bu derece önemli olduğunu düşünüyorum. ... Çünkü bir yere girildiği zaman öğretmenin model olarak giyimiyle kuşamıyla fark edilmesi lazım. Farkındalık oluşturması lazım. ...

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre; politika, yönetici tutumu, öğretmenin mesleğe yönelik tutumu, eğitime verilen değerin azalması, iletişim, bilgi kirliliği kaynaklı müdahaleci tutum, öğrencilerin bir kısmının meslek sahibi olamamaları, destek eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulması gibi etkenlerde öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen faktörlerdir. Birden fazla görüş bildiren katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda ifade edilmiştir:

MY3: Politik yaklaşımlar, ... (Politika)

Ö5: ... Mesleğimizi birazcık daha yönetimin sıkıntısı olduğunu düşünüyorum. Yani sadece veliye topu atmakla, onları sorumlu tutmakla değil. Yöneticilerimiz de bunu etkiliyor. ... (Yönetici tutumu)

Ö1: Bir kere başından beri dediğim gibi benim zihnimde herhâlde en büyük etken şu: Eğitime verilen önem azaldı. ... (Eğitime verilen değerin azalması)

MY1: ... Sağlıklı bir iletişim dilini kuramadığımız için, birtakım sıkıntıları yaşıyoruz diyebilirim. (İletişim)

Ö2: ... Günümüzde artık bilgi kaynağının sayısı artınca, bilgi kirliliği de arttı. Artık günümüzde herkes doktor, herkes öğretmen, herkes imam. Dolayısı ile işe hiç müdahil olmaması gerekenler bile gelip bize işimizi öğretebiliyorlar. ... (Bilgi kirliliği kaynaklı müdahaleci tutum)

MY4: ... Öğrencilerin hepsinin meslek sahibi olamamaları, okulların yanında sürekli dershane ve özel eğitim kurumları faktörünün bulunması, imajımızı olumsuz etkileyen durumlar. (Öğrencilerin bir kısmının meslek sahibi olamamaları, destek eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulması)

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin kişisel imajları hakkındaki düşüncelerine yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), öğretmenlerin kişisel imajları hakkında görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Tablo 22’de sunulmuştur:

Tablo 22. Öğretmenlerin Kişisel İmajları Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Öğretmenlerin kişisel imajları hakkındaki görüşler	f*
1	Kişisel imaj olumsuz	11
2	Serbest kıyafet, öğretmene yakışır giyimden uzaklaştırdı	9
3	Özgüven, kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip	8
4	Temizlik ve kişisel bakım kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip	6
5	Öğretmenlerin rol-model olduklarının bilincinde olmaları kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip	6
6	İletişim dili, üslup kişisel imaj üzerinde etkili	5
7	Kişisel imaj olumlu	4
8	Mesleğe yönelik sembolik anlam taşıyan kıyafetler (önlük) olumlu etkiye sahip	2
9	Kişisel bakım, kılık-kıyafet imaj üzerinde belirleyici değil	2
10	Mesleği isteyerek seçenlerin özgüveni yüksek	1
11	Mesleği çevresel zorlayıcı faktörler nedeniyle seçenlerin kişisel imajı olumsuz	1

* Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 22 incelendiğinde katılımcıların kişisel imaj hakkındaki genel görüşlerini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu kişisel imajın olumsuz olduğu yönünde kanaatlerini ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin kişisel imajının olumsuz olduğu yönündeki görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

MY3: ... Kıyafet noktasında biraz daha farklı düşünen birisiyim. Yani en azından öğretmenlerimizin bu noktada resmi olmasında daima fayda var. Özellikle veli karşısında, öğrenci karşısında, şu an bilmiyorum çok serbestlik, öğretmenlik mesleğinin itibarına yakışır bir durum olmadığı kanaatindeyim.

Ö2: Burada da özellikle son yıllardaki bir takım değişiklikleri ben olumsuz olarak görüyorum. Öğretmen bulunduğu kurum içerisinde de, toplam içerisinde de haliyle, hareketi ile giyimiyle kuşamı ile kendini ayırt edilebilir bir konuma koymalı. O yönüyle insanlar inançları çerçevesinde, fikriyatları çerçevesinde istediği gibi giyinebilirler. Genel ahlaki kurallara aykırı olmadığı sürece bir sorun görmüyorum. Ama şu andaki durumu çok sağlıklı görmüyorum. Okula girdiğinizde bir hizmetli ile bir öğretmeni çok ayırt edemiyorsanız, kılık kıyafet açısından bakın, saç sakal açısından bakın, tavırlar, hareket, taşıdığınız eşyalar bile o kadar önemli ki. Bir öğretmen elindeki tespih ile koridorda dolaştığı zaman imajı ister istemez farklı noktalara kayabiliyor.

Ö5: ... Öğretmenin kendini kılık kıyafeti ile bile gösterdiği bir toplumdan, şu anda öğretmenleri tanıyamayan bir topluma geldik. ...

Ö12: ... Yani sen öğrencilerine bir saygı göstermen gerekiyor. Yani tamamen paspal bir şekilde öğrencilerin karşısına çıkmayı ben çok yakıştırmıyorum öğretmenlere. ... Maalesef eskisi gibi değil. Benim çevremde eski, yani benim okuduğum dönemdeki öğretmen imajı ile

şu anki aynı değil. Belki evet o kılık kıyafet de o ciddiyette bizi olumlu etkiliyor olabilirdi, eski zamanlarda. Şu anda böyle bir şey yok. Kendim de mesela o kadar işte takım elbiseler falan giyip okula gitmiyorum. Ama belki de gidilmeli hala daha. Belki de iletişimdeki, ciddiyeti, mesafeyi öğrenci ile belki de kıyafet de sağlayabilecek şeyler arasında.

Ö13: Yani eskiden öğretmen deyince, tertemiz giyinen, kibarlığı, nezaketi, çok üst düzey olan insanlar gelirdi aklımıza. Şu an belki mesleğin içinde olduğumuz için mi? Belki öğretmen camiasının çok kalabalık olduğu durumlar için mi? Yani gerçekten çok kalabalık bir camiyız biz. ... İlla ki örnek olanı da olmayanı da çıkacaktır. Ama eski öğretmenlerin imajları, kıyafetleri, hatta belki parfüm kokuları bile zihnimizde kalmıştır. O öğretmenlerimizin temizliği. O güzelliği, o kibarlığı. Yani şu an o kadar yok. ... Hepsi böyle takım elbiseli, kravatlıydı. Hani şeye takılmamak lazım. Evet, kıyafete takılmamak lazım. Ama o bile bir saygınlık kazandırıyordu. Eskiden öğretmenlerin kullandığı Türkçe ile şu anki Türkçe arasında çok fark var. Yani eskiler daha çok kitap okurlardı. Yani bilmiyorum. Belki şu anda kendini geliştirip, okuyanlar vardır. Ama dediğim gibi çok kalabalık bir camia olduğumuz için, çevremizde gözlemlediklerimizden yola çıkarak yorum yapabiliyoruz. Yani mesela öyle şeyler söylerlerdi ki, belki de ilk defa duyuyor olurduk. Biz öğrenciyken onların söyledikleri kelimeleri: “Aa! Acaba ne diyor burada” işte. Şu an mesela en çok kullandıkları kelime “aynen”. Hani bir şey söylüyorsunuz bir öğretmene “Aynen” diyor. Yani eski öğretmenler de onu duyamazdınız. O kadar etkili bir dinleyici dili, iletişim dili vardı ki. Direkt, ben dili, sen dili onları çok güzel kullanan insanlardı. Şu an sosyal medyada kullanılan kelimeleri daha çok kullanır olduk. ...

4 katılımcı ise öğretmenlerin kişisel imajının olumlu olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö7: Bu konuda öğretmenlerin hakkını yemeyelim. Her birisi olabildiğince öz bakım becerilerini yerine getiren. Eski dönemlerde böyle takım elbise falan olduğu dönemlerde yine bu serbest kıyafet döneminde de öğretmenlerimizin hepsi o konuda takdir edilmeye değer bence.

Ö11: ... Öğretmenlerimiz kendine yakıştığı şekilde giyiniyor. ... Şimdiki öğretmenlerin daha çok kendilerini geliştirdiklerini düşünüyorum. Çünkü çok fazla online eğitimler düzenlenmekte şu anda ve bu eğitimlere katılma imkanımız da çok fazla. Bu nedenle eğitim kişisel gelişim yönünden artılarımız olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerin velilere karşı çok daha anlayışlı olduğunu görüyorum. Eskiden böyle değildi. Ama şimdi günümüzde öğretmenlerin velilerle ilişkileri gayet iyi. Hatta çok fazla samimi olduklarını düşünüyorum.

Ö14: Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, kılık kıyafet ve kişisel bakımına önem verdiğini düşünüyorum.

Bir kısım katılımcı serbest kıyafetin öğretmene yakışır giyimden uzaklaştırıcı bir etkiye sahip olduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö2: Burada da özellikle son yıllardaki bir takım değişiklikleri ben olumsuz olarak görüyorum. Öğretmen bulunduğu kurum içerisinde de, toplum içerisinde de haliyle, hareketi ile giyimiyle kuşamı ile kendini ayırt edilebilir bir konuma koymalı. O yönüyle insanlar inançları çerçevesinde, fikriyatları çerçevesinde istediği gibi giyinebilirler. Genel ahlaki kurallara aykırı olmadığı sürece bir sorun görmüyorum. Ama şu andaki durumu çok sağlıklı görmüyorum. ...

Ö8: ... Ben kıyafetime önem göstermek zorundayım. ... Sivil itaatsizlik diye bir sendika eylemi başladı sanırım. Ona göre uygunsuz giyinen öğretmenlerimiz var. Uygunsuz derken, elbette sivil yaşamda uygun olabilir. Ama öğretmen olarak belli bir giyim tarzı olması lazım bence. Farklı olması lazım. İster kadın öğretmen olsun, ister erkek öğretmen olsun. Kesinlikle kılık kıyafetine dikkat etmelidir. ... İstersem ben de bugün o genç öğretmen arkadaşlarım gibi sivil, sivil derken garip oluyor ama serbest kıyafetle gezebilirim, ama bence öğretmenlik mesleğine yakışan bir durum değil. ...

M3: Son zamanlarda öğretmenlerin giyim kuşam serbestisi oldu. Bu giyim-kuşam serbestisinden dolayı, öğretmenlerin kişisel imajında biraz daha düşüklük olduğunu söyleyebiliriz. ...

MY3: ... Ben kıyafet noktasında biraz daha farklı düşünen birisiyim. Yani en azından öğretmenlerimizin bu noktada resmi olmasında daima fayda var. Özellikle veli karşısında, öğrenci karşısında, şu an bilmiyorum çok serbestlik öğretmenlik mesleğinin itibarına yakışır bir durum olmadığı kanaatindeyim

MY4: ... Kılık kıyafetin serbest olması aslında bizim için bir artı değildi yani. ... Evet, geliyoruz, rahatız kendimize, ama bu bizim için mesleki anlamda bir artı değil. ...

Katılımcılar özgüvenin ve temizlik ve kişisel bakımın kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Ben bu mesleği severek isteyerek kazandım, okudum, geldim ve işimden çok memnunum diyen öğretmen hem kendini teknolojik anlamda hem akademik anlamda hem de eğitim-öğretim anlamında geliştiriyor. Ve özgüveni yüksek hayal ettiğimiz öğretmen modelinde ... (Özgüven, kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip)

Ö3: ... Sabah yatağından kalktığı gibi sınıfa gelmek gibi bir lüksümüz yok. Yani bunu kendimize saygımızdan ötürü. Örnek veriyorum: giyim kuşam konusuna gelince, ben şahsım adına bakım demek. ... İşte bakımla, süs farklı şeylerdir. Bakım demek temizlik demektir. ... (Temizlik ve kişisel bakım kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip)

Aynı zamanda katılımcılar iletişim dilinin ve üslubun da kişisel imaj üzerinde etkili olduğunu ve öğretmenlerin rol model olduklarının bilincinde olmalarının kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

MY4: ... Siz nasıl ki bir devlet dairesine gittiğinizde, işte kılığıyla-kıyafetiyle, uygun bir lisan ile karşılaşmasıyla, iletişiminin güçlü olmasıyla, sizi ne kadar memnun ediyorsa sınıfta aynı şekildedir. Bir öğretmen görünüşüyle, iletişimiyle, ondan sonra samimiyetiyle ve barındırdığı bilgi birikim ve özgüveni ile sizin karşınıza çıktığı anda, imajını da, kendini de daha iyi bir noktaya taşıyacaktır. (İletişim dili ve üslup kişisel imaj üzerinde etkili)

Ö9: Biz zaten çocuklar için bir rol modeliz. Çocuk bize bakıyor. Ondan sonra bize bir tür öykünüyor. Biz güzel giyinirsek, güzel konuşursak, davranışlarımız güzel olursa, çocukta bundan mutlak surette etkileniyor. ... (Öğretmenlerin rol-model olduklarının bilincinde olmaları kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip)

Mesleğe yönelik sembolik anlam taşıyan kıyafetlerin (önlük) kullanımının kişisel imaj üzerinde olumlu etkiye sahip olacağını düşünenlerin yanında, kişisel bakım, kılık kıyafet hususlarının imaj üzerinde belirleyici olmadığı kanaatine sahip katılımcıların varlığı ise bu hususlarda uzlaşıya varılmadığını gösterir niteliktedir.

Ö3: ... Bence her öğretmen önlük giyinmeli. Bu da benim şahsi fikrim. Daha böyle bir üniforma gibi geliyor bana. Ve bence estetikte. Yani bizim giydiğimiz kıyafetler tabii ki derli toplu. Ama bu önlüğün bir öğretmenin üstünde olması, bence bir olumlu imaj, şahsi fikrim. (Mesleğe yönelik sembolik anlam taşıyan kıyafetler (önlük) olumlu etkiye sahip)

M3: ... gerçek anlamda öğretmenler, fedakârlığa dayanan, vefakârlığa dayanan bir öğretmenlik mesleğini sürdürebilirse, kişisel bakım, kıyafet, özgüven bunlar öbürlerinden çok da etkisiz diye düşünüyorum. Çünkü öğretmen, eskiler söylemişler: “İnsan elbisesi ile karşılanır ama sözleri ile uğurlanır.” Öğretmen şimdi elbiseleri ile gelir, güzel giyim kuşamı iyidir. Ancak ders anlatmaya, üslubunu ortaya koymaya başladığı zaman eğer iyi ise ne ala, iyi değilse onun kıyafetinin öğrenciler üzerinde hiçbir etkisi yoktur. (Kişisel bakım, kılık-kıyafet imaj üzerinde belirleyici değil)

Ö1: ... Kılık kıyafet artık öğretmenler için bir imaj belirleyicisi bile olmaktan çıktı. Herkes kendi istediğine göre giyiniyor, kendi istediği gibi yaşıyor. O yüzden imaj için artık

kılık kıyafet, giyim, bakım, bunlar neredeyse ötekileşti. ... (Kişisel bakım, kılık-kıyafet imaj üzerinde belirleyici değil)

Meslek mensuplarının kişisel imajının belirlenmesinde meslek seçiminin de etkisi olduğu düşüncesine sahip 1 katılımcı da mesleği isteyerek seçenlerin özgüveninin yüksek ve çevresel zorlayıcı faktörler sebebiyle seçenlerin ise kişisel imajının olumsuz olduğu yönünde kanaat belirtmiştir. Bu görüş aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Şartlar gereği o bölümü okumuş olan, işte iş olsun diye atanmış olan öğretmenlerin kendilerine özgüvenleri olmadığı gibi, kişisel imajlarında da ciddi bir deformasyon yaşıyorlar. Bu mesleği yapmakta onları mutlu etmediği için, gitgide kalitesiz hissediyorlar ve hissettiriyorlar. O yüzden bu konuyla ilgili şöyle söyleyebilirim ki, aslında seçimi özgür iradesiyle kişiler mi yaptı? Yoksa etraftaki çevresel faktörler onları zorladı da mecburen bu işimi yapıyor? Bu ayrım kişiye baktığınızda onun kişisel imajından çıkarılabiliyor. O meslek içindeyken, meslektan bahsederken ki o duygusundan bakışından çok rahat ayırt edilebiliyor. Keşke imkân olsa gerçekten o işi seven isteyen herkes yapabilse. Yani işsiz kalmayayım diye kimse bu mesleğe keşke gelmese. Bu şekilde hem meslek imajı yükselecek, olumlu bir şekil alacak, hem kişisel imajlar düzelecek, hem özgüvenleri artacak.

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin meslek imajı üzerindeki rolüne yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin meslek imajı üzerindeki rolüne dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23. Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Meslek İmajı Üzerindeki Rolüne İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin meslek imajı üzerindeki rolü	f*
1	Yönetici ve öğretmenlerin birbirine bakışı ve saygısı önemli role sahip	6
2	Yöneticinin öğretmene sahip çıkan tutumu ve çözüm odaklı davranması imajı geliştirici etkiye sahip	6
3	Öğretmenin tutum ve davranışları imaj üzerinde ciddi etkiye sahip	5
4	Yöneticinin motivasyon artırıcı tavırları olumlu etkiye sahip	3
5	Yöneticinin kişisel özellikleri meslek imajı üzerinde etkili	3
6	Yönetici ve öğretmenin çevre ile olumlu ilişkisi imaj geliştirici etkiye sahip	3
7	Yöneticinin yanlış tutum ve davranışları imajı olumsuz etkiliyor	3
8	Yöneticinin üslubu önemli	2
9	Olumlu örgüt iklimi imajı besleyici role sahip	2
10	Öğretmenin tutarlı olması imaj üzerinde olumlu etkiye sahip	2
11	Özveri, inanç, emek, karşılık beklememek, manevi bakışla hareket etmek imajı artırır.	2

Tablo 23. (Devamı)

12	Yöneticinin gelişmiş vizyonu ve sosyal zekâsı imajı olumlu yönde etkilemektedir.	2
13	Yönetici ve öğretmen arasındaki anlaşmazlık imajı olumsuz etki etmektedir.	2
14	İş tanımı dışına çıkan yönetici ve öğretmen tavırları imajı zedeleyici etkiye sahip	1
15	Öğretmenin sorumluluk bilinci imaj üzerinde ciddi etkiye sahip	1
16	Öğretmenlerin öğrencilere yaklaşım biçimi imajı etkilemektedir.	1
17	Öğretmenin başarıya istekli olması imaj üzerinde olumlu etkiye sahip	1

* Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 23 incelendiğinde katılımcılar, okul yöneticileri ve öğretmenler arasındaki olumlu veya olumsuz tüm ilişkilerin imaj üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, yönetici ve öğretmenlerin birbirine bakışı ve saygısının imaj üzerinde önemli bir role sahip olduğu, yöneticinin öğretmene sahip çıkan tutumu ve çözüm odaklı davranmasının imajı geliştirici etkiye sahip olduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Katılımcılar tarafından en çok tekrar edilen diğer görüş ise imaj üzerinde ciddi etkiye sahip unsurun, öğretmenin tutum ve davranışlarının olduğu görüşüdür. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Okul yöneticisinin, öğretmene karşı duyduğu saygı, beklediği saygı, aynı okulda çalışan iki öğretmen arkadaşın birbirine öğrenci yanında gösterdiği saygı, sevgi tutum, imajı çok ciddi anlamda etkiler. Hatta birinci etki bence budur. (Yönetici ve öğretmenlerin birbirine bakışı ve saygısı önemli role sahip)

Ö4: ... Okul yönetimleri her zaman öğretmenlerini gerekli noktalarda korumalı. Veli ile yaşanan problemlerde olayı algıladıktan sonra öğretmenini desteklemeli diye düşünüyorum. Her anlamda öğretmenlerine yol göstermeli. Veya öğretmenlerin kendilerini geliştirebilmeleri için yeni seçenekler sunmalı diye düşünüyorum. Mesela veli ile öğrenci ile yaşanan problemlerde bazı idareler öğrenciyi veliyi karşı karşıya getiriyor. Bu hoş bir tutum değil. Hem veliye gerekli açıklamaları yapması için çağırmalı. Hem öğretmeni dinlemeli. Yapıcı olmalı. (Yöneticinin öğretmene sahip çıkan tutumu ve çözüm odaklı davranması imajı geliştirici etkiye sahip)

M3: Öğretmenlerin tutum ve davranışlarının, öğretmenlerin mesleki imajı üzerindeki rolü çok önemli. ... Öğretmenin saygınlığının kaybolmasında öğretmenlerin büyük oranda payı vardır. Bu yöneticiler için de aynı. Okul yöneticilerinin tutumları ve öğretmenlerin meslek imajı üzerinde öğretmen kadar olmasa da önemli. Ama en önemlisi öğretmenin kendi saygınlığını yitirmesi. Yani öğretmen haklarının peşine koştuğu gibi, sorumluluklarının peşinde koşmuyorsa ki öyle olduğu zamanlarda, öğretmenin zerre kadar saygınlığı falan

kalmıyor. Öğretmenlerin “Bugünkü öğretmenlik mesleğinin değeri düştü” denmesinin gerçeklik payı var. Ve bu payda da öğretmenlerin büyük oranda kendileri söz sahibi. ... (Öğretmenin tutum ve davranışları imaj üzerinde ciddi etkiye sahip)

Katılımcıların bir kısmı imaj üzerinde yöneticinin motivasyon artırıcı tavırlarının ve üslubunun, yöneticinin kişisel özelliklerinin, yönetici ve öğretmenin çevre ile olumlu ilişkilerinin, yöneticinin yanlış tutum ve davranışlarının önemli bir etkiye sahip olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Bir okul yöneticisi bir kurul toplantısında öğretmenine “Yahu ne kadar başarısız. Niye bu öğrenciler üniversite sınavına kazanamıyor? Niye lise sınavını kazanamıyor? Niye biz ortaokul olarak projelerde birincilik almıyoruz?” diye söze başlıyorsa, burada çok ciddi bir yıkım söz konusudur imaja yönelik. Ama bir okul müdürü gelip öğretmenler kurul toplantısında: “Arkadaşlar, beraber çalıştığımız için çok mutluym. Çok güzel işler başardık. Daha güzellerini de başaracağımıza eminim” özgüveni veriyorsa, orada da imaj çok ciddi destek görür. ... (Yöneticinin motivasyon artırıcı tavırları olumlu etkiye sahip, yöneticinin üslubu önemli)

M1: Öncelikle kendimden başlayayım. Benim olumlu, insani ilişkilerim sayesinde birçok açılmayacak kapı açılabilir veya benim olumsuz, iletişime kapalı tarafım, suratsız deriz ya, olduğumuz zamanda da inanın bu kapının önünden de kimse geçmek istemiyor. Çocuğunu emanet etmek istemiyor. Böyle bir güvensizlik ortamı olunca da o öğretmenlik mesleğine zarar veriyorsunuz. Öğretmenler yine aynı şekilde. Güler yüz, tebessüm, yani tatlı dil. Öğrenci hakkında çok olumsuz bir şey söyleyecek olsanız bile, o tatlı dille veliyi çok güzel eğitimin içine çekebiliyorsunuz. Ama çok güzel bir şeyi, çok kötü bir halde de sunup o veliyi tamamen sizden uzaklaştırabiliyorsunuz. ... (Yöneticinin kişisel özellikleri meslek imajı üzerinde etkili, yönetici ve öğretmenin çevre ile olumlu ilişkisi imaj geliştirici etkiye sahip)

Katılımcılardan bazıları olumlu örgüt ikliminin imajı besleyici role sahip olduğunu vurgularken bazı katılımcılar yönetici ve öğretmen arasındaki anlaşmazlığın imaj üzerindeki olumsuz etkisinden söz etmektedir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: Bir okulun kapısından girersiniz. Okuldaki örgüt iklimi sizi öyle bir sarar sarmalar ki. “Keşke ben de eğitimci olsaydım” dersiniz. Hangi meslek mensubu olursanız olun. O kadar saygın ortam, severek işini yapan insanlar, koşuşturan öğrenciler sizi mutlu eder. Sarar sarmalar. Keşke ben de bu mesleğin mensubu olsaydım dersiniz. Peki, o örgüt iklimini kim oluşturur? Örgütteki çalışanlar kim? Okul yöneticisi, öğretmen. Bir okula gidersiniz. Öğretmenlik meslek imajı o kadar düşüktür ki, hangi analizi yaparsanız yapın çok düşük çıkar. Bir okula da gelirsiniz o okuldaki öğretmen orada çalışmaktan mutludur ve çok

yüksek çıkar. Çünkü oradaki iklim örgütü kişiyi sarar sarmalar ve mutlu eder. Mutlu insan da çok verimli çalışır. İmajı da yüksektir. Dünyaya bakışı da olumludur ve katkısı çok fazladır dünyaya, eğitim sistemine. ... (Olumlu örgüt iklimi imajı besleyici role sahip)

Ö3: ... Okul yöneticileri ile öğretmenler bir aile. Yani şimdi ben okul yönetimi ile huzursuz olursam, bu benim dersime de yansıyor. 15. yılımı çalışıyorum, hep böyle okullarda bir stratejim vardır. Bunu böyle profesyonellik olarak görüyorum. Okul idaresi ile gerçekten ciddi anlamda sorun yaşamamayı ve bunu her zaman da konuşarak açık bir dille konuşarak ifade etmeyi tercih ediyorum. İdarem ile ilgili bir sıkıntım olduğunda kapısını gayet rahat çalıp müdürüme: “Hocam böyle bir durum var. Bir konuşalım bunu halletmek zorundayız.” derim bu arada. Bunu halledeceğiz yoksa idarecilerime hep şöyle yansıtırım. Yoksa mesleki anlamda yoruluyorum ve verimim düşüyor. Zaten bir idareci bunu duyduğu zaman seni karşısına alır. Çünkü idarecilerime hep şunu söylüyorum biz bir bütünüz siz yoksanız biz yokuz Biz yoksak siz yoksunuz. Çünkü bir şey olduğunda idareci kimden destek istiyor? Öğretmenlerden. ... (Yönetici ve öğretmen arasındaki anlaşmazlık imajı olumsuz etki etmektedir.)

Öğretmenin tutarlı olmasının, özverinin, inancın, emeğin, karşılık beklememenin, manevi bakışla hareket etmenin, yöneticinin gelişmiş vizyonu ve sosyal zekâsının imajı olumlu yönde etkilediğine dair cevaplarda alınmıştır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M4: ... Tutarlılık öğretmene yakışan bir uygulamadır. Tutarlı olduğu sürece öğretmen, hem öğrenci karşısında, hem idare karşısında yönetici karşısında, hiçbir zaman zora düşmez. Öğretmen yeter ki tutarlı olsun davranışlarında. İkili ilişkilerde tutarlı olduğu sürece, ... hiçbir problem yaşanmadan hayat devam eder. ... (Öğretmenin tutarlı olması imaj üzerinde olumlu etkiye sahip)

MY4: ... Bir takım öğretmenlerimiz, sürekli bir takım şeyleri daha özverili yaparak, öğretmenlik mesleğini bir peygamber mesleği, öğretmenlik mesleğini müthiş bir sorumluluk, öğretmenlik mesleğini işte kazandığı ücretle kıyaslamadan, herhangi bir meslek dalıyla işte atıyorum; doktor şunu kazandı, avukat şunu kazandı, şu bilmem ne yaptı, ben de fakülte mezunuyum, oda fakülte mezunu, gibi ifadeleri hiçbir şekilde kullanmadan kendi işiyle, kendi elindeki hamuru, daha iyi nasıl pişiririm? Bunun derdinde olan öğretmen arkadaşlarımız okulunu alıyor ve belirli bir noktaya taşıyor. ... Yani aslında bir öğretmen ya da bir idareci bir okulun kaderini değiştirmeye de muktedir. Yeter ki buna ne yapsın, inansın yani o muktedir olduğuna inansın. Eğer buna inanıyorsa, dediğim gibi hem öğretmenlik mesleği imajını, hem okulunun imajını ne yapacaktır? Hem de eğitim öğretimi en üst düzeye

taşıyacaktır. ... (Özveri, inanç, emek, karşılık beklememek, manevi bakışla hareket etmek imajı artırır.)

Ö3: ... İdarecilik vizyonu çok önemli. Aslında bazen öyle oluyor ki öğretmenler idareyi idare ediyor. O yüzden idarecinin sosyal zekâsının çok gelişmiş olması gerekiyor bence. Her şeyden önce sosyal zekâ. Çünkü onda sosyal zekâ olursa her şeyi halledebilir. ... (Yöneticinin gelişmiş vizyonu ve sosyal zekâsı imajı olumlu yönde etkilemektedir.)

Katılımcıların görüşlerine göre, iş tanımı dışına çıkan yönetici ve öğretmen tavırları imajı zedeleyici etkiye sahipken, öğretmenin sorumluluk bilinci, öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımı ve öğretmenin başarıya istekli olması ise imaj üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö2: ... Geçen okulda karşılaştığımız bir durumu anlatayım. Biz de rahatsız olduk. Hatta ben müdür beyle de konuşmayı düşündüm. Okulumuzun müdürü elindeki süpürge ve farasla temizlik yapıyor. Ben bundan rahatsız oldum. Bir okul müdürünü ben tornavida elinde dolaşırken, yerleri süpürürken görmek istemiyorum. Çünkü bu toplumsal algıyı da yıkan bir şey. Yani ben hiç bir hukukçunun, hiçbir doktorun ya da başka bir kurumda çalışan herhangi bir meslek sahibinin bu tür işlerle iştigal ettiğini, uğraştığını görmedim. Bunlarda algıyı değiştirir. Yani dışarıdan gelen bir veli, okul müdürünün elinde süpürgeyi gördüğü zaman, ister istemez algısı farklı noktalara kayabiliyor. Aynı şey öğretmen için de geçerli. Öğretmen öğretmenliğini yapmalı, yönetici yöneticiliğini yapmalı. Ama ne yazık ki, biraz ülkenin şartları, biraz da galiba işgüzarlık. Her işe karışmayı seviyoruz. Bu da meslek imajını olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum. (İş tanımı dışına çıkan yönetici ve öğretmen tavırları imajı zedeleyici etkiye sahip)

M3: ... Öğretmen haklarının peşine koştuğu gibi, sorumluluklarının peşinde koşmuyorsa ki öyle olduğu zamanlarda, öğretmenin zerre kadar saygınlığı falan kalmıyor. ... (Öğretmenin sorumluluk bilinci imaj üzerinde ciddi etkiye sahip)

M4: ... Özellikle biz yöneticiler, öğretmen arkadaşların öğrencilere karşı yaklaşımları, onlarla birlikte hareket etmeleri, birlikte oturmaları-kalkmaları, beraber sohbet etmeleri, muhabbet etmeleri, yani onlara abilik yapmaları, biz idareciler açısından çok önemli. Bunu istiyoruz. Öğrenciye tepeden bakmak, çok da doğru bir yaklaşım değil. Geçmişte öğretmen merkezli eğitim vardı. Günümüzde öğrenci merkezli eğitim var. Dolayısıyla öğrencilerimiz hem idare açısından, hem öğretmen açısından velinimettir. Öğrenci olmadan ne idare olur, ne de öğretmen olur. ... (Öğretmenlerin öğrencilere yaklaşım biçimi imajı etkilemektedir)

M5: ... Öğretmenlerinde başarıyı kendilerine örnek aldıklarında, öğretmenlerin içinde, gönlünde, zihninde başarma duygusu daha güçlü olduğunda, bu öğretmenlik imajını daha da güçlü kılacaktır. ... (Öğretmenin başarıya istekli olması imaj üzerinde olumlu etkiye sahip)

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajının oluşumunda medyanın rolüne ilişkin bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), öğretmenlerin mesleki imajının oluşumunda medyanın rolüne dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24. Öğretmenlerin Mesleki İmajının Oluşumunda Medyanın Rolüne İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Öğretmenlerin mesleki imajının oluşumunda medyanın rolü	f*
1	Mesleki imajın oluşumunda medya çok etkili	19
2	İmajı olumsuz etkiliyor	19
3	Olumsuz haberler sıkça yayınlanıyor	16
4	Olumlu haberlere yer verilmiyor	8
5	Bireysel yapılan yanlış davranışlar öğretmenlerin tamamına genelleniyor.	6
6	Olumsuz olaylar abartılarak yayınlanıyor	5
7	Dizi ve filmlerde öğretmen, öğretmenliğe yakışmayacak şekilde yansıtılıyor	5
8	Medya, öğretmenler üzerinde baskı oluşturuyor	3
9	Öğretmen oturduğu yerden para kazanıyor algısı oluşturuluyor	3
10	Medya taraflı davranıyor	3
11	Haberlerin gerçekliği araştırılmıyor	3
12	Öğretmen pasif olarak yansıtılıyor	3
13	'Öğrenci hep haklıdır' anlayışı hâkim	2
14	Olayları çarpıtma, iftira ve büyütme sonucu olumsuz imaj oluşturuyor	1
15	Öğretmenin mesleki alanına müdahale ediliyor	1

* Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 24 incelendiğinde, katılımcıların büyük bir kısmı öğretmenlik mesleğinin imajının oluşumunda medyanın önemli role sahip olduğunu düşünmektedirler. Aynı zamanda katılımcılar bu rolün imaj üzerinde ciddi şekilde olumsuz etkiye sahip olduğunu da ifade etmişlerdir.

Olumsuz haberlere sıkça yer verilmesi, olumlu haberlerin gerektiği kadar medyada yer bulmaması gibi bazı görüşler, bu rolün varlığının ve sebeplerinin açıklaması niteliğindedir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M1: ... Medyada olumsuz bir şey çıktığı zaman, hiç kimse, olumluyu alkışlamaktansa, olumsuzun üstüne gitmeyi çok daha, yani çok başarılı arkadaşlarımız var. Çok başarılı

örneklerimiz var. Hiç duydunuz mu siz bunu? Medyada günlerce böyle gündem olduğunu ve herkes tarafından alkışlandığını? Ama hayır. Olumsuz bir örnek herkes tarafından yerilir. Hiç kimse de demez acaba bu gerçek mi? Bu olayın arka planında ne var diye. Hiç kimse de bunu düşünmez. Ama medya bu işi çok güzel yapıyor. Bir kitleyi, bir kişiyi, bir branşı her hangi birini karşısına almak istediği zaman, onunla alakalı çok güzel algı yaratıyor. Algıyı yönetiyor. Ama insanlar maalesef bunun arkasına düşüp te, bu algının arkasında ne kadar yalan, ne kadar gerçeklik payı var? Onun peşine düşmüyorlar. ...

Ö8: ... Medya yalan haberlerle, öğretmen imajını son zamanlarda çok aşağıya düşürdü. Öğretmenler her zaman haksız, işini bilmez, öğrencilerine kötü davranan bireyler olarak göstermeye başladılar ve velilerimizin de belki de bu hale gelmesinin tek sorumlusu, sebebi bu medyadır. Belki de bunun içindir. Yalan haberleri yayınladılar. Belki de doğru bile olsa, şimdi sen bir kişinin yaptığı bir yanlış hareketi, yanlış bir tutumu neden öğretmenler camiasına yayıyorsun ki? Bunların içerisinde öğrencisine, çocuğundan daha ilgili davranan öğretmenlerimiz yok mu şimdi? Bir milyonluk aileyiz. Sen şimdi oradan bir kişiyi çıkardın. Bütün öğretmenler böyledir dedin. Haber yayınladın. Tüm velilerimizin, tüm diğer insanların gözünde de öğretmen bu oldu. İmajımızı çok sarstın. Belki de bütün soruların tek cevabıdır medya. Keşke medya öğretmenleri her zaman üst düzeyde insanlar olarak gösterse.

Katılımcıların bazıları, medyada bireysel yapılan yanlış davranışların öğretmenlerin tamamına genellendiği ve olumsuz olayların abartılarak yayımlandığı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö2: Medya her yönüyle artık toplumun hayatını belirliyor. Genel kabul görmüş doğruları medya bir günde yerle bir edebiliyor. Ya da bir birey üzerinden hareket edip bir meslek grubunu kirletebiliyor. Türkiye'nin herhangi bir şehrinde, herhangi bir ilçesinde bir öğretmenin yanlış davranışı, medya tarafından yansıtıldığı zaman bir bakıyorsunuz, çevrenizdeki komşunuz bile size farklı bakabiliyor. ... (Bireysel yapılan yanlış davranışlar öğretmenlerin tamamına genelleniyor)

M7: ... Yani okulda bir olay oldu diye bütün eğitim camiası karalanamaz ki. Mesleğini çok güzel yapan, işini çok güzel yapan öğretmenlerimiz var. O yüzden medya gerçekten hep olumsuz şeyleri, hep olumsuz vakaları yansıtıyor. ... (Bireysel yapılan yanlış davranışlar öğretmenlerin tamamına genelleniyor)

Ö14: Medya tarih boyunca hiç olmadığı kadar hayatımızın içinde. Medyada olumsuz haberler daha çok ilgi çekip, reyting aldığı için, bir milyonun üzerinde öğretmeni bulunan ülkemizde gayet kaçınılmaz olan olumsuz örnekler biraz da abartılı sunumla halka servis ediliyor. ... (Olumsuz olaylar abartılarak yayınlanıyor)

Medyanın öğretmenler üzerinde baskı oluşturduğuna, öğretmenin oturduğu yerden para kazandığına dair algı oluşturmalarına ve medyanın taraflı davrandığına dair katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

MY5: ... Aslında öğretmenler üzerinde bir baskı var. Burada meslek imajında özellikle medyanın rolü çok fazla diyebilirim. Öğretmene sürekli bir baskı olması, sürekli bir baskı altında tutulması öğretmende de yaptığı işi zorlaştırıyor açıkçası. Özellikle medyada haberlerde son zamanlarda öğretmenlik imajını da zedeleyecek haberler çok fazla yaygınlaştı. Bu da tabii ki öğretmenin rolünü hem düşürüyor, hem öğretmenin kendi mesleğinden soğumasına neden oluyor. (Medya, öğretmenler üzerinde baskı oluşturuyor)

Ö3: ... Benim en çok canımı sıkan şey şu olmuştur: yani mesela uzaktan eğitim olduğu süreçte “öğretmenler işte uyuyarak para kazanıyorlar” hep böyledir. Medya bizi böyle biliyor. “Öğretmenler uyuyor, uyuduğu yerden para kazanıyorlar.” Mesela şöyle bir durum var. Hani çılgınlar gibi çalışıyoruz. Bu nasıl oluyor peki. Bunu hep düşünürüm ben. Medyaya bu şekilde yansıyor. Ama biz gerçekten uyuyor muyuz? Sabahtan akşama kadar geliyorsun. Hiç oturmuyorsun. Ayaktasın. Çılgınlar gibi ders anlatıyorsun. Ama medyada bildiğimiz tek şey, işte uzaktan eğitim oldu, öğretmenler uyuyarak para kazandı. İşte yaz tatil olur, öğretmenler yatıyor. Kış tatili olur, öğretmenler yatıyor. Resmi tatillerde. O kadar kötü bir imaj var ki medyada. ... (Öğretmen oturduğu yerden para kazanıyor algısı oluşturuluyor)

Ö5: ... Medyanın rolü çok fazla. İstediklerini istedikleri gibi gösterebiliyorlar. Yani özellikle de bizim toplumumuzda öğretmenlerin imajı biraz daha sarsıldı ya, bunu çok güzel kullanıyorlar. “Öğretmen, öğrenciyi dövdü. “Öğretmen işte şunu yaptı.” gibi. Bunu daha abartarak. Tabii ki var. Yok mu? Tabi ki kötü örnekleri var. Çok üzücü örnekleri var. Hani duyunca insanın meslekten atılmasını ben bile istiyorum, bir meslektaş olarak. ... Medyanın çok büyük gücü var. ... Mesela hepimiz köyde çalıştık. Öğretmenliği yaptık köyde. Ben yeri geldi. Sınıfımın sobasını yaktım. Sınıfımın sobasını temizledim. Okulumu boyadım. Medya bunu alıp da, çok böyle nadir yansıtabiliyor. Ama okula geç gitti. Okulda bir öğrenciye kızdı. Bunu daha abartarak yayınlıyor ya da onları daha fazla yayınlıyor. Yani ben medyanın da taraflı olduğunu düşünüyorum. ... (Medya taraflı davranıyor)

Ayrıca katılımcılar dizi ve filmlerde öğretmenlerin, öğretmenliğe yakışmayacak şekilde yansıtıldığına dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M6: ... Hem öğrencilerimizi etkiliyor, hem de toplumun tamamını etkiliyor. Yani biz Hababam sınıfından öğretmenliği öğrenmeyeceğiz. Hababam sınıfından öğrenciliği de öğrenmeyeceğiz. Basit bir örnek olsun diye veriyorum. Hazırlanan diziler, işte tiye alınan

öğretmenler. İşte ne bileyim yani öğretmen demeye bin şahit modellerle, öğretmen kimliğinin tanıtılması bu topluma yapılmış en büyük ihanettir. Öğretmenliğe yapılmış en büyük ihanettir. RTÜK'ün bu işlere mutlaka ve mutlaka müdahil olması gerekir. Bana sorarsanız bir üst düzey daha şeyini söyleyeyim. Bunlar Milli Güvenlik konusudur. Belirli mesleklere bu derece dokunamazsınız. Askeri rencide edemezsin. Polisi rencide edemediğin gibi öğretmeni de rencide edemezsin dizinle. Çünkü toplumsal ayrışmanın sebebi olursun. Güven eksikliğinin sebebi olursun. Tam tersine bunların yerine o bağları daha kuvvetlendirecek filmler yapılabilir. ...

MY4: ... Lise dizileri filan. Yani çocuklara şu verildi: Lise budur. Okul budur. Ben hiç birinde ilme, fenne veya ahlaka veya davranışa dair hiçbir şey görmedim. ... Veya diyelim ki oradaki öğrenci profillerine bakıyorsunuz. Öğretmeni ile olan diyaloguna bakıyorsunuz. İletişimine bakıyorsunuz. Tezgâhın o tarafı bu tarafı. Ona dikkat edilmeden yapıldı bunların hepsi. Ve böyle olunca da ne oldu? En son işte yapılan bir dizide, tamam hak, bir öğretmenin hakkı yenilmiş olabilir ama başka türlü davranılmış olabilir. Ama bir öğretmen öğrencilerini rehin alacak. Siz istediğiniz kadar orada şu imajı vermeye çalışın. Aslında öğretmen onlara zarar vermek istemiyor da, falan. Bunların hepsi dediğimiz gibi, bizim meslekle hiçbir alakası olmayan tavır ve davranışlar. Bunlar diğer meslek gruplarına da yapıldı. Doktorlara da yapıldı. Hâkimlere de yapıldı. Avukatlara da yapıldı. Herkese yapılıyor. Bunlar hiçbir meslekle örtüşmeyen durumlar. Tamamen hayal ürünü durumlar. Ama ne kadar çok duyuya hitap ediyorsanız, kalıcılığınız o kadar artıyor. Öyle olunca da medyanın bu tarz davranışları öğrencilerimiz üzerinde ve velilerimiz üzerinde müthiş derecede etkili oldu. Ve bu da bizim imajımızı, olumsuz anlamda fazlasıyla etkiledi. ...

Katılımcılar, medyada haberlerin gerçekliğinin araştırılmadığını ve öğretmenin pasif olarak yansıtıldığını ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö6: Medyada hep olumsuz örnekler sunuluyor. Hani bunlar gerçektir, gerçek değildir, değil mesele. Bugünkü medyanın zaten farklı bir boyutu var. Yani medya dediğimiz olay, aslında insanların şu anki bence beslendikleri tek kanal. Sosyal-kültürel anlamda aldıkları birçok şeyi, aldıkları tek kaynak. Ve maalesef günümüze baktığımızda, son birkaç yıl içerisinde medyanın hiçbir şekilde sunduğu olumlu bir katkı yok insanlarımızın yaşamına. ... Dolayısıyla öğretmenlik imajına da sunduğu hiçbir katkı yok. Olumlu manada hiçbir etkisi olmuyor. Maalesef tam tersine ben olumsuz diyebilirim. ... (Haberlerin gerçekliği araştırılmıyor)

M5: ... Araştırılmadan, kaynağına inilmeden haber yapılıyor ve bu haberler biz öğretmenleri oldukça incitiyor. Dolayısıyla bu konuda RTÜK'ün daha dikkatli olması lazım.

Biraz RTÜK bu konuda esnek davranıyor. Bu tür haberler böyle kaynağı tam öğrenilmeden araştırılmadan, böyle haber değeri taşısın diye yapılan haberlerin öğretmenlik imajını çok olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Buna bir önlem alınması gerektiğini düşünüyorum. (Haberlerin gerçekliği araştırılmıyor)

M3: ... Öğretmen bir hata yaptığı zaman bu medyaya yansıdığı zaman, toplumda genelleştirme alışkanlığından dolayı, işte bu, öğretmen bir şey yaptığı zaman, ya bu 1 milyon öğretmenden bir tanesi denmiyor. Dünya kadar fedakâr öğretmen var denmiyor. Ama böyle insanların kafasında öğretmen imajına bir nokta daha konuyor. Siyah bir nokta daha konuluyor. Bu imaj arta arta arta, çocuklar ön plana çıkıyor, daha baskın oluyor. Öğretmen daha silik, daha bastırılmış konuma getirilebiliyor. ... (Öğretmen pasif olarak yansıtılıyor)

Bu görüşlerin yanında öğrencinin hep haklı olduğuna dair anlayışın hâkim olması ve öğretmenin mesleki alanına müdahale ediliyor olması da belirtilen görüşler arasındadır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö12: ... Öğretmenlerin sanki hiç öğrenci üzerinde hakkı yok. Ama hep öğrenci haklıdır, olayı da iyi bir yere götürmüyor bizi. Bu da bizim karşıımızdaki öğrencinin şımarmasına neden oluyor. Başka bir şey değil. ... (‘Öğrenci hep haklıdır’ anlayışı hâkim)

Ö13: ... Öğrenciler, her türlü taşkınlığı yapabilir. Öğretmen asla sesini çıkaramaz. ... Öyle bir imaj çiziliyor ki medyada, öğretmen hiçbir şekilde, hiçbir şey söyleyemez. Yani o, onu yapabilir. Sen onun özgürlüğüne karışamazsın. Tamam, onun özgürlüğü var diye, diğerlerinin özgürlüğü nerede? O yüzden öğretmenin mesleki, alanına da müdahale ediliyor. ... (Öğretmenin mesleki alanına müdahale ediliyor)

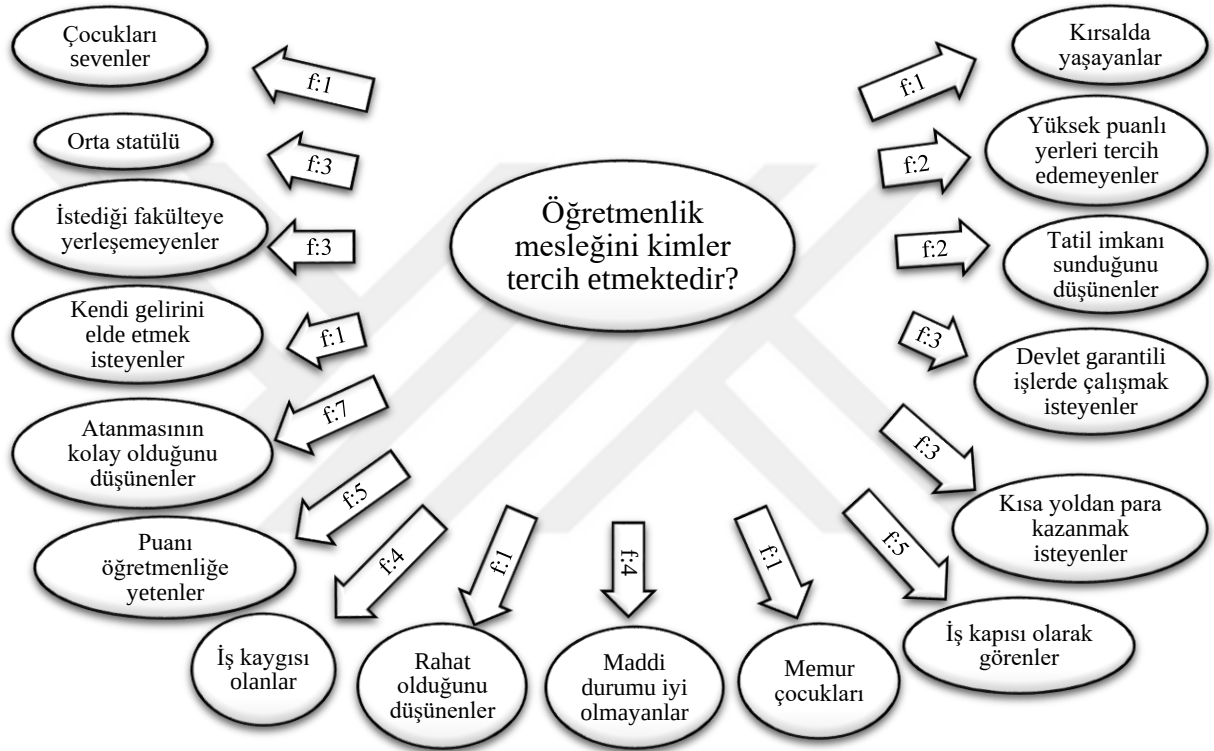
Ayrıca medyanın olayları çarpıtarak ve büyüterek olumsuz imaj oluşturduğu yönündeki görüş de verilen cevaplar arasında yer almaktadır. Bu görüş aşağıda sunulmuştur:

M4: Medya bir güç. Medya öğretmen hakkında olumsuz haber yaptığı zaman biz idareciler, öğretmen arkadaşlarımız, hepsinin morali bozuluyor. Olumlu haberler duyduğumuz zaman gururlanıyoruz. Tabii medyada özellikle olayları büyütme, çarpıtma noktasına gidebiliyor. Bu bizi daha çok üzüyor. İftira boyutuna kadar ulaşabiliyor. Öğretmenin yapmadığı bir davranışı yapmış gibi gösterdikleri zaman, bütün eğitim camiası, 1 milyona yakın bir eğitim camiası etkileniyor. Üzülüyoruz. ...

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih ettiğine ilişkin bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih ettiğine dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Öğretmenlik Mesleğini Kimlerin Tercih Ettiğine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Şekil 7 incelendiğinde katılımcılar öğretmenlik mesleğinin, atanmasının kolay olacağını düşünenler ve iş kapısı olarak görenler tarafından tercih edildiği hususunda daha çok birleşmişlerdir. Ek olarak katılımcılar, mesleğin farklı kişiler tarafından tercih edildiğine dair 16 görüş daha ileri sürmüşlerdir.

Katılımcılar, iş kaygısı olanlar, maddi durumu iyi olmayanlar, kısa yoldan para kazanmak isteyenler, devlet garantili işlerde çalışmak isteyenler ve kendi gelirini elde etmek isteyenler gibi işin maddi getirilerine ihtiyaç duyanlar tarafından tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerin yanı sıra katılımcılar, tatil imkânını sunduğunu düşünenler, rahat olduğunu düşünenler gibi mesleğin sosyal nitelikleri için de mesleğin tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M1: ... Üniversiteye başlamadan önce, ataması kolay olan bölümleri herkes bir kere yazar. ... Parayı, en kısa yoldan paraya ihtiyaç duyan tercih etmekte. ... (Atamasının kolay olacağını düşünenler, kısa yoldan para kazanmak isteyenler)

Ö3: Şöyle bir düşünce var. 3 ay tatiliniz var. 2 hafta Şubat tatiliniz var. Sonra ara tatilleriniz var. ... Genelde tercih edilme nedeni, böyle rahat, ne güzel. Mesela bana hep şöyle derler. “Ah, bilseydik biz de öğretmenliği tercih ederdik. Ne kadar güzel, rahat rahat, 3 ay tatiliniz var.”... (Tatil imkânını sunduğunu düşünenler)

Ö8: ... Maddi düzeyi alt düzey olan ailelerin çocukları (Maddi durumu iyi olmayanlar)

Ö14: 2010 yılından sonraki gözlemlerimde, meslek seçiminde kriterler genel olarak istenen, sevilen, hayali kurulan değil de kolayca iş bulabilecek şekilde belirleniyor. Yani iş bulma olanağı iyiye o meslek iyidir algısı var. Bunu öğretmenliğin branşlarının tercihinden de anlayabiliyoruz. Ataması iyi olan branşlar yüksek puanlı ve popüler, diğerleri ilgi görmüyor. Gerçek anlamda öğretmenliği sevenlerin dışında, iş bulma avantajından dolayı da öğretmenlik tercih edilmektedir. (Atamasının kolay olacağını düşünenler)

MY2: Yani şu anda işsizlik sayısı üst seviyede olduğu için, işsizliği giderebilmede, işte KPSS bir de alan sınavı ile beraber, işte “Buraya, devlete bir kapak atarsam tamamdır. Artık benim sırtım yere gelmez.” diyerek öğretmenlik mesleği artık maalesef severek yapılarak değil de, maddiyat olarak düşünüldüğü için şu anda yerler altındadır. ... (İş kaygısı olanlar)

M5: ... Öğretmenlik mesleği bir iş kapısı, bir devlet kapısı olarak görüldüğünden dolayı, daha çok bu mesleğe yöneldiğini düşünüyorum... (İş kapısı olarak görenler)

M6: ... %90 işi bulamadığı için. En kolay iş bulunan meslek olduğu için seçiyor. Gerçekten iddialıyım Yani iş, iş konusu bu. (Atamasının kolay olacağını düşünenler)

MY3: ... Özellikle öğretmenlik mesleğini düşünen daha çok sosyo- ekonomik durumu alt kesimde olan ailelerimizin çocuklarıdır, diye cevap verebilirim. ... (Maddi durumu iyi olmayanlar)

Mesleği tercih etmenin diğer temel faktörlerinin ise akademik başarı ile ilişkilendirilebileceğini düşündürecek nitelikte katılımcı cevapları bulunmaktadır. Bu sonuç, istediği fakülteye yerleşemeyenler tarafından, puanları yetenler tarafından, orta statülü kişiler ve yüksek puanlı yerleri tercih edemeyenler tarafından tercih edildiğini ifade ettikleri cevaplardan çıkarılmaktadır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö12: ... Bence şuan öğretmenlik mesleği zaten çok tercih edilmiyor. Edilse de zaten puanı ne yazık ki düşük olduğu için, herhangi istediği bir bölüme yerleşemeyen öğrencilerin tercih ettiği bir bölüm olmuş durumunda. ... (İstediği fakülteye yerleşemeyenler)

Ö2: ... Daha çok şuna bakıyoruz. Benim puanım nereye yeter? ... (Puanları yetenler)

Ö4: ... Toplumda şöyle bir algı görüyorum ben. Farklı, daha böyle yüksek puanlı meslekleri tercih edemediklerinde öğrencilerin öğretmenliği seçtiğini düşünüyorlar. ... (Yüksek puanlı yerleri tercih edemeyenler)

Ö7: Öğretmenlik mesleğini orta sınıf diyebileceğimiz, Türkiye'nin orta sınıfının tercih ettiği bir meslek grubu. ... (Orta statülü kişiler)

Ek olarak öğretmenlik mesleğinin çocukları sevenler, memur çocukları olanlar ve kırsalda yaşayan kimseler tarafından tercih edildiği de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö4: ... Tabii ki çocukları da seven bireyler tercih etmektedir diye düşünüyorum. ... (Çocukları sevenler)

Ö5: ... Yani biraz daha kırsaldan, maddi durumu olmayan, işte eğitim fakültesini tercih edip, öğretmenliği seçip de çünkü sonunda da şey düşünüyor. Nasıl olsa köyde, yine kırsalda çalışacağım. ... (Kırsalda yaşayanlar)

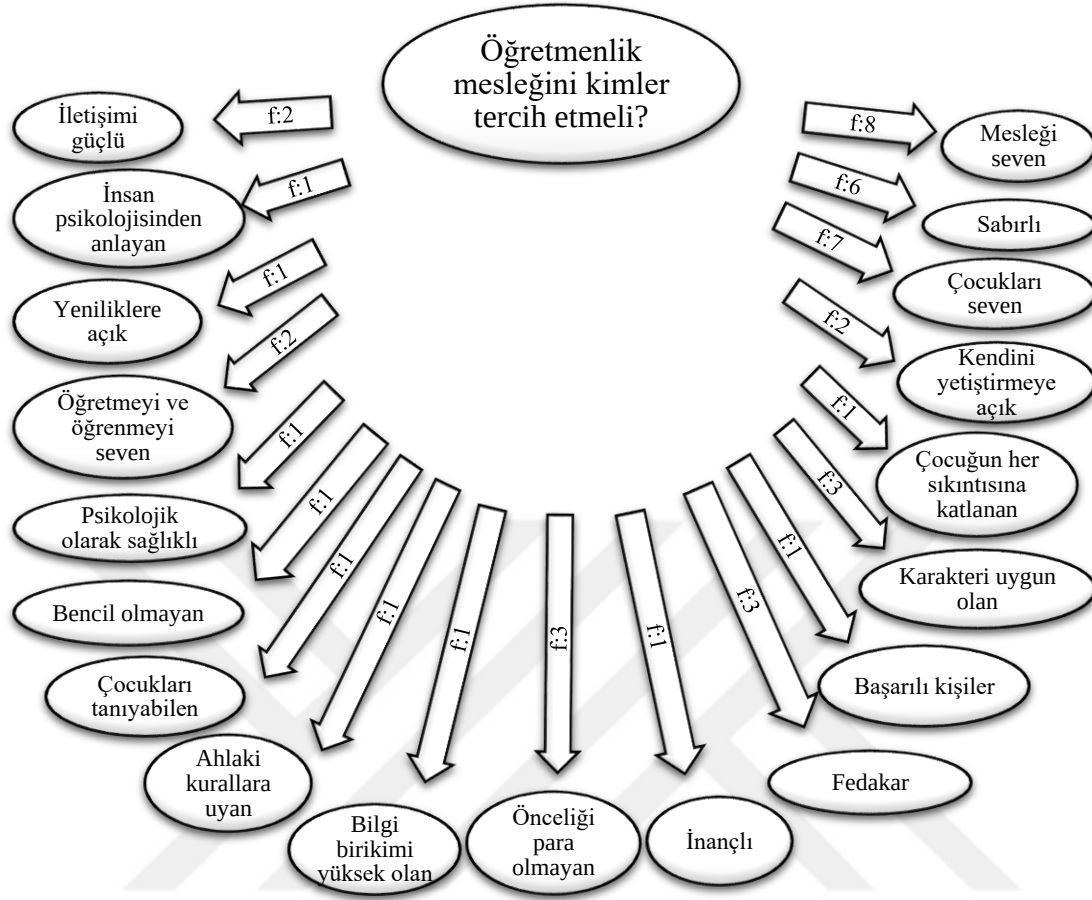
Ö8: ... Genellikle memur çocukları, (Memur çocukları)

Katılımcıların çoğunluğu öğretmenlik mesleğini kimler tercih etmektedir? Toplumda öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih ettiğine ilişkin ne gibi düşünceler vardır? Sorularını yanıtlarken öğretmenlik mesleğini kimler tercih etmelidir? Sorusuna yönelik cevaplar verdiği için öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih etmesi gerektiğine yönelik bulgulara da yer verilmiştir.

❖ Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih etmesi gerektiğine ilişkin bulgular

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; katılımcıların 16 tanesi, öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih etmesi gerektiğine dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 8'de sunulmuştur.

Şekil 8. Öğretmenlik Mesleğini Kimlerin Tercih Etmesi Gerektiğine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Şekil 8 incelendiğinde görüşler içinde en fazla sayıda kişinin hem fikir olduğu özellik mesleği sevmektir. Mesleği sevenlerden sonra en çok kişi tarafından sahip olunan görüş çocukları seven ve sabırlı kişilerin öğretmenlik mesleğini tercih etmesi gerektiği fikridir. Benzer şekilde mesleği seçmesi gereken kişilerin sahip olması gereken 16 özellik daha katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

Katılımcılardan bazıları mesleğini seven, çocukları seven, sabırlı, önceliği para olmayan insanların mesleği tercih etmeleri gerektiği konusunda fikir beyan etmişken, karakterine uygun olan kişiler tarafından mesleğin seçilmesi gerekliliği de vurgulanmıştır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö11: ... Çocukları sevmek bir numaralı şart. Yani çocukları sevmeyen, çocuk sesine tahammülü olmayan insanların öğretmenlik yapması kesinlikle doğru değil. Para için yapılacak bir meslek asla değil. Yani bu sevilmeden yapılacak bir meslek değil. Seven bir insanın seçmesi lazım. (Mesleğini ve çocukları seven)

M1: ... Bence bu mesleği seven, sabırlı her şeyden önemlisi çocukları, gençleri ve geleceği seven insanlar mesleği tercih etmelidir. ... (Mesleğini ve çocukları seven, sabırlı)

M4: ... Öğretmenlik mesleğini tercih eden kişilerin gönüllü olması gerekiyor. Anne baba zoruyla işte oğlum öğretmen hemen ol, işte fakülteyi bitirdiğin zaman hemen öğretmen olursun, maaşını alırsın değil, gönüllü olarak 'evet ben bu mesleği severek yapacağım' diyen kişilerin tercih etmesi gerekiyor. Zor bir meslek. Kolay bir şey değil. Yani sadece maaş almak için öğretmenlik yapılmaz. Öğretmenlik gönül meselesi. ... (Önceliği para olmayan)

MY5: ... Karakterinin oturduğu, öğretmenlik mesleğini severek, çocukları tanıyarak, bu işi yapabilecek kişiler seçilmelidir diyebilirim. Yani mesleki ve teorik bilgilerden ziyade karakter eğitime de bakılmalı diye düşünüyorum. (Karakterine uygun olan)

Ö13: ... Sabırlı kişiler tercih etmeli. ... (Sabırlı)

Katılımcılar aynı zamanda kendini yetiştirmeye açık, öğretmeyi ve öğrenmeyi seven, çocuğun her türlü sıkıntısına katlanan, bilgi birikim seviyesi yüksek olan, ahlaki kurallara uyan, çocukları tanıyabilen, bencil olmayan, insan psikolojisinden anlayan, iletişimi güçlü, yeniliklere açık, psikolojik olarak sağlıklı, fedakâr, inançlı ve başarılı kişiler tarafından mesleğin tercih edilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

M1: ... Kendini yetiştirmeye açık, kendini eğitmeye açık. Çünkü öğretmenlik bir öğrenciliktir aslında. Ömrü boyunca öğrenir. Çocuklara öğretebilmek için. ... (Kendini yetiştirmeye açık)

MY4: ... İletişimi güçlü olan birinin öğretmen olması lazım. ... Özverili birinin öğretmen olması lazım. ... Bilgi birikim seviyesi belirli bir seviyenin üzerinde olan kişinin öğretmen olması lazım. ... (İletişimi güçlü, bilgi birikim seviyesi yüksek, fedakar)

MY5: ... Etik, ahlak kurallarına uyan, ... Çocukları tanıyarak, bu işi yapabilecek kişiler seçilmelidir diyebilirim. (Ahlaki kurallara uyan, çocukları tanıyabilen)

Ö5: ... Çocukları sevmeyen bir insan bu mesleği yapamaz. Çocuğun her türlü sıkıntısını çünkü biz sınıfta yaşıyoruz: hastalığını, psikolojik durumunu, ailevi problemlerini, maddi durumunu bunların hepsini biz yaşıyoruz. Yani çocuk yanımızda hasta da oluyor. Beslenmesi olmuyor. Parası pulu olmuyor. Kıyafeti olmuyor. Bunların hepsini görüyoruz. Bunlara tahammül edebilecek ve bu mesleği gerçekten seven insanlar bence yapmalı. ... (Çocuğun her türlü sıkıntısına katlanan)

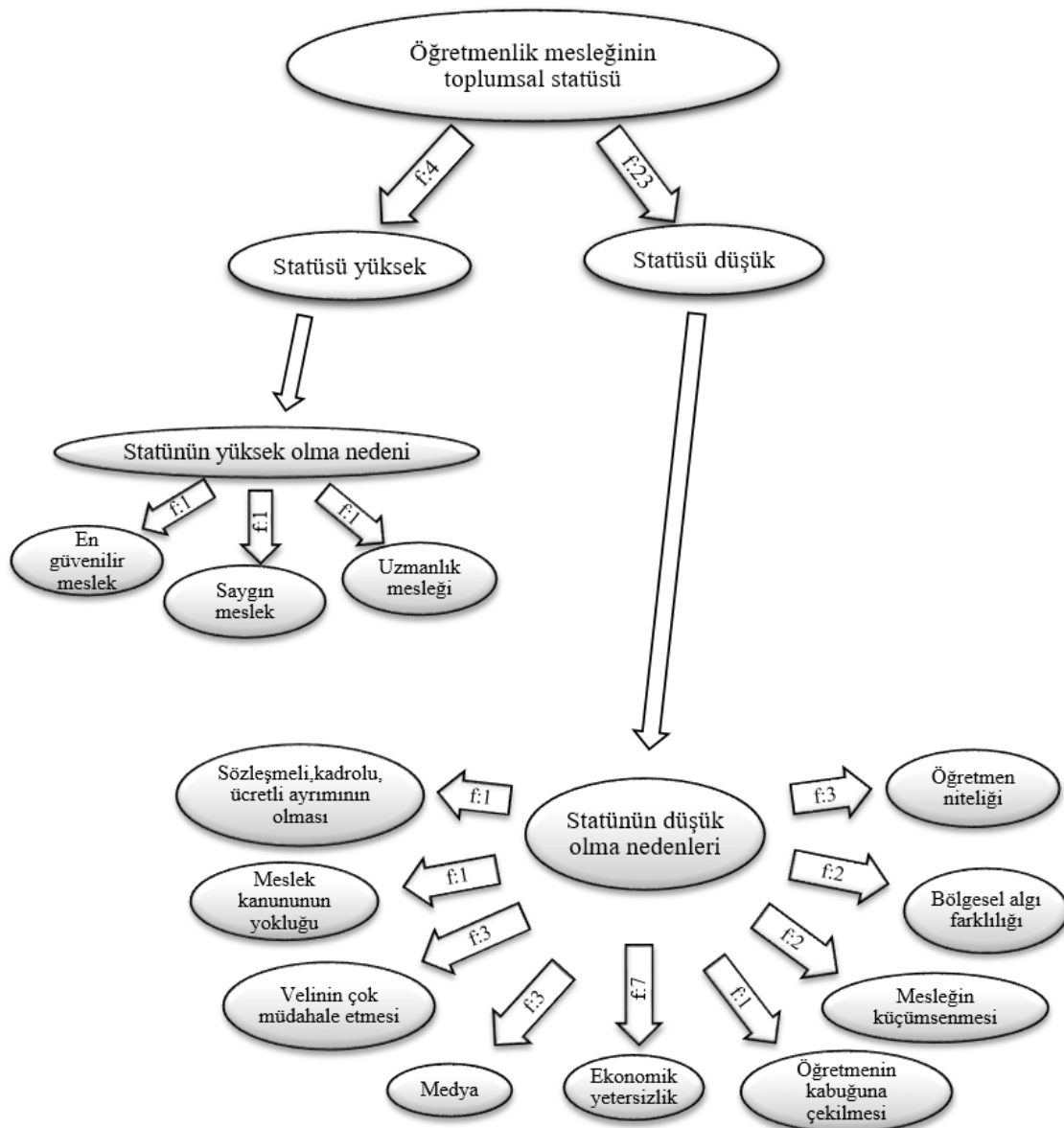
Ö13: ... Öğrenmeyi ve öğretmeyi seven, ... kişiler tercih etmeli. (Öğrenmeyi ve öğretmeyi seven)

Ö15: ... İletişime açık olan, insan psikolojisinden anlayan, kendi psikolojisi sağlıklı olan, öğretmekten ve öğrenmekten haz alan, okumayı, keşfetmeyi, araştırmayı seven, yeniliklere açık olan kişiler tercih etmelidir. (İnsan psikolojisinden anlayan)

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsüne yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsüne dair görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin dağılımı Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9. Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Statüsüne İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Şekil 9 incelendiğinde katılımcılar, mesleğin statüsü ile ilgili tespitlerinin yanında mevcut statünün oluşma sebepleri ile ilgili görüşlerini de belirtmişlerdir. 23 katılımcı öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olduğunu sebepleriyle açıklarken, 4 katılımcı ise öğretmenlik mesleğinin statüsünün yüksek olduğunu gerekçesiyle birlikte ifade etmişlerdir.

Katılımcılar mesleğin statüsünün düşük olmasının ekonomik getirisinin az olmasından, medyanın yıkıcı etkisi altında kalmasından, öğretmenin niteliğinin düşmesinden, bölgesel algı farklılığından, mesleğin küçümsenmeye başlanmasından, öğretmenlerin kabuğuna çekilmesinden, velinin çok müdahale etmesi, meslek kanununun yokluğundan, sözleşmeli, ücretli ve kadrolu ayrımının olmasından kaynaklandığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö1: ... Maalesef toplumda verdiğiniz emeğin karşılığında aldığınız para ne kadarsa ona göre statü belirleniyor. Artık diğer sosyal unsurlar, toplumsal üyeler, fedakârlık, emek, onlar ikincil, üçüncül planda oluyor. Toplumun en önemli gerekliliğinden bir eğitim. Ama eğitim bu kadar alt basamaklara iniyorsa, bunun sebebi daha çok kar marjlı bir düşünce sistemi. Daha çok, hangi meslekte daha çok para kazanıyorsa, o meslek daha statülü. O meslek mensubu daha saygın, daha saygıdeğer gibi bir algı var. Bu yüzden öğretmenlik mesleği hak ettiği yerden çok çok aşağıda bir statüye sahip maalesef. Maddi anlamda çok desteklenemediği için. ... (Statüsü düşük /Ekonomik yetersizlik)

M6: Toplumsal statü, madde ile geçer. Aldığınız maaş kadar statünüz vardır. Değeriniz de o kadardır. Yani maaş şekline baktığımız zaman öğretmenliğin şu an statüsünün olduğunu düşünmüyorum. Yani tamamen az statüde. (Statüsü düşük /Ekonomik yetersizlik)

Ö10: ... Bir öğretmen kahveye gidebilir mi? gidebilir. Ama kahveye gittiğinde oturuşu ile duruşuyla, konuşmasıyla, örnek olabiliyorsa statüde bir değişiklik yok. Ama kahvede oturan bir insan, mahalledeki komşunuz apartmandaki komşunuz: Ya işte A öğretmeni de var, B öğretmeni de var. Şimdi ikisi de birbirinden farklı diyebiliyorsa, burada öğretmen evet. Toplumsal statüsü eskiye göre düşük, ama yine de öğretmene bağlı bir şey bu. (Statüsü düşük/ Öğretmen niteliği)

M1: Öğretmenlik mesleğinin olması gereken toplumsal statüsü çok önemli. Ama olanla olması gereken arasındaki farkımız maalesef çok açık. Şu an toplumda çok önemli bir statüde değiliz. ... Toplumda bunun statüsü, evet belki Türkiye'yi doğu-batı diye ayırırsak, doğuda biraz daha fazla öğretmene verilen değer, öğretmene verilen emek. Belki insanlar gözünde de değerimiz kaybolmadı gibi. Ama batıya gittiğinizde böyle sanki herkes öğretmenmiş gibi, bir farkınız yokmuş gibi davranılıyor. ... Batıda bu sıradanlaşmış bir şey. Öncelikleri veya önemsedikleri şeyler, değerler daha farklılaşabiliyor. ... Ama doğuda daha

çok değerler ön planda olduğunu düşündüğüm için öğretmenlik mesleğine de doğuda da biraz daha fazla değer verildiğini düşünüyorum açıkçası. (Statü düşük / Bölgesel algı farklılığı)

Ö8: Öğretmenlik mesleğinin toplumda bir statüsü yok. Herhangi bir yeri yok. ... Ama ortaöğretim düzeyindeki, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere öğretmenlik yapmak asıl zor olanı. Bunları en üstte tutmak gerekirken nedense bizim toplumumuzda, medyamızda, diğer insanlarımızın gözünde, öğretmenlik mesleği sanki herhangi bir memur olarak görülmeye başladı. ... (Statüsü düşük/ Mesleğin küçümsenmesi)

M4: Tabii, bundan bir 20 sene önce öğretmenlerin imajı daha da iyiydi. Özellikle bu imajı sağlayan unsurlardan bir tanesi de, öğretmenin toplumda, şehirde, mahallede diğer komşularına örnek olması, o insanlara faydalı olabilmek için çalışmasıydı. Fakat günümüzde daha önceki sorularda da ifade ettiğim gibi, bireyselleşme söz konusu oldu. ... Geçmişte öyle değildi. Bir mahallede bir öğretmen varsa herkes ona itibar eder, saygı duyardı. Günümüzde öğretmenler kabuğuna çekildi. ... (Statüsü düşük /Öğretmenlerin kabuğuna çekilmesi)

MY3: ... Hiçbir itibar gören bir yönü yok maalesef. Veli önünde kukla haline dönüştürülmüş bir öğretmenlik imajı ile karşı karşıyayız. (Statüsü düşük /Velinin çok müdahale etmesi)

MY1: Statü olarak bence şu anda yerle bir edilmiş durumda. ... Şu an da algı öyle maalesef. İşin içindeyiz, öyle görüyoruz. Dolayısıyla bunun tersine çevrilmesi için de bence öğretmenlik meslek kanununun çıkarılması lazım. Diğer örgütlerde olduğu gibi öğretmenleri koruyacak, kollayacak, bir de özlük haklarını da iyileştirecek birtakım düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyorum. (Statüsü düşük / Meslek kanununun yokluğu)

Ö3: Toplumsal statü olarak da geçmişle kıyasladığımda hiçbir şekilde şu anda değeri yok. Bu arada toplumsal statü anlamında da şu var. Öğretmenler sözleşmeli, ücretli, kadrolu. Bu şekilde kategorize ediliyor şu anda. Dolayısıyla da mesela beni, okula gelen velimin biri bana, birçoğu bunu yapıyor: Kadrolu musunuz? Ücretli misiniz? Kadrolu ise çocuğunu vermek istiyor, ücretli isen hemen böyle.. Hiçbir farkımız yok bu arada. Ücretli arkadaşlarımız da sözleşmeli arkadaşlarımız, hepimiz bizim kardeşimiz hepsi. Kesinlikle böyle bir ayırım söz konusu dahi olamaz, kategorize etmek. Fakat bunun acilen kalkması lazım. Çünkü orada biz o eşitliği sağlayalım ki, insanlar da “öğretmen öğretmendir” bunun ücretlisi, kadrolusu olmaz, sözleşmelisi gibi. Bence bu, statüyü zedeliyor. (Statüsü düşük / Sözleşmeli, ücretli ve kadrolu ayrımının olması)

4 katılımcı ise öğretmenlik mesleğinin statüsünün yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö5: Ben mesleğimin çok saygın bir meslek olduğunu düşünüyorum öncelikle. Mesela yapılan araştırmalarda şunu gördüm. En güvenilir meslekler içerisinde yer almak beni çok mutlu etti. ...

M2: Öğretmenlik elbette statülü bir meslek. ...

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlik mesleği imajının gelecekte nasıl şekilleneceğine dair bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; 1 katılımcı soruya cevap vermemeyi tercih ederken, görüşmeye katılanlar (n=26), öğretmenlik mesleği imajının gelecekte nasıl şekilleneceğine dair koşullarıyla beraber görüş belirtmişlerdir. Bu koşul ve görüşlerin dağılımı Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25. Öğretmenlik Mesleği İmajının Gelecekte Nasıl Şekilleneceğine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlik mesleği imajının gelecekte nasıl şekilleneceğine dair görüşler			f		
İmaj iyiye gidecek			16		
İmaj kötüye gidecek			10		
S.N	İmajın iyileşme koşulu	f*	S.N	İmajın kötüleşme koşulu	f*
1	Öğretmenler kendini yetiştirdiğinde	10	1	Teknolojinin ilerlemesinin öğretmene olan ihtiyacı azaltması	5
2	Toplum mesleğin önemini kavradığında	3	2	Uzaktan eğitim anlayışı	4
3	Öğretmenler özgüvenli olduğunda	1	3	Mevcut yaklaşımlar	2
4	İnsanların mesleğe olan bakışı değiştiğinde	1	4	Memnuniyetsiz gençlik	2
5	Performansa dayalı sistemler artırıldığında	1	5	Öğretmene duyulan saygının azalması	1
6	Öğretmen iyi bir rol model olduğunda	1			
7	MEB ve YÖK meslek imajını düzeltme noktasında gayretlerini artırdığında	1			
8	Meslek kanunu olduğunda**	1			
9	Öğretmenler vazgeçilmez olduğunda	1			
10	Öğretmenler özverili olduğunda	1			
11	Yeni öğretim programı geliştiğinde	1			

* Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla görüş belirtmiştir.

**Nitel veriler, öğretmenlik meslek kanunu yürürlüğe girmeden önce elde edildiğinden bu görüş ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 25 incelendiğinde 16 katılımcı öğretmenlik mesleği imajının gelecekte daha iyi bir noktada olacağına dair inanca sahipken, 10 katılımcı gelecekte imajın daha kötü bir noktada olacağına dair görüş belirttiği görülmektedir. Bazı katılımcılar imajın daha iyiye gitmesini de daha kötüye gitmesini de koşullara bağlamışlardır. Katılımcılara göre; öğretmenler kendini yetiştirdiğinde, toplum mesleğin önemini kavradığında, öğretmenler

özgüvenli olduğunda, performansa dayalı sistemler artırıldığında, öğretmen iyi bir rol model olduğunda öğretmenlik mesleği imajının daha iyiye gideceğini belirtmişlerdir. Katılımcılar ayrıca MEB ve YÖK meslek imajını düzeltme noktasında gayretlerini artırdığında, insanların mesleğe olan bakışı değiştiğinde, meslek kanunu olduğunda, öğretmenler vazgeçilmez olduğunda, öğretmenler özverili olduğunda, yeni öğretim programı geliştiğinde öğretmenlik mesleğinin imajının daha iyi bir noktaya ulaşacağını ve iyileşeceğini ifade etmişlerdir. Bu görüşlere yönelik bazı görüşler aşağıda sunulmuştur:

Ö10: Ben yeni nesil demeyeyim de, bu işe yeni başlayacak, alttan alarak gelecek bir öğretmenlik mesleğine kendini adanmış insanların, bilişimde, tecrübede, yönetmeliklerde kanunlar da kendini iyi yetiştirmiş bir öğretmen imajıyla toplumda sanki daha da daha iyiye gider. Ama her şeyin özü öğretmene bağlı bence. Yani özür dilerim terlikle derse girmez bir öğretmen. Şu anda Türkiye'de, Erzurum'da bakıyorsun terlikle derse giriyorsun. Bence olmaz yani. ... (İmaj iyiye gidecek/Öğretmenler kendini yetiştirdiğinde)

Ö6: Bu tamamen toplumla alakalı. Umarım toplum çok daha iyi bir yerlere gider. Etik değerlere saygılı, daha entelektüel açıdan birikime sahip, donanımlı bir hale gelirse eğer bu mesleğin önemini kavarsa, daha çok iyi yerlere mutlaka gelecektir. ... (İmaj iyiye gidecek/Toplum mesleğin önemini kavradığında)

Ö1: Sanki böyle, birçok mesleğin bir zaman zirvede olduğu, sonra da azalarak yok olduğunu düşünüyorum. Ama öğretmenlik mesleğinin yapısı gereği, yok olmayacak bir meslek. O yüzden dönemsel olarak imaj artışları olabileceği gibi düşüşleri de oluyor. Düşüşlerde dibi gördükten sonra yeniden artışlar olacağına inanıyorum. Şu an hala dibi gördük mü? Meslek imajı korkunç bir durumda mı? Hayır değil. Ama azalarak bir eğri çiziyoruz şu an. Bir zaman sonra tekrar meslek imajı eski görkemine kavuşacak. Belki daha iyi olacak. Tekrar yükseleceğine inanıyorum. Çünkü öğretmenlik mesleği çok dinamik ve çok sosyal bir meslektir. İnsan endeksli. İnsanların bakışı değiştikçe mesleğe olan ilgi alakada değişecektir. ... (İmaj iyiye gidecek /İnsanların mesleğe olan bakışı değiştiğinde)

M1: ... Biz öğretmenler, bize verilmesi gereken statü, değer, her neyse bunun farkına varıp, biz kendimize çeki-düzen verirse, daha güzel yarınlarımızın olacağını düşünüyorum. ... Daha iyiye gideceğini düşünüyorum. Ama biz, evet ben kendime önem veriyorum, ben değerliyim. Ben öğretmenliğimle değil. Ben kendimi yetiştirebilirsem, ben kendimi çağın gereklerine uydurabilirsem, ben o öğrencinin, çocuklarım derim her zaman, öğrencim demem. Çocuklar veya lise sona kadar olan gençlerimiz, öğrencilerimiz, onlar neye ihtiyaç duyuyorsa ve ben o ihtiyaca yönelik kendimi eğitip, yetiştirebilirsem, onları yakalayabilirsem,

zaten ardından da her şey çok güzel gelecektir diye düşünüyorum. ... (İmaj iyiye gidecek/Öğretmenler kendini yetiştirdiğinde ve özgüvenli olduğunda)

M3: ... Eğer sistemsel değişiklikler yapılırsa, mesela diyelim ki, öğretmen performansa dayalı bir çalışma götürebilirse... Diyelim ki devlet öyle bir yol tuttu. O zaman öğretmen niteliği otomatikman değişmek zorunda. ... İnsan niteliği artarsa vicdani açıdan, tutarlı bir dini duygu, tutarlı bir dindarlık açısından ondan sonra, dini yoksa vicdani açıdan, nitelikli, ahlaki açıdan. Dindar da olabilir, dinsiz de olabilir. Fark etmez. Böyle bir insan tipi yerleştirilirse, yetiştirilebilirse. Bunun her sahaya yansımaları olabileceği gibi öğretmenliğe de olur. Orada da sağlam bir insanın öğretmeni de sağlam olur. Fedakâr olur. Çok beceremiyorsa kendisi, ne diyelim, tutarlı bir insan olduğu için, der ki, “Ben bu işi bilmiyorum, çocukların vebaline girmeyeyim, istifa edeyim” der. İstifa eder. Yani şartlarla bunu sağlayabilirsiniz ya da insan yetiştirmek suretiyle bunu sağlayabilirsiniz. Ama insan değişken bir varlıktır. Bunu şartlarla yerleştirmek gerekir. ... (İmaj iyiye gidecek/Performansa dayalı sistemler artırıldığında)

M4: ... Öğretmenlik eskiden hem bilgiydi hem de eğitim, davranıştı. Şimdi öğretmenlik bilgi noktasında, bütün insanlar bilgiye çok rahat ulaşabiliyorlar. Ama eğitim, davranış bilimi, örnek olma, bu noktada öğretmenlik mesleği gelişirse, geleceğin yine popüler mesleklerinden bir tanesi olur. Yok, işte ben bu yolda bu şekilde devam edeceğim: Sadece öğrencilere derse girip, dersimi anlatıp çıkacağım. Derse bir öğretmen gelecekte bunun çok da fazla bir mana ifade edeceğini düşünmüyorum. Davranış olarak örnek teşkil ederse öğretmen, yine itibarının eski zamanlardaki gibi artacağını düşünüyorum. Böyle olması, bence daha da iyi olur diye. Çünkü gençler, yeni nesil Z kuşağı, örnek şahsiyetler, kişilikler arıyorlar. Bu da biz öğretmenlerden geçecek diyeyim. ... (İmaj iyiye gidecek/Öğretmen iyi bir rol model olduğunda)

MY2: ... YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı'mıza büyük iş düşüyor. ... YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı'mız öğretmenlik mesleği imajımızı düzeltme noktasında gayret sarf etmeli. Ve resmi olarak somut adımlar atmak zorunda. Tıp, diş hekimliği gibi bölümlere alınan öğrenciler belli bir kriter puan neticesinde alınıyorsa, öğretmenlik mesleği de 50.000 puanların aşağısına düşerek daha kaliteli öğrenciler alınıp, eğitildikten sonra, öğrencilerimizin karşısına çıkarılması gerektiğini düşünüyorum. ... (İmaj iyiye gidecek/MEB ve YÖK meslek imajını düzeltme noktasında gayretlerini artırdığında)

M5: ... Gelecekte de öğretmenlik imajının, olumlu imajının devam edeceğini düşünüyorum. Biraz tabii insan felsefesi yaptığımızda, insanın olduğu yerde öğretmen de mutlaka olacaktır. Öğretmenlik mesleği her zaman imajını koruyacaktır. Belki dediğim gibi

bu 2023 vizyonunda, öğretmenlik meslek kanunun çıkarılması düşünülüyor. ... Bu kanun çıktığında, öğretmenlik meslek imajının gelecekte daha olumlu olacağını düşünüyorum. (İmaj iyiye gidecek /Meslek kanunu olduğunda)

MY4: Eğer insanlar, öğrenme eylemi ile bir şeyleri hazır elde etme fiilinin birbiriyle aynı şey olmadığını, öğrenme eylemi ile bir şeyleri papağan gibi tekrar etmenin aynı şey olmadığını anlarsa, o zaman öğretmen tekrardan üst düzeye çıkar. Ama eğer bu anlaşılmazsa, biz sadece işte, internetten veya herhangi bir yerden yapmış olduğumuz alıntıları, başkalarına satmaya devam edersek, öğrenmeyi bundan ibaret kabul edersek, bir kalem kâğıda değmeden, bir ansiklopedi açmadan, bir kaynak kitabı çevirmeden bir öğretmen dizinin dibinde oturmadan, hani eskilerin tabiriyle, hat sanatında vardır ya, meşk etmeden, bunu yapabileceğimizi inanıyorsak biz, öğretmenlik mesleği bundan daha aşağı iner. Ama işin böyle olmadığını kabullenirsek, öğrenme eyleminin daha farklı bir şey olduğunu, davranışlarımızda kalıcı değişikliklerini sağladığı, hazırda olanı almak kadar yeni bir şeyler üretmek olduğunu, eğer anlayabilirsek o zaman hem eğitim-öğretimin, hem okullarımızın, hem de öğretmenlerimizin imajını, bugün olduğu yerden daha iyi noktaya taşınacağına inanıyorum. Yani bu gereksinim meselesi. Bir ihtiyaç meselesi. Bizim öğretmene ihtiyacımızın olduğunu bilmemiz gerekiyor. Birilerine, hani bunu bilmeyen birilerine rağmen, öğretmenin imajını bir yerlere taşımak, şu noktada çok zor. Yani onun için de dedim ya hem bizim kendi özverimiz, hem de yeni yapılacak olan ya da yapılır inşallah, öğretmen yetiştirme programı, Talim Terbiye, ders kitapları, işte diyelim ki hazırlanacak sınav soruları, her şey, bu doğrultuda olursa, inşallah daha farklı olacaktır. Daha güzel olacaktır. (İmaj iyiye gidecek/ Öğretmenler kendini yetiştirdiğinde ve özverili olduğunda, yeni öğretim programı geliştirildiğinde)

İmajın daha kötüye gideceğine inanan katılımcılara göre ise teknolojinin ilerlemesinin öğretmene olan ihtiyacı azaltması, uzaktan eğitim anlayışı, memnuniyetsiz gençlik, mevcut yaklaşımlar ve öğretmene duyulan saygının azalması imajın kötüleşme sebepleridir. Bu görüşlere yönelik bazı görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö3: Gelecekte şöyle. Hani, geçen arkadaşlar de bunu konuştum hatta. Teknoloji o kadar ilerledi ki. Sanki artık birilerinin bize ihtiyacı kalmayacakmış gibi düşünüyorum bazen. Her şey öğreniliyor. ... (İmaj kötüye gidecek/ Teknolojinin ilerlemesinin öğretmene olan ihtiyacı azaltması)

Ö11: Bu konuda çok kaygılıyım. Yani bence gelecekte, maalesef çok daha kötü olacağını düşünüyorum. Çünkü şimdiden bile gençlerimizin özellikle liselerde, öğretmenlere karşı saygısız davranışlarının çoğaldığını duyuyorum, görüyorum. Ve ileride bunların daha

da kötü olacağını, hatta artık öğretmenlerin hiç derse girmek istemeyeceğini ve görüntülü konuşma ile, aynı uzaktan eğitim döneminde olduğu gibi, online olarak ders vereceklerini falan, böyle bir düşüncem var. İnşallah gerçekleşmez. Ama maalesef ki gidişat öyle gözüküyor. (İmaj kötüye gidecek/Öğretmene duyulan saygının azalması, uzaktan eğitim anlayışı)

Ö13: Gelecekte bugünden iyi olacağını düşünmüyorum açıkçası. Ona dair umudum çok fazla yok. ... Yani öyle bir seviyeye gidiyoruz ki, çocuklar hiçbir şeyden memnun olmuyor. Hiçbir şeyden mutlu olmuyor. O yüzden de gelecekte öğretmenlik mesleği gitgide körelecek. Gitgide ihtiyaç kalmayacak diye düşünüyorum. (İmaj kötüye gidecek/Memnuniyetsiz gençlik)

➤ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, tekrar meslek seçme hakkı olsa öğretmenliği neden tercih edeceklerine ya da etmeyeceklerine yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27), tekrar meslek seçme hakkı olsa öğretmenliği neden tercih edeceklerine ya da etmeyeceklerine dair görüş belirtmişlerdir. 27 katılımcıdan 17 si tekrar seçim şansı verildiğinde, tekrar mesleği tercih edeceğini ifade ederken, 5 katılımcı mesleği tercih etmeyeceğini belirtmiştir. 5 katılımcı ise hem tercih etmek için hem de tercih etmemek için sebepleri olduğunu ifade ettikleri için kararsız oldukları sonucuna varılmaktadır. Mesleği tekrar tercih edenlerin ve etmeyenlerin tercih etme nedenlerine de Tablo 26’ da yer verilmiştir.

Tablo 26. Tekrar Meslek Seçme Hakkı Olsa Öğretmenliği Neden Tercih Edeceklerine ya da Etmeyeceklerine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

Mesleği tekrar tercih edip etmeyeceklerine ve sebeplerine dair görüşler					f
Tekrar tercih etmek isteyenler					17
Tekrar tercih etmek istemeyenler					5
Kararsızlar					5
S.N	Tercih etme nedeni	f*	S.N	Tercih etmeme nedeni	f*
1	Mesleği sevdiği için	9	1	Maddi sıkıntılar	3
2	İnsanlar üzerinde iz bıraktığı için	7	2	Etik ve saygı gibi değer kavramları olmadığından	2
3	Yıllar sonra emeklerinin meyvelerini aldığı için	5	3	İtibarı daha düşük olduğu için	2
4	Çocukları sevdiği için	4	4	Yaşam kalitesi düşük olduğu için	1
5	Kutsal olduğu için	4	5	Gelecekte daha kötü olacağı için	1
6	Rehberlik imkânı verdiği için	3	6	Başka meslek istediği için	1
7	Mesleki doyum sağladığı için	3	7	Büyük sorumluluk gerektirdiği için	1
8	Manevi şekillendirme imkânı verdiği için	3	8	Öğretmenler haksızlığa uğradığı için	1
9	Enerji verdiği için	2	9	Sabrı az olduğu için	1
10	Fedakârlığı sevdiği için	2	10	Veli saygısız olduğu için	1
11	İletişim imkânı verdiği için	2	11	Öğretmenin söz hakkı olmadığı için	1
12	Geleceğe hizmet etme şansı verdiği için	2	12	Öğretmen, toplumun gözünde sıradan biri olduğu için	1

*Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla sebep belirtmişlerdir.

Tablo 26 incelendiğinde katılımcılar; mesleği sevdiği, insanlar üzerinde iz bıraktığı, yıllar sonra emeklerinin meyvelerini aldığı, çocukları sevdiği, kutsal olduğu, rehberlik yapma ve manevi şekillendirme imkânı verdiği, iletişim imkânı verdiği, mesleki doyum sağladığı, enerji verdiği, geleceğe hizmet etme şansı verdiği ve fedakârlığı sevmek şeklinde belirttikleri sebeplerden dolayı öğretmenlik mesleğini tekrar tercih edebileceklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bu görüşlere yönelik bazı görüşler aşağıda sunulmuştur:

Ö10: Benim hizmette 28. yılım. Hiçbir yıl ben daralmadım. Niye ben bu mesleği seçtim? Demedim. Sebepleri var. İşte kaynak belli. Sevmek önemli. ... (Mesleği sevdiği için)

M5: Evet, tekrar meslek seçimi olsa muhtemelen artık, söyledim, mesleğimi severek yapıyorum. Mesleğime aşığım. İsteyerek yapıyorum. Tüm külfetlerine, tüm zorluklarına isteyerek katlanıyorum. Tekrar böyle bir şey olsa, yine öğretmen olurum. Hiç tarifsiz, riyasız, samimiyetle söylüyorum. Dolayısıyla tekrar böyle bir durum olsa, insanlara bir şey öğretmek, onlara yol göstermek, onların kalplerine dokunmak, onların yüreklerine dokunmak beni çok mutlu ediyor. ... İnsanlara bir şey öğretmek, onların geleceğine bir damla da olsa dokunabilmek, onların zihinlerinde gönüllerinde iz bırakmak, benim açımdan çok önemli olduğu için, tekrar öğretmenlik mesleğini tercih edeceğimi düşünüyorum. (İnsanlar üzerinde iz bıraktığı için)

Ö11: Ben kesinlikle tercih ederim. Bu soruyu kendime çok sordum. Ve her defasında da tekrar öğretmen olmak istediğimin kanaatine vardım. Çünkü biz meyvelerimizi sonradan topluyoruz. Yani o an o çocuğa bir şeyler verdiğimizizi, yıllar sonra o çocuk karşımıza çıkıpta “Öğretmenim sizi hiç unutmadım” dediği zaman, bizim için en büyük ödül. Ve ben o hazzı hiçbir şeyle değişmem. Yani o nedenle öğretmenlik mesleğini çok seviyorum. Yine olsa, yine öğretmenlik mesleğini seçerim. (Yıllar sonra emeklerinin meyvelerini aldığı için)

M1: 10 kez daha dünyaya gelme hakkım olsa onunda da öğretmenliği seçerim. ... Çünkü çok gerçekten kutsal bir meslek. Çok önemli bir meslek. Yani benim nazarımda öğretmenlik, diğer bütün her şeyden, diyorum ya en başta da söyledim. Bir annelik bir öğretmenlik. İkisi de benim için çok kutsal. Anne değilim ama her yıl değişen 130 tane evladım var. ... (Kutsal olduğu için)

Ö5: ... Seçerdim. Çünkü ben öğretmenliği seviyorum. Öğretmeyi seviyorum. Karşımdaki o boş olan zihinleri, güzel şeylerle doldurmayı seviyorum. ... Sınavlarda en çok soruyu yapsın, değil de, ahlaki yönden de, dini yönden de, bu çocuğun her türlü şekillenmesini istiyorum. O hoşuma gidiyor yani. ... (Manevi şekillendirme imkânı verdiği için)

Ö1: Ben mesleği tercih ederim. Çünkü çok mutluyum. Çünkü çok iletişim odaklı bir insanım. Başka hiçbir meslekte onlarca kişiyle aynı anda iletişim kurma imkânınız yok. Onların fikirlerini, düşüncelerini dinleme, onlara fikir ve düşüncelerinizi aktarma imkânınız yok. Birebir iletişim kurma imkânımız yok. Ve karşılıklı bir şeyler öğrenme, eğitime, gelişme, karşılıklı etik değerler üzerinden istişare edebilme imkânınız yok. Bu sebeple ben tekrar ve tekrar bu mesleği seçerdim. ... (İletişim imkânı verdiği için)

M7: Tekrar meslek seçsem, yine öğretmen olurum. Bu mesleğin vermiş olduğu haz, çok farklı bir haz. ... (Mesleki doyum sağladığı için)

M2: Bir defa kesinlikle yine öğretmenliği tercih ederdim. Gerçekten çocukları sevmek işin başı. İnsanlara faydalı olmak, hele de insanlığın geleceği, ülkemizin geleceğine hizmet ettiğiniz için, ufuklar açtığınız için, çocukların beynini, yaratılış da var olan istidatları keşfetmeye çalıştığınız için, insan yetiştirme sanatı olduğu için aslında tekrar öğretmen olmak isterdim. ... (Çocukları sevdiği için, geleceğe hizmet etme şansı verdiği için)

M6: Ben toplumu yetiştirmenin de öğretmenlikten geçtiğini biliyorum. ... Gerçekten işimi sevdim. Ben idealist biriyim. Toplumu düzeltmenin eğitimden geçeceğini bildiğim için karınca kararınca, ne kadar katkım olur. Onun hesabını yaptım ve buradayım. (Geleceğe hizmet etme şansı verdiği için)

Ö9: Ben öğretmenliği çok seviyorum. ... Öğretmen olmak da hani bir tür fedakârlık gerektiren bir şey. Bende bu fedakârlık çok hoşuma gidiyor. Birine bir şey öğrettiğim zaman, kendimi o gün mutlu hissediyorum açıkçası. ... Kesinlikle tercih ederdim. ... (Fedakârlığı sevdiği için)

Birden fazla sebep bildiren diğer 5 katılımcı ise maddi sıkıntılar nedeniyle, etik ve saygı gibi değer kavramları olmadığından, başka meslek istediği için, yaşam kalitesi düşük olduğu için, gelecekte daha kötü olacağı için, itibarı daha düşük olduğu için, büyük sorumluluk gerektirdiği için, öğretmenler haksızlığa uğradığı için, sabrı az olduğu için, veli saygısız olduğu için, öğretmenin söz hakkı olmadığı ve toplumun gözünde sıradan biri olduğu için tercih etmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Bu görüşlere yönelik bazı görüşler aşağıda sunulmuştur:

Ö7: ... Ben doktor olmak isterdim. ... Çevre seçim şansı vermedi açıkçası. Bilincimiz de yoktu. ... (Başka meslek istediği için)

Ö8: ... Ben tercih etmezdim. Giderdim, o öğretmenlik fakültesinden sonra yazdığım fakültelerden birini yazardım. Onlarda okurdum. Çünkü benimle aynı dönemde, o dediğim fakültelerden mezun olanlar, ... İmaj olarak benden çok üstteler. Yaşam tarzı olarak benden

çok üstteler. Saygınlık olarak benden çok üstteler. Ben tercih etmezdim. Nedeni şu: söz hakkınız yok. Toplumun gözünde herhangi birisiniz. ... Bir saygı gördüğümüz insan öğrencilerimiz kalmıştı, velisini geçtik, diğer meslekleri geçtik, üst düzeyleri geçtik, onları geçtik, bir öğrencimiz kalmıştı artık, son zamanda, o da bitti. Onun gözünde, siz işte devlet dairesinde çalışan bir memursunuz. ... Saygınlık bekliyoruz öğretmenler olarak. ... Bizim saygı gösterilmeye hakkımız var. Ama şu durumda zaten düştük. Gelecekte daha çok korkuyorum. Onun için, ben bugün tekrar aynı güne geri dönsem, tercih etmezdim. (Etik ve saygı gibi değer kavramları olmadığından, yaşam kalitesi düşük olduğu için, gelecekte daha kötü olacağı için)

MY1: ... Ben asla öğretmenliği seçmem. Nedenleri şu: toplumdaki itibarının yerle bir olması. ... (İtibarı daha düşük olduğu için)

MY5: ... Günümüzde küçük yaşlarda olsaydım, herhalde tercih etmezdim diye düşünüyorum. Nedeni de, çünkü günümüzde maalesef öğretmenlerimiz çok eziliyorlar. Çok haksızlığa uğrayan öğretmenlerimiz oluyor. O yüzden de çok da düşünmezdim, diyebilirim. (Öğretmenler haksızlığa uğradığı için)

Ö12: ... Bir daha seçme şansım olsa büyük ihtimal daha fazla, daha farklı bir mesleğe yönelebilirdim diye düşünüyorum. ... Neden olarak da hem kazanç hem de şu anda eski saygınlığının olmadığını düşündüğüm için. ... (Maddi sıkıntılar, itibarı daha düşük olduğu için)

5 katılımcı ise hem tercih etmek için hem de tercih etmemek için sebepleri olduğunu ifade ettikleri için kararsız oldukları sonucuna varılmaktadır. Bu görüşler aşağıda sunulmuştur:

Ö4: Çocukları sevdiğim için öğretmenliği yeniden tercih edebilirdim. Ancak ekonomik nedenlerden dolayı artı toplumdaki öğretmenlerin şu an bulunduğu noktadan dolayı tercih etmeyebilirdim.

Ö6: ... İki şekilde ele almak istiyorum ben. Şöyle mesleki doyum, aldığımız haz, mesleğinizi icra ederken aldığımız haz ve doyum beni tekrar öğretmenlik mesleğini tercih etmeye iterdi, onu söyleyeyim. ... Bu döneme baktığımda, bu dönemde eğitim-öğretimde yaşadıklarım baktığımda, birçok anlamda mesleğe yeni başlayan arkadaşların yerinde olmak asla da istemem. Biz yine talihli bir mesleği yapan kuşakmışız diyeyim. Çünkü biz çok güzellikler yaşadık. Yani gerçekten verdiğimiz karşılığını her manada aldık. Beşeri münasebetlerde de olsun. Çok güzel geri dönüşüm oldu. Ama bugün işte toplumun gelmiş

olduğu seviyeye baktığımda, etik değerlere saygı konusunda, öğretmene saygı konusunda ve sadece toplumun değil bence, birçok şeyin etkisi var, maalesef diyebiliyorum sadece.

M3: Mesela öğretmenliğin şöyle iyi tarafı var. Bu para ile alakalı bir durum değil. Eserini gördüğün zaman seviniyorsun. Çocuklarla iyi bir ders yaptığın zaman seviniyorsun. Çocuk gözünün içine baktığın zaman, seni dinlediği ve anladığı zaman seviniyorsun. Yetiştirdiğin zaman hoşuna gidiyor. Hele ahiret düşüncesi ile hareket edersen, bunların adı sadaka-i cariyeye oluyor. Eğer iyi yetiştirirsen. Bunlar mesleği seçmeye dönük sebepler olabilir. Ama mesela bugün öğretmenliği seçmek istesem, vebali çok büyük olduğu için, mümkün olsa başka bir şeyi seçmek isterim. Çünkü öğretmenlik zor bir şey. Yani çok büyük vebali de olan bir meslek. Bir öğrencinin hayatına, eğitim hayatına, dini hayatına, kültürel hayatına katkıda sağlayabilirsin. Onlara engelde olmuş olabilirsin. Bu ikisi tabi ki tehlikeli bir durum.

Ö13: Neden tercih ederim? Ben dedim ki bir keresinde çocuğa, işte “Hocam siz tıp okudunuz değil mi? Ortaokul çocuğu ya, çok anlamıyorlar. Fen bilgisi, işte sistem falan anlatınca çocuklar sizi doktor yerine koyuyorlar. “Yok” dedim. Okumadım. Ben okuyamadım, kazanamadım.” Dedim. “E Niye?” falan. Bir – iki sıkıntımdan bahsettim. O yüzden kazanamadım, dedim. Çocuk böyle durdu: “Hocam iyi ki kazanamamışsınız, iyi ki bizim öğretmenimiz olmuşsunuz” dedi. Yani bunu duyunca diyorsun ki: “iyi ki, iyi ki öğretmenim.” Demek ki dokunabilmişim. Yani öğrencilere dokunma kısmı, tekrar dünyaya gelsem yine öğretmen olurum kısmı. Niye olmam? Yani ileride bu belki çocukların tavrı mı? Belki benim sabrımın azalması mı? Belki maddi kaygılar mı? Olmazsam belki onlar için tercih etmezdim.

Ö15: Çocukların masumiyeti, sevgileri için seçmek isterdim. Fakat çoğu veliden gördüğümüz saygısızlık, bazen düşüncelerin değişmesine sebep olabiliyor.

4. Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

➤ Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için yapılması gerekenlere yönelik bulgular

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak amacıyla yapılması gerekenlerin daha kolay sınıflandırılması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi için 5 farklı başlıklandırma yapılmıştır. Mesleki imaja katkı sağlayacağı düşünülen etmenlerden olan; öğretmenler, toplum, MEB, siyasi aktörler ve medyanın neler yapması gerektiği hususunda, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

❖ Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için öğretmenlerin yapması gerekenlere yönelik bulgular

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27) öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için öğretmenlerin yapması gerekenler hakkında görüş belirtmişlerdir. Bu önerilerin dağılımı Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Öğretmenlerin Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Öğretmenlerin yapması gerekenler	f*
1	Kendini geliştirmeli	15
2	Kılık kıyafetine dikkat etmeli	9
3	Yeniliklere açık olmalı	7
4	Öğretmen her yerde davranışlarına dikkat etmeli	6
5	Alan bilgisi yeterli olmalı	5
6	Rol model olmalı	4
7	Öğretmen sıradan olmamalı	3
8	Öğretmen ders dışı etkinlikler yapmalı	3
9	Öğrenci ile ilişkisini güçlü tutmalı	3
10	Mesleğini sevmeli	2
11	Öğretmenler rekabet halinde değil, birlik olmalı	2
12	Veli ile iletişimde iyi olmalı	2
13	Eğitimci olduğunu unutmamalı	1
14	Çokça emek vermeli	1
15	Kalbine girmeli	1

Tablo 27. (Devamı)

16	Tutarlı olmalı	1
17	Toplumsal değer yargılarına göre kendini geliştirmeli	1
18	Fedakâr olmalı	1
19	Anlatımda yetkin olmalı	1
20	Manevi farkındalık oluşturmali	1
21	Topluma tepeden bakmamalı	1
22	Öğrenci ayrımı yapmamalı	1
23	Eğitim haberlerini ve modellerini takip etmeli	1

*Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla öneri belirtmiştir.

Tablo 27 incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen öğretmenler tarafından yapılması gerekenlerin 23 öneriden oluştuğu görülmektedir. Öneriler arasında en çok tekrar eden öneri öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiği yönündeki öneridir.

Katılımcılara göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için öğretmenlerin yapması gerekenler; kendini geliştirmeli, kılık kıyafetine dikkat etmeli, öğretmen her yerde davranışlarına dikkat etmeli, alan bilgisi yeterli olmalı, yeniliklere açık olmalı, rol model olmalı, öğretmen sıradan olmamalı, öğretmen ders dışı etkinlikler yapmalı, öğrenci ile ilişkisini güçlü tutmalı, mesleğini sevmeli, öğretmenler rekabet halinde değil-birlik olmalı, veli ile iletişimde iyi olmalı, eğitimci olduğunu unutmamalı, çokça emek vermeli, kalbine girmeli, tutarlı olmalı, toplumun değer yargılarına göre kendini geliştirmeli, fedakâr olmalı, anlatımda yetkin olmalı, manevi farkındalık oluşturmali, topluma tepeden bakmamalı, öğrenci ayrımı yapmamalı, eğitim haberlerini ve modellerini takip etmeli şeklindedir. Birden fazla öneri belirten öğretmen ve okul yöneticilerinin sundukları aynı öneriler ile ilgili dikkat çeken görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö1: ... Öğretmenlik mesleğinin mesaisi yoktur. Öğretmenlik mesleğinin başlama zili ve bitiş zili yoktur. Keşke onu içselleştirmiş olsak. ... Ya da öğretmen olarak daha iyi eğitim için, şu an teknolojinin gereği ne? Şuan mesleğin gereği ne? Her yerde defalarca söyleniyor. Bir sürü proje çeşidi var. ... Ders dışı zamanlarda öğrencileriyle projeler yapsa, etkinliklere katılsa, fuarlara katılsa, beraber sinemaya gitse, beraber camiye gitse, eğitimci olduğunu, öğretmenden öte, öğretmenden öte eğitimci olduğunu unutmazsa. Emek vermekten feragat etmese, öğretmenlik mesleği için çok ciddi bir algı değişikliğine sebep olur. ... Yani öğretmenlik mesleğinin emekle, sevgi ile fedakârlıkla, teknolojiye yetişmek ile dünyanın gereklerine sahip, dünyanın istediği şekilde, istediği biçimde, bilgiyi üretmek ve sunmak olduğunu keşke bilsek. Ve bunlar konusunda kendimizi tam anlamıyla yetiştirsek. Yani

“mesleğe giderim, işimi yaparım, gelirim, maaşımı alırım.” şeklinde bakmazsak meslek imajı için, öğretmenler adına, devrim niteliğinde adımlar atmış oluruz. (Kendini geliştirmeli)

MY4: Öğretmenlerin bir defa sürekli olarak öğretmenlik mesleğinin oldum mesleği değil, olacağım mesleği olduğunu bilmesi. Yani hiçbir zaman, Yunus'un dediği gibi biz hamdık, piştik ama daha yanmadık. Piştiğimizde kendimizi yeterli görmeyeceğiz. Pişmeye devam edeceğiz. Bizim 60 yaşında da öğreneceğimiz şey var. Bizim 3 yaşındaki çocuktan da, 8 yaşındaki çocuktan da öğreneceğimiz şey var. ... Öğretmen durmayacak. Öğretmen sürekli kendini yenileyecek. Sürekli, dedim ya illa hizmet içinden olmak şart değil. Sürekli kendine yeni bir şeyler katacak. Hayatın değiştiğini fark edecek. Karşısındaki kitlenin değiştiğini fark edecek. Bu değişime göre kendisini yeniden dizayn edecek. Öğretmenin işi bu. (Kendini geliştirmeli)

Ö5: Bir defa kılık-kıyafet, kişisel bakım. Bu çok önemli. Yani ben, çok kısa bir süre de olsa, idarecilik yapmış olmanın verdiği bir şeyle bu sendikaların, sivil itaatsizlik konusunda, işte “Öğretmen, serbest kıyafet ile okula gelebilir” dendiğinde ben yırtık kotla okula gelen öğretmen gördüm. Tıraşsız okula gelen öğretmen gördüm. Ne bileyim, üstü başı dökülür ya da sabah dediğim gibi yataktan kalkıp gelen öğretmen gördüm. Bence bunu yapmamalıyız. Çünkü bu bizim gerçekten mesleğimizin imajını zedeliyor. Tabii ki serbest kıyafetle gelinebilir. Ama yine de dikkat etmemiz gereken şeyler olduğunu bilmeliyiz. Yani biz öğretmeniz. Dışarıdan gelen bir insanla, bir veli ile aynı değiliz. Sınıfa girdiğinde en azından, evet burada ki bir öğretmen desin. (Kılık kıyafetine dikkat etmeli)

Ö10: En azından bilgisinde, branşında yeniliklere açık olmalıdır. Mesela matematikte yeniliklere ne kadar açık olabilirsiniz? Bilgi, konu aynı, müfredat aynı. Ama soru tiplerine, soru şekillerine, adapte olabilmeli. Yani açık olmalı. ... (Yeniliklere açık olmalı)

Ö9: ... Sadece öğretmenlik okulda olan bir meslek değil. Biz okuldan çıktığımız zaman işte sokakta, caddede, parkta, bahçede, biz orada da öğretmeniz aslında. Orada da öğretmenlik mesleğine uygun davranmamız gerekir. Yoksa okuldan çıktık da öğretmenlik vasfımız bitmiyor. Öğretmenlik bir ömür boyu. Her yerde davranışlarımıza dikkat etmemiz gerekir. (Öğretmen her yerde davranışlarına dikkat etmeli)

M3: ... Öğretmenin akademik anlamda, bir de tutarlılık anlamında kendini yetiştirmesi lazım. Akademik anlamda, metot anlamında, üslup anlamında çok iyi şey bilebilirsin, ama anlatamazsınız. Çok iyi cümleler kurarsınız ama üslubunuz problemlidir, o cümleler çocuklara batar. Dolayısıyla öğretmenlerin hem mesleki anlamda hem kültürel anlamda hem de ahlaki anlamda kendini kontrol etmesi gerekir. (Alan bilgisi yeterli olmalı, anlatımda yetkin olmalı)

Ö4: Öğretmen, öncelikle alan bilgisinde yetkin olmalı. Kendi alanında gerekli donanıma sahip olmalı. (Alan bilgisi yeterli olmalı)

MY3: ... Bu mesleği hakkı ile icra etmekte en büyük pay bizlere düşmekte. Bu yüzden bütün öğretmenlerimizin gerek giyim kuşam, gerek üslup, gerek davranış hal ve hareketleri ile başta öğrencilerimiz olmak üzere toplumun bütün paydaşlarına örnek olması gerekir. Bu mesleği müspet bir imaj kazandırmanın yolu da bence bundan geçmekte. (Rol model olmalı)

M5: ... Öğretmen iyi bir rol model olmalı. ... Bilgisi ile görgüsü ile otoritesi ile örnek olmalı. Genel kültürü çok zengin olmalı. Efendim pedagojik bilgisi alan bilgisi çok iyi olmalı. Kılığı ile kıyafeti ile duruşuyla, yürüyüşüyle çok iyi olmalı. Bizim önceki bakanımız Sayın Ziya Selçuk hocamızın bir sözü vardı. Derdi ki “Öğretmenin koridorda yürüyüşü bile ders niteliğindedir.” gerçekten öyle. Öğretmenin yürüyüşü, duruşu, konuşması, efendim giyimi, kuşamı, bilgisi, görgüsü, öğretmenlik mesleğinin imajına olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorum. (Rol model olmalı)

Ö2: Öğretmen kendini özellikle bulunduğu kurumda, bulunduğu sosyal çevrede, ayırt edebilecek şekilde kendini ortaya koyabilmeli. Söyledikleri ile yaptıkları ile giyimiyle, kuşamıyla, hal ve hareketleri ile. ... (Öğretmen sıradan olmamalı)

Ö11: ... Velilerle iletişimimizi güçlü tutmalıyız. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Zaten çocuklarla anlaşıyoruz. Çocuk bizim işimiz. Ama veliyi de devreye sokmamız lazım. Bazı meslektaşlarımın bunu yapmadığını görüyorum. Hani velilerle çok uzaklar. Çok seviyeliler. Böyle yaparsak biz asla kendi imajımızı sağlamlaştıramayız ve iyi bir yere getiremeyiz, diye düşünüyorum. (Veli ile iletişimde iyi olmalı)

M1: ... Birbirimize karşı düşman değil, birbirimize karşı dost olmalıyız Biz birbirimizin, öğretmenler, birbirimizin yurduyuz, aslında kurdu değiliz. Biz bir rekabet içinde değiliz. Bizim en büyük rekabetimiz dış dünya ile alakalı olmalı. Çünkü gençlerimizi, öğrencilerimizi yutmak üzere olan çok tehlikeli bir dünya var. Biz hepimiz birlik olup o dünyaya karşı rakip olmalıyız. Böyle düşünüyorum. (Öğretmenler rekabet halinde değil, birlik olmalı)

MY1: Bence öğretmenlerin yapması gereken, bu toplumun bir bireyi isen, bu toplumun değer yargılarına göre kendini şekillendirmen gerekiyor. İşte ben böyle düşünüyorum, demekle bu iş olmuyor. Biz toplum olarak beraberce yaşıyoruz. Dolayısıyla toplumu göz ardı ederek, bazı şeyleri yapmamızın yanlış olduğunu düşünüyorum. Toplumla beraber, toplumun yapısına uygun bir imaj geliştirmemiz gerekiyor, diye düşünüyorum. (Toplumun değer yargılarına göre kendini geliştirmeli)

❖ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için toplumun yapması gerekenlere yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27) öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için toplumun yapması gerekenler hakkında öneriler belirtmişlerdir. Bu önerilerin dağılımı Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28. Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Toplumun Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Toplumun yapması gerekenler	f*
1	Öğretmene karşı sevgi ve saygı beslemeli	12
2	Öğretmenine müdahale etmemeli	4
3	Öğretmenlerle iletişimi güçlü tutmalı	4
4	Toplumun eğitim ve kültür seviyesi artmalı	3
5	Toplum medyanın olumsuz etkisinden kurtulmalı	3
6	Eğitimin önemini kavramalı	3
7	Öğretmeni yalnız bırakmamalı	3
8	Öğretmene güvenmeli	3
9	Önyargılardan vazgeçilmeli	2
10	Öğretmenlerle uyum içinde olmalı	2
11	Sadece tatille gündem yapmamalı	1
12	Toplum empati yapmalı	1

*Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla görüş belirtmiştir.

Tablo 28 incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen toplum tarafından yapılması gerekenlerin 12 öneriden oluştuğu görülmektedir. Öneriler arasında en çok tekrar eden öneri, öğretmene karşı sevgi ve saygı beslemeleri gerektiği yönündeki öneridir.

Katılımcılara göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için toplumun yapması gerekenler; öğretmene karşı sevgi ve saygı beslemeli, öğretmenine müdahale etmemeli, öğretmenlerle iletişimi güçlü tutmalı, toplumun eğitim ve kültür seviyesi artmalı, toplum medyanın olumsuz etkisinden kurtulmalı, eğitimin önemini kavramalı, öğretmeni yalnız bırakmamalı, öğretmene güvenmeli, önyargılardan vazgeçilmeli, öğretmenlerle uyum içinde olmalı, sadece tatille gündem yapmamalı, toplum empati yapmalı şeklindedir. Aynı öneri ile ilgili hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin görüşlerinin de yer aldığı örneklerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö1. ... Bir zaman öncesindeki gibi, öğretmene karşı duyduğumuz saygı, onlara karşı hayatımızda ayırdığımız manevi ayrıcalıklardan keşke feragat etmesek. Keşke aynı düzeyde saygı duysak. Biz öğretmene çocuğumuzu emanet ediyoruz. Bir insan için hayattaki en önemli şeylerden biri evlat değil mi? Evladını emanet edecek kadar güvendiği, sevdiği insana, birazcık da saygısını artırsa keşke toplum değil mi? ... Bir öğretmen, bir toplumdaki ekstradan

ne isteyebilir? Saygı, sevgi ve hürmetten başka ne ister? Keşke bunları kaybetmezsek. Toplum açısından baktığımızda. ... (Öğretmene karşı sevgi ve saygı beslemeli)

M4: Toplumda, eskiden “eti senin, kemiği benim” derdiler veliler, değil mi? şimdi öyle demiyor veli: eti de benim, kemiği de benim, ayakkabısı da benim, ayakkabısının tozu da benim diyor. Toz kondurmuyorlar çocuklarına. Bu eğitime balta vuruyor. Toplumun yapması gereken ne? “Eti senin, kemiği benim” demesi gerekir. Bir eğitim yuvasına çocuğunu gönderiyorsa bir veli, bunu söylediği zaman, toplumdaki öğretmenin beklentisi, öğretmenin imajı yerine gelmiş olur, şekillenmiş olur. (Öğretmene güvenmeli)

Ö3: Bir tık daha geride durup, işi öğretmene bırakmak. Öğretmenim mutfağını müdahale etmeden bir. İkincisi bu kadar değerli bir mesleği sadece 3 aylık yatışlara bağlamamak. Yani öğretmenlik sadece 2 aylık 3 aylık yaz tatillerinden ibaret değil. (Öğretmenine müdahale etmemeli, sadece tatille gündem yapmamalı)

MY1: Toplumun işi farklı, öğretmenin işi farklı. Bir veli düşünün. Adam neredeyse gelecek sınıfın içine girecek öğretmene mesela, şu şu şekilde yapılır deme noktasına geliyor. Bu da yanlış bir şey. Dolayısıyla herkes kendi yerini bilmesi gerekir, diye düşünüyorum (Öğretmenine müdahale etmemeli)

M3: Toplum öğretmene yardım etmeli. Öğretmen tek başına bir şey yapamaz. Öğretmene: “Hocam ben ne yapabilirim?”, “Bizim çocukla ilgili ben ne yapabilirim? Onu söyleyin. Ben de onu yapayım” diyebilmeli. (Öğretmeni yalnız bırakmamalı)

Ö10: Toplum eğitimin önemini bilmeli. Bir insan “ben bugünü kurtarayım” dememeli. Bir anne, bir baba, bir dede hiçbir zaman öğretmeni yerden yere vurmamalı. Konuştuğu cümleler eğitimle ilgili, öğretmenle ilgili cümlelerine çok dikkat etmeli bence. Yani çocuk alıyor. Anne baba, mesela diyor ki; şu öğretmen çok iyi. İki çocuğu var. İki çocuğun da öğretmenlerini yargılıyorlar evde. Bir öğretmeni çok meth ediyorlar, birini yargılıyorlar. Fakat orada yargıladıkları öğretmenin dersine girdiği çocuğun ne durumda olduğunu bilmiyorlar. Bunun için yani toplum eğitimin önemini bilmeli işin özü. Ne yapmalı? El üstünde tutmalı bu işi, daha iyiye gitmesi için. (Eğitimin önemini kavramalı)

MY4: Toplum bir defa şuna karar verecek. Diyecek ki; burada eğitilmesi gereken bir kitle var. Ya bu kitleyi ebeveyn olarak benim eğitmem lazım ya da eğer ben ebeveyn olarak eğitememişsem, bunu eğitecek birileri var. Benim bunlarla bir iletişim haline geçmem lazım. Doğru bir iletişim kurmam lazım. Ve bu çocukların eğitimine bir katkıda bulunmam lazım. ... (Öğretmenlerle iletişimi güçlü tutmalı)

Ö9: Toplumunda, açıkçası bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Toplumda belki öğretmenler hakkında önyargılar da olabilir. Çünkü sadece medyadan, televizyondan, gazetelerden gördükleri ile etkileniyorlar. Bunlarla ilgili belli konferanslar düzenlenebilir okullarda. Veli toplantılarına sık sık katılarak yaptığımız çalışmalar onlara sergilenebilir. Onlar da bunu gördükçe onların da düşüncelerinin değişeceğine inanıyorum. (Toplum medyanın olumsuz etkisinden kurtulmalı)

Ö11: Toplumun da bence empati yapması gerekiyor. Yani kendilerinin, evde bir çocukla zor baş edip bizim sınıfta 30 çocukla uğraştığımızı düşünüp öyle hareket etmeli ve öyle davranmalı ve öğretmenlere de o şekilde yaklaşımları gerek. ... (Toplum empati yapmalı)

❖ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için MEB'in yapması gerekenlere yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27) öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için MEB' in yapması gerekenler hakkında öneriler belirtmişlerdir. Bu önerilerin dağılımı Tablo 29' da sunulmuştur.

Tablo 29. Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin MEB'in Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	MEB'in yapması gerekenler	f*
1	Öğretmenin arkasında durmalı	8
2	Maddi anlamda destekleyici olmalı	8
3	Öğretmenlik meslek kanunu çıkarılmalı**	6
4	Günübirlik kararlar alınmamalı	4
5	Öğretmen yetiştirme programı tekrar gözden geçirilmeli	3
6	Öğretmen itibarı iade edilmeli	3
7	Öğretmende aranan nitelikler netleştirilmeli	3
8	Eğitim ve güvenlik konuları siyasetten uzak olmalı	2
9	Öğretmenlere verimli olacak faaliyetler düzenlenmeli	2
10	Karar sürecinde öğretmen daha yetkin olmalı	2
11	MEB' deki yetkililerin öğretmenlik geçmişi olmalı	2
12	Tesvik edici olmalı	1
13	Nitelikli öğretmen ayrımı yapılmalı	1
14	Performansa göre unvanlar getirilmeli	1
15	Kadro, ücretli, sözleşmeli ayrımı ortadan kaldırılmalı	1
16	Veliye öğretmenden daha çok söz hakkı vermemeli	1
17	Öğretmeni kısıtlamamalı	1
18	Sosyal alandaki imkânlar genişletilmeli	1
19	Eğitim fakülteleri ile okullar arasındaki bağ güçlendirilmeli	1
20	Bütün öğretmenler köyde tecrübe kazanmalı	1

*Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla öneri belirtmiştir.

**Nitel veriler, öğretmenlik meslek kanunu yürürlüğe girmeden önce elde edildiğinden bu öneri ile karşılaşılmıştır.

Tablo 29 incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen MEB tarafından yapılması gerekenlerin 20 öneriden oluştuğu görülmektedir. Öneriler arasında en

çok ifade edilen öneriler, öğretmeninin arkasında durması, maddi anlamda destekleyici olması ve öğretmenlik meslek kanunun çıkarılması gerektiği yönündeki önerilerdir.

Katılımcılara göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için MEB'in yapması gerekenler; öğretmenin arkasında durmalı, maddi anlamda destekleyici olmalı, öğretmenlik meslek kanunu çıkarılmalı, öğretmen yetiştirme programını tekrar gözden geçirilmeli, günübirlik kararlar alınmamalı, öğretmen itibarı iade edilmeli, öğretmende aranan nitelikler netleştirilmeli, eğitim ve güvenlik konuları siyasetten uzak olmalı, öğretmenlere verimli olacak faaliyetler düzenlenmeli, karar sürecinde öğretmen daha yetkin olmalı, MEB'deki yetkililerin öğretmenlik geçmişi olmalı, teşvik edici olmalı, nitelikli öğretmen ayrımı yapılmalı, performansla göre unvanlar getirilmeli, kadrolu, ücretli, sözleşmeli ayrımı ortadan kaldırılmalı, veliye öğretmenden daha çok söz hakkı vermemeli, öğretmeni kısıtlamamalı, sosyal alandaki imkânlar genişletilmeli, eğitim fakülteleri ile okullar arasındaki bağ güçlendirilmeli, bütün öğretmenler köyde tecrübe kazanmalı şeklindedir. Aynı öneri ile ilgili hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin görüşlerinin de yer aldığı örneklerden bazıları aşağıda verilmiştir:

M4: ... Şimdi hep öğrencilerin ön plana çıktığı bir dönemde yaşadık. Ama şu son yıl, özellikle 1-2 yıldır bu toparlanmaya başladı. Özellikle "147" öğretmeni şikâyet hattı diye geçiyordu. Onun kaldırılması biz öğretmenleri rahatlattı. Yani sadece öğrencinin dediği doğru yaklaşımı doğru değildi. Öğretmen de elbette ki haklıdır her zaman, öğrenci de haklı olabilir. Bu noktada Milli Eğitim Bakanlığı'nın da biraz daha öğretmenlerin arkasında olması gerekiyor. ... (Öğretmenin arkasında durmalı)

Ö2: ... Özellikle eğitim, güvenlik konularının tamamen siyasetten azade olması taraftarıyım. Bu siyasallaştıkça, günübirlik kararlarla çok sağlıklı yere gideceğimizi düşünmüyorum. Ben 25. yılımı çalışıyorum. İlk başladığımda farklı bir sistemde başladım. Mesela sınıf öğretmeni olarak. Sonra siyasi bir kararla bitişik eğik yazı falan geldi. Mesela o nesil acayip derecede mahvoldu. Benim çocuklarım da var işin içinde. Sonra bir daha tekrar bir değişikliğe gidildi. Tekrar dik temel harflere geçildi. Bu tür kararların bence ince elenip sık dokunduktan sonra akademik çalışmalar vesaire yapıp, bununla ilgili toplantılar vesaire yapıldıktan sonra, karar verilmesi lazım. ... (Günübirlik kararlar alınmamalı, eğitim ve güvenlik konuları siyasetten uzak olmalı)

Ö5: ... Özellikle son zamanlarda veliye daha çok konuşma hakkı verip de, bizi kısıtlamasına üzüliyorum. Yani öğretmen de yeri geldiğinde konuşabilmeli. ... Bir kararı verebiliyorken rahat bir şekilde verelim, korkarak değil. Aman veli ne der? Veli bize bu

konuda güvenmeli. Velinin güveni de Milli Eğitim'in bize birazcık daha yetki vermesini, biraz arkamızda durmasını istiyorum. (Karar sürecinde öğretmen daha yetkin olmalı)

M2: ... Kesinlikle kariyer basamaklarının, bence daha da artırılarak, meslek hayatının başlangıcı ile bitişindeki sıfatı, unvanı öğretmen. Tamam, ama bunun derinleştirilmesi lazım. Yani sınıflandırmada demiyorum. Performansına göre unvanlar getirilmeli. (Performansa göre unvanlar getirilmeli)

MY1: Milli Eğitim'in yapması gereken en önemli işlerden birisi bence şöyle. Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun en kısa sürede hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Öğretmenlik meslek kanunu çıkarılmalı)

M3: ... Milli Eğitim Bakanlığı, bu anlamda gerekirse öğretmeni de kontrol altına almalı. Çeşitli sistemsel engeller ya da sistemsel yapılar oluşturmali. Öğretmen yetiştirme konusunda, ... Öğretmen olmayacak kapasitedeki insanların da gerekirse elenebilmesi için, bir takım yollar aramalı. Öğretmen geliyor mesela diyelim ki, tabii bunlar da kolay değil. Bunları ortaya koymak. Öğretmen problemlili ama Milli Eğitim nasıl problemlili olduğunu bilecek? Yani sistemin içine girdikten sonra sistemin dışına itilebilecek şeyleri varsa o zaman gerekirse sistemin dışına itmeli. Şuan neye bakıyor? Bakıyor, terör örgütüne mensup mu değil, değilse içeri alıyor. Ama öğretmenin, bir de sınava çalışmış, bir iki bir şey biliyor. Onun dışında öğretmenin hiçbir niteliği yok. Konuşması yok. Üslubu yok. Metodu yok. İnsana saygısı yok. Bununla ilgili bir takım çalışmalar yapmaları lazım. (Öğretmende aranan nitelikler netleştirilmeli)

Ö11: Milli Eğitim Bakanlığının, bence son zamanlarda büyük bir düzelme de olduğunu görüyorum. Özellikle şu şikâyet hattının kaldırılması çok büyük bir yenilik ve güzelliği bizim için. Bunun dışında, tabii ki, maaşımız artarsa statümüzün de artacağını düşünüyorum. Öğretmenlere daha fazla imkânların sunulmasını, mesela öğretmenlerden sadece öğretmenlerin faydalanması gibi. Öğretmenlik mesleğinin daha bir ayrıcalıklı hale getirilmesini istiyorum ki daha çok tercih edilsin. Yani öğretmenlerin toplumda daha fazla ayrıcalığı olsun ki, insanlar da bu mesleğe saygı duysunlar ve tercih etsinler. (Maddi anlamda destekleyici olmalı, sosyal alandaki imkânlar genişletilmeli)

MY4: ... Öğretmen yetiştirme programını tekrar gözden geçirmeleri gerekiyor. Eğitim fakülteleri ile okullar arasındaki bağı güçlendirmeleri gerekiyor. Biz burada, okula başlıyoruz. 50 gün, 55 gün sonra üniversite açılıyor. Üniversiteden stajyer geliyor. Diyor ki işte bunu ayarla. Burada bile çelişki var. Burada okullar, üniversite niye farklı başlasın? Eğitim fakülteleri liselerle beraber, ortaokul neyse, hepsi beraber başlar. Aynı doğrultuda başlar. Bir öğretmen dediğim gibi sadece 1 yılına staja gönderilmez. Birçok şeyin

eklenmesi lazım. Yani bakanlığın bu noktada bunu yapması lazım. (Öğretmen yetiştirme programı tekrar gözden geçirilmeli, eğitim fakülteleri ile okullar arasındaki bağ güçlendirilmeli)

❖ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için siyasi aktörlerin yapması gerekenlere yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27) öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için siyasi aktörlerin yapması gerekenler hakkında öneriler belirtmişlerdir. Bu önerilerin dağılımı Tablo 30' da sunulmuştur.

Tablo 30. Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Siyasi Aktörlerin Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Siyasi aktörlerin yapması gerekenler	f*
1	Sadece 24 Kasımlarda hatırlanmamalı	5
2	Öğretmenlerle ilgilenmeli	4
3	Öğretmenler lehine düzenleme yapmalı	4
4	Siyasetçiler eğitime karışmamalı	4
5	Ekonomik şartlar daha iyi hale getirilmeli	4
6	Medyanın öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu olayları gündeme taşımaması sağlamalı	3
7	Meslek kanunu çıkarılmalı**	3
8	Eğitim konularında siyasal birlik olmalı	2
9	Öğretmenin saygınlığını dile getirmeli	2
10	Öğretmenlere hak ettiği itibarı kazandırmak için çalışma yapılmalı	1
11	Mesleğe saygı duymalı	1
12	Liyakat-ehliyet sistemine önem verilmeli	1
13	Eğitimle ilgili daha çok araştırma yapmalı	1
14	Mecliste daha çok öğretmen olmalı	1
15	Meslekle ilgili kararlar alınırken sağduyulu olunmalı	1
16	Öğretmenleri yüreklendirici söylemler olmalı	1
17	MEB siyasetten arındırılmalı	1
18	Verilen sözlerin arkasında durmalı	1
19	Üniversitelerle işbirliği yapmalı	1
20	Öğretmenlere yönelik söylemlere dikkat etmeli	1
21	Siyasiler kendi öğretmenlerini hatırlamalı	1

*Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla öneri belirtmiştir.

**Nitel veriler, öğretmenlik meslek kanunu yürürlüğe girmeden önce elde edildiğinden bu öneri ile karşılaşılmıştır.

Tablo 30 incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen siyasi aktörler tarafından yapılması gerekenlerin 21 öneriden oluştuğu görülmektedir. Öneriler arasında en çok tekrar eden öneri, öğretmenlerin sadece 24 Kasımlarda hatırlanmaması gerektiği yönündeki öneridir.

Katılımcılara göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için siyasi aktörlerin yapması gerekenler; sadece 24 Kasımlarda hatırlanmamalı, öğretmenlerle ilgilenmeli,

öğretmenler lehine düzenleme yapmalı, siyasetçiler eğitime karışmamalı, medyanın öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu olayları gündeme taşımasını sağlamalı, ekonomik şartlar daha iyi hale getirilmeli, meslek kanunu çıkarılmalı, eğitim konularında siyasal birlik olmalı, öğretmenin saygınlığını dile getirmeli, öğretmenlere hak ettiği itibarı kazandırmak için çalışma yapılmalı, mesleğe saygı duymalı, liyakat-ehliyet sistemine önem verilmeli, eğitimle ilgili daha çok araştırma yapmalı, mecliste daha çok öğretmen olmalı, meslekle ilgili kararlar alınırken sağduyulu olunmalı, öğretmenleri yüreklendirici söylemler olmalı, MEB siyasetten arındırılmalı, verilen sözlerin arkasında durmalı, üniversitelerle işbirliği yapmalı, öğretmenlere yönelik söylemlere dikkat etmeli, siyasiler kendi öğretmenlerini hatırlamalı şeklindedir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö7: 24 Kasım'dan 24 Kasım'a hatırlamamaları bence yeterlidir. Yani siyasi aktörlerin yapabileceği budur. 24 Kasım'da, işte iki tane öğretmenle fotoğraf çektirip, bütün siyasi aktörler aynı. Biri ikisi değil. Hepsi aynı. İki tane öğretmenle fotoğraf çektirip, bir de Öğretmenler Günü mesajı. Tamam bitmiştir. Bunu yapıyorlar. ... (Sadece 24 Kasımlarda hatırlanmamalı)

Ö1: ... Hiçbir siyasi aktörün bir şehri ziyarete geldiğinde okulları gezdiğini görmedim. Keşke okulları gezseler, öğretmenlere ne yaptıklarını sorsalar. Milli Eğitim bünyesinde çalışmayan bir siyasi aktörün, bir şekilde çalışmamış bir siyasi aktörün ya da bakanlık temsilcisi olmamış birinin çok fazla gelip okulları gezdiğini, öğretmenlerin halini, hatırını sorduğunu ya da bunu gündeme getirdiğini çok görmedik. Keşke onlardan bunları görsek. Çünkü toplumda, en çok emek verilmesi ve yatırım yapılması gereken alan eğitim. Peki, eğitimci kim? O da öğretmen. Onları birazcık daha hatırlamamız lazım siyasi anlamda. ... (Öğretmenlerle ilgilenmeli)

M4: ... Öğretmenler için çok güzel yasalar çıkartılabilir. Öğretmenlerin çalışma ortamlarını daha da iyi hale getirebilirler. İşte köy okullarında sıkıntı yaşayan öğretmenlerimiz var. Hala sobalı okullarda eğitime devam eden öğretmenlerimiz var. Bu noktada siyasiler Milli Eğitim'e destek verirseler, öğretmenlere destek verirseler, öğretmeninde eli güçlenir. Daha rahat, güzel bir ortamda eğitim-öğretim yaparlar. (Öğretmenler lehine düzenleme yapmalı)

Ö8: ... Öğretmenlerden daha çok dinlenen, sözlerine itibar edilen devlet büyüklerimiz, onlar da kendi konuşmalarında, vatandaşları ile görüşmelerinde, mitinglerinde, her zaman öğretmenleri öne çıkarmalı. Öğretmenlerin, yüksek mevkide olması gereken insanlar olduğunu belirtmeli. ... (Öğretmenin saygınlığını dile getirmeli)

Ö2: ... Kurum içerisinde huzur isteniyorsa, insanlar arasındaki barış, sükun devam etsin isteniyorsa, liyakat-ehliyet sistemine önem verilmeli. Bu işi iyi yapanla yapmayan arasında mutlaka bir takım geçerli ölçekler kullanılarak ayrımlara gidilmeli. ... Daha iyi noktalarda istiyorsak eğer ülkemizi, siyasi kararlar alınırken daha sağduyulu olması gerektiğini düşünüyorum. (Liyakat-ehliyet sistemine önem verilmeli)

Ö4: ... Ekonomik şartları daha iyi noktalara taşıyabilirler diye düşünüyorum. (Ekonomik şartlar daha iyi hale getirilmeli)

MY1: ... Zaten siyasi aktörlerin yapması gereken en önemli konulardan birisi, Öğretmenlik Meslek Kanunu. Dolayısıyla bir an önce meclisten geçip yasalaşması gerektiğini düşünüyorum. (Meslek kanunu çıkarılmalı)

MY2: ... Öğretmenlerimizin mesleki ile alakalı gelişimleri noktasında da üniversitelerle işbirliği yaparak katkı sağlayabileceğini düşünüyorum. (Üniversitelerle işbirliği yapmalı)

❖ **Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için medyanın yapması gerekenlere yönelik bulgular**

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; görüşmeye katılanların tümü (n=27) öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için medyanın yapması gerekenler hakkında öneriler belirtmişlerdir. Bu önerilerin dağılımı Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31. Öğretmenlerin Mesleki İmajına Katkı Sağlamak İçin Medyanın Yapması Gerekenlere İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri

S.N	Medyanın yapması gerekenler	f*
1	Olumsuz örneklerden çok olumlu örnekler yer vermeli	13
2	Tarafsız ve gerektiği kadar yayın yapmalı	7
3	Gerçekliğinden emin olduğu haberleri yapmalı	5
4	Öğretmenlerin takdir toplamasını sağlamalı	5
5	Genelleme yoluyla mesleğin tamamını karartmamalı	3
6	Haber yaparken doğru bir üslup kullanmalı	3
7	Meslek dizilerinden vazgeçmeli	2
8	Öğretmenlerin eğitim kanalı olmalı	2
9	Reyting kaygısıyla hareket etmemeli	2
10	Medya etkileyici yönünü kullanarak mesleğin değerini ortaya koymalı	2
11	Hiçbir şeye karışmasın, yeterli	1
12	Tesvik edici olmalı	1
13	Öğretmenlerle ilgili yatarak para kazanıyor algısı oluşturmamalı	1
14	Medyanın olumsuz programları denetlenmeli	1
15	Sorunlu değil sorumlu olmalı	1

*Öğretmenler ve okul yöneticileri birden fazla öneri belirtmiştir.

Tablo 31 incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen medya tarafından yapılması gerekenlerin 15 öneriden oluştuğu görülmektedir. Öneriler arasında en

çok tekrar eden öneri, medyanın olumsuz örneklerden çok olumlu örneklere yer vermesi gerektiği yönündeki öneridir.

Katılımcılara göre, öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için medyanın yapması gerekenler; olumsuz örneklerden çok olumlu örneklere yer vermeli, gerçekliğinden emin olduğu haberleri yapmalı, öğretmenlerin takdir toplamasını sağlamalı, tarafsız ve gerektiği kadar yayın yapmalı, genelleme yoluyla mesleğin tamamını karartmamalı, haber yaparken doğru bir üslup kullanmalı, meslek dizilerinden vazgeçmeli, öğretmenlerin eğitim kanalı olmalı, reyting kaygısıyla hareket etmemeli, medya etkileyici yönünü kullanarak mesleğin değerini ortaya koymalı, hiçbir şeye karışmasın yeterli, teşvik edici olmalı, öğretmenlerle ilgili yatarak para kazanıyor algısı oluşturmamalı, medyanın olumsuz programları denetlenmeli, sorunlu değil sorumlu olmalı şeklindedir. Aynı öneri ile ilgili hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin görüşlerinin de yer aldığı katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö7: Şu ankinin tam tersini yapmalı. ... Hep kötü örnekler. İyi örnekleri neredeyse, 10 tane kötü örnek görüyorsanız, bir tane iyi örnek görüyorsunuz. İyi örneği köpürtmeleri gerekiyor. Tamam, kötüler var mı? Var. Ama sürekli kötü, sürekli kötü. Bu da doğal olarak öğretmenlik imajı ve olgusu adına çok kötü açıkçası. Yani şuanın tam tersini yapsalar kâfidir. (Olumsuz örneklerden çok olumlu örneklere yer vermeli)

MY3: Medya bir insanın elindeki bıçak gibi, özellikle kullanmaya bağlı olarak şekillenebilen bir kanal. Maalesef ki medyada şu an çok menfi bir algı var. Çok güzel örnekler var. Burada tuvalete yıkayan okul idaresinden tutun da, yetim öksüzlerin başını okşayan öğretmenlerimize kadar çok muhteşem örnekler dururken, ne hikmetse hep genellikle işte şiddettir, dayaktır ya da olumsuz gayri ihtiyari ifade edilmiş bir ifadenin, böyle toplum önünde bir marifetmiş gibi sergilenmesine ben çok karşıyım. Elbette dediğim gibi eksik yönlerimiz yok mu? Var. Ama şu var: Eksik yönlerden ziyade müspet yönlerin ön plana çıkarılması bu noktada medyanın bilmiyorum, öğretmenlik mesleği şuan hakikaten çok zor bir meslek. Bir veli evinde bile çocuğuna hâkim olamazken şu şartlarda milyonlarca çocuğa dokunan bir kitle var karşılarında. Onlara bu noktada hakikaten destek olunması lazım. ... (Olumsuz örneklerden çok olumlu örneklere yer vermeli)

M1: Yanlış algıyı yönetmemeleri gerekir diye düşünüyorum. Yanlışın peşinden koşup da prim yapılması gereken bir meslek dalı değiliz. Biz de değiliz, doktorlarımız da değil, hemşirelerimiz de, sağlık çalışanlarımızda değil, avukatlarımız da değil, polislerimizde değil, askerlerimiz de değil. Yanlışın arkasından, haksızlığın arkasından değil. Hakkı, haklıyı savunması gereken, medyanın yapması gereken tek şey bu. Yanlışlar olabilir. Yanlışlıklar

olabilir. Yanlış tedavi etmenin, düzeltmenin yolu, kocaman bir algı yaratıp onun arkasından insanları sürüklemek demek değildir. ... Ama bu işte her insanın yanlış vardır diye bütün bir meslek dalını karalayıp, kötüleyip, bütün bir toplumu onlara düşman edecek şekilde karşı karşıya getirmek medyanın değil, hiç kimsenin haddi değildir. (Tarafsız ve gerektiği kadar yayın yapmalı, genelleme yoluyla mesleğin tamamını karartmamalı)

M5: ... Ülkenin geleceği adına, çocuklarımızın geleceği adına, medyanın haber yaparken ... haberin kaynağına inerek, kaynağını doğruladıktan sonra haber yapmaları gerekir, diye düşünüyorum. ... (Gerçekliğinden emin olduğu haberleri yapmalı)

Ö1. ... Öğretmenin aslında her bir yıl, her bir nesil için ne kadar emek verdiğini ve yarının dünyasını inşa etmek için neler yaptığını gösteren örneklerle keşke medya karşımıza çıksa. Çünkü bugünkü öğretmen belki 50 yıl sonraki yarının dünyasını inşa eden mimardır aslında. Hepimiz biliyoruz. Siz öğretmeni itip kakar, saygıdan öte, sanki bir canavarmış gibi, medya olarak, lanse ederseniz, nasıl olur? Mesleğe yönelik ciddi bir darbe vurmuş olursunuz. Ve gelecek yıllar karşımıza çıkacak insanların ya da o yılların yetişkin insanların, bugünden önüne setler koymuş olursunuz. ... Keşke öğretmenlerin ne kadar güzel, fedakâr işler yaptığını önümüze koysalar. Elbette mesleğin hak etmediği, iş ve işlemler yapan öğretmenler yok mu? Var. Ama bunları sadece eleştirel düzeyde ve kısa süreli ortaya koysak, teşvik edici olarak, takdir edici olarak, iyi işler yapan öğretmenlerin nasıl takdir edildiğini, nasıl güzel sonuçlar ortaya çıktığını gösteren bir olumlu destek, bir medyayı tabi ki tercih ederiz. ... (Öğretmenlerin takdir toplamasını sağlamalı, teşvik edici olmalı)

MY4: ... Öğretmenlik hiç bir dizide görüldüğü gibi bir şey değil. ... Dizilerden mümkünse, yani şu meslek dizilerinden artık vazgeçilmesi ve insanların, gençlerimizin, çünkü çocuk ya. Bu çocuk bir dimağı var daha. Hiçbir şey işlenmemiş. Ortada bir pırıl pırıl bir zihin var. Onu, saçma sapan, hayali hiç olmayan, gerçekte hiçbir tutarlılığı olmayan şeylerle doldurmanın bir anlamı yok. Medyadan beklentimiz bu. ... (Meslek dizilerinden vazgeçmeli)

Ö2: Medya galiba dünyanın her tarafında problem. Medya için reyting her şeyden önemli... En çok okunan, en çok izlenen haklıdır. Haberi veriş şekli, sunuş şekli, ona çok bakmıyorlar. “En çok nasıl izlenirim? , En çok nasıl reyting alırım? “ kaygısıyla hareket ettikleri zaman, bu sefer doğruyu yanlış olarak, yanlış doğru olarak çok rahat bu topluma lanse edebiliyorlar, sunabiliyorlar. ... (Reyting kaygısıyla hareket etmemeli)

Ö3: Medyada, lütfen bize ne güzel yatıp ne güzel para kazanıyorsunuz diye, öğretmenlerimize böyle hiç iş yapmayan, parazitler gibi yaşayan insan olarak yansıtmassın. ... (Öğretmenlerle ilgili yatarak para kazanıyor algısı oluşturmamalı)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada araştırmanın niteliğini artırmak amacıyla hem nitel hem de nicel analizler yapılmıştır. Öğretmenlerin mesleki imajının mevcut durumunun öğretmenler ve okul yöneticileri aracılığı ile tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada araştırma sorularından 1. soru hem nitel hem nicel analiz bulgularıyla açıklanmaya çalışılırken; 2. soru sadece nicel analiz bulgularıyla, 3. ve 4. sorular ise nitel analiz bulguları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

1. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Nicel analiz sonuçlarına göre; öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin imajı hakkındaki görüşlerinin öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri, statü ve mesleki cazibe açısından değerlendirildiğinde elde edilen sonuçların “iyi” düzeyde olduğunu söylemek mümkünken; toplumsal algı ve medya faktörlerinde öğretmenlerin benzer fikirlere sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Yani öğretmenler toplumsal algı ve medya da imajın çok düşük olduğu yönünde fikre sahiptirler. Öğretmenler günümüzde öğretmenlerin mesleki ve kişisel özelliklerinin olması gerekene yakın olduğunu, mesleklerinin cazibesini koruduğunu, öğretmenlerin statülerinin kabul edilebilir, hatta iyi olduğunu bununla beraber toplumdaki öğretmen algısının bozulduğunu ve medya da öğretmenlerin kötü ve olumsuz yansıtıldığını düşünmektedirler.

Okul yöneticilerinin, öğretmenlik mesleğinin imajını oluşturan etmenlerin ortalamaları konusunda öğretmenlerle paralel görüşlere sahip olmakla beraber, yöneticiler öğretmenlere nazaran biraz daha düşük ortalamalara sahiptirler. Yöneticilerin yanıtlarının analizi sonucunda elde edilen ortalama, öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri, mesleki cazibe ve statü boyutlarında iyi durumda olduğunu düşündükleri söylenebilir. Ancak yöneticilere göre toplumsal algı boyutunda düşük, medya boyutunda ise öğretmenlik mesleği imajının çok düşük olduğu ifade edilebilir.

Öğretmenlik mesleği imajı tüm katılımcılar tarafından orta düzeyde kabul edilmektedir. Yani öğretmen ve okul yöneticilerinin genel kabulünün, öğretmenlik mesleğinin çok kötü veya çok iyi durumda olmaktan uzak, kabul edilebilir ancak hak etmediği bir aralıkta olduğu söylenebilir.

Nitel analiz sonuçlarına göre; öğretmen ve okul yöneticilerinden gönüllü olanlarla yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar olumsuz olmasının sebepleri hususunda yaptıkları açıklamalarla mesleğin imajını düşüren en önemli faktörün meslek mensupları olduğunu üzümlere ifade etmişlerdir. Yani katılımcıların birçoğu meslektaşlarının olumlu tutum, tavır ve görünüme sahip olmadıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerin mesleki imajının bugünkü düzeyini, ekonomik şartlar, toplum (velinin bakışı), medya gibi faktörlerin etkilediğini ifade etmişlerdir. Mesleki imajın olumlu olduğunu düşünen çok az sayıdaki katılımcı ise iyi öğretmenler, saygınlık, geçmişteki olumsuz öğretmen davranışlarının terk edilmesinin imajı olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir.

Yapılan bu araştırmada öğretmenler ve okul yöneticileri mesleğin geçmişte saygın bir meslek olduğunu, ancak günümüzde bu saygınlığı kaybettiğini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Özdemir ve Orhan (2019) araştırma sonuçlarına göre de öğretmenler mesleki imajlarının geçmişten daha olumsuz olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılara öğretmenlik mesleği denilince zihinlerinde oluşan algı sorulduğunda, en çok ifade ettikleri kavramların mesleğin kutsallığı ve mesleğin saygınlığının az olduğu görülmüştür. Bunun aksine bazı katılımcılar da öğretmenlik mesleği denildiğinde saygınlığın akla geldiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlik mesleğini zihinlerinde sevgi kavramıyla özdeşleştirdiklerini ifade eden meslek mensupları da araştırmada yer almışlardır. Bazı kaynaklarda imajın zihinde oluşan algı olarak tanımlandığı (Gemlik & Sığrı, 2007) göz önüne alınırsa bu bulgulardan öğretmenlik mesleğinin imajının çok olumlu olması gerektiği, ancak imajı etkileyen faktörlerdeki bozulmalar nedeniyle imajın mevcut durumda olduğu ifade edilebilir.

Nicel ve nitel analizler birlikte değerlendirildiğinde; öğretmenlik mesleği imajının günümüzde ne durumda olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanan ölçek sorularına ve yapılan görüşmelerdeki ‘Günümüzdeki öğretmenlik mesleğinin imajı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?’ sorusuna verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde nicel ve nitel analiz sonuçlarının birbiriyle kısmen benzer olmadığı; nicel analizde öğretmenlik mesleği imajının kabul edilebilir (orta düzeyde) bir düzeyde olduğu tespit edilmişken, yapılan görüşmelerde öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin büyük bir kısmının mesleğin imajının oldukça olumsuz olduğu kanaatine sahip olduklarını ifade ettikleri ortaya çıkmıştır. İmajın olumsuz olduğunun düşünülmesinin sebeplerinin aynı zamanda ölçekle yordanmak istenen faktörlerle aynı olduğu görülmüştür. Nitel analiz sonucuna göre öğretmenler, mesleki imajın olumsuz olma sebeplerinden biri iken; nicel analizde bulunan öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri

boyutu, en yüksek ortalama ile öğretmenlerin mesleki imajı olumlu yönde etkileyen en önemli faktör olduğu sonucuna işaret etmektedir. Aksine medya boyutunda nicel ve nitel analizler benzer sonuçlar vermişlerdir. Her iki analiz türünde de medyanın öğretmenlik mesleği imajını olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde toplumsal algının imajı olumsuz etkilediği sonucu her iki analizden de elde edilmiştir. Kösterelioğlu (2021) da yaptığı araştırma sonucunda genel olarak öğretmenlik mesleğinin kutsallığının vurgulandığını ancak günümüz toplumunda öğretmenlik mesleğine ilişkin algılanan imajın temelde olumsuz olduğunu ortaya koymuştur. Özdemir ve Orhan (2019) da benzer şekilde öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olduğunu ve geçmişle kıyaslandığında öğretmenlerin mesleki imajlarının günümüzde daha kötü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin geliştirildiği çalışmada da Doğan (2018), benzer sonuca ulaşmıştır. Bu araştırma sorusunda, iki çalışmada da nicel ve nitel analiz sonuçları örtüşmemektedir. Farklı bir ölçek kullanarak yaptıkları araştırmalar da öğretmenlik mesleği imajının orta düzeyde olduğu sonucuna varan bir diğer araştırmacılar ise Ünsal (2015) ve Cansız (2019)'dır. Ancak, benzer şekilde farklı bir ölçek kullanarak Sönmez ve Cemaloğlu (2017), yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olduğu sonucuna, farklı bir ölçek ve nicel analiz yöntemi kullanarak ulaşmışlardır. Ek olarak Kıran vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin saygınlığına ilişkin olumsuz görüşlere sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

2. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

2. a) Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin öğretmenlik mesleğinin imajına yönelik fikirlerinin birbirinden farklı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda, öğretmenlik mesleği ve kişisel özellikleri, mesleki cazibe ve statü alt boyutlarında kadın öğretmen ve yöneticilerin erkeklere göre ölçeğe aracındaki ifadeleri daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal algı boyutunda ise erkek öğretmen ve yöneticilerin kadınlara göre ölçeğe aracındaki ifadeleri daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak medya alt boyutunda öğretmen ve yöneticilerin cinsiyetlerine göre ölçeğe aracındaki ifadeleri farklı görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yani hem kadınlar hem erkekler medyanın imaj üzerindeki etkisi konusunda benzer fikirlere sahip oldukları söylenebilir. Genel olarak t testi ortalamaları değerlendirildiğinde medya boyutunda ve toplumsal algı boyutunda ortalamaların 3 ün altına indiği, yani katılımcıların çoğunlukla bu boyutlardaki ifadelerle katılmadığı görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analiz sonucunda, ölçeğin tümünde kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. O halde kadınların erkeklere nazaran öğretmenlik mesleği imajının daha iyi düzeyde olduğunu düşündükleri

söylenabilir. Doğan (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla araştırmadan elde edilen sonuçların benzerlik taşıdığı, ancak Doğan (2018) tarafından yapılan araştırmada sadece öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri boyutunda kadınlar lehine farklılık sonucu elde edilmişken, yapılan bu araştırmada bu boyuta ek mesleki cazibe ve statü boyutlarında da kadınlar lehine farklılık tespit edilmiştir. İki araştırma sonucuna göre de medya boyutunda farklılık görülmemiştir. Bu sonuçtan hareketle kadınların erkeklere nazaran öğretmenlik mesleği imajının daha iyi düzeyde olduğunu düşündükleri söylenebilir. Ünsal (2015) ise araştırmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı, kadın ve erkek öğretmenlerin öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili benzer düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

2. b) Yapılan analiz sonucuna göre mezun olunan fakültenin öğretmen ve yöneticilerin, öğretmenlik mesleği imajıyla ilgili farklı boyutlardaki görüşlerinden sadece statü boyutundaki görüşlerinde farklılık olduğunun gözlemlenmiş olmasından dolayı, diğer fakülte mezunlarının, statünün mesleki imaj üzerindeki etkisinin daha çok olacağına dair inanca sahip oldukları ifade edilebilir. Bu sonuçtan hareketle eğitim fakültesi mezunu olmanın öğretmenlik mesleği imajına bakış konusunda belirleyici olmadığı söylenebilir.

Mezun olunan okul değişkenine göre yapılan t testi sonucunda, ölçeğin tümünde diğer fakülte mezunları lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. O halde diğer fakülte mezunlarının eğitim fakültesi mezunlarına nazaran öğretmenlik mesleği imajının daha iyi düzeyde olduğunu düşündükleri söylenebilir.

2. c) Görev değişkenine ilişkin yapılan analiz sonucuna göre öğretmenlerin okul yöneticilerine nazaran, öğretmenlik mesleği imajını öğretmenlerin mesleki ve kişisel özelliklerini daha fazla etkilediğini düşündükleri söylenebilirken, okul yöneticilerinin öğretmenlere nazaran öğretmenlik mesleği imajını toplumsal algının daha fazla etkilediğini düşündükleri ifade edilebilir. Mesleki cazibenin, statünün ve medyanın öğretmenlik mesleği imajı üzerindeki etkilerine dair öğretmen ve okul yöneticilerinin benzer görüşlere sahip oldukları kanaatine ulaşılmıştır. Görev değişkenine göre yapılan analiz sonucunda öğretmen ve okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili benzer düşündükleri ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Ünsal'ın (2015) çalışmasında öğretmenlik mesleğinin imajıyla ilgili öğretmenlerin ve yöneticilerin de benzer görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri alt boyutunda araştırmaya katılan müdür yardımcılarının öğretmenlere nazaran öğretmenlik mesleği imajını öğretmenlerin mesleki ve kişisel özelliklerinden daha az etkilendiğini düşünmekte olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde toplumsal algı boyutunda da farklılık öğretmen ve müdür grupları arasında çıkmıştır. Müdürlerin, toplumsal algının öğretmenlik mesleği imajını belirleme noktasında

öğretmenlerden daha iyimser oldukları ifade edilebilir. Mesleki cazibenin imaj üzerindeki etkisinin en fazla olduğunu düşünen grup müdürler iken, öğretmenlerin onları takip ettiği ve bu etkinin gruplar içinde en az olduğunu düşünen grubun ise müdür yardımcılarında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Statü boyutunda müdürlerden alınan cevapların ortalamaları, statünün imaj üzerinde ciddi bir etkisi olduğuna dair inanca sahip oldukları kanaatini oluşturacak nitelik taşıırken, gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olmasından hareketle, öğretmenlerin ve müdür yardımcılarının, sırasıyla, bu etkinin daha az olduğunu düşündükleri söylenebilir. Medya boyutunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmamasından dolayı öğretmen, müdür ve müdür yardımcılarının medyanın imaj üzerindeki etkisi hususunda benzer fikirlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının görev değişkenine göre değerlendirildiğinde müdürlerin öğretmenlik mesleği imajı hakkında en olumlu fikirlere sahip olduğu, onu ise öğretmenlerin takip ettiği söylenebilir.

2. d) Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının branş değişkenine göre, öğretmenlik mesleği ve kişisel özellikleri, toplumsal algı, mesleki cazibe, statü ve medya alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında istatistiki olarak anlamlı farklılık olmaması nedeniyle branşın, öğretmenlik mesleği imajı ölçeğinin tüm alt boyutlarının, öğretmenlik mesleği imajı üzerindeki etkisine dair belirleyici bir değişken olmadığı ifade edilebilir. Ancak Ünsal (2015) araştırmasında branş değişkenine ilişkin anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2. e) Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının kademe değişkenine göre, öğretmenlik mesleği ve kişisel özellikleri, toplumsal algı, mesleki cazibe, statü ve medya alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında istatistiki olarak anlamlı farklılık yoktur.

Görev yapılan eğitim kademesinin, öğretmenlik mesleği imajı ölçeğinin tüm alt boyutlarının, öğretmenlik mesleği imajı üzerindeki etkisine dair belirleyici bir değişken olmadığı ifade edilebilir.

2. f) Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının lisansüstü eğitim değişkenine göre öğretmenlik mesleği ve kişisel özellikleri, toplumsal algı, mesleki cazibe, statü ve medya alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında öğretmen ve yöneticilerin lisansüstü eğitimlerine göre ölçme aracındaki ifadeleri farklı görmedikleri anlaşılmıştır.

Lisansüstü eğitim değişkenine göre ölçeğin tümünde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. O halde lisansüstü eğitim alan ve almayan öğretmen ve okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleği imajı ile ilgili benzer düşündükleri söylenebilir.

Katılımcıların lisansüstü eğitim düzeylerinin, öğretmenlik mesleği imajı ölçeğinin tüm alt boyutlarının, öğretmenlik mesleği imajı üzerindeki etkisine dair belirleyici bir değişken olmadığı ifade edilebilir. Aksine Fwu ve Wang (2002), çalışmalarında elde ettikleri Tayvan'daki öğretmenlerin, uluslararası meslektaşlarına göre daha yüksek bir mesleki imaj ve işlerinden genel olarak daha fazla memnuniyete sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumu, Tayvan hükümeti tarafından son yıllarda benimsenen öğretmen eğitimine bağlamışlardır. Bu çalışmadan ise öğretmenin eğitiminin imajı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

2. g) Yaş değişkeni ekseninde mesleki imajı etkilediği düşünülen alt boyutların incelendiği farklılaşma analizinde, toplumsal algı alt boyutunda 3 grup için anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılık tespit edilen gruplardan 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticilerin bulunduğu grup, toplumsal algının öğretmenlik mesleği imajı üzerinde en az etkiye sahip olduğunu düşünen gruptur. Farklılık tespit edilen diğer grup olan 43-52 yaş arası öğretmen ve okul yöneticilerinin yer aldığı grup, 32-42 yaş arası öğretmen ve okul yöneticilerinin yer aldığı gruba nazaran etkinin biraz daha fazla olduğunu düşünen, 53 yaş ve fazlası öğretmen ve okul yöneticilerinden oluşan grup ise diğerlerine nazaran bu etkinin en fazla olduğunu düşünen grup olarak görülmüştür. Statü ve medya alt boyutlarında ise bu alt boyutların öğretmenlik mesleği imajı üzerindeki etkisine dair katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar ışığında, 2 grup arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Her iki boyutta da mevcut etkinin daha fazla olduğunu düşünen grup 43-52 yaş arası öğretmen ve okul yöneticilerinin yer aldığı gruptur. Anlamlı farkın ortaya çıktığı diğer grup ise 33-42 yaş arası öğretmen ve okul yöneticilerinin yer aldığı gruptur. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri ve mesleki cazibe alt boyutlarında, gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmamasından dolayı, tüm yaş gruplarındaki katılımcıların, bu alt boyutların imaj üzerindeki etkisi hususunda benzer fikirlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre, ölçeğin tamamında, 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında ve 33-42 yaş arası öğretmen ve yöneticiler ile 53 yaş ve fazlası yaş arası öğretmen ve yöneticiler arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Yani farklılaşan gruplardan 53 yaş ve fazlası yaş arası öğretmen ve yöneticilerin öğretmenlik mesleği imajı hakkında en olumlu fikirlere sahip olduğu, onları ise 43-52 yaş arası öğretmen ve yöneticilerin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

2. h) Yapılan analiz sonucuna göre, öğretmenlik mesleği imajı ölçeği puanlarının kıdem değişkenine göre, toplumsal algı alt boyutunda istatistiki olarak anlamlı farklılık

olduğu görülmüştür. Diğer alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Benzer şekilde Ünsal (2015), farklı ölçek kullanarak yaptığı araştırmasında ölçeğin tümünde kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Toplumsal algı alt boyutunda, 31 ve daha fazla kıdeme sahip olan öğretmen ve yöneticiler, toplumsal algının öğretmenlik mesleği imajı üzerindeki etkisi hususunda, 11- 20 yıl arasındaki kıdeme sahip öğretmen ve yöneticiler açısından farklı düşünmektedir. 31 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmen ve yöneticiler toplumsal algının, mesleki imaj üzerindeki etkisinin, bir miktar daha fazla olduğunu düşünmektedir. Bu durum, arada bulunan 11 veya daha fazla yıllık zaman zarfında, toplumun bakışındaki değişime şahit olan öğretmen ve yöneticilerin, toplumsal algı ile imajda meydana gelen değişimin aynı yönde ve miktarda olduğunu gözlemlemiş olmalarından ve bu sebeple toplumsal algının mesleki imaj üzerindeki etkisinin daha fazla olduğunu düşüncülerinden kaynaklanmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

3. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Yapılan nitel analiz sonucuna göre öğretmen ve okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleği imajının mevcut durumunu etkilediğini düşündükleri en önemli faktör öğretmen nitelikleridir. İkinci önemli faktör medya iken, ekonomik gelir faktörü de etkisi yüksek etmenler grubundadır. O halde öğretmenlik mesleği imajının en önemli belirleyicisinin ideal öğretmen nitelikleri ile mevcut öğretmen nitelikleri arasındaki fark olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırma sonucuna göre öğretmen ve okul yöneticileri tarafından velinin de imaj üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Yapılan nicel analizde ayrı bir boyut değerlendirilen toplumsal algının nitel görüşmede de etkisi olduğuna dair sonuç elde edilmiştir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin bir kısmı politik açıdan verilecek desteklerin de mesleki imajı artırıcı etkisi olabileceği inancına sahiptirler.

Araştırmanın nitel analiz kısmında yapılan görüşme sorularına verilen cevaplarla elde edilen bulguların yorumlanması ile öğretmenler ve okul yöneticilerinin mesleki imaja ilişkin diğer faktörlerle ilgili genel kanaatlerine ulaşılmıştır. Bu kanaatler ışığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre özgüvenin, öğretmenlerin, temizlik ve bakımın, iletişim dilinin ve üslubun, öğretmenlerin rol model olduklarının bilincinde olmalarının, mesleğe yönelik sembolik anlam taşıyan kıyafetler (önlük) kullanımının kişisel imaj üzerinde olumlu etkisi olduğu, bunların yanı sıra mesleğe yakışır şekilde giyinmeyen meslek mensuplarının

olumsuz etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Ancak kişisel bakım, kılık kıyafet hususlarının imaj üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı kanaatine sahip katılımcıların varlığı ise bu hususlarda uzlaşıya varılmadığını gösterir niteliktedir. Mosca ve Buzza'nın (2013) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin giyim tarzları ve davranışlarının imajlarını olumlu şekilde etkilediğini ortaya koymuşlardır. Özellikle, kişisel bakım ve kıyafet seçimine dikkat eden öğretmenler öğrencilerinin kendilerine daha fazla saygı duyduklarını, onları güven ve otorite figürü olarak tanıdıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Cansız'ın (2019) yaptığı araştırmayla öğretmenlerin genel mesleki imaj, kişisel imaj iletişim becerileri ve sosyal imaj algılarının “orta düzeyde” olduğunu ortaya koymuştur. Buradan da kişisel imaja bakış ile mesleki imaj arasında doğru orantılı bir ilişki söz konusu olduğu şeklinde yorum yapılabilmektedir.

Yapılan çalışma ile meslek mensuplarının kişisel imajının belirlenmesinde meslek seçiminin de etkisi olduğu düşüncesine de ulaşılmıştır. Ek olarak bilginin imajı olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmasını sağlayacak veriler de mevcuttur. Mesleği isteyerek seçenlerin özgüveninin yüksek, çevresel zorlayıcı faktörler sebebiyle seçenlerin ise kişisel imajının olumsuz olduğu yönünde fikirler veren sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Ayrıca araştırma ile yönetici ve öğretmenlerin birbirine bakışı ve saygısının imaj üzerinde önemli bir role sahip olduğu, yöneticinin öğretmene tutumunun ve olumlu örgüt ikliminin imajı geliştirici etkiye sahip iken yönetici ve öğretmen arasındaki anlaşmazlığın imaj üzerindeki olumsuz etkisinin olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda; öğretmenlik mesleki imajının oluşumunda medyanın önemli bir rolü olduğu, bu rolün imaj üzerinde ciddi şekilde olumsuz etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Kösterelioğlu'nun (2021) yaptığı çalışmada da medya teması olumsuz bir faktör olarak seçilmiş ve öğretmenler medyada alaycı, takıntılı ve olumsuz öğretmen modellerinin kullanıldığını belirtmiştir. Atmaca (2020) da bu konuda yaptığı araştırma sonucunda medya da (yazılı, görsel ve basılı) yer alan öğretmenlerle ilgili olumsuz içeriği bulunan çeşitli haberlerin öğretmenlerin mesleki saygınlıklarının düşmesine sebep olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Akcan ve Polat'ın (2016) Türk filmlerinde yansıtılan öğretmen imajını belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin görsel açıdan iyi bir imaja sahip oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda öğretmenler, belirli hedefler doğrultusunda ilerleyen ve kendilerini bu hedeflere adanmış idealist karakterler olarak algılanmıştır. Bunun aksine “öğretmenlerin sigara içerken görüntülenmeleri, ceza vermeleri, olaylar karşısında çaresiz kalmaları ve zamanla bozulan konuşma biçimleri” olumsuz imaj şeklinde değerlendirilmiştir.

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; öğretmen ve okul yöneticileri öğretmenlik mesleğinin, atamasının kolay olacağını düşünenler ve iş kapısı olarak görenler tarafından tercih edildiği hususunda daha çok birleşmişlerdir. Bunun yanı sıra birçok tercih etme sebebini de ortaya koyan öğretmen ve okul yöneticileri sorularını yanıtlarken öğretmenlik mesleğini kimler tercih etmelidir? Sorusuna yönelik cevaplar verdiği için öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih etmesi gerektiğine yönelik bulgulara da yer verilmiştir. Bu bulgulardan ise en fazla sayıda kişinin hem fikir olduğu özelliğin mesleği sevmek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mesleği sevenlerden sonra en çok kişi tarafından sahip olunan görüş çocukları seven ve sabırlı kişilerin öğretmenlik mesleğini tercih etmesi gerektiği fikridir. O halde öğretmen ve okul yöneticilerine göre öğretmenler mesleğini seven, çocukları seven ve sabırlı kişiler olmalıdırlar. Olması gereken öğretmen niteliklerine sahip kişilerin mesleği tercih etmesi, öğretmenlik mesleği imajının daha olumlu olmasına bağlanabilir. Çünkü nitelikli kişilerin bu mesleği tercih edebilmesi için imaj, sosyal ve fiziki şartlar, önemli bir güdüleyici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin cazibesinin artırılması, imajının iyileştirilmesi öğretmenlerde aranan niteliklere sahip kişilerin mesleği tercih etmesine katkısı olacağı ifade edilebilir.

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; öğretmenlerin çok büyük bir kısmı öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olduğunu sebepleriyle açıklarken, birkaç öğretmen ise öğretmenlik mesleğinin statüsünün yüksek olduğunu gerekçesiyle birlikte ifade etmişlerdir.

İmajın mevcut durumu ile ilgili görüşlerini bildiren öğretmenlerden meslek imajının gidişatı ile ilgili yorum istendiğinde ise yarısına yakını iyiye gideceğini düşünürken yarısına yakını ise kötüye gideceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. İyileşme veya kötüleşme sebeplerini ifade eden öğretmen ve okul yöneticileri cevapları birlikte değerlendirildiğinde, öğretmenlerin mesleğin geleceğine olan inançları ile paralel korku ve endişe taşıdıkları sonucuna varılabilmektedir. O halde tüm paydaşların öğretmenlik mesleği imajının iyileşmesi için üzerine düşenleri yapması ve konunun daha birçok farklı açılardan araştırmalara konu olması ve yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkan önerilerden uygulanabilir olanların hayata geçirilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Görüşmelerde elde edilen nitel verilere göre; meslek mensuplarına mesleği tekrar seçip seçmeyeceği konusunda fikirleri sorulduğunda katılımcıların büyük bir çoğunluğu için mesleği sevdiği, insanlar üzerinde iz bıraktığı, yıllar sonra emeklerinin meyvelerini aldığı, çocukları sevdiği, kutsal olduğu, rehberlik yapma ve manevi şekillendirme imkânı verdiği, iletişim imkânı verdiği, mesleki doyum sağladığı, enerji verdiği, geleceğe hizmet etme şansı

verdiği için öğretmenlik mesleğini tekrar tercih edebileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlik mesleği imajının düşük olduğu sonucu elde edilmesine rağmen bu kadar fazla katılımcının mesleği tekrar tercih etmek istemesi öğretmenlik mesleği imajının olumsuz olmasının katılımcıların mesleğe ikinci şans verme hususunda etkilemediği sonucuna varılabilir. Az sayıdaki katılımcı ise maddi sıkıntılar, mesleğin itibarının daha düşük olması, velilerin saygısız olması, öğretmenin söz hakkı olmaması ve toplumun gözünde sıradan biri olduğu inancına sahip olmalarından dolayı mesleği tercih etmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Seçim şansı verildiğinde mesleği tekrar tercih etmeyeceğini ifade eden katılımcıların sundukları sebepler incelendiğinde öğretmenlik mesleği imajını etkileyen faktörlerden oldukları görülmüştür. O halde araştırma sonucunda ortaya konan imajı zedeleyici faktörlerin bir kısım meslek mensubunu etkileyerek meslekten soğumalarına sebep olduğu söylenebilir.

4. Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Nitel görüşmeler sonucunda imajın bugünkü konumunun en önemli belirleyicisinin, öğretmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeptir ki öğretmenlik mesleği imajının günümüzdeki durumundan daha iyiye gitmesi için öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin sunacakları öneriler de daha çok öğretmenlerin yapması gerekenler başlığı altında toplanmaktadır. Katılımcılara göre öğretmenler, öğretmenlik mesleği imajının iyileşmesi için, kendini geliştirmeli, imajın en görünen yönü olarak kılık-kıyafetlerine dikkat etmeli, mevcut duruma uyum sağlayabilmek adına yeniliklere açık olmalı, öğretmen, öğretmen kimliğini her yerde taşımali ve ona uygun davranmalı, yeterli alan bilgisine sahip olmalıdır.

Bunun yanı sıra imajı etkileyen faktörlerden olan toplumunda, öğretmene karşı sevgi ve saygı beslemesi ve öğretmene devamlı müdahaleden kaçınması gerekmektedir. Ayrıca öğretmen ve okul yöneticilerinin, devlet destekli mesleki kuruluşu olarak kabul edilebilecek olan MEB'in de öğretmenin arkasında durması, maddi anlamda desteğini artırması ve öğretmenlik mesleği kanununu çıkarması yönünde beklentileri vardır. Bu sonuç öğretmenlik meslek kanunu yürürlüğe girmeden önce elde edildiğinden bu öneri ile karşılaşılmıştır. Öğretmenlik meslek kanununun çıkarılması ile öğretmenlerin beklentilerinin daha iyi karşılanacağı ifade edilebilir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşmeler sırasında, siyasi aktörlerinde öğretmenlerle ilgilenmesini, sadece 24 Kasımlarda hatırlanmamasını ve öğretmenler lehine düzenlemeler yapılmasını ifade ettikleri görülmüştür.

Yapılan nitel ve nicel araştırmaların ikisinden de, medyanın öğretmenlik mesleği imajını olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sebeple öğretmen ve okul

yöneticileri medyanın olumsuz örneklerden çok olumlu örneklerle yer vermesi, gerçekliğinden emin olduğu haberleri yapması, öğretmenlerin takdir toplamasını sağlaması, tarafsız ve gerektiği kadar yayın yapması, genelleme yoluyla mesleğin tamamını karartmaması, haber yaparken doğru bir üslup kullanması, meslek dizilerinden vazgeçmesi, reyting kaygısıyla hareket etmemesi ve etkileyici yönünü kullanarak mesleğin değerini ortaya koyması yönünde öneriler sunmuşlardır.

Öneriler

İnsanlık tarihinin en önemli mesleklerinden olan öğretmenlik mesleğinin imajının meslek mensupları nazarında ne durumda olduğunu, nasıl daha iyileşeceğini, mevcut durumuna etki eden faktörlerin neler olduğunu tespit edilmesini sağlayan bu çalışma ile literatürde benzer araştırmalarla elde edilen sonuçlarla kısmen aynı, kısmen özgün veriler ve sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında hem meslek mensuplarını, hem muhataplarını, hem eğitim yöneticilerini hem velileri, gelecek nesilleri ve toplumu ilgilendiren öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada fikrine başvurulmuş katılımcıların hem imaj düzeyi ile ilgili hem de önerilerle ilgili yaptıkları değerlendirmeler de dikkate alınarak, sunulacak önerilerin sınıflandırılarak ifade edilmesi okuyucu ve uygulayıcılar için kolaylık sağlayacağından muhataplara göre bir sınıflandırma yapılmıştır.

Uygulayıcıya yönelik öneriler

1. Öncelikle meslek mensuplarının mesleğe yakışır tutum ve davranış içinde olmaları, kendilerine ve yaptıkları işe saygı duymaları, belirgin bir iş tanımı çerçevesinde fedakâr ve yenilikçi bir zihniyetle çalışmalarını sürdürmeleri gerekmektedir.

2. Toplumun eğitimin önemini kavraması, öğretmenlerle iletişimini güçlü tutması ve müdahaleci bir tutum sergilememesi gerekmektedir.

3. Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri, gerek alan bilgisi gerek genel kültür gerekse pedagojik açıdan tüm haber, model ve yeniliklerden haberdar olmaları gerekmektedir.

4. Öğretmenlerin kılık-kıyafet ve kişisel bakım hususlarında özenli olmaları gerekmektedir.

5. MEB'in öğretmenlerin özlük haklarında ve ekonomik getirilerinde iyileştirme sağlaması gerekmektedir.

6. Medya da olumlu örneklerin çoğaltılması gerekmektedir. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili yapılan her türlü program, diziler ya da filmler, toplum üzerindeki algıyı etkilemesi hususu göz önüne alınarak, RTÜK tarafından dikkatle denetlenmeli ve olumsuz algı oluşturabilecek her türlü yayın engellenmelidir.

Araştırmacıya yönelik öneriler

1. Öğretmenlik mesleği imajı araştırmasının velilerin de dâhil edildiği bir örneklem grubu ile derinleştirilmesi literatüre önemli kazançlar sağlayabilir.

2. Öğretmenlik mesleği imajı ile seçilen birkaç mesleğin imajı arasında bir karşılaştırma yapılarak sonuçların yorumlanması, mesleki imajın düzeyini belirleme hususunda daha belirgin sonuçların ortaya konulmasını sağlayabilir.

3. Öğretmenlik mesleği imajı ile örgütsel vatandaşlık, örgütsel adanmışlık ve iş doyumu gibi kavramları arasındaki ilişkiye dair incelenmelerin yapıldığı görülmüştür. Ek olarak öğretmenlik mesleği imajı ile örgüt iklimi arasındaki ilişki de incelenebilir.

4. Farklı teknolojik gelişmişlik seviyelerine sahip yörelerde öğretmenlik mesleği imajının farklılık gösterip göstermediğine dair analizlerin yapılması literatüre yeni bir bakış açısı kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Akcan, E., & Polat, S. (2016). Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: Öğretmen imajına tarihi bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 293-320.
- Akkol Gök, A., & Derin, N. (2014). Pazarlama bölümü öğrencilerinin meslek imajı algıları ve meslek imajını oluşturan faktörlerin belirlenmesine dair bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(2), 133-156. <https://dergipark.org.tr/en/pub/atauniiibd/issue/2713/36004>
- Akyüz, Y. (1978). Türkiye’de öğretmenin “öğretmen” ve meslek imajı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11(1), 115-121. https://doi.org/10.1501/Egifak_00000000565
- Altunbay, M., & Alaca, J. (2021). Öğretmen temalı filmlerde sunulan “ideal öğretmen” modeli. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 409-422. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.685711>
- Atmaca, T. (2020). Öğretmenlerin toplumsal saygınlık ve imajlarına olumsuz etki eden faktörlerin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 152-167. <https://doi.org/10.33308/26674874.2020341165>
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından Milli Eğitim Şuralarının değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 199-237.
- Aydın, R., Canavar, O., & Akkın, A. (2018). Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleği ve öğretmenliğin toplumsal statüsüne ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(21), 965-990. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/43608/534029>
- Aydin, I., Demir, T. G., & Erdemli, O. (2015). Teacher’s views regarding the social status of the teaching profession. *The Anthropologist*, 22(2), 146-156. <https://doi.org/10.1080/09720073.2015.11891865>
- Bağçeci, B., Çetin, B., & Ünsal, S. (2013). Öğretmenlerin mesleki imaj ölçeği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 34-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jss/issue/24236/256932>
- Bakan, Ö. (2005). *Kurumsal imaj: Oluşumu ve etkili faktörler*. Dizgi Ofset.
- Baykasoğlu, A., Dereli, T., Sönmez, A., & Yağcı, E. (2004). İmaj yönetimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cagsbd/issue/40707/490476>
- Bircan, İ., & Sefunç, M. (2007). Eğitimin yönetsel temelleri. V. Sönmez (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (3. baskı, ss. 213-242). Anı Yayıncılık.
- Bolat, O. İ. (2006). *Konaklama işletmelerinde iş görenlerden yansıyan kurumsal imajın analizi ve bir uygulama* (Tez No. 206472) [Doktora tezi, Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Büyükoztürk, Ş., K. Çakmak, E., E. Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Pegem Akademi.
- Canöz, N. (2015). *Hizmet sektöründe kurumsal imaj algısı: Türk Hava Yolları örneği* (Tez No. 420829) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Cansız, H. O. (2019). *Öğretmenlerin mesleki imajlarının iş doyumlarına etkisi* (Tez No. 598720) [Yüksek lisans tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Celep, C. (2004). Meslek olarak öğretmenlik. C. Celep (Ed.), *Meslek olarak öğretmenlik* içinde (3. baskı, ss. 23-49). Anı Yayıncılık.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal sistem analizinde toplumsal statü ve rol / Social status and role in the analysis of social system. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 89-104. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2827/38286>
- Cırdı, R., & Bulu, Ş. (2021). Toplumsal değişim bağlamında mesleğe bakış: Güncel mesleklerin ve profesyonel mesleklerin anlamlandırılması. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(15), 346-366. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijhe/issue/62183/817045>
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M. Sözbilir, Çev. Ed.). Pegem Akademi. (Çalışmanın orijinali 2014'te yayımlanmıştır)
- Çak, Ö. (2020). *Türk sinemasında öğretmen imajı ve öğretmenlik mesleğinin tarihsel süreç içerisinde dönüşümü* (Tez No. 624492) [Yüksek lisans tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi- Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Kocabeyoğlu, T., & Çetin, S. (2013). Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 21(3), 147-153.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/25118/265225>
- Dağlıoğlu, H. E. (2009). Okul öncesi öğretmenin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (3. baskı, ss. 39-80). Anı Yayıncılık.
- Diñer, M. K. (2002). *Kazanan imajınız*. Alfa Yayınları.
- Doğan, Ö. (2018). *Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin imajı* (Tez No. 523806) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doğan, Ö. & Bayrak C. (2019). Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin imajı: Bir ölçek geliştirme ve uygulama çalışması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 901-922. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.49440-487223>
- Efendioğlu, E. (2013). *Türk sinemasında öğretmen imajı* (Tez No. 348986) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eger, L., Egerova, D., & Pisonova, M. (2018). Assessment of school image. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 8(2), 97-122. <https://doi.org/10.26529/cepsj.546>
- Eke, B. (2011). Bir sosyal sınıf belirleyicisi olarak meslek faktörü. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 43(1-4), 345-354. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifm/issue/840/9310>
- Erdem, A. R., & Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 185-203. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.627>

- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Epsilon Yayıncılık.
- Eryetiş, M. V. (2016). Meslek seçimi ve mesleki rehberlik. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (44). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abmyoder/issue/46666/585116>
- Eskicumalı, A. (2005). Eğitim, öğretim ve öğretmenlik mesleği. Y. Özden (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (4. baskı, ss.1-32). Pegem A Yayıncılık.
- Fwu, B. J., & Wang, H. H. (2002). The social status of teachers in Taiwan. *Comparative Education*, 38(2), 211-224. <https://doi.org/10.1080/03050060220140584>
- Geçikli, F. (2002). Bireysel kariyer planlama ve geliştirmede imajın rolü. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (15), 337-354. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuifd/issue/22870/244324>
- Geçikli, F. (2012). *Kurum imajı*. Fenomen Yayıncılık.
- Gemlik, N., & Sıgır, Ü. (2007). Kurum imajı analizi ve bir belediye üzerindeki uygulamanın değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 267-282. <http://acikerisim.ticaret.edu.tr/xmlui/handle/11467/341>
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji* (C. Güzel, Çev. Ed.). Kırmızı Yayınları.
- Gilbert, L. A. (2014). *Cinematic representations of female teachers: A narratological analysis of mise-en-scene in recent Hollywood films*. Northern Illinois University.
- Gönülaçar, Ş. (2016). Türkiye’de öğretmen imajı ve itibarı üzerine bir inceleme. https://www.academia.edu/20607351/T%C3%BCrkiye_de_%C3%96%C4%9Fretmen_%C4%B0maj%C4%B1_ve_%C4%B0tibar%C4%B1_%C3%9Czerine_Bir_%C4%B0nceleme
- Güneş, G. (2007). "Tek problemim imaj mı?" Türkiye gerçeğinde imaj meselesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(2), 230-236. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48938/624267>
- Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye’de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buje/issue/3832/51438>
- Habacı, İ., Karataş, E., Adıgüzelli, F., Ürker, A., & Atıcı, R. (2013). Öğretmenlerin güncel sorunları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 263-277. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4937>
- Hall, D., & Langton, B. (2006). *Perceptions of the status of teachers*. New Zealand: Ministry of Education.
- Hargreaves, L., Cunningham, M., Hansen, A., McIntyre, D., Oliver, C., & Pell, T. (2007). The status of teachers and the teaching profession in England: Views from inside and outside the profession. *Final Report of the Teacher Status Project. The Chancellor, Masters and Scholars of the University of Cambridge*.
- İlğan, A., & Ceviz, H. (2019). The relationship between the perception of the society related to teaching profession and teachers’ professional motivation according to teachers view. *Educational Administration: Theory and Practice*, 25(2), 285-338.
- İlhan, S. (2004). Bazı temel işlevleri ve artan önemi açısından meslek. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 132-137. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fudad/issue/47032/591346>
- İşgüden, B., & Çabuk, A. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 59-86. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50334/651796>

- Kahraman, Ü., & Çelik, O. T. (2020). Öğretmen penceresinden öğretmenlik mesleğinin statüsü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26(3), 519-564.
- Kahramanoğlu, R., Yokuş, E., Cüçük, E., Vural, S., & Şiraz, F. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği (ÖMYTÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 13(11). <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13561>
- Karaman, M., Acar, A., Kılınç, O., Buluş, U., & Erdoğan, Ö. (2013). Sakarya ilinde görev yapan öğretmenlerin gözüyle öğretmenlik mesleğinin statüsü ve saygınlığı. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı II*, 104-111.
- Kemerlioğlu, E. (1973). *Erzurum'da meslekler ve sosyal tabakalaşma* (Tez No. 367258) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kıran, A. B., Durmuş, E., & Sucu, N. N. (2019). Öğretmenlik mesleğindeki itibar kaybı nedenleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 8-13. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turksosbilder/issue/52041/605386>
- Kösterelioğlu, I. (2021). The effect of the activities within the scope of the 2023 education vision document on teachers' professional image perceptions. *Problems of Education in the 21st Century*, 79(1), 60-79. <https://doi.org/10.33225/pec/21.79.60>
- Küçük, S., Ürker, A., Adıgüzelli, F., Adıgüzelli, Y., Safa, M., & Göktürk, T. (2013). Toplumun öğretmenlik mesleğini algılama düzeyi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 1033-1045. http://dx.doi.org/10.9761/JASSS_700
- Külünkoğlu, T. (2017). Ortaokul öğretmenlerinin öğretmene saygı değerine ilişkin görüşleri. *Asya Studies*, 1(1), 11-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asya/issue/31512/333903>
- Lim, V. K., Teo, T. S., & See, S. K. (2000). Perceived job image among police officers in Singapore: Factorial dimensions and differential effects. *The Journal of Social Psychology*, 140(6), 740-750. <http://dx.doi.org/10.1080/00224540009600514>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (1973). *1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf
- Mosca, J. B., & Buzza, J. (2013). Clothing and the Affects on a Teacher's Image: How Students View Them. *Contemporary Issues in Education Research*, 6(1), 59-66.
- Mutluer, Ö. (2018). *Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü: Bir olgubilim çalışması* (Tez No. 534945) [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi-Bursa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Mutluer, Ö., & Yüksel, S. (2019). The Social Status of Teaching Profession: A Phenomenological Study. *Journal of Teacher Education and Educators*, 8(2), 183-203. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jtee/issue/48420/543123>
- Okay, A. (2013). *Kurum kimliği* (7. Baskı). Derin Yayınları.
- Okay, A., & Okay, A. (2015). *Halkla ilişkiler kavram ve strateji uygulamaları* (8. Baskı). Der Yayınları.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 187-193. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/352/2344>
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (ÖYGM). (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*,

- Öğüt, N. (2008). *Kurum imajının oluşum sürecinde halkla ilişkilerin rolü üzerine teorik ve uygulamalı bir çalışma* (Tez No. 219131) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ölçüm, D., & Polat, S. (2016). Öğretmen imajının kuşaklar bazında değerlendirilmesi. *Journal of Teacher Education and Educators*, 5(3), 361-391. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jtee/issue/43268/525623>
- Özcan, G., & Nakip, C. (2016). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 783-795. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.282380>
- Özdemir, T. Y., & Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğinin imajı” hakkındaki görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 824-846. <https://doi.org/10.24315/tred.532641>
- Özdemir, T. Y., & Orhan, M. (2020). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki imaj algıları ile örgütsel adanmışlık davranışları arasındaki ilişki. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 132-147. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cybd/issue/57639/653128>
- Özdemir, Y. B. (2010). *Öğretmen kimliği: Sınıf öğretmenleri üzerine sosyolojik bir çalışma (Malatya örneği)* (Tez No. 253964) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi- Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemirci, A. (2012). *Popüler kültür tüketim psikolojisi ve imaj yönetimi*. Beta.
- Özgenel, M., Işık, M., & Bahat, İ. (2019). Öğretmenlik imajı: bir ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(3), 869-890. <https://doi.org/10.30964/auedfd.461440>
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. *Seta Analiz*, 17(26), 131-155. https://www.academia.edu/1358721/Türkiyede_Öğretmen_Yetiştirme_Sisteminin_Sorunları
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Altunoğlu, A. (2013). Türkiye ve dünyada öğretmenlik. *Retorik ve Pratik*, 1(1), 41-60.
- Özpınar, M., & Sarpkaya, R. (2010). Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 17-29.
- Özpolat, A. (2002). *Sosyolojik açıdan öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin toplumdaki yeri* (Tez No. 125144) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özüpek, M. N. (2005). *Kurum imajı ve sosyal sorumluluk*. Tablet.
- Pamukçuoğlu, M. (2017). *Medyanın toplumsal algı yönetimindeki rolü* (Tez No.503800) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Peltekoğlu, F. B. (1997). Kurumsal iletişim sürecinde imajın yeri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (4), 125-145. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/212967>
- Peltekoğlu, F. B. (2012). *Halkla ilişkiler nedir?* (7. Baskı). Beta.

- Polat, M., & Arabacı, İ. B. (2012). Türkiye’de eğitim fakültelerine öğrenci alım ölçütlerini yeniden düşünmek: Karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 77-83.
- Polat, S., & Arslan, Y. (2015). *Örgütsel yaşamda imaj: İmaj geliştirme ve yönetimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Roberts, L. M. (2005). Changing faces: Professional image construction in diverse organizational settings. *Academy of Management Review*, 30(4), 685–711. <https://doi.org/10.5465/amr.2005.18378873>
- Robins, K. (1999). *İmaj görmenin kültür ve politikası* (N. Türkoğlu, Çev. Ed.). Ayrıntı Yayınları. (Çalışmanın orijinali 1996’da yayımlanmıştır)
- Sarpkaya, R. (2005). Bir meslek olarak öğretmenlik. M. Gürsel, & M. Hesapçıoğlu (Edt.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (2. baskı, ss. 51-76). Eğitim Kitabevi.
- Saruhan, Ş. C. & Özdemirci, A. (2011). *Bilim, felsefe ve metodoloji* (2. Baskı). Beta Yayıncılık.
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi* (3. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi: Bildiriler* (Cilt-I), s. 413-423. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Semerci, Ç., Semerci, N., Eliüşük, A., & Kartal, S. E. (2012). Öğretmenlik mesleğinin gündemine ilişkin öğretmen görüşleri (Bartın İli Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 22-40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefad/issue/3811/51086>
- Shine, K. (2018). ‘Everything is negative’: Schoolteachers’ perceptions of news coverage of education. *Journalism*. <https://doi.org/10.1177/1464884917743827>
- Sönmez E., & Cemaloğlu, N. (2017). İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki imaj algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 2117-2141. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.32772-364002>
- Sunar, L. (2015). Türkiye’de çalışma yaşamı ve mesleklerin itibarı. <https://tyap.net/media/f/%E2%80%9CT%C3%BCrkiye%E2%80%99de-%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma-Ya%C5%9Fam%C4%B1-ve-Mesleklerin-%C4%B0tutar%C4%B1%E2%80%9D-Ara%C5%9Fta%C4%B1rma%C4%B1-Tamamland%C4%B1.pdf>
- Sunar, L. (2020). Türkiye’de mesleki itibar: dönüşen çalışma hayatı ve mesleklerin sosyal konumu. *Journal of Economy Culture and Society*, (Özel Sayı 1), 29-58. <https://doi.org/10.26650/JECS2020-0053>
- Sünbül, A. M. (2005). Bir meslek olarak öğretmenlik. Ö. Demirel, & Z. Kaya (Edt.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (6. baskı, ss. 243-278). Pegem A Yayıncılık.
- Symeonidis, V. (2015). The status of teachers and the teaching profession. *Education International Research Institute: Belgium*.
- Şahin, A. E. (2007). Meslek ve öğretmenlik. V. Sönmez (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (3. baskı, ss. 261-306). Anı Yayıncılık.
- Taşkaya, S. M. (2007). *Eğitimde niteliğin artırılması ve öğretmenlerin statüsünün iyileştirilmesinde kariyer basamaklarının değerlendirilmesi: Konya ili örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi. Gazi Üniversitesi.

- TEDMEM, (2014). Öğretmen gözüyle öğretmenlik mesleği rapor dizisi: 3. <https://tedmem.org/yayin/ogretmen-gozuyle-ogretmenlik-meslegi>
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Tezcan, M. (2014). *Eğitim sosyolojisi* (14. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Tolonguç, A. (1992). Tanıtım ve imaj. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 11-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atad/issue/53115/703941>
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2020). *Türk Dil Kurumu sözlükleri* [Online] <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkkahraman, M. (2004). Günümüzün büyüğü imaj ve gerçek hayat. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (30), 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9507/118826>
- Ulutaş, P. (2017). Öğretmenlerin bakış açısından öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü (Tez No. 473559) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi-Mersin]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ural, E. G. (2006). *Stratejik halkla ilişkiler uygulamaları*. Birsan Yayınevi.
- Utma, S. (2018). Dijital çağda medyanın psikolojik gücü: Algı yönetimi perspektifinden kuramsal bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 2903-2913. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/42067/510493>
- Ülkü, S. (2019). Meslek seçimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 8(1), 197-208. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001434
- Ünsal, S. (2015). Öğretmenlerin mesleki imajlarına ilişkin görüşleri ve mesleki imaja etki eden faktörler (Tez No. 441095) [Doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ünsal, S. (2018). Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin bir pareto analizi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 111-130. <https://doi.org/10.19126/suje.379040>
- Ünsal, S., Ağçam, R., & Korkmaz, F. (2017). Exploring teaching profession from a sociological perspective: Evidence from Turkey. *Universal Journal of Educational Research*, 5(5), 874-880. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050519>
- Ünsal, S., & Bağçeci, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki imajlarına ilişkin görüşleri ve mesleki imaja etki eden faktörler. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3905-3926. <https://doi.org/10.14687/jhs.v13i3.3908>
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45), 109-127.
- Vardarlı, P. & Zafer, C. (2019). Medya ve toplum. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 355-361. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.472210>
- Varkey GEMS Foundation. (2013). 2013 Global Teacher Status Index <https://www.globalteacherprize.org/media/2787/2013globalteacherstatusindex.pdf>
- Yaman, E., Yaman, H., & Eskicumalı, A. (2001). Öğretmenlik mesleğinin sosyo-ekonomik statüsü / bu mesleğin bir bayan mesleği haline dönüşmesi durumu ve eğitim fakültesi üzerine bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 53-68. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11207/133825>

- Yetim, A. A, Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2), 541 - 550.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakul, S., Gür, B. S., Çelik, Z., Kurt, T., & Olçum, A. (2016). Öğretmenlik mesleği ve mesleğin statüsü. *Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 70(13), 1-121.

EKLER

EK-1. MEB Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ

Sayı : E-36648235-605.01-25831765
Konu : Araştırma ve Uygulama izni

01/06/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a)Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 28.04.2021 tarihli ve E.2100117047 sayılı yazısı.
b)Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 29.04.2021 tarihli ve E.2100118434 sayılı yazısı.
c)Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 29.04.2021 tarihli ve E.2100118436 sayılı yazısı.
d)Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğünün 30.04.2021 tarihli ve E. 53614351 sayılı yazısı.
e)Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 03.05.2021 tarihli ve E.2100122833 sayılı yazısı.
f)Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğünün 06.05.2021 tarihli ve E.74074288 sayılı yazısı.

İlgi yazılar gereği; 1) Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif DOĞAN'ın, Prof. Dr. Aslan GÜLCÜ'nün danışmanlığında;"Birleştirilmiş Sınıflarda Dinamik Öğrenme Nesneleriyle Matematik Öğretimi" konulu araştırma ve uygulama çalışması,
2)Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Buket Serpil KURT tarafından;"Okul Öncesi Eğitiminde Dinamik Matematik Öğrenme Nesnelerinin Kullanılması" konulu araştırma ve uygulama çalışması,
3)Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi **Şeyma TERZİ'nin;"Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi"** konulu araştırma ve uygulama çalışması,
4)Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ruhi BURSA'nın, Doç.Dr. Yasin GÖKBULUT'un danışmanlığında; "İlköğretim 1,2,3 ve 4. Sınıf Matematik Ders Kitaplarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Beklenti, Görüş ve Değerlendirmeleri" konulu araştırma ve uygulama çalışması,
5) Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Saadet Esra ÖZDEMİR tarafından; "Hayat Bilgisi Dersinin Eğitsel Oyunlarla İşlenmesinin, Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Motivasyon Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırma ve uygulama çalışması,
6) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Meliha ARSLAN tarafından; "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanım Uygulamaları Buna Dair Görüşleri" konulu araştırma ve uygulama çalışması için izin talebinde bulunulmuştur.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup; "Araştırmaların, Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Aksatmayacak Şekilde, gönüllük esasıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylatılması" ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak isimleri belirtilen okullarda uygulama ve anket çalışmasının yapılması, yapılan çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

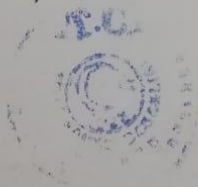
OLUR
Uğur KÖROĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgili Yazılar (6 adet dosya)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Adres : Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Bilgi için: Ar-Ge Birimi
E-Posta: erzurummeb@meb.gov.tr İnternet Adresi: arge25@meb.gov.tr
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Kep Adresi: meb@hs01.k
Telefon No : 0 (442) 234 48 00 /179 Faks: 0 (442) 235

FORM:2		
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü		
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU		
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN		
Adı Soyadı	Şeyma TERZİ	
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi	
Araştırma yapılacak iller	Erzurum	
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Yakutiye İlçesinde Bulunan Anaokulu, İlkokul, Ortaokul ve Liseler	
Araştırmanın konusu	Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi	
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı	
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Tez	
Veri toplama araçları	Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği, Görüşme Formu Soruları	
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.		
Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2020/2 nolu genelge doğrultusunda yapılan incelemede araştırmanın kabulüne karar verildi.		
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne	
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı		
KOMİSYON		
[Redacted Signature Area]		
Ömer Faruk PALA Şube Müdürü	Tunc AGAVER	Mesut ARAS

EK-2. Etik Kurul Onayı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Doç.Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN'nun yürüttüğü Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma TERZİ'nin "Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik kurul uygunluk-onay belgesi talep edilmesi

Gönderildiği Tarih:09.04.2021

Teslim Tarihi:09.04.2021

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Yüksek Lisans Tez/ uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez / uygun değildir: ☐

Gerekçe/Açıklama

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :09.04.2021
Toplantının Sayısı :04

Karar-04: Danışmanlığını Doç.Dr. Muhammet Hanifi ERCOŞKUN'nun yürüttüğü Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma TERZİ'nin "Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk-onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. Yavuz TAŞKESENLİGİL
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mücahit DİLEKMEN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Barış DEMİRCİ
Raportör

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 04 Karar No: 04	Toplantı Tarihi:09.04.2021
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Şeyma TERZİ Çalışma Konusu: Öğretmenlik Mesleğine İlişkin İmajın Öğretmenler ve Okul Yöneticileri Açısından İncelenmesi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Başkanı	
Prof.Dr. Yavuz TAŞKESENLİGİL	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof.Dr. Mücahit DİLEKMEN	Etik Kurul Üyesi	
Prof.Dr. Barış DEMİRCİ	Etik Kurul Raportörü	

EK-3. Ölçek İzni

Re: Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği

Özcan DOĞAN <[redacted]>

14.01.2021 Per 13:19

Kime: Siz

Merhaba Şeyma hanım,
Ölçeği kullanmanızda sakınca yoktur.
Çalışmanızda kolaylıklar ve başarılar dilerim.

Not: tezin makale halini

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/49440/487223>

adresinden bulabilirsiniz.

14 Oca 2021 Per, saat 12:41 tarihinde şeyma terzi <[redacted]> şunu yazdı:

Hocam hayırlı günler. Erzurum Atatürk Üniversitesi Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda, Doktora Tezinizde geliştirdiğiniz "Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği" ni izniniz varsa kullanmak isterim.

Saygılarımla.

Şeyma TERZİ

EK-4. Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği

Öğretmenlik Mesleği İmaj Ölçeği

Sayın okul yöneticileri ve öğretmenler,
Yapılan bu çalışma **tamamen bilimsel amaçlıdır**. Çalışma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için aşağıdaki ifadeleri **samimi ve doğru** olarak dolduracağınıza inanıyoruz. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Doç. Dr. M. Hanifi ERCOŞKUN - Şeyma TERZİ

BİRİNCİ BÖLÜM				
Cinsiyetiniz	Kadın ①	Erkek ②		
Yaş (Lütfen yazınız)				
Mesleki deneyim (Lütfen yazınız)				
Mezuniyet durumunuz	Lisans ①	Yüksek Lisans ②	Doktora ③	
Göreviniz	Öğretmen ①	Müdür Yrd. ②	Müdür ③	
Branşınız (Lütfen yazınız)				
Görev yaptığınız eğitim kademesi	Anaokulu ①	İlkokul ②	Ortaokul ③	Lise ④

İKİNCİ BÖLÜM

Lütfen bu bölümdeki soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda;

1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Orta Derecede Katılıyorum, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum seçeneklerinden birini (X) kodlayarak cevaplandırınız. **Lütfen tüm soruları cevaplandırınız.**

Soru No	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Öğretmenlik saygınlığı olan bir meslektir.	①	②	③	④	⑤
2.	Öğretmenlik toplumda önem verilen bir meslektir.	①	②	③	④	⑤
3.	Çocukların gelecekleri hakkında öğretmenlerin fikirlerine başvuruluyor.	①	②	③	④	⑤
4.	Öğretmenlik değerli bir meslektir.	①	②	③	④	⑤
5.	Tekrar tercih şansım olsa yine öğretmen olmak isterim.	①	②	③	④	⑤
6.	Çocuklarımı/yakınlarımı/öğrencilerimi öğretmen olmaları için teşvik ederim.	①	②	③	④	⑤
7.	Öğretmenlik, gelişim fırsatları sunan bir meslektir.	①	②	③	④	⑤
8.	Öğretmenlik insana doyum veren bir meslektir.	①	②	③	④	⑤
9.	Toplum, öğretmenlik mesleğini herkesin yapabileceği bir iş olarak görüyor.	①	②	③	④	⑤
10.	Öğretmenlerden ailelerin fonksiyonlarını üstlenmeleri bekleniyor.	①	②	③	④	⑤
11.	Öğretmenlik mesleği genellikle tatil günleriyle gündeme geliyor.	①	②	③	④	⑤
12.	Öğretmenlerin ders dışında yaptıkları eğitsel işler önemli olarak görülüyor.	①	②	③	④	⑤
13.	Toplum, öğretmenleri çocuk bakıcısı olarak görüyor	①	②	③	④	⑤
14.	Öğretmenler, velilerin her talebini yerine getirmesi gereken bireyler olarak görülüyor.	①	②	③	④	⑤
15.	Öğretmenler mesleklerini severek yapıyor.	①	②	③	④	⑤
16.	Öğretmenler sabırlı bireylerdir.	①	②	③	④	⑤
17.	Öğretmenler nitelikli bireylerdir.	①	②	③	④	⑤
18.	Öğretmenler, mesleklerinin öneminin farkındadırlar.	①	②	③	④	⑤
19.	Öğretmenler genel görünümlerine özen gösteriyorlar.	①	②	③	④	⑤
20.	Öğretmenler, mesleklerini hayatlarındaki öncelikleri arasına koymuşlardır.	①	②	③	④	⑤
21.	Öğretmenler diğer bireylerle iletişim kurmada zorlanmazlar.	①	②	③	④	⑤
22.	Öğretmenler mesleki açıdan kendilerini geliştirmektedirler.	①	②	③	④	⑤
23.	Günümüzde öğretmenler, “takım” olarak aynı hedef için hareket etmektedirler.	①	②	③	④	⑤
24.	Öğretmenler, veliler ile iletişimlerinde empati kurabilmektedirler.	①	②	③	④	⑤
25.	Öğretmenler diğer kişileri konuşmalarıyla etkileyebilmektedirler.	①	②	③	④	⑤
26.	Öğretmenler hakkında medyada çıkan haberler mesleğe genelleniyor.	①	②	③	④	⑤
27.	Medya, öğretmenler hakkında olumsuz haberleri öne çıkarıyor.	①	②	③	④	⑤
28.	Öğretmenlerin başarıları medyada haber değeri taşıyor.	①	②	③	④	⑤

EK-5. Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen-Yönetici Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU SORULARI

Saygıdeğer meslektaşım,

Benim adım Şeyma TERZİ. Öğretmenlerin mesleki imajının mevcut durumunun öğretmenler ve okul yöneticileri aracılığı ile tespiti, öğretmenlik mesleği imajına dair öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin değerlendirmelerinin alınması, öğretmenlik mesleğinin imajını etkileyen faktörleri belirleme ve öğretmenlerce bu imajın bu noktada olmasının sebeplerini ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapmaktayım. Mesleki imaj, insanların bir meslek hakkındaki, görüş, düşünce ve algılamalarını içermektedir. Bu çalışmada amaç öğretmenlik mesleğinin imajının, mesleği oluşturan insanlar tarafından nasıl algılandığını, meslekleriyle ilgili düşüncelerinin ne olduğunu ortaya koymaktır. Bu konu ile ilgili sizinle mülakat yapmak için buradayım.

Görüşmeyi kabul edip, zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Görüşmeler sonucu elde edilen veriler sadece bu bilimsel araştırma projesi kapsamında kullanılacaktır. Katılımcıların kimlik bilgileri hiçbir şekilde kaydedilmeyecek ve başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacaktır.

İzniniz olursa bu görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilecektir. Kayıt için ses kayıt cihazı sizin görebileceğini bir yere konacak ve cihazın açıldığına ve mülakat bitiminde kapatıldığına dair size bilgi verilecektir. Ses kaydı alındıktan sonra, ses kayıtlarının deşifreleri (yazılı hale getirilmesi) yapılacaktır. Eğer isterseniz yapılan deşifrelerin metinleri yazılı olarak size tekrar gönderilecek ve bu deşifrelerin doğruluğunu onaylamanız istenecektir. Ayrıca yaptığımız mülakat esnasında söylediğiniz ancak araştırmada kullanılmasını istemediğiniz cümleler, kelime grupları veya kelimeler var ise bunları metinden çıkarılacak ve araştırma kapsamında kullanılmayacaktır.

Görüşmenin 30-45 dakika kadar sürmesi planlanmaktadır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

İstedığınız zaman görüşmeyi yarıda kesebilir ve sonlandırabilirsiniz. İzin verirsiniz, ses kayıt cihazını görülebilir bir yere bırakarak açarak görüşmeyi başlatmak istiyorum.

Şeyma TERZİ

Görüşme tarihi:.....

Görüşmenin başlangıç saati:.....

Demografik bilgiler

Cinsiyetiniz: Kadın() Erkek()

Yaş (Lütfen yazınız):.....

Mesleki deneyim (Lütfen yazınız):..... yıl

Mezuniyet durumunuz: Lisans() Yüksek Lisans() Doktora()

Göreviniz: Öğretmen() Müdür Yrd.() Müdür()

Branşınız (Lütfen yazınız):.....

Görev yaptığınız eğitim kademesi: Anaokulu() İlkokul() Ortaokul() Lise()

1. Öğretmenlik mesleği denilince zihninizde nasıl bir algı oluşmaktadır?
2. Günümüzdeki öğretmenlik mesleğinin imajı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Sizin öğrencilik döneminizdeki öğretmen algısı ile günümüzdeki öğretmen algısı arasındaki farklılıklara ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
4. Sizce öğretmenlerin meslek imajını etkileyen olumlu/olumsuz etkenler nelerdir?
5. Öğretmenlerin kişisel imajları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
6. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin meslek imajı üzerindeki rolü nedir?
7. Öğretmenlerin mesleki imajının oluşumunda medyanın rolü nedir?
8. Sizce öğretmenlik mesleğini kimler tercih etmektedir? Toplumda öğretmenlik mesleğini kimlerin tercih ettiğine ilişkin ne gibi düşünceler vardır?
9. Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü hakkında neler düşünüyorsunuz?
10. Öğretmenlik mesleği imajının gelecekte nasıl şekilleneceğini düşünüyorsunuz?
11. Tekrar meslek seçme hakkınız olsa öğretmenliği neden tercih edeceğinizi ve etmeyeceğinize ilişkin neler söylemek istersiniz?
12. Öğretmenlerin mesleki imajına katkı sağlamak için neler yapılabilir?
 - Öğretmenlerin yapması gerekenler,
 - Toplumun yapması gerekenler,
 - MEB'in yapması gerekenler,
 - Siyasi aktörlerin yapması gerekenler,
 - Medyanın yapması gerekenler nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Şeyma TERZİ
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi / Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi / Okul Öncesi Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Temel Eğitim Ana Bilim Dalı / Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yabancı Dil	İngilizce
Mesleği	Okul Öncesi Öğretmeni

